

Carlos Ayxelà et al.

BOJ, BLÍZKOSTĚ, POSLANIE

SÉRIA O CESTE K SVÄTOSTI

www.opusdei.org

Contents

- Boj, blízkosť, poslanie (1): „Vyvoľ si Život“
- Boj, blízkosť, poslanie (2): „Cesta sa vytvára za chodu“
- Boj, blízkosť, poslanie (3): „Všetko je naše a všetko je Božie“
- Boj, blízkosť, poslanie (4): „Nezarmucujte Ducha Svätého“. Vlažnosť
- Boj, blízkosť, poslanie (5): „Nepustím ťa, kým ma nepožehnáš“.
Kontemplatívna modlitba
- Boj, blízkosť, poslanie (6): „Väčšie ako tvoje srdce“. Pokánie a
zmierenie
- Boj, blízkosť, poslanie (7): „Dávam svoj život, aby som si ho vzal
späť“. Kresťanský význam obety (I)
- Boj, blízkosť, poslanie (8): „Vaše srdce sa zaraduje“. Kresťanský
význam obety (II)
- Boj, blízkosť, poslanie (9): Plášť a tieň Ježiša. Cirkev, domov našej
svätosti
- Boj, blízkosť, poslanie (10): „Vaši starci budú mávať sny a vaši
mládenci budú mať videnia“. Život, ktorý sa odovzdáva
- Boj, blízkosť, poslanie (11): „Doma i na ceste, ležiac i vstávajúc“.
Životný plán (I)
- Boj, blízkosť, poslanie (12): „Stavať na skale". Životný plán (II)
- Boj, blízkosť, poslanie (13): Eucharistické srdce
- Boj, blízkosť, poslanie (14): Miesto stretnutia
- Boj, blízkosť, poslanie (15): „To je Pán!" Duchovné sprevádzanie (II)

- Boj, blízkosť, poslanie (16): „To je Pán!” Duchovné sprevádzanie (I)
- Boj, blízkosť, poslanie (17): „Hľa, tvoja Matka”. Mária na našej ceste k svätosti
- Boj, blízkosť, poslanie (18): „Neboj sa, maličké stádo”. Evanjelizovať v dobe zmien (I)
- Boj, blízkosť, poslanie (19): „Od srdca k srdcu”. Evanjelizovať v dobe zmien (II)
- Boj, blízkosť, poslanie (20): Rozsiewači pokoja a radosti
- Boj, blízkosť, poslanie (21): „On pracuje so mnou“. Premieňajúca sila práce
- Boj, blízkosť, poslanie (22): Naplniť svet svetlom
- Boj, blízkosť, poslanie (23): Logika, ktorá všetko obráti naruby. Tvorcovia pokoja (I)
- Boj, blízkosť, poslanie (24): „Kvas pre zmierený svet“. Tvorcovia pokoja (II)

Boj, blízkosť, poslanie (1): „Vyvoľ si Život“

Ako princ. Takto sa cítil chlapec, keď napriek svojmu mladému veku a skromnému, obnosenému oblečeniu vstúpil do kostola a obklopila ho živá hudba orgánu. „Mal som dojem, že mňa a mojich malých kamarátov privítal, akoby sme boli princovia,“ povedal o mnoho rokov neskôr, keď spomínal na svoje detstvo v Canale d'Agordo, malej dedinke na severovýchode Talianska. Do tohto detského zážitku Albino Luciani vložil začiatok „nejasnej intuície, ktorá sa neskôr stala presvedčenou istotou“: Katolícka cirkev „nie je len niečo veľké, ale robí veľkými aj tých najmenších“^[1].

Vyvoľ si Život

Tieto verše blahoslaveného Jána Pavla I. prirodzene evokujú verše svätej Márie z Magnifikátu. Samotné slovo, ktoré otvára pieseň našej Matky, znamená robiť veľkým, spievať o niečej veľkosti. Mária vyzdvihuje Boha, pretože on robí veľkými maličkých. „Ukázal silu svojho ramena, rozptýlil tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú. Mocnárov zosadil z trónov a povýšil ponížených. Hladných nakrmil dobrotami a bohatých prepustil naprázdno“ (Lk 1, 51 – 53).

Popri tejto Máriinej piesni nám svätý Lukáš sprostredkoval aj rozšírenie Pánovho srdca, ktoré by sme v istom zmysle mohli nazvať Ježišovým Magnifikátom. Podobne ako jeho Matka v Ain Karim, keď ho nosila v lone, aj Ježiš je teraz naplnený „radosťou v Duchu Svätom“, keď vidí, ako Boh oslovuje maličkých: „Zvelebujem ťa, Otče, Pán neba i zeme, že si tieto veci skryl pred múdrymi a rozumnými a zjavil si ich maličkým. Áno, Otče, tebe sa tak páčilo. Môj Otec mi odovzdal všetko. A nik nevie, kto je Syn, iba Otec, ani kto je Otec, iba Syn a ten, komu to Syn bude chcieť zjaviť“ (Lk 10, 21 – 22).

Čo však bolo dané objaviť tým najmenším? Počnúc Máriou a Jozefom, pokračujúc apoštolmi a ženami, ktoré sprevádzali Pána, až po tolkých kresťanov v priebehu dvadsiatich storočí, v čom spočíva toto zjavenie maličkým? Čo ich robí veľkými? K prvej odpovedi nás môže priviesť úryvok z Deuteronomia. Pán sa prihovára srdciam svojho ľudu tónom, ktorý je slávnostný a zároveň nežný: „Hľa, dnes som predložil pred teba život i šťastie a smrť i nešťastie. Za svedkov proti vám volám nebo i zem: Predložil som vám život i smrť, požehnanie i kľatbu! Vyvoľ si život, aby si zostal nažive ty aj tvoje potomstvo, keď budeš milovať Pána, svojho Boha, a poslušne a verne sa vinúť k nemu; lebo pre teba to znamená život a dlhodobé prebývanie v krajine, o ktorej prisahal Pán, tvoj Boh, Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi, že im ju dá“ (Dt 30,15.19-20).

Skutočnosť, že sa v týchto slovách striedajú slová „ty“ a „vy“, akoby nám ukazovala, že náš Pán nehovorí len k svojmu ľudu vo všeobecnosti: hovorí ku

každému z nich, pretože o voľbe pre Život sa rozhoduje v srdci každého z jeho stvorení. „Život“: to písal svätý Josemaría veľkými písmenami, keď hovoril o milosti a sláve; o Živote s Bohom, tu na zemi a potom v nebi. Je dojímavé znovu si prečítať tieto jeho slová z júna 1975, niekoľko dní pred jeho odchodom do neba: „Všetci sme ten istý Kristov Život: a na svete je tolko práce! Prosme Pána, aby nám všetkým vždy pomáhal byť vernými, pokračovať v práci, žiť ten Život s veľkým písmenom, ktorý jediný stojí za to: ostatné nestojí za to, ostatné odchádza, ako voda v rukách, uniká. Ale tento iný Život!“^[2].

„Vyvoľ si Život“. Týmito silnými slovami z Deuteronomia a ich tisíckrát opakovanými v evanjeliu^[3]. Pán hovorí každému z nás: Pozri, stvoril som ťa, aby si žil, aby si bol šťastný... Vyberieš si ma, vyberieš si Život? To je to, čo „maličkí“ objavili a čo si vyvolili: vedia, že celá tá nekonečná túžba žiť, ktorú v sebe nosia, má svoj zdroj a svoj cieľ v Bohu. A nič iné nechcú. Pochopili, že zvíťaziť v živote, dosiahnuť svoj život, znamená nechať sa zaplaviť Božou láskou a potom sa o ňu štedro podeliť. O Márii, Martinej sestre, Pán hovorí, že „si vybrala lepší podiel“ a že „sa jej to neodníme“ (Lk 10, 42). A rovnako poteší aj svojich učeníkov: „Neboj sa, maličké stádo, lebo vášmu Otcovi sa zapáčilo dať vám kráľovstvo“ (Lk 12, 32). „Malí“ žijú z Boha; to ich robí veľkými. A práve to je svätosť: žiť z Boha; a z Boha pre druhých.

Svätosť je dávanie sa, ale ešte viac je to „prijímanie seba samého“

Keď uvažujeme o živote svätých, o tých „malých“, ktorí si vyvolili Život, nie je prekvapujúce, že si často pripomínáme, čo ich svätosť znamenala v zmysle odriekania, boja a „zmenšovania“. Je to jasné: svätec sa nevyhnutne stavia proti mnohým nepriaznivým silám. Ježiš nám pripravil cestu a predvídal, že sa to stane: „Vo svete máte súženie“ (Jn 16,33); „Ak mňa prenasledovali, budú prenasledovať aj vás“ (Jn 15,20); „hľa, satan si vás vyžiadal, aby vás preosial ako pšenicu“ (Lk 22,31). Napokon, pre ľahkú víziu kresťanského života nie je miesto, aj keď žiadna iná forma života na zemi nie je ľahká: nakoniec je vždy potrebná obeta, odriekanie a boj za rôzne viac či menej vznešené ciele.

„Kým budeme bojovať – boj, ktorý bude trvať až do smrti – nevylučujte možnosť, že nepriatelia zvonku a zvnútra povstanú v násilí“^[4]. Láska k Bohu sa aj v nás stretáva s rôznymi formami odporu, pretože znamená „stratu vecí“: niektorí sa vzdávajú kontroly nad všetkým vo svojom živote alebo uspokojenia každého svojho rozmaru; niektorí sa musia vystaviť riskovaniu, že možno stratia uznanie niektorých ľudí; znamená to brať na seba svoj kríž.... „Keď sa zveríme do Božích rúk, on nám často dovolí zakúsiť bolesť, samotu, rozpory, protirečenie, ohováranie, posmech“^[5]. Človek určite stráca veľa z toho, čo svet nazýva „život“. Avšak ten, kto takto stráca svoj život, nestráca ho v prázdnote, ale v Bohu. „Lebo kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa, nájde ho“ (Mt 16, 25). Svätec „stráca sám seba“ v Bohu, a tak začína „nachádzať sám seba“.

A čo znamená byť „nájdený“ v Bohu? Svätý Ján vo svojom prvom liste píše: „Láska je v tom, že nie my sme milovali Boha, ale že on miloval nás“ (1 Jn 4, 10). Grécka veta je napísaná v osobitnom čase, v aoriste, ktorý je akýmsi „otvoreným minulým časom“. Je to ten istý čas, ktorý dominuje v Máriinom Magnifikáte aj v Ježišovom Magnifikáte. Vo všetkých týchto prípadoch ide o „skutky, ktoré Pán uskutočňuje trvalým spôsobom v dejinách“^[6], v dejinách každého z nás. Svätý Ján

teda nehovorí, že Boh ma miloval raz a navždy, ale že Boh ma miluje stále. A že zakaždým, keď naozaj milujem, je to Boh, ktorý ma miluje a ktorý miluje vo mne. Tu a teraz.

Je teda pravda, že svätec sa dáva, že „stráca svoj život“, ale ešte väčšia pravda je – v tom zmysle, že je to pravda, ktorá zahŕňa a podmieňuje tú predchádzajúcu –, že svätec sa „nachádza“ v Bohu a „prijíma“ celý seba od Boha, tak ako Ježiš prijíma celý seba od Otca^[7]. Toto je tajomný zdroj lásky svätých; toto je to, čo im umožňuje žiť spôsobom, ktorý sa čisto ľudskému pohľadu môže zdať nemožný alebo neznesiteľný. Takto, hoci denne pociťujú všetky svoje obmedzenia a slabosti, kráčajú vpred s dušou „ponorenou do Boha, zbožštenou“; v nich „sa kresťan stal smädným pocestným, otvárajúcim ústa vodám prameňa“^[8].

Učeníkom, ktorí sa na neho zmätene pozerajú, Ježiš hovorí: „Ja mám jesť pokrm, ktorý vy nepoznáte“ (Jn 4, 32). Žije tým, že plní Otcovu vôľu: to je jeho život, to je jeho sláva, viac nepotrebuje (porov. Jn 4,33-34). Len pred chvíľou hovoril Samaritánke pri studni: „Keby si poznala Boží dar a vedela, kto je ten, čo ti hovorí: ‚Daj sa mi napiť,‘ ty by si poprosila jeho a on by ti dal živú vodu“ (Jn 4, 10). Pán to hovorí do ucha každému z nás. Keby si poznal Boží dar, keby si si uvedomil, čo ti chcem dať, nebol by som to ja, kto by ťa požiadal o dúšok vody; nebol by som to ja, kto by ťa požiadal o tvoj čas, tvoju silu, tvoju trpezlivosť, tvoj boj? Bol by si to ty, kto by sa ma pýtal: Pane, čo potrebuješ? Už by si nemeral ani nevypočítaval, čo dávaš Bohu, pretože by si si uvedomil, že je to On, kto sa ti dáva zakaždým, keď mu niečo dávaš, aj keby to bola drobná minca, aj keby to bol pohár vody? Zakaždým je to „celý Boh“^[9], ktorý sa ti dáva.

Možno je teraz ľahšie pochopiť, prečo, keď myslíme na svätosť, hovoríme aj o odovzdaní, o zrieknutí: je to preto, že v nás existuje odpor. Svet je zranený, vzťahy sú zranené, pretože naše srdcia sú zranené.... Ale tento odpor, aj keď je skutočný, má tendenciu strácať silu do tej miery, do akej sme zjednotení s Bohom. Úsilie znova a znova sa darovať sa nevytráca, ale splýva s darom, ktorý poznáme, s nekonečnou láskou, ktorá nás objíma. Boží muži a ženy žijú v „paradoxnom splynutí šťastia a smútku“^[10], podobne ako Ježiš na kríži; s hlbokou istotou cítia, že viac dostávajú, ako dávajú: ich duša „cíti a vie, že aj na ňu Boh v každom čase s láskou hľadí“^[11]. Podobne ako svätá Mária vedia, že Boh v nich koná veľké veci (porov. Lk 1, 49); že v nich miluje ten, ktorý vždy miluje prvý, ten, ktorý je zdrojom ich lásky.

Svätosť teda v konečnom dôsledku spočíva v tom, že vstúpime do „trojičného prúdu lásky“^[12], ktorý má svoj pôvod v Otcovi a ktorý k nám prichádza skrze Ježiša, vyvoleného, prvého milovaného: „Ako mňa miluje Otec, tak ja milujem vás. Ostaňte v mojej láske!“ (Jn 15, 9). A tou láskou Otca a Ježiša, v ktorej chceme zotrvať, je Duch Svätý: preto ho nazývame posväcovateľom^[13] a darcom života^[14]. „A Boží svätí? Ó, každý zo svätých je majstrovským dielom milosti Ducha Svätého“^[15].

Boj, blízkosť, poslanie

Týchto niekoľko stĺpcov načrtáva hlavné osi série, ktorá sa teraz začína. Kapitoly, ktoré ju tvoria, ponúkajú rôzne pohľady na cestu k svätosti, na ktorej nás chce mať Boh všetkých, každého svojím vlastným spôsobom: „napravo, naľavo, kľukatou cestou, chôdzou nohami, na koni“^[16]... Hlavné osi série sú zhrnuté v

troch slovách, ktoré určujú aj hlavné línie modlitby Otčenáš: boj, blízkosť, poslanie. Hoci sa tieto tri motívy tiahnu celým cyklom od začiatku až do konca, pretože sú vždy prítomné na ceste k Bohu, má zmysel sa na chvíľu zastaviť a zamyslieť sa nad dôvodom tohto poradia, najmä ak máme na pamäti, že na tejto ceste je základom láska, ktorú má k nám.

Zdá sa, že nie je potrebné trvať na naivite myslieť si, že je možné žiť z Boha bez toho, aby sme sa stretli s odporom v sebe i mimo seba. Aj keď to nie je tajný motor cesty k svätosti a často ani jej východiskový bod, boj na seba nenechá dlho čakať: „Synu, ak ideš slúžiť Bohu, stoj (pevne) v spravodlivosti a bázni a priprav sa na skúšku! Uponíž si srdce a vytrvaj, nakloň svoj sluch a prijmi rozumné slova a neznepokojuj sa, keď ti príde čas pohromy“ (Sir 2, 1-2). Skúšky, pokušenia, boj... sú vo svete zranenom hriechom nevyhnutné. „Od dní Jána Krstiteľa podnes trpí nebeské kráľovstvo násilie a násilníci sa ho zmocňujú“ (Mt 11, 12). Z začiatku úvahy z tejto perspektívy nám umožňuje vyhnúť sa príliš naivnému a dobromyseľnému videniu cesty do neba. Bolo by však tiež naivné a povrchné myslieť si, že svätosť spočíva predovšetkým v tomto zápase. Svätosť spočíva v tom, že žijem z Boha, že ho nechávam žiť vo mne (porov. Gal 2, 20).

„Boh je stále s nami (...) a je s nami ako milujúci Otec – každého z nás miluje viac, ako všetky matky na svete môžu milovať svoje deti – pomáha nám, inšpiruje nás, žehná nám... a odpúšťa nám“^[17]. Túto blízkosť, vďaka ktorej vieme, že sme vypočutí v modlitbe a v každom čase, nám Boh prejavuje aj prostredníctvom našich bratov a sestier vo viere: priateľstvom, duchovným sprevádzaním, sviatosťami.... Kresťan vie, že ho Boh a jeho bratia a sestry vždy úzko sprevádzajú; vie, že je vždy doma. A práve to ho následne približuje k druhým, aby aj im poskytol to teplo domova, ktoré neustále prijíma. Takto to prežívala blahoslavená Guadalupe, podobne ako mnohí iní: „Istota, ktorú mala o Božej blízkosti, o jeho láske k nej, ju naplňovala jednoduchosťou a pokojom a spôsobovala, že sa nebála svojich chýb a omylov a vždy kráčala vpred, usilujúc sa vo všetkom milovať Boha a iných“^[18].

Cesta k svätosti teda nie je osamelou cestou, ani individualistickým projektom spásy. Všetko v živote kresťana hovorí o vzťahoch, o rodine. Pán, naši bratia a sestry, naše deti, naši rodičia, naši priatelia, naši kolegovia... oni sú dôvodom nášho úsilia, našich víťazstiev. Keby nebolo ich, možno by sme prestali bojovať, možno by sme to vzdali... Ale vieme, že tak ako my môžeme počítať s ich podporou, aj oni počítajú s nami, skrátka, že nás potrebujú: „Som poslaním na tejto zemi, a preto som na tomto svete. Musíme si uvedomiť, že sme ohňom poznačení týmto poslaním osvecovať, žehnať, oživovať, pozdvihovať, uzdravovať, oslobodzovať“^[19]. Takto žili svätí: z Boha a pre Boha; z iných a pre iných.

* * *

Keď svätý Josemaría myslel na cieľ našej cesty, predstavoval si chvíľu, keď sa „celá Božia veľkosť, celá Božia múdrosť a celá Božia krása, všetko chvenie, všetky farby, celá harmónia!“ vyleje do „tej malej hlinenej nádoby, ktorou je každý z nás“^[20]. A nakláňal sa na jednu stranu, predstavujúc si svoje deti ešte vyššie: „Mám slabosť, a to, že vás veľmi milujem. Myslím si, že moje nebo bude spočívať vtieraním sa malými dverami a postavím sa do kúta, budem sa pozerať na Najsvätejšiu Trojicu a milovať ju. A odtiaľ, skrytý pred zrakom, vidieť svoje dcéry a synov v raji, veľmi vysoko, veľmi blízko Boha“^[21].

[1] A. Luciani (Blahoslavený Ján Pavol I), «In occasione del restauro dell'organo della chiesa di Canale d'Agordo», *Opera Omnia*, roč. 9, EMP, Padua 1989, s. 457.

[2] Svätý Josemaría, *Poznámky z rodinného stretnutia*, 7-VI-1975, citované v S. Bernal, *Monseñor Josemaría Escrivá de Balaguer. Apuntes sobre la vida del Fundador del Opus Dei*; Rialp, Madrid 1980, 6. vydanie, s. 174. Porovnaj tiež napr. *Cesta*, č. 218, 255, 399, 737; *Brázda*, č. 817; *Vyhňa*, č. 777, 818.

[3] Jedná sa o jednu z hlavných tém Jánovho evanjelia. Porov. napr. dialóg so Samaritánkou (Jn 4,10-14) a s Martou (Jn 11,25-27); porov. tiež Jn 5,39-40; 7,37-39; 10, 10.

[4] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 214.

[5] *Ibid.*, č. 301.

[6] Benedikt XVI, *Audiencia*, 15-II-2006.

[7] Porov. Lk 10,22; Jn 5,26; 17,24; Žal 2,7.

[8] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 310.

[9] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 111.

[10] Sv. Ján Pavol II, Apoštolský list *Novo millennio ineunte*, 6-I-2001, č. 27.

[11] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 307.

[12] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 85.

[13] Porov. *Katechizmus Katolíckej Cirkvi*, č. 739.

[14] Porov. *Rímsky Misál*, Nicejsko-Carihradské vyznanie viery; *Katechizmus Katolíckej Cirkvi*, č. 202.

[15] Sv. Ján XXIII, *Príhovor*, 5-VI-1960.

[16] Sv. Josemaría, citované v A. Sastre, *Tiempo de caminar*, Rialp, Madrid 1989, s. 252.

[17] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 267.

[18] Fernando Ocáriz, «Guadalupe: un camino al cielo en la vida cotidiana», ABC, 13-V-2019.

[19] František, *Evangelii gaudium*, č. 273.

[20] Sv. Josemaría, *Poznámky z rodinného stretnutia*, 20-X-1968, citované v A. Sastre, *Tiempo de caminar*, s. 625.

[21] Sv. Josemaría, *Poznámky z rodinného stretnutia*, 5-IV-1970, citované *Tamtiež*.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (2): „Cesta sa vytvára za chodu“

„Život je cesta, nie cieľ“: tak znie jedna z najpopulárnejších citátov, ktoré kolujú po internete.^[1] Stačí jednoduché vyhľadávanie týchto slov a nájdete nespočetné množstvo obrázkov a plagátov pre každý vkus: idylické krajiny s klukatými cestami, dievča na hojdačke, grafické kompozície v retro štýle... Ale čo vlastne znamená, že život je cesta a nie cieľ? Možno je to len kliše, fráza, ktorá sa presadzuje, pretože umožňuje relativizovať vlastné chyby, alebo pretože naznačuje, že podstatné je žiť, bez ohľadu na to, ako a prečo žijete? Sú cesta a cieľ skutočne v protiklade? Cieľ, konkrétne cieľ života, sa nehrá v každom okamihu cesty?

Tieto otázky si vyžadujú pokojný prístup. Pozrime sa najprv, ako toto heslo inšpiruje život bežných ľudí. V bežecskom svete má myšlienka uprednostňovať cestu pred cieľom veľkú popularitu. Bežci, najmä začiatocníci, začínajú s ambicióznymi cieľmi, pokiaľ ide o vzdialenosti, ktoré chcú prekonať, fyzickú kondíciu, ktorú chcú dosiahnuť, alebo hmotnosť, ktorú chcú schudnúť. Nie je ťažké si predstaviť, že väčšinou tieto ciele nedosiahnu tak ľahko, ako očakávali. Takto popisoval svoju skúsenosť jeden bežec:

„Deň čo deň som zlyhával v dosiahnutí svojho cieľa. Deň čo deň mi bolo stále jasnejšie, že nie som stvorený na behanie. Každý beh ma brutálne konfrontoval s faktami: stále som nedosahoval požadovanú úroveň. Avšak, čo som nepochopil o tomto športe, bolo to isté, čo som už dobre pochopil pri svojich cestách: kľúčom je užívať si cestu. [...] Uvedomil som si, že každý beh je dar. Každý beh je príležitosť byť tam, kde chcem byť. S týmto objavom sa môj spôsob behania zmenil. Prestal som popierať radosť, ktorú som cítil. Prestal som nahromaďovať dni zlyhania. Začal som žiť viac 'v prítomnom okamihu', vnímajúc každý beh ako príležitosť oceniť to, čo mám pred sebou.“^[2]

Tento bežec začínal chápať dôležitú lekciu, ktorú môže každý z nás uplatniť v životnej ceste. Skrze vieru vieme, že náš cieľ sa hrá počas všetkých okamihov cesty, pretože kresťanské povolanie je povolanie žiť úplne z Boha a pre Boha, už na našej ceste dejinami, a potom v nebi, keď sa On nakoniec stane „všetkým vo všetkých“ (1 Kor 15,28). Svätý Josemaría preto hovoril, že „blaženosť neba je pripravená pre tých, ktorí vedú šťastní na zemi.“^[3]

Avšak, dosiahnutie tejto pokojnej jednoty medzi cestou a cieľom nie je ľahké. Dá sa povedať, že je to dielo celého života. A život je zároveň krátky a dlhý. Ako tomu bežcovi, môže sa nám stať, že pri pohľade na cieľ a následnom návrate k súčasnému miestu, kde sa nachádzame, stratíme odvahu: pohľad na vzdialenosť,

ktorú máme ešte prekonať, nás môže zablokovat alebo priviesť k zúfalstvu. Ale Ježiš nás už varoval pred týmto pokušením: „Hľadajte teda najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť a toto všetko dostanete navyše. Preto nebudte ustarostení o zajtrajšok; zajtraší deň sa postará sám o seba. Každý deň má dost svojho trápenia.“ (Mt 6,33-34). Keď sa Božie kráľovstvo — čiže povolanie k svätosti — stane prvoradým, každý krok je príležitosťou byť tam, kde chceš byť, a s kým chceš byť. Z tohto pohľadu je nebo vždy za rohom: život je zároveň cestou aj cieľom.

Podme teda zvážiť niektoré aspekty našej cesty do neba. Po prvé, istotu, že necestujeme sami: máme Boha ako priateľa a spoločníka na ceste. Po druhé, potrebu prekonávať sklamanie, učiac sa prekonávať svoje limity a hriechy. A nakoniec, presvedčenie, že žiť v prítomnosti je najlepším spôsobom, ako nájsť šťastie na tejto zemi aj v nebi.

Pokorne chodiť so svojím Bohom

V Starom zákone je krátka kniha Micheáša plná prorociev o treste. Prostredníctvom svojho proroka Boh karhá Samaritánov za ich modloslužbu; vyčíta svojmu ľudu prázdne vonkajšie uctievanie; a tiež prvýkrát predpovedá pád Jeruzalema. Ale to nie je všetko: jeho posolstvo je aj ohlásením nádeje a spásy. Micheášova misia nespočíva len v odsudzovaní zla, ale aj v pripomínaní ľudu, že Boh je veľmi blízko: „Oznámili ti, človeče, čo je dobré a čo žiada Pán od teba: iba zachovávať právo, milovať milosrdenstvo a pokorne chodiť so svojím Bohom.“ (Mi 6,8).

Duch Svätý — lebo on hovorí prostredníctvom prorokov — nám nehovorí, aby sme kráčali k Bohu, akoby bol ďaleko, čakajúc na konci dlhej cesty. Hovorí nám, aby sme kráčali s ním. On nás sprevádza vo všetkom a zaujíma sa o všetko: čo myslíme, čo vidíme, čo hovoríme, čo si želáme: „Ježiš Kristus, ktorý je Boh, ktorý je Človek, mi rozumie a pomáha mi, lebo je môj Brat a Priateľ.“^[4]

Kráčať s Bohom znamená prechádzať s ním všetky epizódy, veľké i malé, môjho života; rozprávať sa s ním o všetkom, počúvať ho neustále; vystaviť sa tomu, že odo mňa môže žiadať veci, ktoré nečakám, alebo ma viesť cestami, ktoré som si nepredstavoval. Ten, kto kráča s priateľom, je pripravený hovoriť a počúvať. Tak kráčali emauzskí učeníci, hoci nevedeli, do akej miery bol ten neznámy, ktorý ich počúval s takou pozornosťou a hovoril im s takou silou, ich Bratom a Priateľom. Nevedeli to, ale kráčali s Bohom a Boh im otváral neočakávané horizonty (Lk 24,13-35). „Pane, aký si vždy veľký! Dojíma ma však, ako sa k nám chce priblížiť a ideš s nami, aby si nás zastihol v každodennom zhone. Daj nám, Pane, úprimného ducha a čistý pohľad, jasnú myseľ, nech sme schopní zbrať ťa vždy, keď k nám prichádzaš bez akejkoľvek vonkajšej známky tvojej slávy.“^[5]

Boh chce, aby sme s ním kráčali aj pokorne. Čo to znamená? Naznačuje nám to sám v jednej z najkratších modlitieb zo žalmov: „Pane, moje srdce sa nevystatuje, moje oči nehladia povýšene. Nežením sa za veľkými vecami ani za divmi pre mňa nedosiahnuteľnými. Ale ja som svoju dušu upokojil a utíšil. Ako nasýtené dieťa v matkinom náručí, ako nasýtené dieťa, tak je moja duša vo mne.“ (Ž 131,1-2). Kráčať pokorne s Bohom znamená pracovať bez snahy dosiahnuť výsledky alebo úspechy, ktoré nezávisia odo mňa a ktoré mi možno ani nepatria; byť spokojný s tým, čo mám, s tým, čo mi Boh dáva, s tým, čo mi život prináša. A

žiť to... intenzívne. Paradoxom je, že ak kráčame pokorne s Bohom, v skutočnosti urobíme oveľa väčšie veci, než sme si mysleli. „Nevidel si záblesk v Ježišových očiach, keď chudobná vdova nechala v chráme svoju malú almužnu? — Daj mu aj ty, čo môžeš; zásluha nie je v tom, či je to málo, alebo veľa, ale v úmysle, s akým to dávaš.“^[6]

Obráť svoje nedostatky

„Milosť – práve preto, že predpokladá našu prirodzenosť – nás nerobí okamžité superľuďmi,“ píše pápež. „Chcieť čosi také by bolo neprimerane dôverovať sebe samým.“^[7] Krehkosť, ťažkosti, chyby sú jednoducho súčasťou životnej cesty. Pripustiť túto realitu neznamená vzdať sa alebo rezignovať na hrešenie; znamená to jednoducho prijať naše limity a náš čas, rovnako ako aj limity reality.

Ale naša pýcha to úplne neprijíma. Diabol to tiež vie a neobmedzuje sa len na pokúšanie, aby nás vzdialil od Boha: keď nás už dokáže zviest, snaží sa ešte „ťažiť drevo zo spadnutého stromu“; využíva naše hriechy alebo našu krehkosť na to, aby nás odradil, pretože vie, že je to účinný spôsob, ako nás prinútiť opustiť cestu. Preto sa potrebujeme naučiť otočiť svoje pády a biedy; to znamená vyťažiť z nich prospech a skúsenosti. To môže znieť čudne, ale je to jeden z najdôležitejších a najzákladnejších princípov rastu v duchovnom živote. Tak to už stáročia chápali učitelia spirituality.

Sú ľudia, píše jeden z nich, ktorým sa „pravidelne stáva, že sú ohromení svojimi chybami, že sú znepokojení, že sa hanbia; hnevajú sa na seba a nakoniec sa vzdajú. Sú to ďalšie účinky vlastnej lásky, účinky oveľa škodlivejšie ako samotné chyby.“^[8] Posledná veta je prekvapivá. Hanba, nepokoj a sklúčenosť, do ktorých sa môžeme ponoriť, keď vidíme svoje hranice, nám veľmi škodia. Tlačia nás ďaleko od Boha a predisponujú nás k hriechu, ktorý nás paradoxne na začiatku odradil. Ide teda o začarovaný kruh, ktorý nám bráni zmieriť sa s Bohom, pozrieť mu do očí a povedať mu, že sme kajúcní a že chceme jeho odpustenie.

Niekedy sa stane, že si nedokážeme odpustiť sami sebe. Možno sa zamilujeme viac do našej predstavy o dokonalosti ako do Boha, a potom nám chýba pokora na to, aby sme začali znova. „Nikdy nesmieš byť sklúčený, nech padneš akokoľvek často; musíš si povedať: 'Aj keď padnem dvadsaťkrát, stokrát za deň, zakaždým vstanem a budem pokračovať v ceste.' Čo na tom, koniec koncov, záleží, že si spadol na cestu, pokiaľ sa dostaneš do cieľa? Boh ti to nebude vyčítať.“^[9] Najdôležitejšie je teda vrátiť sa na cestu k Bohu vždy, keď je to potrebné. Kajúcnosť nad našimi hriechmi sa môže stať odrazovým mostíkom, ktorý nás opäť posunie k Bohu: „Kiež nás naše potknutia a porážky od neho už nikdy neoddelia! Tak, ako sa slabé dieťa kajúčne vrhá do otcovho silného náručia, tak sa ty a ja primkneme k Ježišovmu jarmu. Iba naša lútosť a naša pokora premenia našu ľudskú slabosť v božskú silu.“^[10]

Ži v prítomnosti

Jediný spôsob, ako prejsť našu cestu, je robiť to krok za krokom. Nikto nezdolá horu na jeden skok, a už vôbec nie, ak ide o vysoký vrchol: niekedy bude potrebné dobré obdobie tréningu a aklimatizácie; a budeme musieť robiť etapy, táboriť, získať sily s komfortom dobre vybraného vybavenia, a zároveň si užívať rozhovor a meniaci sa krajinný obraz na každej etape. Stručne povedané, potrebujeme sa sústrediť na našu najbližšiu realitu, alebo inými slovami, žiť v prítomnosti.

Žiť v prítomnosti znamená uznať súčasný okamih ako jediný, v ktorom môžem prijať Božiu milosť a plniť jeho vôľu. Nepriateľ to tiež veľmi dobre vie, a preto sa bude snažiť nás čo najviac vzdialiť od nášho „tu a teraz“, spôsobujúc nám úzkosť z minulosti, ktorá nás sklamala, alebo z budúcnosti, ktorá nás znepokojuje; alebo nás nechá stratiť sa v predstavách o tom, čo mohlo byť, alebo čo by mohlo byť. A ak sa mu niečo z toho podarí, už sa mu darí ochladiť našu lásku, pretože láska sa uskutočňuje len v prítomnosti.^[11]

Žiť v prítomnosti neznamena ignorovať minulosť a budúcnosť, ale dať ich na správne miesto. Byť v pokoji s minulosťou, zmierený s Bohom a s ostatnými... a tiež so sebou samým, prijatím toho, kým sme a kým sme sa stali. A byť v pokoji s budúcnosťou, pretože hoci Boh berie do úvahy a vzrušuje sa našimi plánmi a projektmi, chce, aby sme boli pokojní. *In manibus tuis tempora mea*, hovorí iný žalm. V твоjich rukách sú moje časy, moje veci (porov. Ž 31,15). „...do твоjich rúk vkladám všetko minulé, prítomné i budúce...“,^[12] môžeme sa modliť so svätým Josemaríom. Prijatie a odovzdanie vytvára potrebnú klímu pre pokojné a intenzívne prežívanie prítomnosti.

Dôvera v nášho Otca Boha nás vedie „pohybovať sa životom s ľahkosťou božích detí, uvažovať a rozhodovať sa so slobodou božích detí, čeliť bolesti a utrpeniu s pokojom božích detí, ceniť si pekné veci tak, ako to robí božie dieťa.“^[13] Mať voľnosť Božieho dieťaťa znamená žiť sústredený na „tu a teraz“, venovať pozornosť tomu, ktorý odo mňa chce: pracovať, odpočívať, modliť sa, utešiť, smiať sa... „Všetko má svoj čas“ (Kaz 3,1) a najlepší spôsob, ako to dosiahnuť, je prežívať každý okamih s Pánom: „A všetko, čokoľvek hovoríte alebo konáte, všetko robte v mene Pána Ježiša a skrze neho vzdávajte vďaky Bohu Otcovi“ (Kol 3,17). Ak budeme pestovať tento neustály dialóg s Bohom, ľahšie si uvedomíme, čo nás rozptyľuje a odchyľuje od cesty: chvíle úniku na telefóne alebo v našej fantázii, tmavé myšlienky, zmätok, mystika „kiežbyzmu“^[14]... Tak sa budeme môcť ľahšie vrátiť na túto overenú a pravú cestu k svätosti, ktorá spočíva v tom, že robíme, čo musíme, a sme v tom, čo robíme.^[15]

Žiť v prítomnosti nám umožňuje vďačiť za to, čo máme, a preto si užívať život. Opäť platí, že „šťastie v nebi je pre tých, ktorí vedia byť šťastní na zemi.“^[16] Šťastie pramení z vedomia, že ma tu a teraz miluje môj Otec Boh a že ma každý deň obdarováva darmi. Byť príliš znepokojený našimi neúspechmi v minulosti alebo nebezpečenstvami budúcnosti nás neschopňuje vnímať dobré veci, ktoré sa nám ponúkajú v súčasnom okamihu. Preto je veľmi dobré venovať každý deň čas, v našej modlitbe, možno v našom skúmaní svedomia, vďačnosti. Ako ma dnes Boh miloval? Aké konkrétne veci mu môžem poďakovať?

Vytrvaj až do konca

„Ak vytrváte, zachováte si život,“ hovorí nám Ježiš (Lk 21,19). Je nevyhnutné dosiahnuť cieľ cesty. Všetci snívame o tom, že budeme môcť povedať ako svätý Pavol: „Dobrý boj som bojoval, beh som dokončil, vieru som zachoval“ (2 Tim 4,7). To sa nám podarí tým, že si dnes, práve teraz, zachováme vieru. Človek by sa mohol ľahko cítiť premožený perspektívou byť verný desať, dvadsať, štyridsať, osemdesiat rokov. Ako môžem byť istý svojou vernosťou na tak dlhej ceste? V skutočnosti nejde o to, byť si istý, že sa neodkloním od Boha v nasledujúcich desaťročiach; ide o to, byť verný nášmu Pánovi dnes, s milosťou, ktorú nám dáva v tomto momente. Takto, žijúc, prejdeme cestu života až do jeho konca.

Kresťania uznávame, že „život je cesta, nie cieľ“ ako niečo samozrejmé. Vieme, že náš život sa tu nekončí a že tieto roky na zemi nie sú cieľom. A zároveň vieme, že náš skutočný život, náš cieľ, je už tu, v každom okamihu: náš život je „s Kristom ukrytý v Bohu“ (Kol 3,3). Preto potrebujeme, aby „sa hlava dotýka neba, no nohy nech bezpečne stoja na zemi“^[17]; potrebujeme, aby sa uskutočnila jeho vôľa „ako v nebi, tak i na zemi“. A potom, áno, „vytvoríme cestu za chodu“^[18]: každý krok, ktorý spravíme, vytvorí našu cestu a vytvorí náš cieľ.

[1] Tento citát sa často pripisuje Ralphu Waldo Emersonovi, hoci neexistuje žiadny písomný odkaz, ktorý by to potvrdzoval.

[2] John Bingham, «Enjoy Your Journey» www.runnersworld.com.

[3] Sv. Josemaría, Vyhňa, č. 1005.

[4] Sv. Josemaría, Vyhňa, č. 182.

[5] Sv. Josemaría, Boží Priatelia, č. 313.

[6] Sv. Josemaría, Cesta, č. 829.

[7] Pápež František, *Gaudete et exultate*, č. 50.

[8] J.-N. Grou, *Manuel des âmes intérieures*, Lieja, 1851, s. 159. «To najhoršie na tom je, ako pozoruje svätý František Saleský, že sa niekedy sklúčime a nahneváme preto, že sme sa nahnevali, staneme sa netrpezlivými preto, že sme boli netrpezliví. Aká pohroma! Nemali by sme v tom vidieť čistú pýchu?» (s. 160).

[9] J.-N. Grou, *Manuel des âmes intérieures*, ss. 160-169.

[10] Sv. Josemaría, Krížová cesta, 7. zastavenie.

[11] Porov. C.S.Lewis, Rady skúseného diabla, kap. 15.

[12] Sv. Josemaría, Krížová cesta, 7. zastavenie, č. 3.

[13] F. Ocáriz, Pastorálny list, 28-X-2020, kap. I, č. 3.

[14] Porov. Sv. Josemaría, *Rozhovory*, č. 88,116.

[15] Porov. Sv. Josemaría, Cesta, č. 815

[16] Sv. Josemaría, Vyhňa, č. 1005

[17] S. Josemaría, Boží Priatelia, č. 75

[18] «Chodec, neexistuje žiadna cesta; cestu si vytvárate sami.» (A. Machado, *Campos de Castilla*, «Proverbios y cantares», XXIX. Sv. Josemaría cituje tento verš vo svojom 6. Liste, č. 75).

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (3): „Všetko je naše a všetko je Božie“

„Si už novým stvorením a bol si oblečený do Krista. Nech je tento biely odev znakom tvojej kresťanskej dôstojnosti. Pomocou slova a príkladu tvojich blízkych ho udržuj nepoškvrnený až do večného života“^[1]. Od dávnych čias existuje v Cirkvi tradícia obliekať novopokrstených do bieleho, aby sa viditeľne vyjadrila radosť zo zjednotenia s Kristom, z toho, že necháme, aby on žil v nás^[2]. Táto skutočnosť je vyjadrená aj samotným názvom a gestom krstu: *baptizein* znamená ponoriť, pretože týmto sviatosťou vstupujeme do života Trojice, ako špongia, ktorá vstúpi do vody a bez toho, aby prestala byť sama sebou, stáva sa jedným s tým novým prostredím. Takto sa uskutočňuje „vzájomné prenikanie Božieho bytia a nášho bytia, ponorenie sa do Boha Trojice, Otca, Syna a Ducha Svätého, ako v manželstve, kde sa dvaja stanú jedným telom, čím sa stanú novou a jedinečnou realitou s novým a jedinečným menom“^[3]. Od tej chvíle sa starostlivosť o tento nový život stáva každodennou úlohou, ktorá vyžaduje neustály duchovný boj, ako to varuje Písmo: „Synu, ak ideš slúžiť Bohu, stoj (pevne) v spravodlivosti a bázni a priprav sa na skúšku! Uponíž si srdce a vytrvaj, nakloň svoj sluch a prijmi rozumné slovo a neznepokojuj sa, keď ti príde čas pohromy. Znášaj, čo ti znášať ukladá Boh; pevne sa pridaj k Bohu a vytrvaj, aby si vzrástol životom, keď príde koniec.“ (Sir 2,1-3).

Východisko: Boh nás bezpodmienečne miluje

V našom krste nám Boh navždy povedal, že nás miluje takých, akí sme, nech sa stane čokoľvek. Táto istota je východiskovým bodom vnútornej cesty; bez nej by sme bežali po nesprávnej ceste, pretože v tomto behu nejde o to, aby sme si niečo zaslúžili sami, ani aby sme niečo niekomu dokazovali, ale aby sme žili slobodne a tešili sa z Božej lásky. „A my, čo sme uverili, spoznali sme lásku, akú má Boh k nám,“ píše svätý Ján (1 Jn 4,16). A aké potrebné je „nechať tie pravdy našej viery prenikať do duše, až kým nezmenia celý náš život. Boh nás miluje!“^[4].

Zároveň Božia milosť nenahrádza inteligentné a vytrvalé využívanie našich síl: „Naša osobná svätosť je darom Božím; ale človek nemôže zostať pasívny“^[5]. Je pravda, že vďaka milosti má náš život hodnotu, ktorá presahuje naše možnosti, ale milosť nenahrádza prirodzenosť: potrebuje s ňou pracovať... tancovať! s ňou. Dá sa povedať, že v našom živote je všetko naše a zároveň všetko je Božie. „Na pozadí nepretržitej série malých každodenných činov, príjemných alebo nepríjemných, predvídateľných alebo neočakávaných, beží paralelne séria aktuálnych milostí, ktoré sa nám v každom okamihu ponúkajú. (...) Postupne sa medzi ním a nami vytvorí takmer nepretržitý rozhovor, ktorý bude skutočným vnútorným životom“^[6].

V takýchto súvislostiach by bolo zredukované opisovať tento život, ktorý sa rozvíja v srdci človeka, len slovami ako „boj“ alebo „zápas“. To, čo z pohľadu odporov, s ktorými sa stretávame vo vnútri aj mimo nás, vyzerá ako boj, z širšej perspektívy môžeme opísať ako aktivitu a pohyb, ako dynamiku a rast. Tieto aspekty rozvoja akéhokolvek živého tvora – ktoré zahŕňajú boj proti hrozbám alebo tvrdostiam prostredia ako momenty toho istého rozvoja – vyjadrujú oveľa lepšie bohatstvo duchovného života.

Vnímať okolie, nepozerať sa len na podlahu

Horolezci a cyklisti, ktorí sa venujú vysokohorským športom, vedia, aká nevyhnutná je koncentrácia na úsilie a dávkovanie energie; preto často napredujú, hľadiac takmer výlučne na zem. Bolo by však škoda, keby im táto koncentrácia bránila užívať si panorámu, ktorá sa otvára okolo nich počas ich postupu. V duchovnom boji sa nám môže stať niečo podobné: príliš sa sústredíme na zlo, ktoré chceme prekonať, alebo vidíme len náklady spojené so získavaním nejakého dobra. Preto je vždy dobré zdvihnúť zrak, aby sme nestratili z dohľadu všetko, čo získavame na ceste.

„Nedaj sa premôcť zlu, ale dobrom premáhaj zlo“ (Rim 12,21), píše svätý Pavol vo verši, ktorý svätý Josemaría občas zhrnul takto: „utopiť zlo v hojnosti dobra“^[7]. Kresťanský boj nespočíva ani tak v boji proti hriechom, ako v úsilí živiť ten život, ktorý nám bol darovaný od nášho krstu. Napríklad, ak niekedy necháme to najlepšie pre ostatných, môžeme tento ústupok vidieť ako boj proti sebeckému alebo ako cvičenie, aby sme sa neviazali na určité veci; ale ešte lepšie, môžeme to vidieť ako boj za zväčšenie srdca, za rast v láske, veľkorysosti, nezištnosti, atď. A to nie kvôli individuálnej túžbe po dokonalosti, ale preto, že chceme z Kristovho srdca žiť pre ostatných.

Tieto dva rôzne spôsoby zamerania kresťanského boja súvisia aj s dvoma spôsobmi formulovania zlepšovacích predsavzatí. V tomto zmysle, namiesto toho, aby sme si stanovili „už sa nikdy nevrátiť ku konaniu niečoho“, môže byť oveľa obohacujúcejšie zdvihnúť zrak, pozeráť sa na horizont a potvrdiť, čo skutočne chceme robiť. *In omnibus respice finem*, hovorí klasické príslovie: „vo všetkých veciach maj na zreteli cieľ“; alebo, v modernejšej formulácii, „začni s prečo“. Ak chceme žiť s očami upretými na cieľ, je často potrebné vzdialiť sa od konkrétnej situácie, vziať si čas na reflexiu, zdieľať naše dojmy s Bohom. Potom uvidíme lepšie: uvedomíme si, že nejde len o okamžitý zámer, malú konkrétnu bitku, ale o naše otvorenie sa Božej milosti, aby z nás Boh urobil ďalšieho Ježiša, *alter Christus*.

Bojovať už znamená milovať

«Deti moje, nemilujme len slovom a jazykom, ale skutkom a pravdou» (1 Jn 3,18). Nikto sa necíti skutočne milovaný, keď je láska, vyjadrená všetkými druhmi vyhlásení a sľubov, následne vyvrátená činmi. Preto každým našim rozhodnutím odpovedáme na tú otázku, ktorú Ježiš položil Petrovi: «Miluješ ma?» (Jn 21,16). Kresťanský život —písal prelát Opus Dei— je «slobodná odpoveď, plná iniciatívy a pripravenosti, na túto otázku Pána»^[8]. Každý moment, keď prekonávame svoje egoizmy, každý pokus o rast v určitej cnosti, ktorá nám umožní lepšie slúžiť; zakaždým, keď si vyberieme pokoru namiesto túžby sa presadiť proti iným, hovoríme bez slov Bohu: milujem ťa viac.

«Toto je náš osud na zemi: bojovať, z lásky, až do posledného okamihu», napísal raz svätý Josemaria, vykonávajúc súvahu na konci roka^[9]. Bojovať z lásky znamená oveľa viac než len pridávať k boju zvonka motív lásky: «Potom, pri modlitbe v rozhovore s Pánom si jasnejšie pochopil, že boj je synonymom Lásky a prosil si ho o väčšiu Lásku»^[10]. Duchovný boj je dôležitejší než víťazstvo, pretože «pokým je boj, boj asketický, je vnútorný život. To je to, čo od nás Pán žiada: vôľu chcieť ho milovať skutkami, v malých veciach každodenného života»^[11]. A to, čo premieňa boj na lásku, je cieľ boja: prečo bojujem a pre koho bojujem. Tieto odpovede formujú samotný boj; stávajú sa základom jeho vývoja.

Pri čítaní životov svätých sa môže zdať, že duchovný boj je bojom hrdinov, ktorí sa snažia do krajnosti, čeliac náročným úlohám, ktoré vyžadujú veľkú vnútornú silu, odvahu niekedy väčšiu ako obvykle. Svätý by sa tak mohol javiť ako «akýsi “gymnasta” svätosti, ktorý vykonáva cviky nedostupné pre bežných ľudí»^[12]. Táto predstava však nezachytáva podstatu tajomstva svätých; to, čo sa počíta na konci —a v každom okamihu cesty— je láska, charita, ktorá pochádza od Boha. «Dokonca aj mučeníctvo získava svoju veľkosť nie z činu odvahy, ale predovšetkým z hrdinského činu úžasnej lásky. Tri storočia prenasledovania prvej cirkvi boli určite časmi odvahy, hrdinskej sily, ale ešte viac časmi horúcej lásky k Bohu»^[13].

Niekedy nás nadmerná túžba po bezpečnosti môže viesť k kvantitatívnemu prístupu k boju, v ktorom by sme chceli merať svoje pokroky, ako keď sa porovnávame s personalizovaným tréningovým plánom na zlepšenie fyzickej kondície. Je určite dôležité robiť rozhodnutia o zlepšení, prekonávať sa v mnohých ohľadoch, obetovať veci, ale všetko toto nie je nevyhnutne znakom pokroku, ktorý sa snažíme zabezpečiť. Svätosť, hovoril svätý Josemaria, «nespočíva v tom, že robíme veci každý deň ťažšie, ale v tom, že ich robíme každý deň s väčšou láskou»^[14]. To, čo prináša duchovné ovocie, nie je robiť ťažké veci, ale odpovedať s láskou na tú prvú lásku, ktorú nám Boh prejavil; svätosť neznamená, že jeden «robí veľké veci sám o sebe, ale že v jeho živote sa objavujú veci, ktoré neurobil on, pretože bol len dostupný na to, aby Boh konal»^[15]. Preto, pretože všetko začína s dobrovoľným Božím zámerom, ktorý nám dal dar krstu a kresťanského života v nás, môžeme pochopiť, čo nám hovorí Sväté Písmo: svätosť «nezávisí teda od toho, kto chce, ani od toho, kto beží, ale od Boha, ktorý sa zmilúva» (Rim 9,16).

Vedieť, že každé dielo svätosti začína s Božím impulzom, že je to Boh, kto začal svoje dielo a je to on, kto ho privedie k záveru: toto je to, čo formuje naše chápanie duchovného boja. My nezískavame «body» pred Bohom, aby sme si zaslúžili jeho lásku: on sa nám neustále dáva, nech sa deje čokoľvek. «Cirkev opakovane učila, že nie sme ospravedlnení našimi dielami alebo našimi snahami, ale milosťou Pána, ktorý preberá iniciatívu (...). Jeho priateľstvo nás nekonečne presahuje, nemôže byť kúpené našimi dielami a môže byť len darom jeho iniciatívy lásky (...). Tak ako najvyšší príkaz lásky, táto pravda by mala formovať náš životný štýl, pretože pije zo srdca evanjelia a volá nás nielen ju prijať myslou, ale ju premeniť na nákazlivú radosť»^[16].

Ako šport

Kde je najlepšie „začať a začínať znova“^[17]? V akej konkrétnej oblasti duše tento boj začína? Odpoveď sa bude líšiť pre každého človeka, ale dobrým vodítkom

môže byť odhalenie nášho najčastejšieho nedostatku, pričom často ide o niečo, čo úzko súvisí s naším spôsobom bytia. Napríklad, ak sme veľmi silní temperamentu, tento spôsob bytia by mohol často degenerovať do hrubých foriem; alebo ak je našou osobnou charakteristikou láskavosť, hlavným nedostatkom by mohla byť mäkkosť alebo malomyselnosť. Boj sa zameria na vylúčenie najprv všetkého, čo je v rozpore s láskou k Bohu — tj. smrteľný hriech —, potom tých vecí, ktoré bránia nášmu srdcu otvoriť sa Pánovi a ostatným — tj. všedné hriechy — a nakoniec vždy aj nedostatky lásky, priemernosť. Celý program života, ktorý svätý Mikuláš z Flüe zhustil do niekoľkých veršov: „Pane môj a Bože môj, odpusť mi všetko, čo ma od teba oddeľuje. Pane môj a Bože môj, daj mi všetko, čo ma k tebe približuje. Pane môj a Bože môj, osloboď ma od seba samého, aby som sa úplne daroval tebe. [18]“

Svätý Josemaría rád porovnával tento boj so športom: „Asketický boj nie je nič negatívne, preto ani nenávistné, ale radostné potvrdenie. Je to šport.[19]“ Každý šport si vyžaduje úsilie, ale vytvára priestor pre potešenie: cez interakciu s ostatnými, nové zážitky, radosť z prekonávania samého seba... Podobne s trochu tréningu môžeme začať nachádzať radosť v Pánovi uprostred duchovného boja. Takto budeme v objektívnych ťažkostiach vidieť nielen prekážky, ale aj príležitosti pre rozvoj nášho života v Bohu. Ak prijmem ťažkosti ako výzvu, budú nás obťažovať oveľa menej. Zmení sa aj spôsob, akým sa pozeráme na tých, ktorí nás obklopujú, najmä na tých, s ktorými možno máme menšiu spriaznenosť: „Nehovor: tá osoba ma otravuje. Mysli: tá osoba ma posväcuje.[20]“

Kľúčovým faktorom v športovom tréningu je vytrvalosť. Veľké víťazstvá sa nedosahujú za deň. Niekedy je potrebných mnoho pokusov. „Športovec sa nevzdáva, dobrý športovec trávi veľa času tréningom, prípravou. Ak ide o skákanie, skúša to znova a znova.[21]“ Malé kroky s vytrvalosťou a húževnatosťou nakoniec vedú k úspechu. V tomto zmysle je často efektívnejšie robiť malé a konkrétne predsavzatia a žiť ich s vytrvalosťou, než robiť veľké predsavzatia, ktoré často nedodržíme. Okrem toho, v bojoch duše je nevyhnutné počítať s časom, začať a začínať znova, obnovovať predsavzatia s pokorou a kreativitou, toľkokrát, koľkokrát je to potrebné. Odpoveď lásky sa uskutočňuje diskretne počas celého života.

Ako v športe, aj v duchovnom živote sú prehry súčasťou hry. Ale rovnako ako je „väčšia radosť v nebi nad jedným hriešnikom, ktorý robí pokánie, ako nad deväťdesiatimi deviatimi spravodlivými, ktorí pokánie nepotrebujú,“ (Lk, 15,7) môžeme si myslieť, že s každým naším malým víťazstvom alebo s každým naším „opätovným začiatkom“, sa Pán teší viac ako so všetkým, čo už robíme dobre. Aj keď nám vždy zostáva veľa práce, nemali by sme pokračovať bez toho, aby sme sa tešili z víťazstva. Víťazstvá si vychutnávame: každý krok vpred je okamihom na poďakovanie Bohu, na získanie novej sily. Nesmieme zabúdať ani na to, že v našom boji nie sme sami. Ako atléti máme okolo seba ľudí, ktorých nám Boh dal, aby nám pomáhali trénovať a prekonávať sa. Môžeme sa spoľahnúť na našich bratov a sestry vo viere, na ich modlitbu a podporu; na tých, ktorí nás predišli a pomáhajú nám z neba; na nášho anjela strážneho a na svätú Máriu.

[1] Obrad slávania krstu detí.

[2] Porov. Rim 13,14; Gal 2,20.

[3] Benedikt XVI, *Lectio Divina*, 11-VI-2012.

[4] Sv. Josemaría, *Es Cristo que pasa*, č. 144.

[5] *Tamtiež*, č.176.

[6] R. Garrigou-Lagrange, *Las tres edades de la vida interior*, Tomo I, s. 184.

[7] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 864.

[8] F. Ocáriz, *Parstoračný list*, 9-I-2018, č. 5.

[9] Sv. Josemaría, *En diálogo con el Señor*, č. 83.

[10] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 158.

[11] Sv. Josemaría, *Křížová cesta*, 3. zastavenie.

[12] J. Ratzinger, «Dejar obrar a Dios» (preklad z L'Osservatore Romano, 6-X-2002; k dispozícii na www.opusdei.org).

[13] R. Garrigou-Lagrange, *Las tres edades de la vida interior*, Tomo I, s. 167.

[14] Sv. Josemaría, Poznámky z kázne (AGP, P10, č. 25), cit. E. Burkhart a J. López, *Vida Cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría*, Rialp, Madrid 2013, ed. II, s. 295.

[15] J. Ratzinger, «Dejar obrar a Dios».

[16] Pápež František, *Gaudete et exsultate*, č. 52, 54, 55.

[17] Sv. Josemaría tak zvykával hovoriť o vnútornom živote. Porov. napr. *Cesta*, č. 292; *Vyhňa*, č. 384; *Es Cristo que pasa*, č. 114.

[18] Táto modlitba sa napríklad nachádza integrovaná v tom, čo vyslovil Sv. Ján Pavol II pred hrobkou svätého, dňa 14-VI-1984. Sv. Josemaría sa modlieval podobne: «Odstráň odo mňa, Pane, to, čo ma od teba odvracia!» (Porov. A .Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, Rialp, Madrid, 2003, ed. 3, s. 462).

[19] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 169.

[20] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 174.

[21] Sv. Josemaría, *En diálogo con el Señor*, č. 32.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (4): „Nezarmucujte Ducha Svätého“. Vlažnosť

Je to jedna z prvých a najznámejších teofánií zaznamenaných v Biblii. Pánov anjel sa zjavuje Mojžišovi na hore Horeb ako veľký plameň ohňa uprostred trnistého kríka. «Tu sa mu zjavil Boží anjel v ohnivom plameni z trňového kríka. Keď naň hľadel, videl, že trňový krík horí plameňom, ale nezhára. Vtedy si Mojžiš povedal: „Pôjdem a obzriem si ten čudný jav. Prečo trňový krík nezhorí.“ » (Ex 3,2-3). Boh je Láska, plameň lásky, ktorý je vždy nový a ktorý nikdy nevyhasína s plynúcim časom, zanechávajúc za sebou len dymiaci prút. Jeho láska horí večne, dáva teplo a svetlo tým, ktorí sa nechajú ňou objasniť. Preto hovorí Boh Mojžišovi: „Ja som, ktorý som!“ (Ex 3,14). On je Láska, verná a vždy živá láska. A tým, že nás stvoril na svoj obraz (porov. Gn 1,27), nás predurčil na takúto lásku: naše srdce nie je schopné žiť s menšou láskou. Naša láska môže byť len horúca, ktorá sa časom obnovuje a rastie.

Možno sme už niekedy zažili, že sme sa vrátili do domu, kde sme kedysi žili: miesto, kde sme milovali, kde sme dávali a prijímali lásku. Teraz ho nájdeme prázdne a opustené, možno dokonca v ruinách. Srdcom nám prejde bolestivý pocit nostalgie, keď pomyslíme, akí šťastní sme tam boli. Niečo podobné sa stane, keď naša láska vychladne a vyhasne. Je to smutné. Láska plná tepla, ktorá obsahovala večný prísľub radosti, láska, ktorá bola všetkým..., a napriek tomu sa premenila na popol. Aká škoda! Dobre to vyjadril jeden slávny spisovateľ: „Aké hrozné je, keď niekto povie: ‚Milujem ťa‘ a druhá strana kričí: ‚Čo?‘“^[1] Taká je vlažnosť, láska, ktorá bola na začiatku krásna, láska, ktorá kedysi naplňovala srdce radosťou a osvetľovala náš život, ale postupne sa vyčerpala až takmer zhasla: láska, ktorá nevydržala skúšku času.

Smrť v spomalenom zábere

Aby sa niečo ochladilo, musí to byť najprv zapálené, zaľúbené. Preto vlažnosť nie je rizikom pre tých, ktorí práve odovzdali svoje srdce: ich láska je ešte príliš elementárna, príliš naivná. Vlažnosť je však skutočným nebezpečenstvom pre akúkoľvek lásku, ktorá už dlho horí. Nejde o náhlu smrť, ale o chorobu, ktorá postupuje takmer nepozorovane: smrť v spomalenom zábere, ako takzvaná „biela smrť“ horolezcov, osudná zmes chladu a únavy, pri ktorej telo postupne stráca svoju reaktivitu a nakoniec sa poddá sladkému, ale smrteľnému spánku.

Úvaha o vlažnosti sa objavuje už veľmi skoro v dejinách Cirkvi. V 3. a 4. storočí hovorili Origenes a Evagrius Ponticus o trpkosti (*acedia*), stave znechutenia a lenivosti duše, ktorá sa neprejavuje v prvých hodinách dňa, čo je život, ale keď slnko už prešlo dobrý kus cesty a vysoko žiari na oblohe. Preto, inšpirovaní

žalmom 91, hovorili o „poludňajšom démonovi“^[2]. „*Acedia*“ znamená doslova nedbanlivosť, zanedbávanie. Hoci ju časom niektorí autori odlišovali od vlažnosti (*tepiditas*), oba pojmy definujú rovnakú duchovnú realitu: „ochladenie lásky, ktoré sa zakalí opustením a lenivosťou,“^[3] zanedbávanie, ktoré ohrozuje odovzdanosť, pretože „*ipsa caritas vacare non potest*; láska nemôže byť nečinná“^[4], nemôže si vziať dovolenku.

Blahoslavený Álvaro raz napísal obzvlášť energické slová o nebezpečnom postupe vlažnosti: „S jedným pohľadom zahľadeným do dobra a druhým ostrejšim na to, čo lichotí vlastnému ja, vlažná vôľa hromadí v duši sedimenty a hnilobu egoizmu a pýchy, ktoré sa usadzujú a postupne vytvárajú svetský nádych vo všetkom správaní. Ak sa tento zlozvyk nezastaví, posilnia sa stále nešťastnejšie túžby, zafarbené tými sedimentmi vlažnosti: objaví sa túžba po náhradách, podráždenosť pri najmenšej požiadavke alebo obeti, sťažnosti z banálnych dôvodov, povrchné alebo na seba zamerané rozhovory (...). Objavuje sa absencia umŕtvovania a striedmosti; zmysly sa prebúdajú násilnými útokmi, ochladzuje sa láska a stráca sa apoštolské nadšenie hovoriť o Bohu s vášňou.“^[5]

To je cesta vlažnosti. Postupne preniká do duše smútok, ktorý všetko zatemňuje: to, čo nám predtým naplňovalo srdce, nám už nič nehovorí, a začíname uvažovať svetsky. Vlažnosť spôsobuje skreslenie zmyslov duše, takže nás Božie záležitosti unavujú; a nakoniec sa presvedčíme, že život, skutočný život, je niekde inde. Zo svojej vlastnej skúsenosti písal svätý Augustín: „neprekvapuje, že chorému podnebiu aj chlieb, ktorý je pre zdravého príjemný, pripadá ako mučenie, a že choré oči nenávidia svetlo, ktoré je pre čisté príjemné.“^[6]

Ako sa dostaneme do tohto stavu? Ako sa môže živá láska takto ochladiť? Možno by sa dalo povedať, že na začiatku je sklamanie zo života, možno kvôli určitým sklamaniam a ťažkostiam, kvôli ktorým sa stratila nevinnosť a horlivosť prvých krokov. Tento bod zlomu môže prejsť relatívne bez povšimnutia, ale prenikne do duše. Človek začne skracovať čas pre Boha, pretože mu životný plán pripadá ako nahromadenie povinností; prestane snívať a snažiť sa o apoštolskú misiu, možno kvôli nepriateľskému prostrediu alebo kvôli malomyselnosti pri pohľade na zriedkavé ovocie svojho úsilia. „Všetci vieme z vlastnej skúsenosti, že niekedy úloha neprináša uspokojenie, ktoré by sme si priali, ovocie sú zredukované a zmeny sú pomalé, a človek má pokušenie sa unaviť. Nie je to však to isté, keď človek z únavy na chvíľu zloží ruky, ako keď ich zloží natrvalo, ovládaný chronickou nespokojnosťou, akousi „*acediou*“, ktorá mu vysušuje dušu.“^[7] Tento druh nespokojnosti spôsobí, že sa srdce postupne ochladzuje „pre zanedbanie, apatiu, nechť preskúmať vlastné správanie každý deň: dnes vynecháme toto; zajtra nebudeme prikladať dôležitosť tamtomu, vynecháme bez dôvodu nejaké umŕtvenie, unikne nám nedostatok úprimnosti... a postupne si zvykáme na tie veci, ktoré sa Bohu nepáčia, bez toho, aby sme ich prostredníctvom spytovania svedomia premenili na predmet boja. Tak sa vydávame na cestu, ktorá vedie k vlažnosti, nezabudnite na to. Cez medzery v tom zanedbanom spytovaní svedomia preniká chlad, ktorý nakoniec zamrzne dušu.“^[8]

Boh volá k bráne nášho srdca

V úvodných veršoch Apokalypsy sú veľmi známe riadky, ktoré môžu prekvapiť svojou tvrdosťou: „Poznám tvoje skutky, že nie si ani studený, ani horúci. Kiež by si bol studený alebo horúci! Takto, že si vlažný, ani horúci, ani studený, už-úž ťa

vyplúvam z úst.“ (Zjv 3,15-16). Nasledujúce riadky, možno menej známe, pomáhajú pochopiť, čo chce Boh týmito silnými slovami povedať. „Lebo hovoríš: »Som bohatý, zbohatol som, nepotrebujem nič« - a nevieš, že si biedny, poľutovaniahodný, chudobný, slepý a nahý.“ (Zjv 3,17-18). Hromadenie prívlastkov, ktoré by mohlo vyvolať dojem, že je zamerané proti vlašnému, nám v skutočnosti umožňuje nazrieť do Božieho srdca. Pán k nemu hovorí prísne, aby mu pomohol pochopiť jeho situáciu, ktorá je veľmi podobná tej, v ktorej sa nachádzal muž z evanjeliového podobenstva, ktorý po veľmi dobrej úrode sám seba hovoril: „Duša, máš veľké zásoby na mnohé roky. Odpočívaj, jedz, pi a veselo hodu!“ (Lk 12,19). Jeho omyl spočíva v tom, že hromadí pre seba, namiesto toho, aby bol „bohatý pred Bohom“ (Lk 12,21). Neuvedomuje si, že sa uzatvára do seba, a takto kráča priamo k záhube.

Po tvrdých slovách z Apokalypsy nasledujú ďalšie, plné otcovskej starostlivosti, ktoré ukazujú, že Boh nielenže nestráca nádej v nás, ale robí všetko, čo môže, aby zmenil naše srdce: „Radím ti: odo mňa si kúp zlato vyskúšané ohňom, aby si zbohatol, a biele rúcho, aby si sa zaodel a aby nebolo vidieť hanbu tvojej nahoty, i masť, ktorou si potrieš oči, aby si videl. Ja karhám a trescem tých, ktorých milujem. Buď teda horlivý a rob pokánie. Hľa, stojím pri dverách a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí dvere, k tomu vojdem a budem s ním večerať a on so mnou“ (Zjv 3,18-20). Pán nás chce vyviesť z tohto poľutovaniahodného stavu; klope na dvere našej duše, lebo chce, aby sme sa vrátili k intímnemu vzťahu s ním... ale potrebuje, aby sme aj my niečo urobili, aby sme urobili kroky k znovuzapáleniu našej lásky.

Na zabránenie a liečenie vlašnosti

„Polapajte nám líšky, maličké líštičky, čo škodu robia po viniciach. A naša vinica je práve v rozkvet“ (Pies 2,15). Vlažnosť preniká do duše, keď stratíme jemnosť voči Bohu, keď sa dôvera zmení na ľahostajnosť. Je pravda, že nemôžeme Pánovi ponúknuť bezchybnú dokonalosť, ale môžeme byť voči nemu jemní a pozorní. Súčasťou tejto jemnosti je aj ľútosť, keď si uvedomíme, že sme s ním zle zaobchádzali alebo nám chýbala láska. Preto je potrebné byť pozorný k malým veciam a prebúdzat ľútosť nad našim odporovaním voči láske, ako je napríklad vynechanie alebo odloženie modlitby pre aktivizmus, neskorý príchod na večeru pre uprednostnenie našich záležitostí, odkladanie služby z lenivosti, či trucovanie voči človeku... Ľútosťné úkony aj za takéto veci rozohrejú dušu: umožňujú nám začínať odznova. „Áno, začínať odznova. Ja —a predpokladám, že aj ty— začínam odznova každý deň, každú hodinu, vždy, keď urobím úkon ľútosti, začínam odznova.“^[9]

Už sme spomenuli potrebu dbať na postoj spytovania svedomia, ktorý predpokladá úprimný postoj k Bohu a k sebe samým.^[10] Z toho pramení aj úprimnosť voči tým, ktorí nás sprevádzajú na našej ceste k Bohu; úprimnosť plná poslušnosti, aby sme sa nechali viesť a tak si udržali živú lásku. „Úprimnosť a vlašnosť sú nepriatelia, ktoré sa navzájom vylučujú. Preto ten, kto je úprimný, nachádza silu bojovať a vystúpiť z veľmi nebezpečnej cesty vlašnosti.“^[11]

Naša láska k Bohu zostáva mladá a obnovuje sa tým, že ju zdieľame s ostatnými. „Keď uhlík nevytvára oheň, je to znak, že sa ochladzuje, že už je takmer celý popol“^[12], povedal svätý Josemaría pri jednej príležitosti. Naozaj, keď srdce nevibruje túžbou, aby sa iní mohli priblížiť k Bohu a dokonca kráčať našou cestou,

je možné, že sme sa sami uskali v jednej zákrute. Liekom na prebudenie je: „Zabudni na seba samého... Tvojou jedinou ctižiadosťou nech je žiť len pre svojich bratov, pre duše, pre Cirkev; jedným slovom, pre Boha.“^[13]

Velkodušnosť je tiež skvelým liekom proti vlažnosti: venovať Pánovi to najlepšie a najcennejšie zo svojho života. Svätý Ján nám rozpráva, že keď bol Ježiš v Betánii, Mária „vzala libru pravého vzácneho nardového oleja, pomazala ním Ježišove nohy a poutierala mu ich svojimi vlasmi; a dom sa naplnil vôňou oleja“ (Jn 12,1-3). Najlepší parfém, náš najväčší poklad, náš najlepší čas, by mal byť pre Pána. Naopak, je zlým znamením, keď sa v nás objavujú hodnotenia ako u Judáša, ktorému sa zdalo všetko pre Ježiša príliš: „Prečo nepredali tento olej za tristo denárov a nerozdali ich chudobným“ (Jn 12,5)? Judáš napokon predal Majstra za cenu otroka... (porov. Mt 26,15). Malé či väčšie obety, sebaovládanie a umŕtvovanie nás zapália zvnútra a zaháňajú vlažnosť. Pripomínajú nášmu srdcu, že aj so všetkou jeho krehkosťou je schopné veľkej lásky: „Urob ma snehom, Pane, / pre ľudské radosti, / hlinou pre tvoje ruky, / ohňom pre tvoju lásku“^[14].

Všetky tieto prostriedky sa dajú zhrnúť do dojímavých slov svätého Pavla: „A nezarmucujte Svätého Božieho Ducha“ (porov. Ef 4,30). Duch Svätý, ktorý neprestáva vo svojej snahe formovať v nás Ježiša, potrebuje našu ochotu a poddajnosť jeho vnuknutiam. Pod jeho krídlami nadobudne náš život ten zmysel misie, ktorý sa, vzdialený od vypočítavosti a priemernosti vlažnosti, môže naplniť dobrodružstvom: „Ten, kto sa rozhodol prispôbiť celý svoj život Ježišovi, si už nevyberá, kde bude, ale ide tam, kam je poslaný, pripravený odpovedať tomu, kto ho volá; nedisponuje ani vlastným časom. Dom, v ktorom prebýva, mu nepatrí, pretože Cirkev a svet sú otvorené priestory jeho misie. Jeho pokladom je dať Pána do stredu života, bez toho, aby pre neho hľadal iný (...). Spokojný s Pánom, neuspokojí sa s priemerným životom, ale má horiacu túžbu byť svedkom a osloviť ostatných; má rád riziko a vychádza von, nie nútený po už vytýčených cestách, ale otvorený a verný cestám, ktoré naznačuje Duch: na rozdiel od „prežívania“ cíti chuť evanjelizovať“^[15].

* * *

V živote našej Matky niet žiadnej prímesi vlažnosti. Ak oheň, ktorý rozpaľuje horiaci ker, symbolizuje Božiu prítomnosť, samotný ker predstavuje osobu Preblahoslavennej Panny Márie, ktorá žiari bez toho, aby vyhasla, vďaka prítomnosti Ducha Svätého, Ohnivého Božej lásky: „Planula si ako ker, ktorý bol ukázaný Mojžišovi, a nehorela si. Tavila si sa, no nespotrebovala si sa (...). Spojená s ohňom, čerpala si silu z toho istého ohňa, zostávajúc vždy žeravá“^[16]. Prosíme ju, aby nám pomohla udržiavať stále horiacu Božiu lásku; aby láska k svätej Márii zapálila naše srdce „na žeravý plameň“^[17].

[1] J. D. Salinger, *Levantad, carpinteros, la viga del tejado*, Edhasa, Barcelona, 1986, p. 80.

[2] Porov. E. Boland, «Tiédeur», *Dictionnaire de Spiritualité*, vol. 15, c. 918. Porov. Žal 91 (90),6: «Nebudeš sa báť nočnej hrôzy, ani šípu letiaceho vo dne; ani moru, čo sa tmou zakráda, ani náказы, čo pustoší na poludnie».

[3] F. Ocáriz, *A la luz del evangelio*, Studium, Madrid, 2020.

[4] Sv. Augustín, *Komentár k Žalmom* 31, 5.

[5] Blah. Álvaro, *Pastoračný list*, 9-I-1980, č. 31 (*Cartas de Familia* II, č. 275; AGP, biblioteca, P17).

[6] Sv. Augustín, *Vyznania* 7, 16.22.

[7] Pápež František, *Evangelii gaudium*, č. 277.

[8] Blah. Álvaro, *Pastoračný list*, 8-XII-1976, č. 8 (*Cartas de Familia* II, č. 116; AGP, biblioteca, P17).

[9] Sv. Josemaría, *En diálogo con el Señor*, č. 12.

[10] Porov. Sv. Josemaría, *List* 1, č. 34.

[11] Sv. Josemaría, *Inštrukcie* 8-XII-1941, poznámka 122.

[12] Sv. Josemaría, *Crónica*, 1973, ss. 640-641 (AGP, biblioteca, P01).

[13] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 630.

[14] E. de Champourcin, *Presencia a oscuras*, Rialp, Madrid, 1952, s. 21.

[15] Pápež František, *Homília*, 30-VII-2016.

[16] Porov. Sv. Amadeus z Lausanne, *Mariánske homílie* (Sources Chrétiennes, 72), III, 313-317.

[17] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 326.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (5): „Nepustím ťa, kým ma nepožehnáš“. Kontemplatívna modlitba

Jednej vianočnej noci, keď slávil svätú omšu a držal vo svojich rukách svätú hostiu, svätý Ján Mária Vianney sa rozcítil. Usmieval sa, plakal a ťaľhoval tieto chvíľe, nespúšťajúc oči z Ježiša. „Zdalo sa, akoby s ním hovoril; potom sa vrátili slzy, a znovu úsmev,“ rozpráva brat Atanáz, ktorý ho pozorne pozoroval. Po skončení slávenia sa ho opýtal, čo sa v tých momentoch stalo. Farár z Arsu odpovedal jednoducho: „Prišla mi na myseľ zvláštna myšlienka. Hovoril som nášmu Pánovi: ‘Ak by som vedel, že budem mať to nešťastie, že ťa nebudem vidieť po celú večnosť, teraz, keď ťa mám vo svojich rukách, nepustil by som ťa’“^[1].

„Uchopila som lásku svojej duše a nepustím ju,“ ako hovorí nevesta v Piesni piesní (Pies 3,4). Sú to ozveny prosieb, ktoré Jakub prednášal neznámemu, s ktorým bojoval celú noc, keď sa pripravoval na stretnutie so svojím bratom Ezauom. «Len Jakub sám zostal. Tu zápasil s ním akýsi muž až do východu zory. Keď onen videl, že ho nepremôže, dotkol sa jeho bedrového kľbu, takže Jakubovi sa bedrový kľb vykľbil, kým on s ním zápasil. Potom onen povedal: „Pusť ma, lebo vychodí zora!“ On však odpovedal: „Nepustím ťa, kým ma nepožehnáš.“ Onen mu povedal: „Ako sa voláš?“ On mu odpovedal: „Jakub.“ Vtedy onen povedal: „Nebudeš sa už volať Jakub, ale Izrael, lebo si zápasil s Bohom a s mužmi a zvíťazil si.“ Jakub povedal: „Prezraď mi svoje meno!“ Onen odpovedal: „Prečo sa pýtaš na moje meno?“ A požehnal ho tam. Nato Jakub nazval to miesto Fanuel (Božia tvár), lebo (tak povedal) „videl som Boha z tváre do tváre a pritom som ostal nažive!“ Len čo bol za Fanuelom, vyšlo slnko a on kríval pre svoje bedro» (Gn 32,25-32).

Povedz mi niečo, Ježišu, povedz mi niečo

Zakaždým, keď sa stíšime, aby sme sa venovali chvíli modlitby, a konkrétne kontemplatívnej modlitbe, vstupujeme do akéhosi zápasu: „symbolického boja zblízka, nie s nepriateľským Bohom, súperom, ale s Pánom, ktorý žehná a ktorý zostáva vždy tajomný, zdajúci sa byť nedosiahnuteľným. Preto posvätný autor používa symbol boja, ktorý zahŕňa silu ducha, vytrvalosť, húževnatosť na dosiahnutie toho, po čom túžime“^[2]. Kontemplatívna modlitba je „pohľad viery upretý na Ježiša“^[3]; pohľad, ktorý ho hľadá a ktorý ho nikdy hľadať neprestane, ktorý ho nepustí, kým nás nepožehná, teda kým neosvieti - svetlom svojho pohľadu - „oči nášho srdca“^[4].

Čo hľadáme v jeho pohľade? Črty jeho tváre, jeho pocity, jeho pokoj, oheň jeho srdca. A ak sa nám v týchto pokojných chvíľach nedostane stretnutie, po ktorom túžime, sme pripravení vytrvať, kým sa tak nestane. „Kontemplácia sa nerobí, keď máme čas, ale čas si nachádzame na to, aby sme boli s Pánom s pevným

rozhodnutím ho neopustiť“^[5]. Kontemplácia je „dar, milosť, ktorú možno prijať iba v pokore a chudobe“^[6]. Práve preto Boh potrebuje našu vytrvalosť; potrebuje, aby sme mu povedali: tu ťa mám a tu ma máš... Nepohnem sa, nikam nejdem. „Povedz mi niečo, Ježišu, povedz mi niečo,“ ako niekedy opakoval svätý Josemaría vo svojej modlitbe^[7].

Perzonalizovať

Tá záhadná postava, ktorá bojovala s Jakubom, nebola neprivolaná. Objavila sa z vlastnej iniciatívy. A tak je to aj teraz: je to Boh, kto prichádza, aby sa s nami stretol, pretože „túži po tom, aby človek túžil po ňom“^[8]. Je to prekvapujúce, ale táto túžba „prichádza z hlbín Boha“^[9]: je rovnako veľká a tajomná ako láska, ktorá ho viedla k tomu, aby stvoril každého z nás.

Z našej strany stačí jednoducho postaviť sa pred neho. Miestom stretnutia nie je len oblasť citov, ani predstavivosť či rozum, ale srdce, „v našich najhlbších psychických sklonoch“^[10]. Ide o to byť tam, zotrvať v jeho prítomnosti, ostať v jeho láske (porov. Jn 15,9). Nezapojili sme sa do jednoduchej psychologickkej operácie, ani do простého úsilia o sústredenie sa na dosiahnutie mentálneho prázdna: nebojujeme proti vzduchu... Naša kontemplácia má štruktúru kresťanskej viery: je to „osobný, intímny a hlboký dialóg medzi človekom a Bohom“^[11].

Nebudeme teda bojovať s nepozvanými návštevníkmi, ktorí prichádzajú práve v tom okamihu. Namiesto toho, aby sme sa ich snažili vyhnúť, je najlepšou metódou jednoducho ich ignorovať. Sme sami s Kristom, uvedomujúc si, že on je úplne sústredený na mňa, a pozýva ma, aby som bol aj ja plne dostupný pre neho. Pre nášho „skrytého protivníka“ (Boha) neexistujú hluché minúty; on z nás nespustí zrak ani na okamih. My sa však naozaj môžeme odvrátiť, otočiť sa mu chrbtom a nechať ho tam stáť. Ale stratili by sme jeho požehnanie.

Jakub nespustí oči z Toho, s ktorým zápasí. Musí byť sústredený, bez odklonenia kontaktu očí, bez straty smeru svojho srdca. Pozrieť sa na obrazovku telefónu? Nie; prerušil by sa priestor vnútorného kontaktu. Rozptýlenia, ktoré vidíme prichádzať, ako sú rôzne organizačné záležitosti alebo zvedavosť na to, čo sa deje okolo nás? Nie. A ani myšlienky zamerané na to, aby sme boli na úrovni, ktoré môžu byť jemným návratom k sebe samým. Celý náš život je zameraný na niekoho, na „osobu Ježiša Krista, ktorého túžime spoznať, stretávať a milovať“; a postaviť ho „do centra nášho života znamená hlbšie sa ponoriť do kontemplatívnej modlitby“^[12]. Táto výzva je radikálna a stále viac obsažná. Boh požehnáva toho, kto bojuje za dar kontemplácie, ktorá je predzvesťou daru večného života, ktorý už teraz začíname ochutnávať. „Modlitba, ktorá začala s tou detinskou naivitou, sa teraz rozvíja do širokého, pokojného a bezpečného riečiska, pretože prúdi tokom priateľstva s tým, ktorý povedal: Ja som cesta“^[13].

Kontemplácia hľadá „milovaného mojej duše (porov. Pies 1,7). Tým je Ježiš“^[14]. Nieкто ako ja, s kým sa môžem stretávať na mojej úrovni, pretože ma sám nazval priateľom (porov. Jn 15,15). Kontemplatívna modlitba nebude skutočnou, pokiaľ nebude osobná. „Aby sme sa priblížili k Bohu, musíme sa vydať správnou cestou, ktorou je najsvätejšia ľudskosť Krista“^[15]. Ježiš je most, ktorý nás cez telesné vedie k božskému. Tento „zápas“ telo na telo predstavuje stretnutie pohľadov, úsmevov, tvárí, a predovšetkým srdiec. Ide o to, aby sme si osvojili cítenie Ježišovho srdca, aby sme sa naučili „vnútorné poznanie Pána, aby sme ho viac

milovali a nasledovali“^[16]. Ako sa dnes cíti on so mnou? Nachádza súlad, harmóniu? Vnímam a prijímam jeho radosti a bolesti?

V temnote a v skúškach

Zápas sa odohráva v noci. Je to noc, v ktorej sa pohybuje viera: nemáme iný spôsob na stretnutie tvárou v tvár. Naše hľadanie sa overuje v tme, „v čistej viere, v tejto viere, ktorá nás necháva narodiť sa z neho a žiť v ňom“^[17]. Nie v pocite — ak príde, uvítaj ho; ak odíde, nech ide —, ani v čistom rozume, pretože nerobíme mentálnu akrobáciu. To, čo sme zapálili, je viera v živej osobe, ktorá túži po stretnutí. Vo viere nemáme bezprostrednosť zmyslov ani jasnosť sylogizmov; pohybujeme sa v prítmí, až kým nepríde moment videnia. Ale temnota viery nám umožňuje vidieť ďalej. Cez deň náš pohľad dosahuje niekoľko desiatok kilometrov: zastaví sa na modrej atmosfére. V noci však vidíme hviezdy vzdialené milióny svetelných rokov. Viera nám objavuje nové svety.

Kontemplatívny zápas znamená aj čeliť znechuteniu, suchopárnosti, únave z viery, dokonca aj smútku z toho, že sa úplne neodovzdávame Pánovi, pretože máme veľa majetkov (porov. Mk 10,22); alebo vnútornému odporu voči Božej logike, ktorá sa nám niekedy zdá tak odlišná od tej našej; alebo pokušeniu, že toto nie je pre nás, že nemáme taký súcit... Neupadnem do sveta čírych predstáv? Čo s týmto dosiahnem? Nie je to príliš mystický prístup? V tomto momente mohol Jakub prestať zápasíť. V skutočnosti, nemal počas zápasu svoje pochybnosti? Určite áno, ale pokračoval. Je potrebné ísť ďalej s rozhodnosťou a s dušou dieťaťa, s vedomím, že kráčame po ceste lásky, čo je cesta dôvery a odovzdania.

Kým rozjímavá modlitba sa zameriava na prostriedky, kontemplácia sa zameriava na cieľ. Sme s tým, s kým sme chceli byť. Nezaoberáme sa teraz cnosťami, predsavzatiami ani bojmi... O tom všetkom hovoríme v meditácii. Náš čas, prázdnota nášho času, sa teraz naplňa jeho prítomnosťou. Zapaľujeme túžbu, ilúziu, predstavu neba. Miera nášho neba bude mierou našej túžby: smädu po Bohu, „túžby pochopiť jeho slzy; vidieť jeho úsmev, jeho tvár...“^[18]. A s touto túžbou, naplnení pokojom, kráčame životom, keď vstupujeme na cesty kontemplácie: „Vtedy žijeme ako zajatci, ako väzni. Zatiaľ čo vykonávame s najväčšou možnou dokonalosťou, v rámci našich omylov a obmedzení, úlohy vlastné nášmu stavu a nášmu povolaniu, duša túži uniknúť. Odchádza k Bohu, ako železo priťahované silou magnetu“^[19].

Jakub musel kráčať dlhé dni až na miesto, kde sa s ním Boh stretne. Tam nemal spoločníkov: Sväté Písmo nám hovorí, že sa táto udalosť odohráva, keď zostal sám. Nemá so sebou ani batožinu: práve všetko, čo mal, preniesol na druhý breh (porov. Gn 32,24-25). A je potrebná „noc“ v zmysle, že vzájomná výmena si vyžaduje stíšenie. Prvýkrát „už nie je pánom situácie — jeho prefíkanosť nepomáha — už nie je stratég a kalkulátor (...). Prvýkrát nemá Jakub pred Bohom čo ponúknuť, len svoju krehkosť a bezmocnosť, vrátane svojich hriechov“^[20]. Boh ho prichádza hľadať, keď je bez obrany a oslobodený od vecí, ktoré ho rozptyľujú. Pretože na kontempláciu potrebujeme slobodu a otvorenosť srdca: nič viac ako vnímanie našej malosti a túžbu po stretnutí. Ten, na koho čakáme, sa neobjaví, ak máme srdce obsadené. Žiadna z našich túžob nesmie byť väčšia ako túžba byť s ním.

Nepustím ťa, kým ma nepožehnáš

„Žehnaj ma.“ Patriarcha sa neuspokojí s ničím menším. Má vo svojom zovretí, zajatého, svojho Pána. Ale v čom spočíva toto požehnanie? Jakub má radosť z toho, že vidí Boha, a jeho radosť sa zväčšuje, keď si uvedomí, že aj napriek tomu, že ho videl, stále žije. Požehnanie je kontemplácia Božej tváre, ktorá nás naplňa svojím pokojom, radosťou a milosrdenstvom. Nedosiahneme to vlastnou vôľou, ale otvorením nášho srdca darom Ducha Svätého. „Celý náš život je ako táto dlhá noc boja a modlitby, ktorú treba prežívať s túžbou a prosbou o požehnanie od Boha, ktoré nemožno vybojovať ani dosiahnuť len vlastnými silami, ale treba ho prijať od neho s pokorou, ako nezaslúžený dar, ktorý nám nakoniec umožňuje rozpoznať Pánovu tvár“^[21].

Musíme teda trpezlivo čakať. Jakub musel čakať celú noc až do úsvitu. Neutiekol, nevzdal sa. Požehnanie nám bude udelené, ak oň budeme prosiť znova a znova. Urobíme to, čo je v našich silách: hľadáme ticho, sústredenie, slobodu srdca... Na Bohu je, aby dal dary skutočne kontemplatívne: poznanie, chápanie, múdrosť. My sami ich nedokážeme dosiahnuť... Sú to receptívne postoje, ktoré on dáva, keď chce. Musíme ich prosiť a čakať na ne s pokorou. Pán nám ich dáva postupne alebo možno naraz. A keď prijmeme toto požehnanie, či už po malých dúškoch alebo vo veľkej miere, pokračujeme na svojej ceste s pohľadom upretým do diaľky, pretože toto požehnanie nie je prechodné, ale trvalé. Patriarcha sa vydal na cestu a... kam išiel? To je vedľajšie. Dôležité je, že má už vrytú do duši tvár svojho Pána. „Požehnanie, ktoré patriarcha žiadal na začiatku boja, mu je teraz udelené. A nie je to požehnanie získané podvodom, ale darované Bohom zadarmo, ktoré Jakub môže prijať, pretože je sám, bez ochrany, bez lstí a klamstiev, vzdáva sa bezmocný, prijíma porážku a priznáva pravdu o sebe“^[22].

„Vidím Boha tvárou v tvár, a stále som nažive,“ hovorí si Jakub. Počas tohto zvláštneho zápasu postupne spoznával toho, koho mal pred sebou. Počas nášho života, vďaka našej modlitbe, postupne spoznáваме Boha, začíname mu rozumieť, alebo aspoň prijímame jeho spôsoby konania, aj keď ich nepochopíme. Chceli by sme poznať jeho meno: „Kto si ty?“ Chceli by sme ho vidieť. A Boh sa ukazuje, ale zároveň sa skrýva, aby sme ho stále hľadali: aby sme žili z neho, aby sme žili z toho hľadania...

Záver tohto tajomného príbehu je paradoxný, ako je takmer vždy naša viera. Boh požehnáva Jakuba a gratuluje mu k víťazstvu, ale nakoniec mu vykĺbil stehennú kosť. Patriarcha bojoval dobrý boj, bez zaváhania čelil tajomnému protivníkovi. No odteraz bude krívať: bude to akási dekorácia, ktorá mu bude pripomínať bitku. „A práve tento Jakub dostáva od Boha požehnanie, s ktorým vchádza krívajúc do zaslúbenej zeme: zraniteľný a zranený, ale s novým srdcom“^[23]. Aj my vyjdeme z boja zranení a obnovení: vykĺbia sa nám naše pozemské istoty a už nás bude viesť Božia pečať. On nás požehnal a bude nás naďalej požehnávať, ale dáva nám hlboko pocítiť, že naša skutočná istota je v ňom. A čím viac sa modlíme, tým viac si uvedomujeme, že ho potrebujeme, že potrebujeme „bojovať“ s ním. A tým viac budeme žiadať jeho požehnanie: nepustím ťa, kým ma nepožehnáš.

[1] Porov. F. Trochu, *Le Curé d'Ars Saint Jean-Marie Vianney*, Lyon-París, 1925, s. 383.

[2] Benedikt XVI, *Audiencia*, 25-V-2011.

[3] *KKC*, č. 2715.

[4] *Tamtiež*.

[5] *Tamtiež*, č. 2710.

[6] *Tamtiež*, č. 2713.

[7] Porov. *Apuntes íntimos*, 12-XII-1935, citované v A. Vázquez de Prada, *El fundador del Opus Dei* (vol. 1), Rialp, Madrid, 1997, s. 582; *Apuntes íntimos*, 20-XII-1937, citované v *Ceste* (kriticko-historická edícia), poznámka k bodu 746.

[8] Sv. Augustín, *De diversis quaestionibus octoginta tribus* 64, 4; citované v *KKC*, č. 2560.

[9] *KKC*, č. 2560.

[10] *Tamtiež*, č. 2563.

[11] Dikastérium pre doktrínu viery, *List Orationis formas* o niektorých aspektoch kresťanskej meditácie, 15-X-1989, č. 3.

[12] F. Ocáriz, *Pastoračný list*, 14-II-2017, č. 8.

[13] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 306.

[14] *KKC*, č. 2709.

[15] *Boží Priatelja*, č. 299.

[16] *KKC*, č. 2715.

[17] *Tamtiež*, č. 2709.

[18] *Boží Priatelja*, č. 310.

[19] *Tamtiež*, č. 296.

[20] Pápež František, *Audiencia*, 10-VI-2020.

[21] Benedikt XVI, *Audiencia*, 25-V-2011.

[22] *Tamtiež*.

[23] Pápež František, *Audiencia*, 10-VI-2020.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (6): „Väčšie ako tvoje srdce“. Pokánie a zmierenie

Časť fascinácie, ktorú Ježiš vyvolával u svojich súčasníkov, spočívala v jeho schopnosti uzdravovať neliečiteľné. Pán priťahoval veľkú pozornosť aj vďaka prekvapivým zázrakom, sile a originalite svojej kázne, svojou sympatickosťou a dobrou náladou, pretože sa javil ako Mesiáš prisľúbený v Písmach... Avšak mnohí sa k nemu približovali najmä kvôli zázrakom, ktoré konal s chorými. Rozšírila sa správa, že malomocní, ochrnutí, slepí, hluchonemí alebo ľudia s problémami mobility boli uzdravení vďaka jeho slovám a skutkom.

Ale ten tajomný lekár vracal zdravie telu aj preto, aby ukázal väčšiu moc: uzdravovať duše. Ježiš zmieruje tak, ako by to mohol urobiť len Boh: prichádza uzdraviť hĺbku nášho srdca. „Čo je ľahšie - povedať: »Odpúšťajú sa ti hriechy,« alebo povedať: »Vstaň a choď«? Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má na zemi moc odpúšťať hriechy“ - povedal ochrnutému: „Hovorím ti: Vstaň, vezmi si lôžko a choď domov!“ (Lk 5,23-24). Pánovi záleží predovšetkým na tom, aby uzdravil našu vnútornú slepotu: tú, ktorá nám bráni uvedomiť si všetko, čo od neho dostávame. Chce uzdraviť našu nemotu, našu neschopnosť pomenovať zlo, ktoré je v nás; hluchotu, ktorá nám bráni počúvať Boží hlas a potreby nášho blížneho; našu paralýzu, ktorá nám bráni hýbať sa smerom k tomu, čo nás môže skutočne oslobodiť; alebo malomocenstvo, ktoré nás núti veriť, že nie sme hodní Boha, ktorý nás neustále hľadá. Každý moment Kristovho života, najmä jeho utrpenie a zmŕtvychvstanie, prejavuje jeho túžbu uzdravovať. Jediné, čo potrebuje, je nájsť v nás rovnakú túžbu. Uzdravenie je možné iba vtedy, ak neskrývame našu ranu pred tým, ktorý má moc uzdraviť.

Boh je väčší ako naše srdce

„Ale to všetko je od Boha, ktorý nás skrze Krista zmieril so sebou a zveril nám službu zmierenia,“ píše svätý Pavol Korintanom. „Veď v Kristovi Boh zmieril svet so sebou a nepočítal ľuďom ich hriechy. A nám odovzdal slovo zmierenia“ (2 Kor 5,18-19). Prvé kresťanské komunity, pravdepodobne v kontraste s tvrdou sociálnou logikou, ktorá ich obklopovala, postupne pochopili, že zmierenie s Bohom a s ostatnými bolo darom, ktorý mohol prísť iba zhora. Uvedomovali si, že my nemôžeme „spôsobiť“ Božie odpustenie naším pokáním alebo skutkami nápravy, ale môžeme len s vďakou prijať tento nezištný dar — „milosť“, ktorú nám ponúka.

Je ľahké - bez toho, že by sme si to uvedomovali - uplatňovať na Božie odpustenie logiku príliš ľudského odpustenia. Pre striktnu právnu mentalitu je dôležité zaplatiť pokutu, určiť, koľko je potrebné napraviť, a vynaložiť úsilie na obnovenie

rovnováhy pred spôsobenou škodou. Ale práve túto logiku, so skrytou beznádejou, ktorú môže vyvolať u toho, kto nemá ako napraviť, Ježiš prišiel prekonať. „Pozri, aké hlboké je milosrdenstvo Božej spravodlivosti! — Pretože v ľudských súdoch sa trestá ten, kto prizná svoju vinu: a v Božom súde sa odpúšťa“^[1].

Prvý list svätého Jána nám tiež prináša túto utešujúcu správu slovami, ktoré nás môžu naplniť pokojom: „Podľa toho poznáme, že sme z pravdy, a upokojíme si pred ním srdce. Lebo keby nám srdce niečo vyčítalo, Boh je väčší ako naše srdce a vie všetko.“ (1 Jn 3,19-20). Ježiš opakuje znova a znova, že prišiel, aby nás spasil, a nie odsúdil^[2], no napriek tomu sa v nás ľahko môžu ozvať hlasy, ktoré nás znepokojujú: hlas slabej nádeje, ktorý nabáda, aby sme to vzdali, pretože neverí, že Boh môže odpustiť všetko; alebo hlas pýchy, ktorý neznesie, že sa znovu stretáva so svojou vlastnou slabosťou.

Pápež nás povzbudzuje, aby sme sa týmto hlasom postavili: „Ty, sestra, brat, ak ťa desia tvoje hriechy, ak ťa tvoja minulosť znepokojuje, ak sa tvoje rany nechcú zahojiť, ak ťa tvoje neustále pády demoralizujú a zdá sa, že si stratil nádej, prosím, neboj sa. Boh pozná tvoje slabosti a je väčší ako tvoje chyby. Boh je väčší ako naše hriechy, je oveľa väčší. Žiada ťa len o jednu vec: aby si svoje slabosti a biedy nenechával v sebe, ale ich priniesol k nemu, postavil ich pred neho, a z dôvodov na zúfalstvo sa stanú príležitosťami na vzkriesenie“^[3].

V rovnakom duchu nás svätý Josemaría pozýval všímať si postavy, ktoré prichádzajú k Ježišovi, vedomé si toho, že nemajú žiadnu možnosť zaplatiť za svoje uzdravenie, ani fyzické, ani duchovné. Ale toto presvedčenie im otvára dvere k skutočnému duchovnému životu, do priestoru nezaslúženej milosti, kde je práve táto „milosť“ tým najdôležitejším: „Myslíš si, že tvoje hriechy sú mnohé, že ťa Pán nebude môcť vypočuť? Nie je to tak, pretože jeho srdce je plné milosrdenstva (...). Pozrite sa, čo nám rozpráva svätý Matúš, keď privádzajú k Ježišovi ochrnutého. Ten chorý nič nehovorí: je len tam, v Božej prítomnosti. A Kristus, pohnutý tou kajúcnosťou, tým bôľom toho, kto vie, že si nič nezaslúži, bez váhania reaguje svojím obvyklým milosrdenstvom: maj dôveru, odpúšťajú sa ti tvoje hriechy“^[4].

Uzdrav ma, Pane, z toho, čo je predou mnou skryté

Presvedčenie, že Boh nám vždy odpúšťa, rezonuje aj v srdci žalmistu: „Vyznal som sa ti zo svojho hriechu a nezatajil som svoj priestupok. Povedal som si: ‚Vyznám Pánovi svoju nepravosť.‘ A ty si mi odpustil zlobu môjho hriechu.“ (Ž 32,5). Takto sa aj my približujeme k tajomstvu svätej omše: aby sme sa mohli zjednotiť s Ježišovým krížom, aby sme vstúpili do jeho láskyplnej premeny všetkého zla v dejinách, začíname tým, že pokorne priznávame svoju vinu; a pritom sa bijeme do prs, aby sme prebudili svoje srdce^[5].

V tejto naliehavosti priznať naše vedomé či nevedomé hriechy niektorí videli možnú psychologickú nerovnováhu alebo túžbu zaťažovať dušu zbytočnými bremenami. V skutočnosti, hoci existujú prehnane sklony, ktoré brzdia rast vnútorného života, je tu aj zdravý pocit viny, nevyhnutný na to, aby sa srdce mohlo rozvinúť. Sloboda existuje iba tam, kde je zodpovednosť, kde sú naše činy brané vážne. Každý proces duchovného rastu vedie cez nebojácne a realistické konfrontovanie sa s našimi vlastnými činmi; aj tými, pri ktorých cítime nepokoj či

výčitky svedomia. Potrebujeme spoločne s Bohom uvažovať nad našimi myšlienkami, slovami, skutkami a zanedbaniami^[6]: pochopiť, kde sme mohli zraniť — alebo, čo je snáď ešte horšie, správať sa ľahostajne — k Bohu a k iným; kde sme ublížili sami sebe, tým, že sme v našej duši nechali rásť kúkoľ. Pretože iba pravda nás oslobodí (porov. Jn 8,32), najmä pravda o našom vlastnom živote.

V tejto úlohe sa musíme vyhnúť trom pokušeniam: po prvé, zľahčovať našu vinu povrchným spytovaním svedomia alebo tým, že sa vyhneme vnútornému tichu, v ktorom nás čaká Duch Svätý, aby nám ukázal našu vlastnú pravdu; po druhé, prenášať vinu na druhých alebo na okolnosti, čím sa prezentujeme ako obeť alebo ako tí, ktorí nikdy nikomu neublížili; a nakoniec, pokušenie, ktoré sa zdá byť opakom toho predchádzajúceho, ale nakoniec vedie k rovnakej neplodnej sebauspokojivosti: sústredenie nášho pokánia na zranenú pýchu, na sklamanie zo seba samých, pretože sme opäť zlyhali.

„Kto však vie o všetkých svojich poblúdeniach? Očisť ma od chýb, ktoré si neuvedomujem, a svojho služobníka zachráň od pýchy, aby ma neovládala. Tak budem bez škvrny a čistý od veľkého hriechu.“ (Ž 19,13-14). Zdravý pocit viny nie je prejavom „maniackeho lovca nepoškvrnených pracovných výkazov“^[7], ale pokorou toho, kto chce objaviť, čo ho vzdaluje od Boha, čo vytvára rozdelenie v jeho duši a v jeho okolí, čo mu bráni dávať a prijímať lásku. Nevyznávame svoju „nedokonalosť“, ale svoju ľahostajnosť alebo nedostatok lásky, prejavené v konkrétnych skutkoch: „Bola alebo je vo mne smietka niečoho, čo ťa nepotešilo, niečoho, čo by ťa, Pane, láska moja, mohlo bolieť?“^[8]. Z tohto postoja môže vyjsť svetlo, ktoré nám pomôže pokojne odhaliť našu vlastnú pravdu: pozrieť sa hlboko do svojho srdca, kde už prebýva Božie kráľovstvo (porov. Lk 17,21) a snaží sa v nás preraziť cestu. Zdravý pocit viny je spojencom v našom úsilí byť viac Božími; katalyzátorom našich „následných obrátení“^[9], ak si uvedomíme, že bez neho nemôžeme nič urobiť.

Sviatosť, ktorá prinavracia krásu svetu

Svätý Augustín hovoril, že „Cirkev je zmierený svet“^[10]. Z toho vyplýva, že Božia rodina sa rozvíja „zmierovaním sveta s Bohom. To je veľké apoštolské poslanie každého z nás“^[11]. A sviatosť zmierenia je jedným z hlavných centier tohto veľkého procesu obnovy, zmierenia a odpustenia. Je to najlepšie miesto, kde môžeme získať odstup od svojej viny; tam si uvedomujeme, že hoci sme hriešnici, nie sme svojím hriechom; a že pred Otcom, ktorý nás miluje bez podmienok, nemusíme nič skrývať. Sviatosť zmierenia nám pomáha čeliť našej krehkosti, našim rozporom, našim ranám a ukázať ich jedinému lekárovi, ktorý ich môže vyliečiť. Svätý Pavol to robil s absolútnou istotou: „A tak sa budem radšej chváliť svojimi slabosťami, aby vo mne prebývala Kristova sila“ (2Kor 12,9).

áto dôvera však ide ruka v ruku s lútosťou, utrpením srdca nad zlom, ktoré v sebe nachádzame: „Úplne zmy zo mňa moju vinu a očisť ma od hriechu. Vedomý som si svojej neprávosti a svoj hriech mám stále pred sebou.“ (Ž 51,4-5). Katolícka tradícia zvyčajne rozlišuje dva druhy lúlosti: tú, ktorá vychádza z lásky k Bohu — pokánie za odmietnutie lásky Najsvätejšej Trojice, teda tých najdôležitejších osôb v mojom živote —, alebo tú, ktorá vzniká nepriamo, či už z pochopenia škody spôsobenej hriechom, jeho duchovných následkov, alebo z dôvery v múdrosť Cirkvi^[12]. Prvý druh lúlosti sa nazýva „dokonalá lúlosť“: ňou Boh odpúšťa hriechy, aj ťažké, za predpokladu, že sa človek rozhodne prijať sviatosť zmierenia, keď to

bude možné. Druhý druh je nazývaný „nedokonalá ľútosť“; aj to je Boží dar, ktorý začína duchovnú cestu, pretože nás pripravuje na prijatie odpustenia hriechov vo sviatosti. Skutky ľútosti, ktoré môžu byť krátkymi modlitbami v priebehu dňa — „Odpusť mi, Ježišu!“ —, prebúdajú túto bolesť srdca; pripravujú nás na hojnejšie prijatie a zdieľanie Božieho milosrdenstva.

Katechizmus Cirkvi nám tiež pripomína, že popri sviatosti pokánia, jedinom mieste, kde nás Ježiš oslobodzuje od ťažkých hriechov, môžeme získať zmierenie s ostatnými hriechmi aj inými spôsobmi. Sväté Písmo a Otcovia Cirkvi medzi ne radia „úsilie o zmierenie sa s blížnym, slzy pokánia, starostlivosť o spásu blížneho (porov. Jak 5,20), príhovor svätých a praktizovanie lásky, ktorá zakrýva množstvo hriechov“ (1Pt 4,8)^[13]. Napriek tomu Cirkev stále odporúča sviatosťnú spoveď aj na menej závažné previnenia. Svätý Pavol VI. pripomínal, že „častá spoveď zostáva privilegovaným prameňom svätosti, pokoja a radosti“^[14]. A svätý Josemaría hovorí: „Pristupujte týždenne — keď je treba, bez škрупúl aj častejšie, ku Sviatosti zmierenia, k božskej sviatosti odpustenia, (...) a znovu objavíme svet krásny a radostný, taký nádherný a čistý, aký vyšiel z Božích rúk; a ak sa naučíme ľutovať svoje hriechy, s rovnakou krásou ho znovu navrátime jemu“^[15].

Častá spoveď nám umožňuje precítiť srdce a zabraňuje, aby sme si zvykli na našu chladnosť, na náš odpor voči Božej láske. Benedikt XVI. raz poznamenal: „Je pravda, že naše hriechy sú takmer vždy tie isté, ale čistíme svoje domy, svoje izby aspoň raz za týždeň, hoci špina je stále rovnaká, aby sme žili na čistom mieste, aby sme mohli začať odznova; inak sa špina možno nevidí, ale hromadí sa. Niečo podobné platí aj pre dušu, pre mňa samého; ak sa nikdy nevyspovedám, duša sa zanedbáva a nakoniec som vždy so sebou spokojný a už nechápem, že sa musím snažiť byť lepším, že musím napredovať. A toto očistenie duše, ktoré nám Ježiš dáva vo sviatosti spovede, nám pomáha mať bdeľjšie, otvorenejšie svedomie, a tak aj duchovne a ľudsky dozrievať“^[16].

„Sviatosť zmierenia musí znovu nájsť svoje ústredné miesto v kresťanskom živote,“ napísal pápež František^[17]. Okrem liečenia veľkých rán je táto sviatosť nevyhnutným spojencom v každodennom kresťanskom živote: pomáha nám lepšie sa spoznávať a zbližiť sa s milosrdným srdcom Boha. Len ťažko okamžite prekonáme všetky návyky alebo sklony, ktoré nás vedú k zlu: milosť počíta s dejinami a musí sa spojiť s našimi^[18]. Preto, bez nereálnych očakávaní, ktoré by nás mohli priviesť k zúfalstvu nad našou slabosťou, ba dokonca nad milosťou, majme vždy pohľad upretý na Ježiša; nikdy neprestávajme prichádzať k tomu, kto nás chce a môže uzdraviť. Pretože duchovný život je „neustále začínať a znovu začínať. — Začať odznova? Áno! Vždy, keď urobíš úkon ľútosti“^[19].

[1] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 309.

[2] Porov. napr. Jn 3,17; 12,47.

[3] Pápež František, Homília, 25-III-2022.

[4] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 253.

[5] Porov. *Rímsky misál*, začiatkové obrady.

[6] *Tamtiež*.

[7] Sv. Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 75.

[8] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 494.

[9] Sv. Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 57.

[10] Sv. Augustín, *Kázeň* 96, č. 8.

[11] F. Ocáriz, *Pastoračná správa*, 21-X-2023.

[12] Porov. *KKC*, č. 1452-1453.

[13] *Tamtiež*, č. 1434.

[14] Sv. Pavol VI, Apoštolská exhortácia *Gaudete in Domino*, č. 52.

[15] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 219.

[16] Benedikt XVI, Katechéza, 15-X-2005.

[17] Pápež František, *Misericordia et misera*, č. 11.

[18] Porov. pápež František, *Gaudete et exsultate*, č. 50.

[19] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č.384.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (7): „Dávam svoj život, aby som si ho vzal späť“. Kresťanský význam obety (I)

«Títo ľudia búria naše mesto (...) a šíria zvyky, ktoré my, ako Rimania, nesmieme ani prijímať ani zachovávať» (Sk 16,20-21). Katechézu Pavla a Sílasy prerušil narastajúci rozruch, ktorý vyústil do nepokojov a verejného bičovania, nasledovaného preventívnym uväznením. Je to len jedna z mnohých scén zo Skutkov apoštolov, ktoré ukazujú nepriateľstvo vyvolané kázaním evanjelia už od samého začiatku. Apoštoli a prví kresťania boli opakovane väznení, ponižovaní a napádaní. No čo najviac upúta pozornosť, je pokoj, s akým reagovali.

V tejto scéne, keď sú telá Pavla a Sílasy zbité a zamknuté v žalári, stále otupené a ich mysle omráčené verejným ponižením, sa „o polnoci modlili a spievali Bohu chválospevy a väzni ich počúvali“ (Sk 16,25). Odpoveď je podobná ako u apoštolov v Jeruzaleme po úplne svojvoľnom bičovaní: „Odchádzali z veľrady natešení, že boli uznaní za hodných znášať potupu pre toto meno“ (Sk 5,41).

Dejiny kresťanstva sú plné mužov a žien, mladých aj starších, ktorí prežívajú utrpenie s duchovnou radosťou, ktorá je ľudsky zarážajúca. Takýto postoj môže byť ohromujúci v každej dobe, ale zvlášť v spoločnostiach, ktoré kresťanstvo nepoznali alebo ho stratili z dohľadu.

Dnes sa niekedy opakuje údiv, ktorý odrážal list Diognetovi v 2. storočí: „prejavujú obdivuhodný spôsob života, ktorý je podľa názoru všetkých neuveriteľný“. Ak existovalo veľa aspektov života prvých kresťanov, ktoré šokovali ich okolie, jedným z nich bol určite ich vzťah k potešeniu a bolesti, ich reakcia na utrpenie a ochota k obeti:

„Zabíjajú ich, a tým dostávajú život. (...) Sú preklínaní, a požehnávali; sú ponižovaní, a oni na oplátku preukazujú česť. Konajú dobro a sú trestaní ako zločinci; a keď sú odsúdení na smrť, radujú sa, akoby im bol darovaný život“^[1]. Že títo ľudia nachádzali život v bolesti, presahovalo všetky ich predstavy. Rovnako ako Kristov kríž, aj tento spôsob pohľadu a života sa im zdal bláznovstvom: „pre Židov pohoršenie, pre pohanov bláznovstvo, ale pre povolaných, tak Židov ako Grékov, Kristus - Božia moc a Božia múdrosť“ (porov. 1 Kor 1,23-24).

Výzva a príležitosť

Dnes možno ešte viac než vo veľkých mestách Rímskej ríše je vzduch, ktorý sa dýcha na mnohých miestach sveta, presiaknutý hedonizmom: dobro sa často stotožňuje s tým, čo prináša potešenie, a zlo s tým, čo spôsobuje bolesť. Niektorí sa

prikláňajú k stoickému postoju, aby mali lepšiu kontrolu nad sebou a boli odolnejší voči protivenstvám; no v konečnom dôsledku sa celý postoj stále sústreďuje okolo potešenia a bolesti a málokto vidí ďalej než za tieto hranice. Je to spôsobené celým radom faktorov: vo veľkej časti sveta sa možnosti pre pohodlný život znásobili, zdroje potešenia a zábavy sú dostupnejšie než kedykoľvek predtým, a bolesť sa podarilo zmierniť s nevídanou účinnosťou v histórii. Bezpochyby ide o pokroky, ktoré sú vo veľkej miere pozitívne; no, ako pri každej zmene v skúsenosti sveta, ovplyvňujú spôsob, akým sa prežíva kresťanský život. V týchto súradniciach môže byť ochota trpieť pre Krista alebo presvedčenie, že radosť má „korene v tvare kríža“^[2], prekvapujúce alebo, prinajmenšom, ťažko pochopiteľné. Toto všetko predstavuje zároveň výzvu aj príležitosť.

Výzva spočíva v tom, že človek, ktorý chce žiť blízko Boha uprostred sveta, je vystavený tým istým posolstvám ako jeho rovesníci. Tento prúd ho môže nakoniec strhnúť, napríklad k tomu, aby zmiernil Ježišovo posolstvo alebo ho reinterpretoval do „ľahšej“ verzie. V jadre je to pokušenie kresťanstva bez kríža, kresťanstva, ktoré je láskavé, ale prázdne. No Pánove slová tu sú: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma. Lebo kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa a pre evanjelium, zachráni si ho“ (Mk 8,34-35); „ak pšeničné zrno nepadne do zeme a neodumrie, ostane samo. Ale ak odumrie, prinesie veľkú úrodu“ (Jn 12,24). Kresťanstvo bez kríža je, vskutku, „svetské a stáva sa neplodným“^[3]. Žiť v Kristovi a súčasne túto životnú silu odovzdávať ďalej vyžaduje cestu, ktorá prechádza cez kríž. Ako v mnohých iných aspektoch našej viery, tu sa tiež stretávame s paradoxom: „aby sme žili, musíme zomrieť“^[4].

Hedonistické prostredie však prináša aj príležitosti. Rozdiel v správaní kresťana oproti jeho okoliu mu často dáva príležitosti vysvetliť dôvod svojej nádeje (porov. 1 Pt 3,15). Takto napredovala evanjelizácia v prvých storočiach: je to, akoby temnota vytvárala kontrast, na ktorom môže Kristovo svetlo žiariť ešte jasnejšie. V našich dňoch, keď kresťan žije s duchom obety a pokojne prijíma kríž, nevyhnutne vzbudzuje otázky u svojich súčasníkov. Na jednej strane je tento spôsob prežívania bolesti — bez zveličovania, bez toho, aby s ňou zatažoval iných — príťažlivý, podobne ako sú príťažlivé Ježišova trpezlivosť a miernosť (porov. Mt 11,28-30). Na druhej strane, skôr či neskôr vyvoláva otázky o viere: ako to robí, že znáša to utrpenie s takým pokojom? Prečo sa nevzbúri? A tá radosť? Ak si užíva dobré veci života ako ja, prečo sa ich niekedy vzdáva? Čo má toto spoločné s jeho Bohom? A čo sa mení vo svete jeho obetami?

Jediná odpoveď: Kristus

Všetky tieto otázky, ktoré sa môžu niekedy objaviť aj v duši kresťana, majú v podstate iba jednu „skutočnú odpoveď, odpoveď, ktorá je definitívna: Kristus na kríži“^[5]. Ak je kresťan ochotný ísť proti svojim vlastným túžbam, postíť sa, obetovať sa za druhých, ak dokáže niesť utrpenie s radosťou a bez prehnanej dôležitosti, je to preto, že vie, že utrpenie Ježiša sa tajomným, ale reálnym spôsobom naďalej rozvíja počas celej histórie. „V živote Cirkvi, v jej skúškach a trápeniach, Kristus je naďalej, podľa geniálneho výrazu Pascala, v agónii až do konca sveta“^[6].

Ježiš „naďalej trpí vo svojich údoch, v celom ľudstve, ktoré obýva zem a ktorého je hlavou, prvorodeným a vykupiteľom“^[7]. Keď kresťan toto hlboko pochopí, je

prirodzené, že nechce nechať Pána samého s ťarchou zla a utrpenia sveta. Jeho ochota trpieť teda nevyplýva z puritánskeho moralizmu, ktorý hľadá na potešenie s podozrením; ani sa neznižuje len na asketickú voľbu alebo stoický postoj... Je to v doslovnom zmysle súciti: vnímanie utrpenia, ktoré preniká Ježišovo srdce, a túžba sprevádzať ho, zosúladiť naše srdce s jeho. Ako hovorí svätý Pavol: „Teraz sa radujem v utrpeniach pre vás a na vlastnom tele dopĺňam to, čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho telo, ktorým je Cirkev“ (Kol 1,24).

Toto je túžba, s ktorou svätý Ignác Antiochijský písal okolo roku 110 na ceste k mučeníctvu: „Dovoľte mi napodobniť utrpenie môjho Boha. Ak ho niekto má v sebe, nech pochopí, čo si želám, a nech cíti to isté, čo ja.“ Tento svätec prevracal naruby to, čo svet nazýva životom a smrťou: „Nezabráňujte mi žiť; neželajte si moju smrť. Nedajte svetu niekoho, kto túži patriť Bohu, ani ho nelákajte materiálnymi vecami.“^[8] Je to opäť ten istý duch, ktorý viedol svätého Pavla považovať „za stratu pre vznešenosť poznania Krista Ježiša, môjho Pána. Preň som všetko stratil a pokladám za odpadky, aby som získal Krista a našiel sa v ňom (...)“ (Flp 3,8-9). Ak byť s Ježišom vyžaduje trpieť a zanechať dobré veci, zanecháme ich; nie preto, že by samy osebe boli odpadom, ale preto, že dávať im prednosť pred Ježišom by bolo ako hľadať perly na smetisku.

Kvapky krvi

Obeta —zvolená, keď si to Pán žiada; alebo prijatá, keď to umožní; ale vždy milovaná— sa žije autenticky kresťanským spôsobom zo srdca Krista, teda „majúc v sebe jeho zmýšľanie“ (Flp 2,5). Aby sme „cítili s ním“, aby sme vstúpili do tejto spoluúčasti na jeho súciti, môže nám veľmi pomôcť rozjímanie o Pánovom utrpení: čo cíti Ježiš pred svojím krížom? Medzi mnohými svetlami, ktoré nám táto úvaha môže priniesť, si môžeme všimnúť, že Kristovo srdce prirodzene odmieta bolesť, no prijíma ju slobodne ako prejav lásky a s nádejou na vzkriesenie. Ježiš sa obetuje s istotou, že nič z toho, čo pretrpí, sa nestratí, že žiaden z jeho úsilia nebude márný; že kríž sa stane stromom života.

Pred vyhliadkou utrpenia Ježiš potil krv, čo je fyziologická reakcia, ktorá sa vyskytuje veľmi zriedkavo a len v situáciách extrémneho napätia alebo úzkosti. Ježišovo ľudské srdce tak v tom momente prejavuje svoju dokonalú citlivosť; vníma utrpenie a zlo tak, ako skutočne sú: odporné. Hoci sa to môže zdať samozrejmé, je dobré pripomenúť si, že Ježiš si nevybral utrpenie a kríž pre ne samé, ale prijal ich dobrovoľne ako „cenu za naše vykúpenie“^[9]. V boji svojej modlitby Ježiš prosí svojho Otca: „ak je možné, nech ma minie tento kalich“ (Mt 26,39), a tým nám ukazuje, že je dobré snažiť sa vyhnúť utrpeniu. „Avšak nie ako ja chcem, ale ako ty,“ dodáva; pretože vo svetle Božej lásky je nielen dobré kríž prijať, ale dokonca ho objať.

Ak náš Pán prežíval úzkosť v predvečer svojho utrpenia (porov. Mt 26,37-38), nemalo by nás prekvapiť, že aj naše srdce cíti niečo podobné pred bolesťou či obetou. Táto prirodzená rezistencia nie je len vonkajšia: niekedy môžeme na vlastnej koži zakúsiť pohoršenie kríža. Hriech je otvorená rana vo svete a v našej vlastnej prirodzenosti; rana taká reálna, že vytvára skutočný odpor, nielen voči bolesti, ale dokonca aj voči samotnému dobru, láske a Božiemu kráľovstvu^[10]. Oslobodenie od hriechu sa neuskutočňuje bez bolestného chvenia: v tomto svete, v našom živote, sa dobro nepresadzuje spontánne. Preto sa Božia láska, čistá láska schopná uzdraviť chorú lásku, tajomne spája s bolesťou. Tak to

pochočila aj svätá Matka Tereza z Kalkaty: „Láska si vyžaduje obeť. Ale ak milujeme až do bolesti, Boh nám dá svoj pokoj a radosť... Samotné utrpenie nie je ničím, ale utrpenie zdieľané s Kristovým umučením je úžasným darom“^[11].

V Getsemani Ježiš vo svojom tele pocítil tento ľudský odpor voči spasiteľnej vôli Otca. Napriek tomu, že ho prirodzene odpudzoval, Ježiš neznášal kríž proti svojej vôli, ale prijal ho dobrovoľne: „Nik mi neberie život, ale ja ho dávam dobrovoľne“ (Jn 10,18). Umučenie a kríž boli výsledkom slobodného odmietnutia Krista vtedajšími autoritami, čo vyjadruje odpor ľudského srdca voči Božej láske; tento odpor je hmatateľný aj v opakovaných mučeníctvách počas dejín Cirkvi až do dnešných dní. Ježiš však premieňa toto slobodné rozhodnutie svojich súčasníkov na čin lásky: „Toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás“ (Lk 22,19). Ježiš vie, že táto obeta je nevyhnutná, aby sa láska opäť stala možnou vo svete: je potrebné, aby nás miloval až do krajnosti (porov. Jn 13,1); aby objal všetku našu nenávisť, všetku našu ľahostajnosť, všetku našu biedu... Týmto objatím začala „láskyplná premena“^[12], ktorá si vyžaduje aj naše objatie, naše „áno“ krížu. Iba tak s ním môže náš osobný príbeh a dejiny sveta vstúpiť do vzkriesenia.

[1] *List Diognetovi*, č. 5-6.

[2] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 28; *Íst s Kristom*, č. 43.

[3] Pápež František, Homília, 14-IX-2021.

[4] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 187.

[5] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 168.

[6] Benedikt XVI, Homília, 18-IX-2010. Porov. Pascal, *Pensées*, 553, ed. Brunschvicg. Svätý Augustín to pochopil už pred mnohými storočiami: „On už bol povýšený na výsosť nebies; napriek tomu naďalej trpí na zemi prostredníctvom námah, ktoré zažívajú jeho údy.“ (Kázeň Mai 98, o Nanebovstúpení Pána, 1-2; PLS 2, 494-495).

[7] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 168.

[8] Sv. Ignác Antiochijský, *List Romanom*, 6.

[9] Sv. Augustín, *Komentár k žalmom 21*, 11,8. Porov. 1Pt 1,18-19; 1Kor 6,20; Iz 53,5.

[10] Porov. Rim 5,12-17; 8,1-13.

[11] Sv. Terézia z Kalkaty, citované v Brian Kolodiejchuk (ed.), *Come, be my Light*, Rider, Nueva York, 2006, s. 146.

[12] Väčšie ako tvoje srdce (6): Pokánie a zmierenie, na opusdei.org

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (8): „Vaše srdce sa zaraduje“. Kresťanský význam obety (II)

S nesmiernou jemnosťou, no hlboko zmätení, skladajú Jozef z Arimatey a Nikodém Pána z Kríža a vkladajú ho do rúk jeho matky. Svätá Mária s nežnosťou hladí svojho Syna, ako v tú dávnu noc v Betleheme; zatvára mu oči, bozkáva ho na čelo. Plače, verí, dúfa... A práve takto, uprostred tejto ťažkej skúšky, podopiera ešte stále maličkú Cirkev: „ľud, ktorý sa má narodiť“ (porov. Ž 22,32), a ktorý sa už rodí.

Veľkonočné ráno rozptýli všetku temnotu. Bez zmŕtvychvstania by nielen Ježišovo umučenie a smrť, ale aj všetko utrpenie a bolesť histórie boli len krutým žartom. Avšak Ježišovo víťazstvo nad smrťou navždy zmenilo pravidlá. Odvtedy je možné trpieť a obetovať sa z lásky, s Ježišovou dôverou: „*Mám moc dať svoj život a mám moc zasa si ho vziať*“ (Jn 10,18); „*Zasa vás uvidím a vaše srdce sa bude radovať*“ (Jn 16,22). Táto radosť pri prijímaní a zvolení si kríža, v malom aj vo veľkom, je osobitnou milosťou zmŕtvychvstalého Ježiša^[1].

Zdroj života

Svätý Pavol vysvetľuje, že smrť Ježiša ukrižováva „starého človeka“ (Rim 6,6; Ef 4,22). Je to smrť, ktorá má zmysel iba z pohľadu na život, ktorý z nej vzíde: život milosti, Ducha, „nového človeka“ (Ef 4,24). Podobne ani obeta a kresťanské umŕtvovanie nemajú samy o sebe zmysel, akoby zrieknutie sa vlastného života bolo samo o sebe niečo dobré. Umŕtvovanie má zmysel iba vtedy, ak je oživujúce, ak je zdrojom nového života. Kresťan si uvedomuje oblasti v sebe, ktoré mu odoberajú život, ktoré ho odcudzujú, ktoré v ňom a okolo neho vytvárajú rozdelenie... pretože sú stále pod nadvládou hriechu: choré, pokrivené alebo zranené sklony, ktoré musia byť zachránené, vzkriesené Kristom. Preto svätý Pavol varuje: „*Ak budete žiť podľa tela, zomriete. Ale ak Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť*“ (Rim 8,13).

Je dôležité dobre pochopiť, čo apoštol hovorí: na výzvu žiť podľa Ducha s veľkým „D“ stojí v protiklade pokušenie žiť podľa tela, čiže podľa všetkého, čo v nás — duši i tele — odporuje Bohu.^[2] Život „podľa tela“ nie je ani tak život divokého tela, ktoré šliape po nevinnej duši, ale skôr život povrchnej duše, ktorá kazí a deformuje celú osobu, v jej jednote tela a ducha.^[3] Ako hovorí Ježiš, zlo prichádza zvnútra: „Čo z človeka vychádza, to poškvrňuje človeka. Lebo znútra, z ľudského srdca, vychádzajú zlé myšlienky, smilstvá, krádeže, vraždy, cudzoložstvá, chamtivosť, (...). Všetky tieto zlá vychádzajú znútra a poškvrňujú človeka.“ (Mk 7,20-23).

Preto pre kresťanov hodnota obety nespočíva v samotnom utrpení alebo v asketickom podriadení tela, ale v túžbe oslobodiť srdce od všetkého, čo ho zväzuje; v snahe o ľahší, jasnejší a celistvejší život: život, ktorý vyžaruje jednoduchosť a radosť. Kresťan nevyhľadáva bolesť pre bolesť samotnú; nie je masochista. Napriek tomu v sebe i v druhých často odhaľuje hlbiny sebeckta, zmyselnosti a chamtivosti. Oslobodiť sa a pomôcť ostatným oslobodiť sa od toho všetkého, najmä keď to má hlboké korene, nie je možné bez odriekania. Áno, otvoriť srdce môže bolieť, rovnako ako bolí, keď sa obnoví prietok krvi do končatiny znecitlivenej chladom: môže to stáť veľa námahy, ale je to nevyhnutné.

„Potom sa budú postiť“

„Vari môžu svadobní hostia smútiť, kým je ženích s nimi? No prídu dni, keď im ženícha vezmú; potom sa budú postiť“ (Mt 9,15). Tieto Ježišove tak trochu záhadné slová odhaľujú dôležité detaily o životnom štýle jeho učeníkov. Na jednej strane prišiel na svet, aby zostal, a priniesol radosť, život v hojnosti (porov. Jn 10,10): nielenže mu neprekáža, keď si užívame život, ale teší sa, keď nás vidí zdravých a šťastných^[4]. Na druhej strane, pokiaľ budú trvať dejiny, bude citelná absencia Boha tam, kde ľudia uprednostňujú temnotu svojho egoizmu pred svetlom jeho lásky (porov. Jn 3,19-21). A toto miesto je vždy najskôr srdcom každého z nás. V našom srdci, vo vzťahoch a v našich domovoch je potrebné urobiť miesto pre Boha, pretože naše „ja“ má tendenciu zaberať všetko. A tam, kde vládne „ja“, chýba pokoj a radosť.

Pôst je jedným zo spôsobov, akými kresťania od počiatku bojujú, aby urobili miesto Bohu vo svojom živote, pretože sám Pán sa postil (porov. Mt 4,2) a povzbudzoval nás, aby sme to robili s radosťou (porov. Mt 6,16-18). Pôst znamená veľmi konkrétne a hmatateľné zrieknutie sa našej tendencie dominovať a ovládať veci. Táto prax, ktorá zasahuje niečo také základné, ako je potrava na prežitie, nás vedie „od pokušenia ‚zožrať‘ všetko na uspokojenie našej chamtivosti k schopnosti trpieť z lásky, ktorá môže zaplniť prázdnotu nášho srdca“^[5]. Svätý Josemaría hovoril, že „prísny pôst je pokánie veľmi milé Bohu“; dodával však, že „z rozličných dôvodov sme si ho začali uľahčovať“^[6]. Skutočne, ak by sa človek obmedzil len na minimálne predpisy v tejto oblasti, mohol by sa nakoniec postiť veľmi málo. Preto Cirkev ako dobrá matka ponecháva veľký priestor na štedrosť a duchovný rast každého jednotlivca, pričom berie ohľad aj na zdravie tela.

Logika pôstu, ovplyvnená túžbou, aby Boh rástol a ja – so svojím egoizmom a túžbou presadiť sa – som sa zmenšoval (porov. Jn 3,30), pomáha pochopiť význam mnohých iných dobrovoľných odriekaní. Sú to obety, ktoré, hoci zdanlivo ponížujú život, ho v skutočnosti rozširujú a robia slobodnejším. Keď sa dobrovoľne vzdávame určitých dobrých vecí, vpisujeme do svojho srdca presvedčenie, že „iba Boh nám stačí“^[7]. Takto sa chránime pred modloslužbou, ktorá „neponúka cestu, ale množstvo chodníkov, ktoré nevedú k istému cieľu, ale skôr tvoria labyrint“^[8]. Kto sa nevie ničoho vzdať, nakoniec podľahne všetkému, „musí počúvať hlas mnohých modiel, ktoré kričia: ‚Dôveruj mne!‘“^[9]. Ten, kto sa však na to odváži, „oslobodí sa od mnohých závislostí a bude môcť, v najhlbšom strede svojho srdca, vychutnať všetku Božiu lásku“^[10].

Z tohto pohľadu existuje mnoho možných foriem „pôstu“ alebo odriekania. Ak ich vyberáme zo srdca, a nie len z chladného zmyslu pre povinnosť, všetky nám môžu pomôcť byť slobodnejšími, „slobodnými pre lásku“^[11]. Napríklad prerušovaný

digitálny pôst, počas ktorého na určitý čas odložíme mobil, nám umožňuje zlepšiť medziludské vzťahy a viesť autentickejšie rozhovory, chránené pred rozptýleniami, ktoré nás zahlcujú. Fakt, že sa vzdáme okamžitého prístupu k všetkému jedným pohybom prsta — informáciám, produktom, zážitkom — nás oslobodzuje od sklonu vlastniť alebo konzumovať, čo nás nakoniec necháva prázdny. Vzdať sa služby alebo občas zvoliť niečo menej pohodlné či príjemné nám pomáha tešiť sa z jednoduchosti a posilňuje nás voči nepriaznivým situáciám, ktoré sa v živote nevyhnutne objavajú. Zamedziť rozptýleniu našej pozornosti počas práce nám umožňuje urobiť z nej skutočnú službu a radovať sa z výsledkov. Vzdať sa voľného času, aby sme sa postarali o chorého alebo niekoho, kto potrebuje pomoc, nám rozširuje srdce a zabraňuje, aby stvrdlo; dokonca nás učí žiť v harmónii s vlastnou nedokonalosťou a zraniteľnosťou.

Aj rôzne zvyky telesného a zmyslového umŕtvovania patria do tejto logiky slobody srdca — slobody Božích detí (porov. Rim 8,21) — a medzi kresťanmi nadobúdali počas histórie rôzne podoby. Podobne ako pôst, aj tieto praktiky vychádzajú z presvedčenia, že je potrebné modliť sa aj telom a že je nevyhnutné isté úsilie na opätovné zjednotenie rôznych dimenzií našej osoby. Takto, keď kresťan zaobchádza so svojím telom alebo zmyslami náročnejšie, nerobí to preto, že by v nich videl niečo zlé alebo podozrivé, ale preto, že vníma tendenciu svojho srdca rozptyľovať sa do tisícov smerov a najmä skutočné dôsledky tohto rozptýlenia: neschopnosť milovať. Ale ešte viac, pociťuje tichú a pokornú túžbu spojiť sa s Ježišovým utrpením v jeho umučení. Svätý Pavol hovorí o nesení Pánovej smrti vo svojom tele, aby sme s ním mohli vstať z mŕtvych (porov. 2Kor 4,10); a práve na tento proces, na túto paschu, reagujú aj takéto obety. Je pravda, že tieto praktiky sa niekedy mohli zneužiť na prehnané prejavy, alebo nepochopenie zo strany tých, ktorí si nevedia predstaviť, že by bolo možné trpieť, aby v nás Ježiš žil. Avšak medzi tými, ktorí na jednej strane prehávajú, a tými, ktorí na druhej strane pohoršene nesúhlasia, stojí pokoj, jednoduchosť a sloboda ducha, s ktorou mnohí kresťania týmto spôsobom vyjadrujú svoju lásku k Ježišovi: „srdce, srdce na kríži! srdce na kríži!“^[12].

Dať život pre svojich priateľov

„Milosrdenstvo chcem, a nie obeť,“ hovorí Boh ústami proroka Ozeáša (Oz 6,6). Ježiš tieto slová opakuje v evanjeliu (porov. Mt 9,13), nie aby zneplatnil prax pôstu a umŕtvovania, ale aby zdôraznil, že každá obeta musí byť zameraná na lásku. Svätý Josemaría to vysvetľoval takto: „Cnosti chcem, a nie striedmosť, povedal inými slovami Jahve vyvolenému národu, ktorý klamal sám seba určitými vonkajšími formalitami. Preto máme pokánie a umŕtvovanie praktizovať ako skutočné prejavy lásky k Bohu a k blížnemu“^[13]. V tomto zmysle zdôrazňoval, že Bohu sú najmilšie tie umŕtvovania, ktoré robia život príjemnejším pre druhých^[14]. Aj v tomto sa ozývajú Pánove slová: „Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí svoj život za svojich priateľov“ (Jn 15,13).

Ochota darovať svoj život pre druhých, ak je úprimná, nemusí ani nemôže čakať na výnimočné situácie, pretože nachádza nespočetné príležitosti v samotnom každodennom živote. Svätý Josemaría vymenoval niektoré: „trefná poznámka, vtip, čo nevyšiel z tvojich úst; prívetivý úsmev pre toho, čo ťa obťažuje; mlčanie pri nespravodlivom obvinení; láskavý rozhovor s tými, čo ťa otravujú a vyčerpávajú; každodenné úsilie povzniesť sa nad drobnými malichernosťami a bezočivosťou ľudí, ktorí s tebou žijú...“^[15].

V týchto a mnohých iných situáciách nie je pohľad kresťana, podobne ako Ježišov, sústredený na vlastné utrpenie, ale na dobro, ktoré robí z kríža príjemnú realitu. „Obeta, obeta! — Je pravda, že nasledovať Ježiša Krista — On sám to povedal — znamená niešť Kríž. Nerád však počúvam, keď ľudia, čo milujú Pána, tolko hovoria o krížoch a odriekaní: pretože kde je láska, obeta je príjemná — hoci namáhavá — a kríž je Svätým Krížom.— Duša, ktorá vie milovať a tak sa odovzdávať, je naplnená radosťou a pokojom. Prečo teda hovoriť o „obete“, ako by si žiadal útechu, ak ťa Kristov Kríž— ktorý je tvojím životom— robí šťastným?“^[16].

Svätý Josemaría zdôrazňuje pozitívnu hodnotu obety konanej z lásky a označuje ju dokonca za zdroj pokoja a radosti. Práve preto rázne odmieta „bolestnícke“ spôsoby chápania obety^[17]. Niekedy sa zdá, že niektorí príliš zdôrazňujú zložku odriekania, ktorá predpokladá nasledovanie Pána, akoby hľadali útechu, a zabúdajú, že odriekanie je zdrojom života iba vďaka spojeniu s Kristovým krížom. V takých prípadoch sa pozornosť sústreďuje na prežívanú bolesť, na vlastné duchovné úsilie. Ale kresťanská obeta nemá za cieľ dokázať hrdinskú schopnosť znášať utrpenie, ale formovať v nás srdce podobné Kristovmu, srdce prebodnuté, „úplne otvorené“^[18].

Ježiš nevysvetľoval svoju smrť ako prejav konzistencie voči zásadám alebo ako ukážku svojej duchovnej odolnosti, ale ako darovanie sa pre konkrétnych ľudí: „toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás“ (Lk 22,19). Celá jeho pozornosť bola upriamená na nás, nie na seba samého. Preto, ak by sme cieľ svojho umŕtšovania zúžili na vlastné utrpenie, nielenže by sme si vypestovali negatívnu a smutnú spiritualitu, ktorá nemá nič spoločné s evanjeliom, ale predovšetkým istú duchovnú pýchu, ktorá by mohla naše obety urobiť neplodnými. Je potrebné pozeráť sa oveľa ďalej: pochopiť obetu ako veľké áno Bohu a druhým, ako veľké áno Životu.

Je veľký rozdiel medzi tým, kto sa zameriava na utrpenie, a tým, kto sa zameriava na lásku, hoci láska môže bolieť. Preto by sa Ježišovo pozvanie vziať si jeho kríž mohlo chápať takto: miluj, aj keď to bolí — pretože niekedy to bude bolieť — a dôveruj vo vzkriesenie; hľadaj nadovšetko Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť (porov. Mt 6,33) a všetko zver do rúk Otca (porov. Lk 23,46). To je nastavenie Kristovho srdca a srdc jeho nasledovníkov: osvecovať tmavý svet radosťou zakorenenou v kríži^[19]; kráčať životom „s krížom na pleciah, s úsmevom na perách, so svetlom v duši“^[20].

[1] Prorok Izaiáš už pred stáročiami predpovedal, v slovách, ktoré nás ohromujú aj dnes, tú milosť, ktorá vzíde z Kríža a zo Zmŕtvychvstania a dosiahne všetkých, ktorí túto cestu objímu:

„Ak dá svoj život na obetu za hriech, uvidí dlhoveké potomstvo a podarí sa skrze neho vôľa Pánova. Preto mu dám za údel mnohých a početných dostane za korisť, lebo vylial svoju dušu na smrť a pripočítali ho k hriešnikom. On však niesol hriechy mnohých a prihováral sa za zločincov“ (Iz 53,10-12).

[2] Porov. Rim 8,7-9: „Veď zmýšľať podľa tela je nepriateľstvom voči Bohu, lebo sa nepodriaďuje Božiemu zákonu - a ani sa nemôže. A tak tí, čo žijú telesne, nemôžu

sa páčiť Bohu. Lenže vy nežijete telesne, ale duchovne, pravda, ak vo vás prebýva Boží Duch.“

[3] V tomto zmysle hovorí svätý Pavol o úcte, ktorú si telo zasluhuje, keďže je „údom Krista“ a „chrámom Ducha Svätého“ (1Kor 6,15-19); „Nikdy predsa nikto nemal nenávisť k vlastnému telu, ale živí ho a opatruje, ako aj Kristus Cirkev“ (Ef 5,29).

[4] Porov. Sir 14,11.14: „Synu, ak máš z čoho, dopraj si a Bohu prinášaj obeť, ako sa sluší (...). Nepripusť, aby ti unikol radostný deň; a nech ťa neminie dobrá čiastka, ktorú dostaneš.“

[5] Pápež František, Posolstvo na Pôstne obdobie, 2019.

[6] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 231.

[7] Sv. Terezka od Ježiša, Poézie, č. 30, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid, 2012.

[8] Pápež František, Enc. *Lumen Fidei*, č. 13.

[9] *Tamtiež*.

[10] Sv. Josemaría, *Boží Prietalia*, č. 84.

[11] F. Ocáriz, Pastoračný list, 9-I-2018, č. 6.

[12] Sv. Josemaría, *Krížová cesta*, 5. zastavenie.

[13] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 992.

[14] Porov. napr. *Brázda*, č. 991; *Vyhňa*, č. 150.

[15] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 173.

[16] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 249.

[17] Porov. *Cesta*, kriticko-historická edícia, komentár k č. 175.

[18] J. Ratzinger, *Introducción al cristianismo*, Sígueme, Salamanca, 2007, s. 189.

[19] Porov. Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 43; *Vyhňa*, č. 28.

[20] Sv. Josemaría, *Krížová cesta*, 2 zastavenia, č. 3.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (9): Plášť a tieň Ježiša. Cirkev, domov našej svätosti

Bol to obyčajný deň v Kafarnaume, keď jedna žena zázračne ozdravela po tom, čo sa dotkla okraja Ježišovho plášťa (porov. Mk 5,25-34). Vieme o nej len veľmi málo, ale ešte menej poznáme zástupy ľudí, ktorí prichádzali k Pánovi s rovnakou nádejou – dotknúť sa jeho plášťa a byť uzdravení zo svojich neduhov (porov. Mt 14,36). Napriek tomu bol každý z nich pre Ježiša jedinečný a dôležitý: ako nás, aj ich očakávala Božia láska v celej svojej plnosti^[1].

Náš Pán stále kráča medzi nami, necháva sa nájsť, dotknúť, osloviť. Nekoná v našich životoch z opatrnej „bezpečnej vzdialenosti“, ale s dôvernou blízkosťou. Skutky apoštolov nám ukazujú, ako je takýto kontakt možný od chvíle, keď sa Ježiš svojím zmŕtvychvstaním a nanebovstúpením stal menej viditeľným pre fyzické oči, no v skutočnosti omnoho bližším. Jeho plášť sa stal dostupným v Petrovom tieni: „Vynášali chorých na ulice a kládli ich na lôžka a nosidlá, aby aspoň jeho tieň padol na niektorého z nich, keď pôjde okolo“ (Sk 5,14-15). A tak je to aj dnes: Pánov plášť pretrváva v tieni apoštola, ktorý sa stal silou Najvyššieho – silou, ktorá prikrýva, posväcuje a uzdravuje. Plášť nášho Pána a tieň apoštola – to je „bohoľudská realita Cirkvi“^[2], cesta, ktorou nás Boh stále oslovuje a dotýka sa nás, miesto, kde zakúšame jeho lásku, domov našej svätosti.

Dotknúť sa Pánovho plášťa

Rovnako ako bezprostrední svedkovia týchto zázrakov, aj my môžeme byť prekvapení jednoduchosťou ciest, ktorými chce Kristovo srdce spojiť svoje s naším. Možno by sme očakávali niečo výnimočnejšie, niečo, čo by na nás silnejšie zapôsobilo zmyslami. A predsa, takto to je: Boh nám chce odovzdať svoju milosť prostým dotykom jeho plášťa a tým, že sa necháme zasiahnuť jeho tieňom.

Aby sme sa mohli dotknúť Pána, musíme byť ochotní kráčať cestami, ktoré nie sú oslnivé, a niekedy sa zdajú byť viac tieňom než svetlom. No práve cez tieto prostriedky k nám prichádza svetlo, podobne ako pri farebných sklách katedrálnych vitráží, cez ktoré preniká lúč svetla a získava nádherné odtiene. Petrov tieň sa môže javiť len ako obyčajný tieň, a predsa je v ňom prítomný On – živý a konajúci.

Plášť Ježiša a tieň Petra sú tou istou Cirkvou, ktorá vyžaruje silu a svetlo. Jej úlohou je byť „ako sviatosť, čiže znakom a nástrojom dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudského pokolenia“^[3]. Preto cesta našej svätosti vedie cez túžbu zostať hlboko spojení s Ježišom Kristom v jeho Cirkvi, pretože naša sila je v ňom, v jeho „sviatostnej“ osobe. Svätý Lev Veľký hovorí, že „to, čo bolo viditeľné v našom

Spasiteľovi, prešlo do jeho tajomstiev“^[4]. Podobne svätý Josemaría vnímal sviatosti ako „stopy jeho krokov, aby sme po nich kráčali a mohli prísť do neba“^[5]. Výzvou je teda objaviť moc a plodnosť ukrytú v zdanlivej jednoduchosti týchto slov a gest, týchto črt a znakov – tohto tieňa –, skrze ktoré sa s nami dnes Pán túži stretnúť.

Život Pána nám ukazuje, že spôsob, akým vstupuje do našej existencie, je osobné stretnutie. Ježiš sa dotýka malomocného, pohľadom volá svojich učeníkov, vkladá ruky na deti a pozýva sa do Zachejovho domu. A to nie sú len epizódy z minulosti, pretože Ježiš nezmenil svoju pôvodnú túžbu – chce sa naďalej osobne stretávať s každým z nás. A práve cez tieto krásne stretnutia nás premieňa a priťahuje k sebe.

Sviatosti pokory

„Čo sme videli a počuli, zvestujeme aj vám“ (1 Jn 1,3). Tieto autobiografické slová apoštola svätého Jána pôsobivo vystihujú, čo naplňalo srdcia prvých kresťanov. Naši prví bratia vo viere sa neusilovali len o odovzdanie úvah alebo dojímavých príbehov o Ježišovi Kristovi, ani len o ponuku návodu, ako si sami vytvoriť vzťah s Bohom. Sprostredkovali nám to isté, čo sami videli, počuli a čoho sa dotýkali, pretože vedeli, že práve toto, a nič iné, je cesta, ktorou nás Pán premieňa na druhého Krista.

Ide teda o skutočné stretnutie s Ježišom, ale v „sviatostiach pokory“, ako hovoril svätý Augustín^[6]. Tak ako Pán uzdravil slepého od narodenia tým, že mu na oči naniesol niečo tak obyčajné, ako bolo blato, tak aj my sa nechávame uzdraviť v lone jeho Cirkvi. Preto milujeme spoveď, Eucharistiu, spoločné i služobné kňazstvo a každý sviatostný dar: pretože milujeme sväté a pokorné Kristovo človečenstvo. Keď tieto dary prijímame s vierou a nádejou, čoraz viac sa stotožňujeme s Ježišovými myšlienkami a postojmi (porov. Flp 2,5). Gesto, znamenia a slová, ktoré prijímame, v nás postupne uskutočňujú zázrak svätosti.

Ako však zažil aj Sýrčan Náman, ktorý porovnával nevelké vody Jordánu s mohutnými riekami svojej vlasti (porov. 2 Kr 5,10-12), aj v nás sa môže objaviť túžba po niečom mocnejšom a výnimočnejšom než sú sviatosti, aby sme mohli rásť v svätosti. Môže sa nám zdať, že sviatosti nás sotva menia, že táto cesta je príliš pomalá alebo rutinná. Možno sa v nás prebúdza sen o niečom, čo ich presahuje, o duchovnom zážitku s väčším účinkom. Práve vtedy môžeme nanovo objaviť, popri jednoduchosti týchto kanálov milosti, aj neustále pozvanie, ktoré si milovaný učeník odniesol zo všetkých tých chvíľ strávených pri Pánovi: zostať v ňom^[7].

Zostať spojený s jeho plášťom, udržiavať sa v dosahu tieňa jeho Cirkvi a sviatostí znamená znova objaviť hodnotu ich častého prijímania. Táto vernosť nás nebude premieňať ani tak prostredníctvom nahromadenia vnímateľných účinkov, ale skrze postupnú premenu nášho srdca. Takto v nás narastie dôvera, že príde nové víno – ak zostaneme spojený s jediným viničom a prijmeme z úst Majstra jediné slová večného života. Zostávať v Pánovi prostredníctvom jeho sviatostí je teda krásnym spôsobom, ako sa mu úplne odovzdať. Vieme, že keď v ňom zostávame, dovoľíme mu konať v nás podľa jeho vôle a jeho rytmu. A vtedy „naša vnútorná skúsenosť neponúka iný pohľad než tento: Kristus prechádza, takmer skryto“^[8].

Ak sa v sviatostiach môžeme znova dotknúť plášťa jeho človečenstva, nechať sa zasiahnuť tieňom Apoštola znamená aj načúvať hlasu, ktorým k nám Cirkev hovorí. Od nej prijímame slová, ktoré potrebujeme, aby sme rástli v svätosti. Keď ich prijímame s dôverou a láskou, premieňame sa na to, čo počúvame.

Môžeme sa na chvíľu zastaviť pri slovách, ktoré zaznievajú napríklad vo sviatosti zmierenia. Kto sa svedá často, môže mať niekedy pocit, že sa opakuje, a že rady, ktoré dostáva, sa tiež nemenia. To ho môže znechutiť a oslabiť jeho dôveru v plodnosť tejto sviatosti. Možno je to chvíľa na to, aby sme si nanovo uvedomili slová, ktoré nám v každom rozhrešení zaznievajú: že nám Boh udeľuje „odpustenie a pokoj“^[9]. Pán nás skrze svoju Cirkev uistuje o našom odpustení. A pozýva nás žiť v pokoji, pretože naše srdce už spočíva v pokoji jeho Srdca.

Ale slová plné milosti počúvame aj počas svätej omše, počnúc Božím slovom, ktoré má v nás konať svoju premenu. „Počúvame ho ušami, ale prechádza do srdca; nezostáva v ušiach, ale má prejsť do srdca; a zo srdca do rúk, do dobrých skutkov. Takáto je cesta Božieho slova: z uší do srdca a do rúk“^[10]. Osobitné dobro pre nás predstavujú slová, ktoré zaznievajú pri premenení, keď nám sám Kristus hovorí, že sa za nás obetuje a túži prebývať v našich životoch. A čo hovorí, to aj koná: dovoľuje nám ho dotknúť sa a prijímať ho v Eucharistii.

Sila, ktorá pretvára

Z Pánovho plášťa a z Petrovho tieňa vyviera sila schopná uzdraviť telo, ale predovšetkým obrátiť srdce. Keď nás Kristus vo svojej Cirkvi zasiahne a dovoľí nám dotknúť sa jeho plášťa, sila, ktorá z neho vychádza, je jeho vlastná svätosť. Takto nás premieňa, aby on mohol žiť v nás a aby sme zakúsili „šírku, dĺžku, výšku a hĺbku“ jeho srdca (Ef 3,18).

Toto rozšírenie srdca nás vedie k tomu, aby sme si osvojili skúsenosť svätého Pavla: stať sa „všetkým pre všetkých, aby som zachránil aspoň niektorých“ (1Kor 9,22). Keď sa pre nás Cirkev skutočne stáva domovom, uvedomujeme si, že túžime skutkami umožniť všetkým zakúsiť Božiu lásku v ich živote. „Boh nás povolal (...), aby mnohým ľuďom, ktorí o ňom nič nevedia, pomohol spoznať Ježiša Krista, a tým, že nás chcel vo svojom Diele, dal nám aj apoštolský spôsob práce, ktorý nás vedie k porozumeniu, k zhovievavosti, k jemnej láske ku všetkým dušiam“^[11].

Krásnym znakom toho, že premieňajúca sila Pánovho srdca v nás nachádza prijatie, je miznutie určitých vnútorných vzdialeností či bariér voči druhým, ktoré sa nám predtým zdali ťažko prekonateľné. Ľudské dôvody, ktoré stáli na počiatku týchto postojov, prestávajú mať posledné slovo a sila Božej lásky sa v nás pokojne presadzuje. Pán nám rozširuje srdce tak, aby sa mohlo otvoriť bratskej láske ku všetkým ľuďom a do všetkých smerov. Cítíme sa byť v spoločenstve so všetkými, takže nám už nič z toho, čo prežívajú druhí, nie je cudzie.

Ježiš chcel svojich prvých nasledovníkov vychovať práve v tomto duchu. Keď si vyberal dvanástich apoštolov, neformoval skupinu podobne zmýšľajúcich ľudí – práve naopak. Z ľudského hľadiska medzi nimi nechýbali dôvody na rozdelenie. Bolo to takmer provokatívne, pozývať ľudí k spolunažívaniu s tak odlišným pôvodom, politickou citlivosťou a spoločenským postavením. A predsa práve takto sa Cirkev rodí znova a znova: keď sa pre lásku k Pánovi a k Evanjeliu ľudské dôvody na rozdelenie prestávajú stavať na prvé miesto. Božia láska víťazí v

našom správaní vtedy, keď necháme Cirkev, aby v nás podporovala túžbu po jednote viac než našu prirodzenú náklonnosť k rozdeleniu.

Svätosť, ktorú Cirkev v našej duši vzbudzuje, sa preto prejavuje aj silnou túžbou po zmierení, odpustení a hlbokkej jednote medzi všetkými Božími deťmi. Spoločenstvo svätých tak prestáva byť len ideálom, niečím, čo síce považujeme za pravdivé, ale čo sa nám zdá nedosiahnuteľné. Začíname zakúšať to, o čom písal náš Otec: „každý z vás vo chvíli vnútorného boja, ako aj v čase odbornej práce pocíti radosť a silu z toho, že nie je sám“^[12]. Toto spojenie so všetkými v Cirkvi sa pre nás tak stáva nadšeným volaním, na ktoré chceme odpovedať novými postojmi, zrodenými z Kristovho srdca: „Aby ste si rozumeli, aby ste si odpúšťali, aby ste sa mali radi, aby ste si boli vždy vedomí, že ste v Božích rukách, sprevádzaní jeho dobrotou (...). Nikdy sa necíťte sami, vždy sprevádzaní, a zostanete pevní: nohami pevne na zemi a srdcom upretým k nebu, aby ste vedeli nasledovať dobro“^[13].

Dávať nádej

Spolu s touto novou schopnosťou milovať nás sila, ktorá vychádza z Pána a jeho Cirkvi, vedie k tomu, aby sme na realitu hľadeli cez novú optiku: nádej. Pápež František si prijal, aby sme práve v tomto duchu slávili nadchádzajúce Jubileum Vykúpenia^[14]. Spolu s touto novou schopnosťou milovať nás sila, ktorá vychádza z Pána a jeho Cirkvi, vedie k tomu, aby sme na realitu hľadeli cez novú optiku: nádej. Pápež František si prijal, aby sme práve v tomto duchu slávili nadchádzajúce Jubileum vykúpenia^[14]. Ježiš stále kráča dejinami, uprostred ľudstva. Jeho plášť je rozsiahlejší, než dokážeme vidieť očami. Naplňa nás istota, že Pán naďalej koná, dotýka sa a necháva sa nachádzať ľuďmi uprostred zhonu sveta, ktorý sa v mnohom zdá byť dezorientovaný. Bez toho, aby sme si zatvárali oči pred drámou dejín so všetkým ich utrpením a tragédiou, nás svätosť, ktorú v nás Cirkev zasieva, učí nedávať priestor skleslosti či nostalgii v tvári sveta, ktorý sa javí ako postkresťanský, akoby rozšírenie či zmenšenie určitých oblastí vplyvu bolo tým jediným, čo možno oslavovať ako víťazstvo alebo oplakávať ako porážku.

„Keď sme spoznali Ježiša, nemôžeme robiť nič iné, než skúmať dejiny s dôverou a nádejou (...). Preto sa nezatvárame do seba, nebedákame melancholicky nad minulosťou, ktorá sa často zdá byť zlatou dobou, ale vždy hľadáme vpred, k budúcnosti, ktorá nie je len dielom našich rúk, ale predovšetkým neustálou starostlivosťou Božej prozreteľnosti“^[15]. Svätosť, ktorá sa rodí v lone Cirkvi, nám pripomína, že Pán neustále „všetko robí nové“ (Zjv 21,5). Tam, kde niektorí vidia iba úpadok, vidíme napriek všetkému zárodok premeny. Na svadbe, kde sa minulo víno, objavujeme nevyhnutnú podmienku na to, aby prišlo nové – to, ktoré môže priniesť len Kristus.

„Najdôležitejšou výzvou, ktorej Cirkev – a celá spoločnosť – čelí, je dávať nádej každému človeku, najmä mladým, rodinám a tým, ktorí najviac trpia materiálnou alebo duchovnou núdzou“^[16]. A nádej, ktorú chce Cirkev vniesť do našich srdiec, je istota, že Pán nikdy neprestáva prichádzať ľuďom na pomoc a že tým, čo je v dejinách naozaj rozhodujúce, je realita nášho vykúpenia, ktorá je stále prítomná a rastie, napriek kúkoľu (Mt 13,24-52).

* * *

Svätý Josemaría písal veriacim Opus Dei, že si majú zvyknúť „hľadiť najprv a vždy na svätú Cirkev“^[17]. Sú to slová, ktoré v skutočnosti platia pre všetkých kresťanov. Vo vnútri Cirkvi viera vidí samotného Krista, ktorý žije medzi nami. Toho istého, ktorý kráčal medzi zástupmi a ktorý sa teraz približuje k nám, dotýka sa nás a posväcuje nás. Pohľad viery v nej rozpoznáva nezameniteľný plášť Krista, ktorý je nám veľmi blízko, aby nám dal život a daroval svoju nekonečnú lásku. S týmto pohľadom prichádza aj hlboký pocit dôvery a náklonnosti, takže všetko, čo pochádza od Cirkvi, v nás vždy nájde „postoj synovského odovzdania sa s nádejou“^[18]. Tak prijmeme, ako nás učil svätý Josemaría, „akúkoľvek správu, ktorá k nám príde od Nevesty Ježiša Krista“^[19]. Pretože nepochybujeme, že od nej môže prísť len dobro a že všetko, čo nám ponúka, smeruje vždy k tomu najdôležitejšiemu: k našej svätosti.

[1] «Denne sa pýtam aj viackrát: čo sa stane, keď všetka krása, všetka dobrota, všetka nekonečná Božia nádhera sa vyleje do tejto úbohej hlinenej vázy, ktorou som ja, ktorou sme m všetci?» (Sv. Josemaría, poznámky z rodinného stretnutia, 22-10-1960).

[2] Mons. F. Ocáriz, List z 21-10-2023.

[3] II. Vatikánsky koncil, Konštitúcia *Lumen Gentium*, č. 1.

[4] S. Lev Veľký, *Kázeň* 74, 2; citované v KKC, č. 1115.

[5] Porov. Sv. Josemaría, beseda v Buenos Aires, Argentína, 15-06-1974.

[6] Sv. Augustín, *Vyznania* 8, 2,4.

[7] V Evanjeliu podľa sv. Jána sa toto slovo opakovane zjavuje na Ježišových perách; porov. Jn 6,56; 8,31; 15,4-10. Vo svojom prvom liste, apoštol je ozvenou tohto naliehania: porov. 1 Jn 2,6.24.27; 3,6.24.

[8] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 152.

[9] Porov. *Obrad pokánia*.

[10] Pápež František, Audiencia, 31-01-2018.

[11] Sv. Josemaría, *List* 4, č. 1.

[12] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 545.

[13] Sv. Josemaría, *En diálogo con el Señor*, č. 79.

[14] Porov. Pápež František, *Spes non confundit*, Bula zvolania riadneho Jubilea roku 2025.

[15] Pápež František, Audiencia, 11-10-2017.

[16] Mons. F. Ocáriz, «El Opus Dei también desea estar “en salida”». Rozhovor z 3-07-2017.

[17] Sv. Josemaría, *List* 18, č. 27.

[18] Mons. F. Ocáriz, Správa z 13-09-2023.

[19] Sv. Josemaría, *List* 8, č. 54.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (10): „Vaši starci budú mávať sny a vaši mládenci budú mať videnia”. Život, ktorý sa odovzdáva

Je tam od prvých úderov srdca života Cirkvi: je to dynamika, ktorá sa rodí spolu s ňou a ktorá určitým spôsobom vystihuje jej samotnú podstatu. Svätý Pavol ju rozpoznáva v takých ústredných činnostiach, ako sú evanjelizácia alebo slávenie Eucharistie: „veď ja som od Pána prijal, čo som vám aj odovzdal,“ píše aj v dvoch príležitostiach Korintánom (porov. 1Kor 11,23; 15,3). Nejde len o sprostredkovanie učenia: je to odovzdávanie, ktoré v sebe nesie akýsi spôsob zrodenia. Preto im hovorí: „Veď keby ste mali hoc aj desaťtisíc vychovávateľov v Kristovi, otcov nemáte mnoho, lebo v Kristovi Ježišovi ja som vás splodil skrze evanjelium“ (1Kor 4,15). Nejde len o jednoduchý prenos poznania, pretože pravda kresťanstva nie je súbor abstraktných princípov, ale niečo tak konkrétne ako Osoba, Osoba, ktorá nám odovzdáva svoj vlastný život. Preto sám svätý Pavol píše Galaťanom: „Deti moje, znovu vás v bolestiach rodím, kým vo vás nebude stvárnený Kristus“ (Gal 4,19).

Tento spôsob vyjadrovania nie je výnimočný len pre svätého Pavla. Aj svätý Ján sa obracia na veriacich ako na „moje deti“ (porov. 1Jn 2,1) a svätý Peter ich nazýva „novonarodenými deťmi“ (1Pt 2,2). V kresťanskom živote existuje narodenie do nového života, ktorý si žiada byť odovzdaný iným. Je to pohyb, ktorý má svoj počiatok v Otcovi a ktorý sa uskutočňuje v Ježišovi Kristovi: „Môj Otec mi odovzdal všetko. A nik nepozná Syna, iba Otec, ani Otca nepozná nik, iba Syn a ten, komu to Syn bude chcieť zjaviť“ (Mt 11,27). Kristus nielenže zjavuje Otca, ale nám odovzdáva to, čo od neho prijal: Ježiš sa stal človekom a prišiel na svet, aby tí, ktorí ho prijímú, „mali život a mali ho v hojnosti“ (Jn 10,10). Prijatť kresťanstvo znamená narodiť sa „zhora“, znovuzrodiť sa „z vody a z Ducha“ (Jn 3,3.5).

Požehnanie otca

Odovzdávanie Zmluvy je jednou z kľúčových tém, ktoré sa vinú celým Starým zákonom. V príbehoch patriarchov je ústredným momentom tohto odovzdávania požehnanie syna jeho otcom. Nemožno zabudnúť na scénu, v ktorej Jakub predstihne svojho brata Ezaua, aby prijal požehnanie od Izáka (porov. Gn 27). Alebo na tú, v ktorej Jakub požehnáva jedného po druhom svojich dvanásť synov a predpovedá im ich budúcnosť (porov. Gn 49). Rovnako dojemný je aj príbeh, v ktorom Dávid požehnáva svojho syna Šalamúna a uprednostňuje ho pred všetkými ostatnými (porov. 1Kr 1–2), ako aj ten, v ktorom Matatiáš, v časoch modloslužby a prenasledovania, požehnáva svojich synov a zveruje im, aby

horlivo zachovávali Zákon a boli ochotní položiť život za Zmluvu (porov. 1M 2,49n).

Vo všetkých týchto prípadoch otec svojim požehnaním odovzdáva synovi dar, ktorý sám prijal od Boha. Existuje viacero takýchto požehnaní. Mimoriadne krásne je napríklad to, ktoré Izák vyslovuje nad Jakubom. „Keď sa priblížil a keď ho pobozkal, zacítil vôňu jeho šiat a požehnal ho, hovoriac: „Hľadže, vôňa syna môjho je ako vôňa nivy, ktorú požehnal Pán. Nech ti dá Boh z nebeskej rosy a zo žírnosti zeme, tiež hojnosť zrna a muštu! Nech ti slúžia ľudia a nech sa sklonia pred tebou národy. Buď pánom nad svojimi bratmi, a nech sa ti koria synovia tvojej matky! Kto bude teba preklínať, nech je prekliaty, a kto bude teba žehnať, nech je požehnaný“ (Gn 27,27–29)!

Aj iné modlitby požehnania majú podobnú štruktúru. Otec v synovi rozpoznáva toho, komu Boh udelil dary potrebné na udržiavanie Zmluvy pri živote; prosí Boha, aby mu udelil svoju priazeň, pretože tuší, že jeho život bude vystavený mnohým ťažkostiam; a napokon mu úplne odovzdáva dar, ktorý sám prijal, spolu so zodpovednosťou, ktorá je s ním spojená. Zatiaľ čo v prípade patriarchov a kráľov sa požehnanie udeľuje až na konci života, v iných prípadoch mu predchádza. Napríklad v knihe Tobiáš dostáva syn Tóbiho požehnanie vtedy, keď má prevziať zodpovednosť za budúcnosť rodiny. Otec mu túto zodpovednosť odovzdáva a pridáva k nej rady, ktoré sú vzorom múdrosti (porov. Tob 4).

V Novom zákone sa už neodovzdáva len prísľub Zmluvy, ale jej naplnenie: dar spásy a poslanie priniesť ju do všetkých kútov zeme. Otcovstvo už nie je dané pokrvným putom a toto odovzdávanie sa odohráva skôr v čase. Pavol napríklad zveruje Timotejovi a Titovi niektoré z cirkevných obcí, ktoré sám založil. V jednom liste prvému z nich sa predstavuje ako apoštol, nehodne vyvolený: Kristus, píše, „ma uznal za verného a zveril mi službu“ (1Tim 1,12). A práve toto odovzdáva mladíkovi: „Toto prikázanie ti zverujem, syn môj Timotej, podľa predošlých prorociev o tebe, aby si nimi posilnený bojoval dobrý boj (...)“ (1Tim 1,18). Celý list nesie tón otcovského požehnania, je plný múdrych rád, ale aj povzbudení, pretože mnohí považovali Timoteja za príliš mladého na takúto úlohu (porov. 1Tim 4,12). Čítanie tzv. „pastorálnych listov“ svätého Pavla je neustálym zdrojom inšpirácie pre každého, kto dosiahne moment odovzdania – tradície – vlastnej viery a vlastného poslania.

Otec v Opus Dei

Keď sa svätý Josemaría zaoberal ťažkou otázkou vlastného miesta posledného odpočinku, požiadal, aby boli na jeho veľmi jednoduchý náhrobný kameň vyryté slová: *Peccator – Orate pro eo*^[1]. Keď však videl výraz tváre architektov, s úsmevom dodal: „Ak chcete, môžete pridať aj tieto slová: *genuit filios et filias*^[2]. Kým prvý výraz vychádzal z vedomia jeho vlastnej slabosti, druhý odkazoval na plodnosť, ktorou Boh obdaril jeho život, a ktorú s úžasom kontemploval.

Už od mladosti si bol svätý Josemaría vedomý, že je povolán byť „otcom, učiteľom a sprievodcom svätých“^[3]. Takýmto spôsobom mal šíriť svetlo, ktoré prijal od Pána: „Aj keď dôsledne uchováваме ducha Opus Dei, právo Diela by zostalo len mŕtvym písmom, keby zakladateľ neodovzdal niečo živé: štýl, tradíciu, spiritualitu, ktorá dáva historickú kontinuitu tomuto spôsobu posväcovania sa“^[4]. Preto vynakladal veľké úsilie, aby jeho duchovné deti mohli tento život postupne

prijímať; a preto si tiež želal, aby mnohí mohli prejsť Rímskym kolégiom už od konca štyridsiatych rokov. Jednoduchá anekdota z tých čias to ilustruje. Počas jednej besedy v Ríme s členmi Diela sa začali rozprávať o knihách. Don Álvaro sa chystal vydať štúdiu a svätý Josemaría spomenul aj niekoľko svojich plánovaných publikácií. Zrazu však rozhovor nečakane zmenil smer. Ukázal na prítomných a povedal: „Pozrite sa na túto knižnicu! Toto sú moje diela!“^[5].

Svoje duchovné deti formoval podľa ducha, ktorý sám prijal, a zároveň im s otcovskou starostlivosťou zveroval tento dar. Už v prvých rokoch, keď v Španielsku vládlo obdobie náboženského prenasledovania, sa mladých, ktorí ho nasledovali, pýtal: „Ak zomriem, budeš pokračovať v Diele?“^[6]. Týmto spôsobom s nimi zdieľal zodpovednosť, ktorú mu Boh zveril. Neskôr, keď nastal čas priniesť charizmu Diela do nových krajín, posielal svoje duchovné dcéry a synov s veľmi skromnými prostriedkami a často aj s obmedzenými komunikačnými možnosťami – čiže s veľkou dôverou, že budú schopní preniesť všade ten istý duch, ktorý prijali.

Je tiež dobre známe, ako veľmi trpel počas posledných rokov svojho života, keď svet, a najmä Cirkev, prechádzali krízou. Všetko sa spochybňovalo, všetko sa kritizovalo, všetko sa chcelo odhodiť. Je príznačné, že v tejto historickej chvíli chcel byť v Ríme obklopený mladými ľuďmi. Napokon, oni sa narodili v tejto dobe – boli to tí, ktorí najlepšie rozumeli pozitívnym stránkam svojej epochy a mohli najlepšie usmerniť túžby po obnove. Možno aj preto ich volal k sebe: lebo v nich spočívala budúcnosť. Mnohí si pamätajú jeho gesto, keď kládol ruky na plecia niektorých mladíkov a hovoril im: „Opieram sa o teba.“ Takto im dával najavo, že do ich rúk zveruje to, čo prijal od Boha. Vyjadroval to tisícmi spôsobmi – s riaditeľmi i riaditeľkami, ale aj s ľuďmi, ktorí sa práve začleňovali do Diela^[7]. Bola to ďalšia forma otcovstva, ktorým ho Boh obdaril.

Otcovstvo, ktoré sa odovzdáva

Táto otcovská starostlivosť je nezabudnuteľná pre tých, ktorí ju zažili osobne, ale zároveň je súčasťou dedičstva, ktoré svätý Josemaría chcel zanechať svojim duchovným synom a dcéram. V skutočnosti každý, kto dosiahol určitú zrelosť, kto má svetu čo odovzdať, v sebe vníma akúsi formu otcovstva. Zakladateľ Diela už od mladosti podporoval toto vedomie u tých, ktorí ho obklopovali. Mimoriadne jasne sa to prejavilo v oblasti vzdelávania. *VBrázde* je napríklad zachytená rada, ktorá pochádza z dávnych čias: „Profesor, nech je tvojou túžbou, aby žiaci v krátkom čase pochopili to, čo teba stálo hodiny štúdia, kým ti to bolo jasné“.^[8] V tomto zmysle je krásne to, čo vo svojich osobných poznámkach napísal Álvaro d’Ors, supernumerár a profesor rímskeho práva. Počas svojho života vychoval mnohých romanistov. Keď si spomínal na svojich žiakov, a najmä na tých, ktorí v tom čase zastávali katedry, ktoré kedysi patrili jemu, poznamenal: „Mať nasledovníkov je vždy dôvodom na spokojnosť. Zomrieť bez dediča je tak smutné, alebo ešte smutnejšie, ako nemať čo odkázať“^[9].

To isté platí aj pre mnohé ďalšie povolania, aspoň pre tie, ktoré odovzdávajú nejaký druh kultúrneho, technického či iného dedičstva. Svätý Josemaría to uplatňoval predovšetkým na tých, ktorí dostali nejakú riadiacu úlohu v Diele. Pedro Casciaro si spomínal, ako im často pripomínal, „že majú morálnu povinnosť nestávať sa nenahraditeľnými“^[10]. Ako negatívny príklad zvykol uvádzať skúsenosť zo svojej mladosti, ktorú opísal v liste adresovanom riaditeľom:

„Spomínam si – ako na kuriózný prípad – na kuchára zo seminára, v ktorom som sa občas zastavil počas svojich pastoračných ciest po Španielsku. Tento muž, keď pripravoval jedlo, ktoré považoval za výnimočné – hoci v skutočnosti nebolo ničím zvláštne – vyháňal učňov z kuchyne, aby sa nenaučili jeho recept“^[11]. Naopak, zdôrazňoval, že vedúci musí byť „zároveň objaviteľom, vychovávateľom a rozdeľovateľom úloh“^[12].

Ale nejde len o riaditeľov a riaditeľky: všetci sme povolaní žiť otcovstvo, ktoré spočíva v tom, že si uvedomujeme, že sme dedičmi veľkého daru, a zároveň sme zodpovední za to, aby sme ho ako živý odkaz odovzdali ďalšej generácii. Ako to urobiť? Možno prvým krokom – pretože je základom všetkého ostatného – je pripomenúť si, že Cirkev je spoločenstvo: spoločenstvo s Najsvätejšou Trojicou a spoločenstvo medzi ľuďmi. Otec to nedávno pripomenul v súvislosti s Dielom: „Myslieť na spoločenstvo osôb znamená myslieť na spoločenstvo slobôd, spoločenstvo osobných iniciatív, ktoré tiež „uskutočňujú Opus Dei“, a spoločenstvo rôznych generácií“^[13]. Tieto slobody, iniciatívy a generácie sú navzájom prepojené v jednote a každá z nich zohráva nenahraditeľnú úlohu. Keď existuje spoločný pôvod, dedičstvo a poslanie, spoločenstvo prirodzene vedie k prejavom jednoty aj rozmanitosti^[14]. To môže vyvolávať nedorozumenia, ba dokonca napätia, ktoré sú bežné tak vnútri, ako aj mimo Cirkvi. V sociologickej oblasti sa v posledných rokoch poukazuje na rýchlosť, akou sa prehlbujú rozdiely medzi generáciami^[15]. Ak si však uvedomujeme, že sme súčasťou spoločenstva, rozdiely možno preklenúť cestou lásky, dobročinnosti. Svätý Josemaría napísal, že „kresťanská láska spočíva nielen v ‚dávaní‘, ale aj v ‚pochopení‘“^[16]. Počas nedávneho stretnutia s rodinami Otec komentoval túto myšlienku a vysvetlil, že pochopenie nespočíva v prvom rade v ospravedlňovaní chýb či akceptovaní rozdielov, ale v „pochopení toho, čo je pozitívne“, teda v schopnosti vidieť dobro v druhom človeku, rozpoznať dobro, ktorého je schopný, a oceniť ho. A dodal: „Vždy ho nájdeme, ak nás poháňa láska“^[17]. Takto objavujeme hodnotu druhých a môžeme im dôverovať. V skutočnosti oceňovanie – uznávanie druhého – je prvým spôsobom lásky, a to najmä pre matku či otca.

Ako v jednej veľkej symfónii

Osvojenie si a stelesnenie charizmy nie sú procesy, ktoré sa dejú automaticky alebo dokonca spontánne. Preto Cirkev predvída pre veriacich obdobia intenzívnejšej formácie a rozlišovania, obdobia dozrievania. Zároveň, keď sa u osoby overí zrelosť, nesmieme zabudnúť, že nie je povolaná byť akousi kópiou niekoho iného. Každá skutočne živá charizma sa rozvíja v zdravej pluralite štýlov – tak, ako to bolo medzi apoštolmi alebo ako to vidíme medzi svätými v priebehu dejín, dokonca aj v rámci toho istého povolania. Podstatné je naučiť sa vidieť hodnotu, ktorú môže mať každý odlišný spôsob pohľadu a života, dobro, ktoré každý z nich predstavuje. Keď k tomu dochádza v rámci spoločenstva viery, atmosféra medzi ľuďmi a generáciami sa premieňa na spoločné požehnanie: mladí sa dívajú na starších s vďačnosťou a starší na mladých s pokojom a dôverou. Toto posledné je ľahšie, ak niekto prežíval duchovné otcovstvo, pretože v skutočnosti otec nenahrádza syna – privádza ho na svet, vychováva ho, pomáha mu rásť... sprevádza ho, aby rozkvitol a mohol prevziať zodpovednosť za svoj život i za život, ktorý obaja dostali.

Napokon, v rámci tohto spoločenstva je každý povolaný objaviť svoju vlastnú úlohu, ako v jednej veľkej symfónii. Pápež František v tejto súvislosti často cituje

slová proroka Joela: „Potom vylejem svojho ducha na každé telo a budú prorokovať vaši synovia i vaše dcéry; vaši starci budú mávať sny a vaši mládenci budú mať videnia“ (Joel 3,1; porov. Sk 2,17). Pri jednej príležitosti to komentoval takto: „Ak sa mladí aj starí otvorí Duchu Svätému, spolu utvoria zázračnú kombináciu“^[18], v ktorej obidve skupiny rastú. Starší odovzdávajú zakorenenosť v minulosti, v ktorej konal Boh, zatiaľ čo mladí, živí týmito koreňmi, otvárajú budúcnosť. Takto „ak kráčame spolu, mladí aj starí, môžeme byť pevne zakorenení v prítomnosti a z tejto pozície pozeráť do minulosti aj do budúcnosti. Pozeráť sa do minulosti, aby sme sa poučili z dejín a uzdravili staré rany, ktoré nás ešte stále znepokojujú. Pozeráť sa do budúcnosti, aby sme živili nadšenie, dali vykličť snom, vzbudili prorocktá, nechali prekvitať nádeje“^[19].

V procese rozvíjania spásy v dejinách zohráva každá generácia svoju vlastnú, nenahraditeľnú úlohu. Je to ako v symfónii: husle nemôžu hrať part bicích nástrojov a plechové dychové nástroje nemôžu nahradiť drevené. Rozhodujúce je, že zatiaľ čo každý hrá svoju časť, všetci zostávajú zjednotení v jednom spoločnom diele, v ktorom má každý človek svoju hodnotu. Preto je také dôležité poznávať sa navzájom, zdieľať spoločné chvíle a miesta, zaujímať sa o druhých. Aj medzi rôznymi generáciami platí to, čo Otec spomenul v jednom zo svojich listov: „Z bratstva, vzťahu založeného čisto iba na spoločnom synovstve, sa stáva priateľstvo vďaka vzájomnej láske súrodencov, pričom je tu potrebný obojstranný záujem, pochopenie, komunikácia, pozornosť a jemnosť, materiálna pomoc atď.“^[20], a to všetko zo skutočného vedomia vlastného otcovstva i synovstva.

* * *

Poskytovanie – odovzdávanie – je v srdci Cirkvi. Tak, ako Ježiš prišiel od Otca a zveril spásu do rúk svojich učeníkov, každá generácia je povolaná odovzdávať toto dedičstvo plné Života. „Vôňa syna môjho je ako vôňa nivy, ktorú požehnal Pán,“ povedal Izák, keď žehnal svojho syna. Svätý Josemaría sa k týmto slovám pripojil, keď hovoril o Diele ako o „poli v plnom rozkve“^[21]. Touto myšlienkou, ktorú mnohokrát opakoval, najmä pred svojimi najmladšími synmi, všetkým vyjadroval svoju dôveru a prejavoval zdravú otcovskú hrdosť^[22]. Keď vzťah medzi Otcom a synmi, ako aj medzi generáciami, nadobúda podobu požehnania, je možné hľadiť do budúcnosti bez strachu. Vtedy žiaria synovstvo a bratstvo, zakorenené v uvedomení si toho istého božského povolania, ktoré sa odovzdáva z generácie na generáciu.

[1] V preklade do slovenčiny: „Hriešnik – modlite sa zaňho“

[2] V preklade do slovenčiny: „splodil synov a dcéry“

[3] Sv. Josemaría, Osobné poznámky, č. 1725, v A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, Diel I, Madrid, Rialp 1997, s. 554.

[4] A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, Diel III, Madrid, Rialp 2003, s. 396.

[5] *Tamtiež*, ss. 396-397.

[6] S. Bernal, *Monseñor Josemaría Escrivá de Balaguer. Apuntes sobre la vida del Fundador del Opus Dei*, Madrid, Rialp 1980, 6. ed., s. 356.

[7] Mons. Julián Herranz si spomína na niektoré milé spôsoby, ktorými sv. Josemaría pripomínal, že on pominie, ale Dielo bude pokračovať; porov. J. Herranz, *En las afueras de Jericó*, Madrid, Rialp 2007, ss. 173-174.

[8] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 229.

[9] Nepublikovaný text, citované v G. Pérez Gómez, *Álvaro d'Ors. Sinfonía de una vida*, Madrid, Rialp 2020, s. 539.

[10] P. Casciaro, *Ani ve snu!*, Axis, Praha 2011.

[11] Sv. Josemaría, *List* 27, č. 52; cit. v A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, Diel III, Madrid: Rialp 2003, s. 304, poz. 158.

[12] Sv. Josemaría, *Inštrukcie 31-V-1936*, č. 20, cit. v A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, Diel III, Madrid, Rialp 2003, s. 303.

[13] F. Ocáriz, Pastoračný list, 10-02-2024, č. 13.

[14] Porov. Dikastérium pre náuku viery, *List Communiois Notio*, 28-05-1992, č. 15.

[15] Napríklad nedávna štúdia identifikovala až šesť generácií, ktoré v súčasnosti spolunažívajú; porov. J. Twenge, *Generations*, New York, Atria Books 2023.

[16] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 463.

[17] F. Ocáriz, Stretnutie s rodinami, 16-07-2024.

[18] Pápež František, Apoštolská exhortácia *Christus vivit*, 25-03-2019, č. 192.

[19] *Tamtiež.*, č. 199.

[20] F. Ocáriz, Pastoračný list, 1-11-2019, č. 14.

[21] Sv. Josemaría, *List* 29, č. 9, s referenciou k textu z Gn 27,27.

[22] Porov. napríklad s homíliou «Los sueños se han hecho realidad», ktorú kázal 9. januára 1968 pred mládežou Rímskeho Kolégia, a ktorá bola zhromaždená v *En diálogo con el Señor*, č. 1.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (11): „Doma i na ceste, ležiac i vstávajúc”. Životný plán (I)

„Počúvaj“ – takto sa začína jedna z veľkých modlitieb Starého zákona, známa ako Shema Israel. Nachádza sa v knihe Deuteronomium a Ježiš ju cituje ako odpoveď na otázku o prvom a najväčšom prikázaní:

„Počúvaj, Izrael: Pán je náš Boh, Pán jediný. A ty budeš milovať Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou.“ (Dt 6,4-5; porov. Mk 12,29-30)

Táto modlitba sa však neobmedzuje len na toto prikázanie. Hovorí aj o dôležitosti každodenných praktických činov, ktoré pomáhajú udržať srdce a myseľ v súlade s Bohom:

„A tieto slová, ktoré ti ja dnes prikazujem, nech sú v tvojom srdci, poučaj o nich svojich synov a sám uvažuj o nich, či budeš sedieť vo svojom dome, či budeš na ceste, či budeš ležať alebo stáť. Priviaž si ich ako znamenie na ruku, nech sú ako znaky medzi tvojimi očami, a napíš si ich na veraje svojho domu a na dvere.“ (Dt 6,6-9)

Pre kresťana je to silná výzva k životu v neustálom dialógu s Bohom Otcom, Synom a Duchom Svätým. Svätí a autori duchovnej literatúry vždy odporúčali konkrétne spôsoby, ako tento dialóg živiť – napríklad venovať čas modlitbe a duchovnému čítaniu, pravidelne prijímať Eucharistiu, modliť sa ruženec a zakončiť deň spytovaním svedomia.

S rovnakým praktickým prístupom začal svätý Josemaría už veľmi skoro hovoriť o pláne duchovného života – alebo jednoduchšie, ako sa to vtedy bežne nazývalo, o „životnom pláne“^[1].

Cieľ, predmet a postup

V jednom zo svojich listov Timotejovi povzbudzuje svätý Pavol svojho mladého učeníka k životu zbožnosti a svätosti so športovým duchom: „Cvič sa v nábožnosti! Lebo telesné cvičenie málo osoží, ale nábožnosť je užitočná na všetko a má prislúbenie pre terajší aj budúci život“ (1 Tim 4,7-8). Aj v iných listoch svätý Pavol pripomína svojim poslucháčom, že Boh chce, aby sme spolupracovali s jeho milosťou, a opäť prirovnáva našu odozvu k športu: „Neviete, že tí, čo bežia na štadióne, bežia síce všetci, ale iba jeden dosiahne víťaznú cenu? Bežte tak, aby ste sa jej zmocnili“ (1 Kor 9, 24)^[2].

V športe, rovnako ako v mnohých iných oblastiach života, je dôležité stanoviť si ciele. Ak niekto chodí do posilňovne len preto, aby sa pozeral okolo seba a robil, čo mu práve napadne, pravdepodobne stráca čas a čoskoro sa začne nudiť alebo, čo je ešte horšie, ublíži si. To isté platí pri učení sa niečoho dôležitého, pri rozvíjaní projektu alebo pri budovaní podnikania. Bez jasných cieľov sa dá ľahko stratiť smer, rozptýliť sa a premrhať investované úsilie. Keď sa teda pozeráme na svoj život tak, ako ho vidí Boh – so všetkými drobnými udalosťami, ktoré ho tvoria, ale zároveň v jeho celej šírke a hĺbke –, potrebujeme tiež jasný cieľ: stať sa svätými, vedenými a „preniknutými“ milosťou^[3], a pomôcť mnohým ďalším nájsť a zakúsiť radosť zo života v Bohu.

Stanovenie jasných cieľov má však aj svoje obmedzenia. Napríklad na to, aby niekto vyhral šampionát, vybudoval úspešný biznis alebo dosiahol dobré známky, nestačí mať jasno v tom, čo chce. Dobrý výsledok si nevyžaduje len vizualizáciu ambiciózných cieľov, ale aj správny systém. Pre trénera je systémom spôsob, akým vyberá hráčov a vedie tréningy. Pre podnikateľa je systémom spôsob, akým prijíma zamestnancov, vyvíja produktové nápady a realizuje marketingové kampane. Pre študenta je systémom spôsob, akým si robí poznámky, postupuje podľa plánu čítania a pripravuje sa na skúšky.

V duchovnom živote znamená mať konkrétny plán života niečo ako „systém“, ktorý uľahčuje - hoci by to bolo len odstránením prekážok - pôsobenie Ducha Svätého, ktorý nás vedie a premieňa.^[4] „Výzva k svätosti, adresovaná Ježišom Kristom všetkým ľuďom bez rozdielu, od každého jedného vyžaduje, aby rozvíjal svoj vnútorný život a denne sa cvičil v kresťanských cnostiach.“^[5] Mať ako jasný cieľ život a rásť v svätosti je nevyhnutné, aby sme sa vydali týmto smerom. Ak by sme sa však sústredili iba na cieľ, čoskoro by sme sa mohli cítiť znechutení. Pri pohľade na vlastnú nestálosť a slabosť by sme sa mohli ľahko stať netrpezlivými voči sebe samým alebo dokonca voči Bohu, pričom by sme si mohli myslieť, že nie sme dosť dobrí, alebo že Boh nikdy nechcel, aby sme si kládli také vysoké ciele. Svätý Pavol nás napríklad povzbudzuje, aby sme sa neprestajne modlili (porov. 1 Sol 5,17). No zároveň je potrebné uvažovať, ako to dosiahnuť realisticky a udržateľne; bolo by náročné modliť sa vždy rovnakým spôsobom, rovnako ako je ťažké – alebo prinajmenšom nezdravé – živiť sa len jedným druhom potravy.

Preto nás svätý Josemaría naliehavo vyzýval k vernosti životnému plánu, ktorý predstavuje „duchovnú diétu“ špeciálne navrhnutú a vyváženú pre ľudí žijúcich vo svete: „ten, kto dodržiava naše Normy života — kto sa usiluje ich dodržiavať —, či už v čase zdravia alebo choroby, v mladosti i v starobe, keď svieti slnko i keď zúri búrka, keď mu ich dodržiavanie nerobí problémy i keď mu ich dodržiavanie spôsobuje námahu, ten môj syn je predurčený, ak vytrvá až do konca: som si istý jeho svätosťou“^[6].

Táto vernosť sa však nedá porovnať s usilovnosťou študenta, ktorý dosahuje dobré známky, lebo venuje čas učeniu. V oblasti milostí - hoci osobné úsilie zohráva svoju úlohu - veci fungujú trochu inak než v prirodzenom poriadku. Svätosť, vznešenosť, ku ktorej nás Boh povoláva, sme už hojne dostali ako dar a neprestajne nám ju dáva nanovo, výlučne ako niečo nezaslúžené, predovšetkým prostredníctvom sviatostí. Preto sa nevyžaduje ani tak heroická sila, ale skôr veľká pokora: chudoba ducha a vďačnosť za všetko, čo nám Boh dáva. On túži po čoraz väčšej dôvernosti a súlade s nami, chce, aby sme sa opierali predovšetkým o neho a nechali sa premieňať jeho milosťou. A práve toto úsilie o udržiavanie

neustáleho dialógu so živým Bohom, ktorý prebýva v našom vnútri, je samotnou podstatou svätosti. Z tohto pohľadu nie je duchovný životný plán v žiadnom prípade nejakým systémom; je skôr záväzkom hlboko zakoreneným v našom vnútri – záväzkom k vzťahu: vzťahu syna so svojím Otcom. A tento vzťah je jadrom svätosti.

Vedení Duchom

Nevyhnutné úsilie, ktoré si vyžaduje nasledovanie životného plánu, so sebou prináša určité riziká, na ktoré je dobré byť pripravený. Jedným z nich je, že môžeme venovať príliš veľkú pozornosť samotnému dodržiavaniu plánu a príliš malú pozornosť vzťahu, ktorý má tento plán podporovať. Inými slovami, môžeme zabudnúť, že osobná svätosť nie je výsledkom série úkonov, ktoré vykonávame, ale premenou, ktorú v každom z nás môže vykonať len Duch Svätý: „Buď často v styku s Duchom Svätým, Veľkým Neznámym, ktorý ťa má posväcovať. Nezabúdaj, že si Božím chrámom — Božský Utešiteľ prebýva v strede tvojej duše. Počúvaj ho a poslušne nasleduj jeho vnuknutia“^[7].

Úloha Ducha Svätého nespočíva len v tom, že nám pomáha a sprevádza nás v našej snahe stať sa svätými; vidieť to takto by znamenalo vnímať veci obrátene. On je prvotným motorom, vodcom, samotnou architektúrou našej svätosti^[8]. Dá sa dokonca povedať, že nie je možné rásť v svätosti len tým, že si zostavíme plán. Nielen preto, že tento cieľ presahuje naše sily, ale aj preto, že presne nevieme, v čom spočíva a akú podobu by naša svätosť mala mať: ako kráčame životom (a niekedy dokonca len počas jedného dňa!), odhaľuje sa nám ako niečo úplne iné – oveľa lepšie a krajšie –, než sme si na začiatku predstavovali. Preto lipnutie na príliš presnej predstave o „našej svätosti“ by sa mohlo stať dokonca prekážkou pre dielo Ducha Svätého v našej duši.

Samozrejme, v životoch svätých sa nachádza mnoho spoločných prvkov, pretože svätosť je umeleckým dielom Ducha Svätého, ktorý v nás formuje Krista a vedie nás k Otcovi^[9]. Okrem toho ten istý Duch inšpiroval v Cirkvi rôzne charizmy a spirituality a poskytol konkrétne cesty, ktorými môžeme kráčať. No aj špecifické povolanie v Cirkvi – či už povolanie do Diela, alebo príslušnosť k akejkoľvek inej duchovnej rodine – nevyčerpáva tvorivosť Ducha Svätého a neodstraňuje jedinečné črty každej osoby. Naopak, každá z týchto ciest ponúka prostriedky na očistenie a povznesenie týchto črt. Preto nám Otec napísal: „Duch Diela, tak ako Evanjeliá, neprekryva našu osobnosť ale ju oživuje: je to semiačko, ktoré má rásť v zemi každého z nás“^[10].

Svätý Josemaría si toho bol veľmi dobre vedomý, keď vytváral plán duchovného života pre svoje deti v Opus Dei. Bez toho, aby znižoval dôležitosť konkrétnych prejavov zbožnosti, napísal: „Nemali by sme ich však premeniť na strnulé normy, tesné škatulky; naopak, to všetko by malo predstavovať pružný denný plán, prispôbený postaveniu človeka, ktorý žije medzi ľuďmi, ktorý intenzívne pracuje a má svoje spoločenské povinnosti a vzťahy, ktoré by nemal zanedbávať; pretože tam pokračuje tvoje stretávanie sa s Bohom. Tvoj životný plán by mal byť ako gumená rukavica, ktorá sa dokonale prispôsobí ruke, na ktorej je navlečená“^[11]. V tomto zmysle tiež hovorieval, že v Diele „je možné kráčať cestou mnohými spôsobmi. Dá sa ísť napravo, naľavo, klukatou cestou, chodiť pešo, ísť na koni. Existuje stotisíc spôsobov, ako ísť po Božej ceste: podľa okolností bude pre

každého záväzné, lebo mu to ukladá jeho svedomie, nasledovať jeden alebo druhý z týchto spôsobov. Jediné, čo je potrebné, je neschádzať z cesty“^[12].

No práve preto, že naša svätosť je niečo krajšie a osobnejšie než akýkoľvek všeobecný protokol, plán duchovného života je v skutočnosti prostriedkom svätosti. Každodenné chvíle modlitby a duchovného čítania, časté prijímanie sviatostí, duchovné sprevádzanie a neustála formácia... všetky tieto veci majú obrovský význam, aj keď svätosť nespočíva iba v ich vykonávaní. Sú to spôsoby, ktorými udržujeme neustály dialóg s Bohom, zvykáme si na jeho neviditeľnú prítomnosť v našom živote, počúvame ho a ochotne nasledujeme jeho vnuknutia; sú to spôsoby, ktoré nás v konečnom dôsledku vedú k tomu, aby sme „zostali v jeho láske“ (porov. Jn 15,9).

Rozdiel medzi týmito prostriedkami a prvenstvom pôsobenia Ducha Svätého by sa mal odrážať aj v duchovnom sprevádzaní, ktoré prijímame a ktoré ponúkame iným. Najmä keď začíname kráčať po tejto ceste, potrebujeme sa usilovať o získanie návykov, ktoré upevnia náš plán duchovného života. No už od začiatku, a stále viac, by sme si mali všímať aj osobnejšie a vzťahové aspekty: Čo mi hovorí Duch Svätý? Je v mojej modlitbe prítomný dialóg a láska? Naozaj hľadám Pána? Kde bolo moje srdce počas svätej omše alebo keď som sa modlil svätý ruženec? Stalo sa moje každodenné čítanie Evanjelia stretnutím s Ježišom? Bola moja návšteva Najsvätejšej sviatosti návštevou niekoho, koho milujem? Snažil som sa odpovedať na vnuknutia Ducha Svätého?

Čím viac budeme vnímaví na jemné pôsobenie Ducha Svätého v našom srdci, tým viac pokoja a radosti nájdeme v žití nášho životného plánu. Aby sme to znázornili obrazne: uvedomíme si, že Boh chce, aby sme boli ako tréneri, ktorí si kladú vysoké ciele, no zároveň milujú hru a svojich hráčov; ako podnikatelia, ktorí si užívajú podnikateľské dobrodružstvo, túžia slúžiť druhým a podporovať svojich zamestnancov; alebo ako študenti, ktorí s nadšením objavujú nové oblasti poznania. Práve takouto cestou nás vždy chcel viesť náš Otec: „Nechaj sa viesť milosťou! Dovoľ svojmu srdcu vzlietnuť! Lebo ak je pravda, že srdce človeka má sklon k nízkym veciam, má tiež krídla, aby vzlietlo vysoko, až k Božiemu Srdcu“^[13].

Prečítajte si pokračovanie tejto časti „Stavať na skale“ - Životný plán (II)

[1] Porov. sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, čč. 149-153; E. Álvarez, «Plan de vida», en *Diccionario de San Josemaría Escrivá de Balaguer*, Burgos, Monte Carmelo, 2013 (voz disponible en opusdei.org/es/article/plan-de-vida-opus-dei-diccionario-san-josemaria).

[2] Porov. taktiež Flp 3,13-14; 2 Tim 4,7-8.

[3] „Často sa cítiš zaplavený, opitý Božou milosťou: aký veľký hriech, ak neodpovieš!“ (Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č.1007).

[4] Porov. Rim 8,14-17; 2 Kor 3,18.

[5] Sv. Josemaría, *Boží Priatel'ia*, č. 3.

[6] Sv. Josemaría, *List 2*, č. 59.

[7] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 57.

[8] Porov. J. Philippe, *V škole Ducha Svätého*, Komunita Blahoslavenstiev, 2012, Kap. 1.

[9] Porov. Rim 8,9-16; Ef 2,18.

[10] F. Ocáriz, Pastoračný list z 09-01-2018, č. 11.

[11] Sv. Josemaría, *Boží Priatel'ia*, č. 149.

[12] Sv. Josemaría, *List 10*, č. 19.

[13] Sv. Josemaría, Poznámky z jedného rodinného stretnutia v Santiago de Chile, 29-06-1974, citované v *Catequesis en América* (1974), roč. II, s. 45 (AGP, biblioteca, P04).

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (12): „Stavať na skale”. Životný plán (II)

Prečítajte si „Doma i na ceste, ležiac i vstávajúc“ – Životný plán (I)

Počas svojich rokov v Nazarete Ježiš zvnútra poznal manuálnu prácu, možno dokonca aj stavbárstvo. Svätý Matúš nám to naznačuje, keď v záverečnej časti Reči na vrchu zaznamenáva podobenstvo, ktoré Majster použil na vysvetlenie, ako máme prijímať jeho učenie. Ježiš hovorí o dvoch typoch staviteľov: o jednom, ktorý stavia svoj dom na piesku, a o druhom, ktorý sa rozhodne stavať na skale (porov. Mt 7,24-27). Domy sa na prvý pohľad javia ako podobné, keďže obe sú postavené na Ježišových slovách, ale čas ukáže, do akej miery je jeden oveľa krehkejší než druhý. Keď prídu ťažkosti — keď padá dážď, prídu záplavy a vietor fúka a naráža na dom — stáva sa jasnejším, že nestačí mať len abstraktnú a teoretickú predstavu o kresťanskom živote: zostať pri nej by bolo ako stavať na piesku. Preto potrebujeme byť v blízkosti Ježiša, udržiavať s ním pravidelný kontakt: zvyknúť si pozorne ho počúvať v modlitbe a rozvíjať iné stabilné, trvalé návyky, ktoré nám pomôžu uskutočňovať jeho slová. Tak budeme môcť žiť z neho nielen v čase prosperity, ale aj v okamihoch, keď bude naša viera a presvedčenie skúšané.

Svätý Josemaría vyjadroval niečo podobné spomienkou z detstva, v ktorej prirovnáva duchovný život k ceste: „Jedna z najživších spomienok z detstva, ktorá mi v hlave ostala dodnes, sú značky, ktoré sa u nás v horách umiestňovali k cestám. Moju pozornosť vtedy pútali vysoké, obvykle na červeno natreté tyče. Vysvetlili mi, že keď sneží a všetky cesty, polia, pastviny, lesy, skaly a rokliny sú zapadnuté snehom, tyče vyčnievajú ako isté orientačné body, aby všetci videli, kadiaľ vedie cesta.“ V živote kresťana, pokračoval, sa deje niečo podobné: „Bývajú jari a letá, no takisto prídu zimy, dni bez slnka a bezmesačné noci. Nemôžeme dopustiť, aby náš vzťah k Ježišovi Kristovi závisel od momentálnej nálady, od našich povahových zmien.“ A práve v tých najťažších chvíľach, uzatváral, je plán duchovného života najpotrebnejší: tieto zvyklosti, „dobře zakorenené a prispôbené životným okolnostiam každého jednotlivca — ktoré budú ako oné červené tyče a budú nám vyznačovať správny smer, až kým sa Pán nerozhodne, že má opäť zažiariť slnko, rozpustiť sa ľad a rozochvieť srdce, zapálené ohňom,

ktorý v skutočnosti nikdy nevyhasol — boli to len tlejúce uhličky ukryté v popole v čase skúšky, menšieho úsilia, alebo nedostatočnej obete“^[1].

Rást v krízach

Je úplne normálne, že človek počas života prechádza obdobiami krízy, či už väčšej alebo menšej intenzity^[2]. Stáva sa napríklad, že mladí ľudia sa nadchnú pre veľké ideály a vrhnú sa do dobrodružstva bez prílišného premýšľania; s pribúdajúcimi skúsenosťami sa však môžu sklamať: uvedomia si, aké ťažké je zmeniť svet, ba dokonca zmeniť seba samého; alebo ich prekvapí, s akou ľahkosťou ich kedysi silné emócie, ktoré možno považovali za záruku stability svojich presvedčení, podliehajú novým okolnostiam. Sú aj životné momenty, zlomové body, ako je príchod dospelosti či odchod do dôchodku, keď človek prirodzene bilancuje prežitú cestu. Vtedy sa niekedy dostávajú do popredia neúspechy, sklamania, to, čo mohlo byť, ale nebolo. Môže sa stať, že je ťažké prijať vlastný príbeh, že pohľad na mnohé dobré veci zostane zahmlený a človek hľadá útechu v tom, čo svätý Josemaría nazval slovnou hračkou, ktorú nemožno doslovne preložiť: mystickým „kieżbyzmom“ – „Kieżby som sa nebol oženil/vydala, kieżby som nemal túto profesiu, kieżby som mal lepšie zdravie, menej rokov, viac času!“^[3].

Tieto a podobné krízy nie sú – a nemali by byť – obdobiami bez Boha: práve vtedy je Pán pri nás ešte bližšie a neprestáva sa nám dávať v plnosti. Preto sú krízy dôležitými príležitosťami na rast vo vzťahu s Bohom, ktorý dokáže nechať rozkvitnúť púšť a vyvieť úrodu zo suchej zeme (porov. Iz 35,1). Mladický idealizmus môže byť očistený a povýšený milosťou, ale musí dozrieť, aby sa stal skutočne nadprirodzeným. Neúspechy a sklamania by nás nemali premeniť na cynických „realistov“, pretože samotné poznanie našich prirodzených obmedzení ani zďaleka nie je celou pravdou o nás samých a o dejinách ľudstva. Tieto okamihy, ktoré môžu byť náročné, sú priestormi dozrievania, v ktorých chce Pán rozšíriť naše srdce. Francúzsky spisovateľ to vyjadril výstižne: „Človek má vo svojom biednom srdci miesta, ktoré začnú existovať až vtedy, keď do nich vstúpi bolesť, aby sa mohli stať tým, čím majú byť“^[4].

Podobne ako sa ľudská láska buduje a prehĺbuje spoločným trávením času (aj spoločným utrpením!), tak sa aj naša láska k Bohu posilňuje a obnovuje skrze blízkosť, skrze „zjednotenie s Kristom v Chlebe a v Slove, v Najsvätejšej hostii a v modlitbe“^[5] v jej rôznych formách: v tichej adorácii, v dôvernom dialógu, v spytovaní svedomia, v ústnej modlitbe atď. Tieto a podobné návyky nie sú únavným zoznamom povinností, ale stretnutiami, ktoré prebúdzajú, oživujú a obohacujú vzťah s Bohom – a z neho aj vzťahy s druhými, ktoré sa stávajú pevnejšími a hlbšími.

So srdcom otvoreným Bohu

„Tým istým srdcom, ktorým som miloval svojich rodičov a ktorým milujem svojich priateľov, milujem aj Krista, Otca, Ducha Svätého a Pannu Máriu“^[6]. Duchovný život je v zásade vzťahom lásky, a preto sú krása a výzvy ľudskej lásky ako otvorená kniha, ktorá nám pomáha lepšie pochopiť jej dynamiku. Napríklad keď sa manželský záväzok oslabí, môže to byť čiastočne preto, že sa manžel a manželka postupne od seba vzdialili. V úzkom vzťahu ide o neustále nebezpečenstvo: že pár nerastie a nezreje spoločne, pretože život každého z nich

nadobúda nové rozmery, ktoré nie sú zdieľané s druhým a ktoré nie sú začlenené do ich spoločného dobrodružstva.

Niečo podobné sa môže stať aj v našom duchovnom živote. Boh sa nemení, ale my áno; a preto je nevyhnutné, aby sme sa s ním v neustálom a dôvernom dialógu delili o všetko, čo prežívame – od pracovných úspechov či sklamaní až po naše záľuby a rodinné záležitosti. Máme prežívať všetko „srdcom otvoreným Bohu, aby aj práca, dokonca aj v chorobe či ťažkostiach, bola otvorená Bohu“^[7]. Tak nám Pán, keď postupujeme životom, môže odhaľovať nové rozmery pokladov múdrosti a poznania ukrytých v Kristovi (porov. Kol 2,3): tej múdrosti, ktorú získavame v tichu modlitby, v okamihoch vďaky po svätom prijímaní, v kontemplácii slov a života Ježiša v Evanjeliách. Emauzskí učeníci „na svojej tajomnej ceste s Kristom, ktorý vstal z mŕtvych, prežívali chvíle úzkosti, zmätku, sklamania, dezilúzie. No napriek tomu všetkému a aj pomedzi to sa v ich vnútri dialo čosi hlboké: ‚Či nehorelo naše srdce, keď sa s nami cestou rozprával?‘ (Lk 24,32)“^[8].

Potrebujeme si nechať pomôcť – a takisto pomáhať druhým –, aby náš duchovný život nebol iba o tom, že „sa nejakو posúvame vpred“. Ako nám pripomenul Prelát, „formácia počas celého života, aj keď zahŕňa potrebné nároky, do veľkej miery spočíva v otváraní obzorov“^[9]. Naša duchovná literatúra a texty či zdroje, ktoré využívame na posilnenie a obohatenie viery, by mali byť dobre vybrané tak, aby nám pomáhali prehľbovať skúsenosť s Bohom, prinášali nám nové perspektívy a oslovovali potreby nášho srdca, ktoré sa líšia podľa ľudí i životných období. Duch Svätý použije naše úsilie – akokoľvek skromné v porovnaní s jeho darmi –, aby v nás vykonal svoje dielo.

Zastavme sa však ešte pri ďalšej analógii s ľudskou láskou. Videli sme, že nepriateľom vzťahu je, keď si pár prestane pravidelne nachádzať čas jeden pre druhého, rovnako nebezpečné je, keď sa síce stretávajú, ale nehovoria spolu úprimne: sú prítomní telom, ale nie dušou; neotvárajú si srdce a nepočúvajú sa so skutočným záujmom. V takom prípade sa spoločný čas môže stať záťažou, a naopak, jeho vynechanie sa môže javiť ako oslobodenie. Niečo podobné sa môže stať aj v duchovnom živote, ak sa niekto drží svojho plánu iba preto, aby splnil povinnosť. Svätý Josemaría o tomto type rutiny hovoril ako o „skutočnom hrobe nábožnosti“^[10].

Tvárou v tvár tomuto riziku je povzbudzujúce uvedomiť si, že sme povolani „začínať a znovu začínať“ mnohokrát počas cesty^[11]. Rovnako ako páry, ktoré sa po mnohých rokoch stále milujú a dokážu si povedať „ďakujem“ a „prepáč“ za množstvo drobností, aj my budeme často potrebovať obnoviť nejaký zvyk, ktorý sme začali zanedbávať, viac sa sústrediť srdcom i myslou na našu duchovnú literatúru, alebo znovu objaviť hodnotu niektorých tradičných modlitieb pred či po svätej omši, ak si uvedomíme, že sa pri nich ľahko rozptyľujeme.

Toto všetko nám pomáha pochopiť, prečo vernosť životnému plánu nespočíva v snahe o „dokonalé vykonanie“, akoby sme boli sólistami na komornom koncerte alebo gymnastami na olympijských hrách. Ide skôr o zotrvanie v Božej láske (porov. Jn 15,9): o to, aby sme stále hlbšie objavovali a znovu objavovali jediný pevný základ, na ktorom môžeme budovať svoj život. A aby sme na tejto pevnej skale nachádzali radosť a pokoj, po ktorých naše srdce túži: „Odpočívaj v Božom synovstve. Boh je Otec – tvoj Otec! – plný nežnosti a nekonečnej lásky. Volaj ho

často Otcom a povedz mu – v súkromí – že ho miluješ, že ho veľmi miluješ! Že cítiš hrdosť a silu byť jeho synom“^[12].

[1] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 151.

[2] Porov. Sv. Josemaría, *List 2*, č. 22, o «kríze štyridsiatich rokov»; pre viac informácii porov. R. Guardini, *Las etapas de la vida*, Madrid, Palabra, 2022.

[3] Sv. Josemaría, *Rozhovory*, č. 88; porov. *Cesta*, Kriticko-historická edícia, komentár k č. 832; J. Peña, «Mística ojalatera y realismo en la santidad de la vida ordinaria», *Anuario Filosófico*, 2002 (35), 629-654.

[4] L. Bloy, Lettre, 25-04-1873, *Lettres de jeunesse*, 1870-1893, Paris, Édouard-Joseph, 1920.

[5] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 118.

[6] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 166.

[7] Pápež František, Audiencia, 21-06-2017.

[8] Pápež František, Enc. *Dilexit nos*, č. 7.

[9] F. Ocáriz, Pastoračný list, 9-01-2018, č. 11.

[10] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 150.

[11] Porov. Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 292; *Vyhňa*, č. 384.

[12] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 331.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (13): Eucharistické srdce

Ubi amor, ibi oculus: „Kde je láska, tam je aj pohľad“^[1]. Láska vždy hľadá prítomnosť milovaného: akoby nevidela nikoho iného. Niekedy je však odlúčenie a neprítomnosť nevyhnutná. Vtedy sa bezmocne zmierime s čakaním alebo nostalgiou; držíme sa niečoho, čo vyvoláva prítomnosť druhého, alebo nám pripomína prežitú lásku. Táto nostalgia je nevyčerpatelným zdrojom mnohých piesní a básní v priebehu dejín, ktoré zhrňujú ten posledný pokus prekonať samotu.

Budem s vami po všetky dni

Každú nedeľu kresťania vyznávajú svoju vieru vo večný život a vo vzkriesenie tela. Pre nás nie sú spomienky ani bolesť z neprítomnosti milovaného posledným slovom. „Nezabudnite: po smrti vás privíta Láska. A v Božej láske nájdete i všetky čisté ľudské lásky, ktoré ste prežívali na zemi“^[2]. No kým kráčame týmto „údolím slz“, bolesť z neprítomnosti patrí k rytmu bitia ľudského srdca.

Sv. Josemaría často vychádzal z týchto hnutí srdca, z tej prirodzenej reakcie, že sa človek nechce rozlúčiť, aby priblížil tajomstvo Eucharistie. Zarážajúcu a veľkolepú skutočnosť, že celý Boh sa chcel zachovať v kúsku chleba, môžeme čiastočne pochopiť z „ľudskej skúsenosti lúčenia sa dvoch ľudí, ktorí sa milujú. Chceli by byť navždy spolu, no povinnosť — nech už je akákoľvek — ich núti rozlúčiť sa. Želali by si ostať navždy spolu — a nemôžu. Ľudská láska, akokoľvek veľká by bola, je obmedzená, a na svoje vyjadrenie musí použiť symboly: keď sa dvaja lúčia, darujú si niečo na pamiatku, možno fotografiu, no s takým ohnivým venovaním, že je prekvapujúce, že sám papier nezhorí. Viac nedokážu urobiť, lebo moc ľudí nesiahá tak ďaleko, ako ich túžba. Lenže čo nemôžeme my, to môže Pán. Ježiš Kristus, dokonalý Boh a dokonalý Človek, nezanecháva len symbol, ale skutočnosť: on sám zostáva. Odchádza k Otcovi, no zároveň zotrúva medzi ľuďmi. Nezanechá nám tu obyčajný dar, ktorý v nás vzbudí spomienku naňho, nejaký obrázok, čo sa časom rozmaže a vybledne ako zožltnutá fotografia, úplne bezvýznamná pre tých, ktorí neboli hrdinami tej láskyplnej chvíle. Pod spôsobom chleba a vína je tu však skutočne prítomný on sám: so svojím Telom a so svojou Krvou, so svojou Dušou a so svojou Božskou prirodzenosťou.“^[3]

Jedna malá kniha o bolesti zo straty milovaného človeka, napísaná s ešte živou ranou, silne vystihuje tento ľudský pocit bezmocnosti. Autor, stojaci pred definitívnym odchodom svojej manželky, odmieta uspokojiť sa s fotografiou či predmetom, ktorý by akoby pripomínal jej prítomnosť: „Milujem H. — píše — a nie niečo, čo sa na ňu podobá“^[4]. Pre lásku nie je spomienka dostatočná; ľudské srdce túži po niečom viac, no jeho možnosti sú obmedzené. Avšak „Bohu nič nie je nemožné“ (Lk 1,37). Preto možno pochopiť Ježišove slová na konci jeho pozemskej

púte: „Hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 28,20). Mocou Ducha Svätého zostáva v dejinách a v živote každého človeka. Odchádza a zároveň zostáva: s „novou blízkosťou“^[5], neviditeľnou, no hlbšou a obsiahlejšou.

Eucharistia nie je len spomienka ani len túžba po budúcom stretnutí: je to reálna prítomnosť a blízkosť. Na omši je prítomný Ježiš z Nazareta, ten istý, ktorý sa narodil v Betleheme, ktorý kráčal po galilejských cestách a ktorý pre nás zomrel na kríži. Táto skutočnosť osvetľuje celý kresťanský život, ktorý nie je ničím iným ako Kristovým životom v nás (porov. Gal 2,20): „Nasledovať Krista: to je tým tajomstvom. Sprevádzať ho tak zblízka, že s ním budeme žiť ako prví Dvanásti; tak zblízka, až sa s ním stotožníme“^[6].

Denná účasť na Eucharistii vychádza z túžby byť mu nablízku; je odpoveďou, pretavenou do života, na jeho príslub, že zostane s nami: ak je On so mnou každý deň, aj ja chcem byť s Ním každý deň. Kto pozná Ježišovu túžbu sláviť s nami svoju Veľkú noc (porov. Lk 22,15), jeho neustálu modlitbu, utrpenie a lásku ku každému, nechce ho nechať samotného: sprevádza ho, ak môže, každý deň. Nestačí mu vedomie, že milióny mužov a žien ho budú čakať pri oltári: vie, že Ježiš by postrehol neprítomnosť niekoho, kto mohol byť s ním, ale odišiel za svojimi vecami.

Svätý Manuel González García, priateľ sv. Josemaríu a veľký milovník Eucharistie, zanechal na konci života tieto slová: „Jedna svätá omša je Ježiš, ako zhrňa vo svojom Srdci všetku vôňu svojich dobrých skutkov a slov, všetky ozveny svojho srdca, (...) všetku štavu svojho potu a slz pri hľadaní hriešnikov, všetku žľč lások odplatených nevďačnosťou, štedrosti nepochopených, závistí a nepriateľstiev, ktoré ho sprevádzali od Betlehema až po Kalváriu, a keď je srdce plné všetkého toho, berie na plecía ťažký kríž a nechá sa na ňom pribiť, dovoľiac, aby mu po smrti kopija otvorila bok ako ružu, ktorá sa otvára na jar...“^[7].

V Eucharistii prichádza k nám živá osoba Pána, Lásky lások, počiatok i cieľ nášho života a celého stvorenia (porov. Kol 1,16–19). Preto je svätá omša „stredom a koreňom vnútorného života“^[8]. Je stredom, pretože môj život sa točí okolo slávneho kríža: práca a odpočinok, bolesť i radosť, prijatá i darovaná láska... Na omši s ním zdieľam pocity, túžby, ťažkosti... všetky moje veci; a s Ním ich prinášam Otcovi. Zároveň je svätá omša aj koreňom, pretože ma spája s Darcom milosti, so samotným Božím životom. „Nik neprichádza k Otcovi, iba skrze mňa“ (Jn 14,6). Bez Eucharistie by nijaké ľudské dielo nemohlo mať „perspektívu večnosti“^[9]. Iba do tej miery, do akej nechám Ježiša vstúpiť do lode môjho života, môžem „pracovať ako On a milovať ako On“^[10].

Svätá omša je niečo veľkolepé, ale takmer vždy sa javí – mimo niektorých slávnostnejších alebo masových slávení – ako niečo diskkrétne, jednoduché, rodinné: ako bola posledná večera, stretnutia vzkrieseného Ježiša s apoštolmi a lámanie chleba u prvých kresťanov. Napriek tomu sme obklopení anjelmi, dotýkame sa neba, dotýkame sa Boha. Nevidíme ho, ale viera nám to hovorí^[11]. Z našej strany môžeme prispieť sústredenosťou, úžasom, túžbou, aby nás Boh vtiahol do svojho tajomstva. A On sa postará o zvyšok.

Ja som živý chlieb

Stalo sa to v Abitinii, v afrických krajinách, v prvých storočiach dejín Cirkvi. Skupina štyridsiatich deviatich kresťanov mala byť odsúdená na smrť za to, že

neposlúchla cisársky zákaz sláviť Eucharistiu. Keď sa ich sudca opýtal, prečo riskujú život, jeden z nich odpovedal jednoducho: *sine dominico non possumus* – „pretože bez nedele – bez Eucharistie – nemôžeme“^[12]. Viera týchto mužov a žien v reálnu prítomnosť Ježiša je ohromujúca. Riskovali život, pretože celým bytím verili, že Ježiš Kristus, Boží Syn, ktorý sa stal telom, je skutočne prítomný v tom, čo sa navonok javí ako obyčajný kúsok chleba. Riskovali život, pretože to pre nich bola skutočne otázka života a smrti: bez Ježiša, bez prijímania, ich život strácal zmysel; ich srdcia sa vracali do sveta bez svetla, bez spásy, bez lásky, ktorá premáha smrť.

Viera týchto mučeníkov sa nás dotýka: cítime aj my, že bez Eucharistie nemôžeme? Máme hlad po Božom slove, po tom, aby sme Ho prijali do seba? Čo sme ochotní urobiť, aby sme s Ním mohli byť častejšie?

Každá svätá omša je stretnutím so vzkrieseným Ježišom, príležitosťou prijať Ho aj s našou krehkosťou, ale zároveň s čistotou, pokorou a nábožnosťou svätých. Hranica medzi vrúcnosťou a rutinou pri každodennom prijímaní je veľmi tenká, ale zároveň veľmi výrazná. Preto sa potrebujeme pripravovať, vnímajúc rôzne vrstvy nášho bytia: od telesných zmyslov – najmä zraku a sluchu – až po vnútorné zmysly, ako sú predstavivosť a pamäť. Vnútorné ticho je nevyhnutné na to, aby sme mohli vnímať a si vychutnávať krásu Krista. V srdci plnom hluku len ťažko zaznie Božie slovo.

Tak ako semeno prináša úrodu, keď padne na dobrú pôdu (porov. Mt 13,1–23), aj prijímanie sa stane pre nás prameňom života v tej miere, v akej sa naše srdce, očistené pokorou a obetou, stane štedrou pôdou, ktorá prijíma svojho Pána: „Pána v Eucharistii máme prijímať tak, ako pozemské hlavy štátov, ba ešte lepšie, s nádherou, leskom, v novom oblečení... — Ak sa ma pýtaš, ako má vyzeráť tá čistota, nádhera a lesk, odpoviem ti: čistota všetkých tvojich zmyslov, nádhera tvojich duchovných schopností, každej jednej osobitne, a svetlo v celej tvojej duši“^[13].

Keď svätý Augustín uvažoval o veľkosti daru prijatia Kristovho Tela a Krvi, pochopil, že Pán mu hovorí: „Nepremeniš ma na svoju podstatu, ako sa to deje s telesným pokrmom, ale ty sa premeniš na mňa“^[14]. Opäť so svätým Pavlom: „Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus“ (Gal 2,20). Počas chvíľ, keď sviatostné spôsoby zostávajú v našom tele, stávame sa s Ním jedno, identifikujeme sa s Kristom. On prichádza do nášho srdca a my vstupujeme do Jeho: dva pohyby, ktoré tvoria jeden jediný akt lásky. Boh sa stáva chlebom, Boh sa stáva malým, aby sa stal jedným s našimi každodennými zápletkami: On vo mne a ja v ňom (porov. Jn 6,56). Tu sa otvárajú nesmierne horizonty: vstúpiť do Jeho Srdca znamená vstúpiť do všetkého, čo je Jeho, otvoriť sa Jeho logike, objaviť, že ide o Srdce ranené mnou. A zároveň nechať Ježiša vstúpiť do toho, čo je moje, do môjho života, znamená dovoliť Jeho láske, aby ma odzbrojila, aby spálila moju biedu, aby premenila moje sny.

Skrytý Boh

Božia láska nás vždy predchádza, „preberá iniciatívu“, ako hovorí pápež František^[15]. Ak existujeme, ak sme sa narodili, je to preto, že sme milovaní večnou láskou (porov. Jer 31,3): láskou, ktorá nás objíma, predchádza a presahuje (porov. Ž 139,5–6). Otec nám to často pripomína: „Vedieť, že nekonečná Božia

láska je nielen na počiatku našej existencie, ale je prítomná v každom okamihu, pretože je nám vnútorná viac než my sami sebe, naplňa nás istotou“^[16]. S touto istotou píše svätý Josemaría: „Navštevuj často, fyzicky či len v duchu, svätostánok, aby si sa uistil a upokojil. Ale tiež preto, aby si sa cítil milovaný... a sám miloval!“^[17].

Ježiš chcel, aby sme si po stáročiach ako kresťania uvedomili hodnotu Jeho prítomnosti medzi nami aj po slávení Eucharistie. Každý kostol so svätostánkom vyžaruje teplo domova, tlkot srdca, v ktorom nás očakáva; tam prichádzame milovať a nechať sa milovať, prosiť a ďakovať, adorovať a odčisťovať. „Deti moje – povedal raz svätý Josemaría – uvedomte si, že Pán je vždy vo svätostánku. Zdá sa, že nás nepočuje, ale počúva nás s láskou, s nehou otca i matky, skrývajúc svoje Božstvo i svoje Človečenstvo. Je to Pán, ktorý hovorí, keď chce, vtedy, keď to najmenej čakáme, a hovorí konkrétne veci. Potom mlčí, lebo čaká na odpoveď našej viery a našej vernosti“^[18].

Skúsenosť Božieho ticha vo svätostánku patrí k ceste, ktorá vedie k hlbokej modlitbe. Toto ticho môže byť niekedy bolestivé, ale chráni nás pred pokušením vytvoriť si „Boha na mieru“, akéhosi modlu, ktorý zodpovedá našim očakávaniam a ktorého môžeme mať pod kontrolou. Pán sa skrýva práve preto, aby sme Ho hľadali, aby rešpektoval našu slobodu – a aby sme my rešpektovali Jeho: aby sme Ho mohli milovať ako slobodné deti a aby sme Mu dovolili byť Bohom, naším Bohom.

V polnočnej homílii na Štedrý Večer v Nemecku použil Joseph Ratzinger krásny príbeh, aby vysvetlil túto logiku skrytej Božej lásky: „Jeshiel, ešte malý chlapec, vběhol uplakany do izby svojho starého otca, slávneho rabína Baruja. Slzy mu stekali po lícach, keď si vylieval srdce: ‘Môj kamarát ma opustil. Bol nespravodlivý a veľmi zle sa ku mne správal.’ ‘No tak, vysvetli mi to trochu viac,’ povedal rabín. ‘Áno,’ odpovedal chlapec. ‘Hrali sme sa na skrývačku a ja som sa tak dobre schoval, že ma nenašiel. Ale on potom jednoducho prestal hľadať a odišiel. Nie je to zlé?’ Vtedy starý otec pohladil chlapcove líce a sám mal slzy v očiach. Povedal: ‘Áno, je to veľmi smutné. Vieš, s Bohom je to presne rovnaké. On sa skryl – a my Ho nehľadáme.’“^[19]

Ale On nás hľadá – nikdy neprestáva. A vždy si nájde spôsob, ako nás priviesť k tomu, aby sme sa aj my vydali na cestu hľadania – aj uprostred temnoty: „Ak vám Boh dovolí zakúsiť Jeho prítomnosť zmyslovo... dobre, ale neželajte si to. Proste Ho o svetlo rozumu, proste Ho o vieru, ktorá nás aj uprostred Božieho mlčania naplňa nádejou – a s nádejou nám dáva žiť z lásky“^[20]. Uprostred Božieho ticha sa môže zrodiť láska i nádej, lebo duša, ktorá miluje, keď stratí milovaného, hľadá Ho, túži po Ňom. A tak – s nádejou poháňanou túžbou po jednote – sa pohľad rozšíri a stane sa schopným Ho nájsť.

Mária Magdaléna je obrazom tohto hľadania. V nedeľu, ešte pred úsvitom, sa vydáva k Ježišovmu hrobu. Ešte je tma, ale ona hľadá, túži, ide. Nemá Ježiša, ale nezastaví sa, kým Ho nenájde. Ani prítomnosť anjela ju neodvedie od túžby svojho srdca. Mária stratila Ježiša, ale hľadá Ho celou silou, so slzami, ktoré zavlajú zem jej duše, až v nej vyklíči kvet videnia Zmŕtvychvstalého. Takto hľadá milovaná z Piesne piesní: „Na svojom lôžku po nociach hľadala som toho, ktorého moja duša miluje. Hľadala som ho, ale nenašla. Nuž vstanem, mesto pochodím; po námestiach a uliciach budem hľadať toho, ktorého z tej duše

milujem. Hľadala som ho, ale nenašla. Stretli ma strážcovia, čo boli v meste na obchôdzke. „Nevideli ste toho, ktorého z tej duše milujem?“ “ (Pies 3,1-3)

Toto hľadanie nás už stavia na cestu kontemplácie. „Hľadajte ho túžobne, hľadajte ho v sebe zo všetkých síl. Keď to budete robiť naozaj usilovne, odvažujem sa vám zaručiť, že ste ho už vlastne našli, že ste ho začali spoznávať a milovať, a začali tak spoločnú konverzáciu v nebi (Porov. Flp 3,20)“^[21]. Hľadať – to už je láska. To je Magdalénino tajomstvo a tajomstvo každého človeka, ktorý v noci sveta i vlastnej duše úprimne hľadá Krista. Ale ako hľadať? Svätý Augustín, v duchu mnohých svätých, nás to učí: *túžbou* – slobodným činom, ktorý sa rodí z hĺbky duše: „Celý život dobrého kresťana je svätá túžba. To, po čom túžiš, ešte nevidíš, ale túžbou sa pripravuješ, aby – keď príde to, čo máš vidieť – si to mohol naplno prijať (...). Boh, tým že ti to odkladá, rozširuje tvoju túžbu; túžbou rozťahuje tvoju dušu a tým ju robí schopnejšou. Túžme teda, bratia, lebo budeme naplnení. Toto je náš život: cvičiť sa v túžbe“^[22].

Keď sa takto priblížime k adorácii Ježiša vo svätostánku, naše srdce sa rozťahne a bude čoraz viac cítiť potrebu Jeho prítomnosti – byť s Ním a hovoriť s Ním. V nás sa potom zrodí „smäd po Bohu, túžba pochopiť jeho slzy, vidieť jeho úsmev, jeho tvár... myslím, že najlepší spôsob, ako to vyjadriť, je slovami Písma: „*Ako jeleň dychtí za vodou z prameňa, tak moja duša, Bože, túži za tebou*“ (Ž 42,2). Duša postupuje vpred ponorená v Bohu, je mu podobná a človek je ako smädny pútnik, ktorý otvára ústa nad prameňom (Sir 26,15)“^[23].

[1] Richard od Svätého Viktora, *Beniamin Minor*, XIII (PL 196, col. 10 A).

[2] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 221.

[3] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 83.

[4] C.S. Lewis, *O zármutku*.

[5] J. Ratzinger, «El comienzo de una nueva cercanía» (Preklad: Začiatok novej blízkosti), in El Ciervo: *El resplandor de Dios en nuestro tiempo* (Preklad: Božia žiara v našej dobe), Barcelona: Herder, 2008, s. 185.

[6] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 299.

[7] Sv. Manuel González, *¡Si viviéramos nuestras Misas!* (Keby sme žili naše Omše!), Palencia, El Granito de Arena, 1941, ss. 32-33.

[8] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 69.

[9] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 239.

[10] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 154.

[11] «Zrak môj i chuť chceli by ma oklamať, ale sluch ma učí pevnú vieru mať» (Hymnus *Adoro te devote*).

- [12] Porov. Benedikt XVI, Homília na slávnosť Kristovho Tela, 29-05-2005.
- [13] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 834.
- [14] Sv. Augustín, *Vyznania*, 7, 10, 16.
- [15] Porov. František, *Evangelii gaudium*, č. 24.
- [16] F. Ocáriz, Pastoračný list, 9-01-2018, č. 4.
- [17] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 837.
- [18] Sv Josemaría, Kázeň, *Crónica* 1972, s. 759 (AGP, biblioteca, P01).
- [19] J. Ratzinger, *Homília na štedrovečernú omšu*, katedrála Našej Panny, Mníchoiv, 24-XII-1980, In Benedikt XVI, *Y Dios se hizo hombre*, Encuentro (Preklad: A Boh sa stal človekom, Stretnutie), Madrid 2012, p. 11.
- [20] Sv. Josemaría, Kázeň, *Crónica* 1972, s. 759 (AGP, biblioteca, P01).
- [21] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 300.
- [22] Sv. Augustín, *Komentár k listu sv. Jána*, 4, 6.
- [23] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 310.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (14): Miesto stretnutia

Byť slávnym nie je vôbec jednoduché: ľudia ťa hľadajú všade a niekedy sa nemáš kde ukryť, aby si si mohol trochu oddýchnuť. To sa často stávalo aj Ježišovi. Preto sa občas vyhýbal mestám alebo sa uchýľoval so svojimi apoštolmi na miesta, kde bol menej známy — hoci to nie vždy fungovalo. Ako napríklad vtedy, keď odišli do Fenície, do okolia Týru a Sidonu, dúfajúc, že zostanú nepovšimnutí...

Prúd vzájomnej dôvery

V blízkosti týchto miest stretli kanaánsku ženu, ktorá veľmi trpela pre svoju dcéru posadnutú obzvlášť krutým démonom. Táto matka potrebovala pomoc a počula o Ježišovi, preto začala hlasno volať, aby sa nad ňou Pán zmiloval. Ale Ježiš — ako hovorí evanjelium — jej neodpovedal ani slovom (porov. Mt 15,21–23).

Učeníci nechápali, ako môže Ježiš prepočúť tak vytrvalú prosbu. Po chvíli k nemu pristúpili a prosili ho: „Pošli ju preč, lebo kričí za nami“ No Pán nielenže jej prosbu nevypočul, ale akoby ju celkom odmietol: „Ja som poslaný iba k ovciam strateným z domu Izraela.“ Matka, naplnená bolesťou a láskou k svojej dcére, sa nevzdáva. Padá pred Ježišom na zem a zastavuje ho. Nedovolí, aby prešiel okolo: „Pane, pomôž mi!“ (Mt 15,23–25).

Dramatickosť tejto chvíle možno vzbudila v apoštoloch nádej, že Ježiš ju teraz predsa len vypočuje. No jeho odpoveď je ešte prekvapujúcejšia: zatiaľ čo žena zostáva pokorená na zemi, Ježiš hovorí: „Nie je dobré vziať chlieb deťom a hodiť ho šteňatám.“ Ani teraz sa žena nevzdáva. V jej odpovedi nie je hnev ani odpor, ale hlboká pokora: „Áno, Pane, ale aj šteňatá jedia odrobinky, čo padajú zo stola ich pánov“ (Mt 15,26–27).

Za týmto dialógom medzi ženou a Ježišom možno vycítiť tok vzájomnej dôvery. Pán pozná odvahu jej viery a ona bezvýhradne dôveruje добрôte Ježišovho srdca... Netuší, že okrem tej milosti, o ktorú prosí, sa Boh cez ňu chystá vyučovať svojich učeníkov. Prostredníctvom tejto ženy Ježiš pripravuje srdcia Dvanástich na apoštolské obzory, ktoré sa im čoskoro otvoria. Tí, ktorí dostanú príkaz hlásať evanjelium po celom svete, práve vidia, ako pohanská žena dokáže mať v srdci väčšiu vieru ako rabín — alebo dokonca oni sami, ktorí sú s Ježišom každý deň.

Táto žena vo svojom rozhovore s Ježišom zároveň ukazuje niektoré kľúčové postoje v modlitbe: pokoru, keď si uvedomujeme, že potrebujeme pomoc, a neochvejnú dôveru v Božiu lásku — aj napriek tomu, že Boh mlčí. Možno na ňu myslel Evagrius, keď napísal: „Nebud' smutný, ak hneď nedostaneš od Boha to, o čo prosíš; On chce, aby ti ešte viac doprial tým, že vytrváš v modlitbe pri Ňom.“^[1]

Vráťme sa však k vrcholu rozhovoru. Ježiš udržiaval napätie — toto „pedagogické napätie“ — tak dlho, ako to bolo potrebné, pre ňu aj pre svojich učeníkov. Teraz, keď žena s jednoduchosťou hovorí o omrvinkách pod stolom, Ježiš konečne odhaľuje, čo nosí v srdci: „Žena, veľká je tvoja viera! Nech sa ti stane, ako chceš.“ A jej dcéra bola uzdravená v tej chvíli (Mt 15,28). Viera tejto matky, jej modlitba plná vytrvalosti a pokory, zanechala nepochybne hlbokú stopu v srdciach apoštolov.

Navyše, hoci bola táto žena cudzinka, symbolicky predstavuje celý Boží ľud. V nej sa znovu odohráva tajomný zápas, aký zvädzal Jakub s Bohom. Výsledkom tohto zápasu je, že Jakub od Boha „vyrve“ požehnanie a zároveň dostáva nové meno: Izrael, teda „ten, ktorý zápasil s Bohom“ (porov. Gn 32,25–30) — a tým aj nové poslanie. Aj medzi Ježišom a touto ženou prebieha istý druh zápasu, skúška viery a vytrvalosti. Jej padnutie pred Pána, aby neprešiel okolo, je nádherným vyjadrením vytrvalej modlitby, ktorá nepoľaví ani pred prekážkami. A podobne ako v prípade praotca Jakuba, aj tento zápas končí Božím požehnaním, ktoré vyzdvihuje vieru matky a prináša oslobodenie jej dcére.

Vo vytrvalom rozhovore

„Duchovný boj“ v novom živote kresťana je neoddeliteľný od boja v modlitbe,“ čítame v Katechizme ^[2]. Táto žena dostala hojnú milosť práve skrze tento zápas: jej osobný vzťah s Bohom sa prehĺbil — a z takéhoto vzťahu môžu vzísť iba dobré veci. Preto cesta k svätosti spočíva viac v tom, že rozšírime dialóg s Pánom na všetko, čo robíme, než v snahe dosiahnuť sériu cností alebo cieľov, ktoré nie sú nutne pre nás, alebo ktoré sa v každom prípade nedosiahnu zo dňa na deň^[3]. V skutočnosti jedno vedie k druhému, ale medzi nimi vždy existuje jasná nadradenosť milosti — a teda aj modlitby^[4]. „Lebo bezo mňa nemôžete nič urobiť,“ hovorí Pán (Jn 15,5).

Predstavme si napríklad niekoho, kto sa rozhodol vniesť do svojho života viac poriadku. Dal si predsavzatie, že pôjde spať skôr, v takom čase, aby si mohol poriadne oddýchnuť, bol výkonnejší v práci, mal lepšiu náladu — a aby si ráno našiel pár minút na modlitbu. To je veľmi dobré a možno sa mu to niekoľko dní podarí. Ale potom príde deň, keď zlyhá, alebo ho pohltí chaos... Tak ako pri každom projekte, aj tu budú víťazstvá i pády. Ale rozhodujúce nie sú výsledky. Nejde tak o to, koľko víťazstiev a koľko prehíer, ale ako zápasíme — presnejšie s kým zápasíme. Lebo môžeme bojovať sami, spoliehajúc sa najmä alebo výlučne na svoje sily — alebo môžeme otvoriť svoj boj vzťahu s Bohom a urobiť z tohto predsavzatia tému rozhovoru s Pánom: „Pane, verím, že aj Ty chceš, aby som išiel skôr spať, ale musíš mi pomôcť...“; „Ježišu, vlož do môjho srdca lásku a nádej... pomôž mi nadchnúť sa... keď budem trochu poriadnejší, môžem urobiť veľa dobrého“; „Pane, odpusť, dnes ma chaos premohol; pomôž mi viac“; „Ježišu, obetujem to za tých, ktorí sa o to tiež usilujú...“

V takomto prípade sme svedkami boja, ktorý je zameraný na Boha, v ktorom sa rozhovor s Pánom živí tým, čo práve prežívame. A naopak: každodenné veci sa otvárajú nášmu vzťahu s Bohom. Aby bolo akékoľvek predsavzatie účinné, evanjelium nám ukazuje, že predovšetkým musí byť témou mnohých rozhovorov s Bohom. Ide o to, aby sme všetky oblasti svojho života otvorili tomu veľkému horizontu zmyslu, ktorým je náš vzťah s Pánom. „Ak pracujeme s Kristom, všetko naše úsilie má zmysel — aj keď sa nedostaví želaný výsledok — lebo ozvena skutkov konaných z lásky vždy dolieha až do neba.“^[5]

To, čo naozaj poteší srdce otca alebo matky, nie je to, že ich dieťa robí všetko správne, ale že sa na nich z času na čas pozrie a usmeje; že s nimi zdieľa svoje zápasy. Malé deti sa, aj keď sa snažia, často mýlia — ale stále hľadajú kontakt s rodičmi, pohľadmi, gestami, srdcom. A práve tento prúd lásky a komunikácie je to, po čom ich rodičia túžia najviac. Takisto aj náš nebeský Otec túži po tom istom: po prúde dôvery, lásky a rozhovoru. Celý náš život je prostredím, v ktorom sa má tento dôverný vzťah s Otcom rozvíjať. Svätý Josemaría všetkých pozýval ísť touto cestou:

„Hovor, hovor s Pánom: 'Som unavený, Pane, už nevládzem. Pane, toto sa mi nedarí; ako by si to urobil Ty?'“^[6].

Žiť z tohto vzťahu

Apoštoli – možno si to ani veľmi neuvedomovali – žili v neustálom rozhovore s Pánom, ktorý sa živil tými najobyčajnejšími okolnosťami každodenného života. Evanjeliá zaznamenávajú nespočetné situácie, v ktorých sa Ježiš a jeho učeníci dôverne rozprávali. Kládli mu otázky, vyjadrovali zmätenosť alebo nadšenie. Dvanásť boli teda okrem toho, že boli učeníkmi a svedkami, aj priateľmi, s ktorými Ježiš zdieľal svoju intimitu (porov. Jn 15,15). Ježišova osobnosť ich priťahovala a zároveň naplňala úžasom: bol pre nich veľkým priateľom – aj veľkým tajomstvom.

Jedna z vecí, ktorá ich najviac udivovala, bol Ježišov vzťah s Otcom. Všimli si, ako často sa utiahol k modlitbe. Postupne si začali uvedomovať, že Ježiš je neustále v dôvernom rozhovore so svojím nebeským Otcom. A sám Ježiš im dáva najavo, že to, čo hovorí a robí, vychádza z tohto vzťahu s Otcom: „Lebo ja som nehovoril sám zo seba, ale Otec, ktorý ma poslal, ten mi prikázal, čo mám povedať a čo mám hovoriť“ (Jn 12,49); „Keď vyzdvihnete Syna človeka, poznáte, že Ja Som a že nič nerobím sám od seba“ (Jn 8,28).

Niekedy Pán Ježiš tento dôverný rozhovor s Otcom aj navonok prejavil. Napríklad po návrate sedemdesiatich dvoch učeníkov, ktorých poslal do miest a dedín. Keď sa vracali, nadšení z toho, že konali v Ježišovom mene – uzdravovali, vyhánali zlých duchov –, hovorili: „Pane, aj zlí duchovia sa nám poddávajú v tvojom mene!“ (Lk 10,17). A Ježiš sa vtedy nahlas obrátil k Otcovi a s radosťou povedal: „Zvelebujem ťa, Otče, Pán neba i zeme, že si tieto veci skryl pred múdrymi a rozumnými a zjavil si ich maličkým. Áno, Otče, tebe sa tak páčilo“ (Lk 10,21).

Iný príklad počujeme pri vzkriesení Lazára. V tej chvíli bolesti nad smrťou priateľa Ježiš zvolá: „Otče, ďakujem ti, že si ma vypočul. A ja som vedel, že ma vždy počuješ, ale hovorím to kvôli ľudu, čo tu stojí, aby uverili, že si ma ty poslal“ (Jn 11,41–42). Môžeme si predstaviť úžas, aký vtedy tí, čo to počuli, prežívali. Ako by im tieto slová nezostali v pamäti?

Keď Ježiš takto hovorí, odhaľuje svojim priateľom tajomstvo svojej božskej intimity: svoj vnútorný život. Najvnútornejšou podstatou Ježiša je jeho vzťah s Otcom. Ježiš žije z tohto vzťahu. Ide o nepretržitý dialóg poznania a lásky, ktorý sa prejavuje v stálej túžbe plniť Otcovu vôľu. Sám to svojim učeníkom vyjadrí: „Mojím pokrmom je plniť vôľu toho, ktorý ma poslal, a dokončiť jeho dielo“ (Jn 4,34). Ježiš im tak mnohorakým spôsobom ukazuje, že žije z tohto vzťahu s Otcom; že jeho osobná identita sa zakladá na tomto vzťahu. Teológia to vyjadrí slovami,

že Syn je „subsistujúci vzťah“ – všetko v druhej Božskej osobe je synovstvo, vzťah k Otcovi^[7].

Postupne – no najmä po zoslaní Ducha Svätého – si učenici začnú uvedomovať, že tento skrytý prameň, tento Ježišov vzťah s Otcom, je jeho najosobnejšou totožnosťou. A zatúžia byť na tomto vzťahu účastní. Preto mu raz Filip povie: „Pane, ukáž nám Otca, a to nám postačí“ (Jn 14,8). A preto ho aj prosia, aby ich naučil modliť sa, aby ich priviedol k tomu prameňu života, z ktorého sám žije. A Ježiš ich naučí modlitbu Otče náš (porov. Lk 11,1–4).

Skrze Ježiša, Slovo, v ktorom bolo všetko stvorené (porov. Kol 1,16), aj my sme vo svojom najhlbšom vnútri v hlbokom vzťahu s Otcom^[8]. Svätý Ignác Antiochijský to intenzívne prežíval, keď napísal: „Živá voda vo mne hovorí: Pod' k Otcovi“^[9]. Skutočnosť, že ma Boh miluje a stvoril ma, aby som bol s ním šťastný, tvorí najpravdivejšie jadro mojej osoby; to je najhlbší zmysel mojej identity. A naopak: „ten, kto si neuvedomuje, že je Božím synom, nepozná tú najhlbšiu pravdu o sebe“^[10].

Modlitba teda nie je niečo navyše. Rozhovor s Bohom nám umožňuje prebývať v sebe samých. Byť v dialógu s Bohom znamená byť doma, byť tým, kým naozaj sme. Ak Ježišov vnútorný život spočíva v neustálom dialógu s Otcom, potom aj náš vnútorný život sa má živiť tým istým – dialógom lásky s Bohom.

„Boh sa rád prihovára – nie tak v hukote hromu či v zemetrasení, ale v ‚tichom vánku‘ (porov. 1 Kr 19,12), alebo ako to niektorí prekladajú, v ‚jemnom hlase ticha‘. To je to dôležité stretnutie, o ktoré nemáme prísť“^[11], povedal pápež Lev XIV dva dni po svojom zvolení. A miestom tohto stretnutia je srdce: „Je to príbytok, kde sa zdržiavam (...). Je to náš skrytý stred (...), miesto stretnutia, lebo – stvorení na Boží obraz – žijeme vo vzťahu“^[12].

Existujú však srdcia, ktoré žijú v neustálom vnútornom monológu. A keď srdce žije takto, nemôže prinášať ovocie lásky. Skôr prináša ovocie egoizmu. Ak sa náš vnútorný rozhovor točí iba okolo vlastného „ja“, aj naše skutky sa budú týkať predovšetkým seba. Časté sťažnosti, zlá nálada, hnev... môžu byť príznakmi frustrácie z tohto vnútorného monológu. Lebo „dobrý človek vynáša z dobrého pokladu svojho srdca dobro a zlý človek zo zlého vynáša zlo. Veď z plnosti srdca hovoria jeho ústa“ (Lk 6,45).

Pravý poklad srdca, jediný skutočný poklad, je jeho vzťah lásky s Bohom. Z tohto koreňa vyrastá dobré ovocie – slová i skutky. Preto Ježiš hovorí, že „iba Boh je dobrý“ (Mk 10,18): mimo neho niet nič než tma, smútok, nezmyselnosť. Je to prázdnota, osamelosť človeka, ktorý bol stvorený pre vzťah, no v hĺbke zostal strašne sám. Sám voči budúcnosti, voči smrti, voči ťažkostiam. „Nie je dobre byť človeku samému“ (Gn 2,18), hovorí Boh v opise stvorenia človeka. A keď anjel ohlasuje Panne Márii vznešený okamih vtelenia, hovorí jej, že jej syn sa bude volať Emanuel – čo znamená „Boh s nami“. Spasiteľ má meno, ktoré vyjadruje práve blízkosť, osobný vzťah. „Bezo mňa nemôžete nič urobiť“ (Jn 15,5): je to vzťah s Ježišom, ktorý nás zachraňuje a robí nás nástrojmi spásy pre iných.

* * *

„Kristus zostáva s nami. Niekedy, predtým než začal nejakú prácu, sa svätý Josemaría obrátil k Pánovi so slovami: ‚Ježišu, poďme to urobiť spolu.‘ Ježiš je s

namí a my sme jeho nástrojmi. To si vyžaduje konať dobre, pracovať dobre – inak by sme akoby ‚zneuctili‘ Pána kvôli nedokonalému nástroju. Ježiš a ja. Je to osobný, jedinečný a nenahraditeľný vzťah. No zároveň – ak je spojenie s Kristom pravé – sa stáva spojením s jeho Telom, ktorým je Cirkev: spoločenstvom s Bohom a so svätými. Vzťah ‚Ježiš a ja‘ sa premieňa na spojenie pre druhých a s druhými“^[13].

[1] Evagrius Pontikus, *De oratione*, č. 34 (citované v KKC, č. 2737).

[2] KKC, č. 2725.

[3] Porov. František, *Gaudete et Exsultate*, čč. 11, 50.

[4] Porov. Sv. Ján Pavol II, *Novo millennio ineunte*, č. 38.

[5] F. Ocáriz, «La luz que necesita el mundo» (Preklad: Svetlo, ktoré svet potrebuje), meditácia, 11-05-2020, opusdei.org.

[6] Sv. Josemaría, poznámky z jedného stretnutia vo Valladolide, 22-10-1972, zhromaždené v dokumentárnom filme «El corazón del trabajo» (Preklad: Srdce práce), opusdei.org.

[7] Porov. Sv. Tomáš, *Summa Theologiae*, I, q. 29 a. 4 co.

[8] Porov. Sv. Tomáš, *Summa Theologiae*, I, q. 13 a. 7 co; *De Veritate*, q. 4 a. 4 co.

[9] Sv. Ignác Antiochijský, *Ad Rom.* 7, 2.

[10] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 26.

[11] Lev XIV, Stretnutie s kardinálmi, 10-05-2025.

[12] KKC, č. 2563.

[13] F. Ocáriz, «A la luz del Evangelio» (Preklad: K svetla Evanjelja), «Entre los dos» (Preklad: Medzi dvoma) (opusdei.org).

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (15): „To je Pán!“

Duchovné sprevádzanie (II)

„Len čo Šimon Peter počul, že je to Pán, pripásal si šaty - bol totiž nahý - a skočil do mora“ (Jn 21,7). Milovaný učeník len slovami vyjadril to, čo videl očami viery. A Peter, „s tou istou horlivosťou, s akou robil mnohé iné veci, šiel k Ježišovi“^[1]. Prvý pápež prijíma Jánovo znamenie po svojom: vášnivo. Preto sa vrhá do vody, hoci sa loď už nachádzala blízko brehu. Objektívne vzaté, tento skok bol zbytočný; ale v tej chvíli Peter potreboval takto prejaviť svoju lásku k Ježišovi, svoju naliehavosť porozprávať sa s ním. A nie je ťažké si predstaviť Pánov úsmev – pobavený a zároveň dojatý Petrovou reakciou.

Podporovať osobnosť a iniciatívu každej duše

Táto scéna vystihuje kľúčovú dynamiku autentického duchovného sprevádzania: sprievodca nenápadne ukazuje, bez vnucovania sa, kde podľa neho vidí Pána; a sprevádzaný sa vydáva na cestu, aby sa s Pánom stretol. Sprievodca môže ponúknuť usmernenie a podporu, ale v konečnom dôsledku je to ten druhý, kto musí rozpoznať Božiu vôľu pre svoj vlastný život a podniknúť potrebné kroky. Inými slovami, v duchovnom vedení je nevyhnutné podporovať zodpovednosť a osobnú iniciatívu: pomáhať každému rozvíjať si vlastný život modlitby, hľadať duchovné zdroje a robiť vlastné rozhodnutia.

Ľudia rastú v zrelosti a slobode, keď sa podporuje ich zodpovednosť. A to im umožňuje milovať viac a lepšie. Otec nám to pripomenul v jednom zo svojich listov: Svätý Josemaría píše: „pokiaľ ide o tých, ktorí dostávajú osobné rozhovory od svojich bratov, autorita duchovného vodcu nie je moc. Vždy nechajte dušiam veľkú slobodu ducha. Myslite na to, čo som vám toľkokrát povedal: pretože sa mi chce – zdá sa mi to najnadprirodzenejší dôvod zo všetkých. Úlohou duchovného vodcu je pomôcť duši chcieť – aby sa jej chcelo – plniť Božiu vôľu. Neprikazujte, radte. Radami v duchovnom vedení sa usilujeme nasledovať pôsobenie Ducha Svätého v každej duši a pomáhať jej postaviť sa pred Boha a pred svoje povinnosti s osobnou slobodou a zodpovednosťou, pretože ,keď Boh stvorí duše, neopakuje sa. Každý je taký, akého ho Boh stvoril, a treba k nemu pristupovať podľa toho, ako ho Boh vedie“^[2].

Na podporu zodpovednosti ľudí je dobré vyhnúť sa tomu, aby sa dávali okamžité rady, nech sa riešenia zdajú akokoľvek jasné. Stáva sa to v mnohých oblastiach života: človek potrebuje oporu alebo povzbudenie, a namiesto toho dostane rady... Hoci niekedy bude vhodné ich dať, predovšetkým je potrebné povzbudzovať každého, aby hľadal svoje vlastné odpovede: „A ty čo si o tom myslíš?“, „Prečo sa nad tým pokojne nepomodlíš a neporozprávame sa o tom

inokedy?“ Niekedy bude duchovné sprevádzanie spočívať v kladení otázok, ktoré otvoria nové obzory rozlišovania: „Aké výhody a nevýhody vidíš v tom, že by si konal takto?“; „Premýšľal si, či toto patrí k ceste, po ktorej ťa Boh priviedol až sem?“ Takéto prístupy pomáhajú ľuďom rozvíjať čnosť opatrnosti vo všetkých jej rozmeroch. Tak, bez toho, aby prestali prosieť o radu, keď to bude potrebné, dôjdu aj k plnému rozvoju tejto čnosti, ktorá znamená dobre posudzovať a správne sa rozhodovať^[3]. Samozrejme, ak má človek málo formácie v morálnom alebo asketickom živote, bude dobré, aby mu sprievodca vysvetlil a ukázal význam učenia Magistéria, ktoré sa týka jeho situácie. Alebo, ak sa usúdi, že by mohol robiť vážnu chybu, je vhodné to povedať bez okolkov. Hlavným cieľom však má byť privádzať ľudí k osobnému zamysleniu, pozývať ich rozlišovať v Božej prítomnosti, ako Evanjelium osvetľuje ich život a výzvy^[4].

Keď človek otvorí svoje srdce, prijíma, že sa stavia do určitej situácie zraniteľnosti. Sprievodca sa zasa musí naučiť „zobúvať si sandále pred svätou zemou druhého človeka (porov. Ex 3,5)“^[5]. V tomto zmysle je nevyhnutné byť veľmi ohľaduplný k dôstojnosti a intímite každého, vyhýbať sa otázkam z čistej zvedavosti alebo núteniu do rozhovorov, na ktoré druhý ešte nemusí byť pripravený. Okrem toho by sprievodca nikdy nemal dať najavo prekvapenie nad ničím, čo mu je povedané – či už ide o skutky, túžby alebo pokušenia. Aj ľudia s dobrou formáciou a úprimnou túžbou po Bohu môžu mať chvíle slabosti alebo skúšky. Rovnako by sa ani ten, kto sa zveruje, nemal zdržať niečo povedať zo strachu, že by sa druhý mohol prekvapiť alebo pohoršiť.

Dobrý duchovný vodca vie byť náročný bez toho, aby bol dotieravý, pretože trpezlivo rešpektuje tempo jednotlivca. V tomto zmysle je dobré si pripomenúť úryvok z Izaiáša, na ktorý sa odvoláva svätý Matúš vo svojom Evanjeliu: „Nalomenú trst' nedolomí, hasnúci knôtik nedohasí“ (Mt 12,20; Iz 42,3). Nadmerné zdôrazňovanie toho, čo nefunguje, môže totiž sprevádzanie skôr brzdiť. Napríklad upozornenie na nejakú chybu môže niekoho podnietiť k zmene, ale môže ho aj odradiť či zarmútiť. Väčšinou je lepšie pomôcť človeku, aby si veci uvedomil sám, a postupne odstraňovať prekážky, aby sám videl problémy alebo uznal svoje nedostatky.

Vieme to z vlastnej skúsenosti: človek vyčerpaný na kraji cesty sa len zriedkavo znovu pohne dopredu len preto, že naňho z diaľky kričíme povzbudenie; čo ocení a čo mu pomôže sa postaviť, je slovo útechy a trocha jedla či vody. Tak ako nemôžeme prinútiť rastlinu, aby rástla rýchlejšie tým, že za ňu ťaháme – pretože by sme ju takto vytrhli –, rovnako nemôžeme urýchliť duchovný rast ľudí bez toho, aby sme im ublížili. „Ľudia, tak ako dobré víno, sa s pribúdajúcim vekom zlepšujú“^[6]. Preto „formácia počas celého života (...) vo veľkej miere smeruje k otváraniu obzorov. Ak by sme sa však obmedzili len na požiadavky a ich plnenie, mohli by sme nakoniec vidieť len to, čo sa nám nepodarilo, naše chyby a obmedzenia, pričom by sme zabudli na to najdôležitejšie: Božiu lásku k nám“^[7].

Priateľstvo ako duchovné sprevádzanie

Predchádzajúce úvahy sa týkajú najmä formálnej praxe duchovného sprevádzania, ktoré sa v Diele uskutočňuje v bratskom rozhovore, s laikom alebo s kňazom, alebo vo sviatosti zmierenia a v iných rozhovoroch s kňazom. Svätý Josemaría vždy chcel, aby sme tieto osoby nenazývali našimi „duchovnými vodcami“. Tento prístup, ktorý relativizuje postavu konkrétnej osoby, ponúka

rozmanitosť pohľadov obohacujúcich duchovný život, a zároveň sa vyhýba nadmerným pripútanostiam na oboch stranách. Takto sa predchádza aj riziku vzniku „vlastníckych vodcov“ či personalizmov, ktoré často stoja na začiatku niektorých prípadov zneužívania svedomia.

Duchovné sprevádzanie sa však môže rozšíriť aj mimo tieto formálne rámce. Priateľstvo, chápané ako benevolentná láska, ktorá vzniká medzi ľuďmi so spoločnými záujmami alebo blízkymi víziami, je nevyhnutnou formou sprevádzania v našich životoch. Keď sa spoločný záujem dotýka duchovnej oblasti, priateľstvo sa prirodzene stáva formou duchovného sprevádzania. Otec to pripomínal, keď písal o sv. Bazilovi a sv. Gregorovi Naziánskom: „Priateľstvo, ktoré uzavreli v mladosti, ich spájalo po celý život, a ešte dnes majú spoločnú liturgickú spomienku. Sv. Gregor rozpráva, že ‘jedinou úlohou a snahou oboch bola čnosť a život pre budúce nádeje’. Ich priateľstvo ich nielenže neodvádzalo od Boha, ale privádzalo ich k nemu ešte viac“^[8]. Priateľstvo otvorené duchovným záležitosťami je neformálnym, no pravým rámcom duchovného sprevádzania, pretože sú v ňom prítomné všetky prvky, o ktorých sme hovorili: otvorenosť pôsobeniu Ducha Svätého, pozorné počúvanie a podnecovanie osobnosti a iniciatívy.

Mnohí ľudia, ktorí našli Krista a Cirkev vďaka priateľovi či priateľke, opisujú pomoc, ktorú dostali, ako duchovné sprevádzanie. Takmer bez toho, aby si to uvedomovali, ich priateľ ich sprevádzal krok za krokom a privádzal k láske k Ježišovi, až kým neurobili krok pokrstenia či vstupu do Katolíckej Cirkvi. To isté sa deje tým, ktorí sa vrátili k viere prostredníctvom verného priateľstva, alebo ktorí sa vďaka slovám priateľa uchránili pred odklonením od Boha. Takto sa „apoštolát priateľstva a dôvery“^[9], ako ho nazýval svätý Josemaría, veľmi približuje tomu, čo poznáme ako duchovné sprevádzanie: „Slová, pošepkané v pravý čas nerozhodnému priateľovi; usmerňujúci rozhovor, ktorý si začal pri vhodnej príležitosti; odborná rada, ktorá mu pomôže pri práci na univerzite; diskrétna indiskrétnosť, ktorou otváraš netušené horizonty jeho horlivosti... Toto všetko je ,apoštolát dôverných rozhovorov““^[10].

Symetrický vzťah medzi dvoma priateľmi prináša aj rozmery, ktoré sú menej prístupné vo formálnom duchovnom sprevádzaní: zdieľanie a vzájomná opora. Priatelia si vymieňajú skúsenosti a pohľady, pomáhajú si navzájom čeliť životným výzvam. To otvára niektoré cesty, hoci iné môže zatvoriť. V priateľskom vzťahu nemôžem vždy očakávať, že druhý ma bude počúvať, pretože niekedy práve on potrebuje byť vypočutý. Na druhej strane, moji priatelia mi nie vždy dokážu dobre poradiť v otázkach duchovného života alebo môjho konkrétneho povolania, pretože ho možno nepoznajú; ich pohľad ma však bezpochyby môže obohatiť. Z týchto dôvodov priateľstvo síce dopĺňa a obohacuje duchovné vedenie, no v skutočnosti ho nemôže nahradiť.

Vo formálnych podobách duchovného sprevádzania je vzťah medzi dvoma osobami asymetrický: iba jedna strana má úlohu počúvať a radiť; úlohu, ktorá sa nemá rozmazávať ani obrátiť. Toto rozlíšenie vnáša hranice, ktoré pomáhajú osobe otvoriť svoje srdce bez emočných interferencií, ktoré by mohli sťažiť vhodný prístup a objektivitu. Uľahčuje to aj to, aby človek po zvážení vecí v Božej prítomnosti mohol hovoriť o intímnych aspektoch svojho vzťahu s Bohom a s inými, vrátane koreňov svojich hriechov a hlbokých zápasov. To však neznamená, že vzťah medzi radcom a sprevádzaným má byť chladný a suchý: pri zachovaní

tejto asymetrie a emočnej vzdialenosti je zo strany duchovného sprievodcu potrebná skutočná láskyplná náklonnosť k osobám, ktoré sprevádza, pretože naozaj možno pomôcť iba vtedy, keď sa miluje láskou toho, ktorý nás nazval priateľmi (porov. Jn 15,15).

„Doneste z rýb, čo ste teraz chytili!“ hovorí Pán (Jn 21,10). Svätý Peter, ešte celý premočený po svojom skoku do jazera, ťahá na breh sieť plnú rýb. Po zaslúžených raňajkách sa vzdaluje, kráčajúc s Ježišom. A tam začínajú, Učiteľ a učeník, dôverný rozhovor: je to modlitba, duchovné sprevádzanie? Oboje, v božskej harmónii. Peter, odzbrojený, obnovuje svoju vernosť Pánovi. A Pán, ktorý v neho nikdy neprestal veriť, ho potvrdzuje v jeho poslaní: „Nasleduj ma.“ Peter sa obráti a pýta sa na druhého učeníka, ktorý kráča za nimi. „Ty ma nasleduj,“ opakuje Ježiš (porov. Jn 21,19-22). Ján nepočuje, čo hovoria: nie je to ani jeho úloha. Podobne ako Krstiteľ (porov. Jn 3,27-30), raduje sa z toho, že uľahčil stretnutie.

[1] Sv. Beda Ctihodný, citovaný sv. Tomášom Akvinským v *Catena aurea*, Jn 21,1-11.

[2] F. Ocáriz, Pastoračný list, 9-01-2018, č. 10; citácie od sv. Josemaríu sú z Listu °26, č. 38.

[3] Porov. Aristoteles, *Etika Nikomachova* VI, 13; Sv. Tomáš, *Summa Theologiae*, II-II q. 47 a. 8 co.

[4] « Ak vás zaujíma moje osobné svedectvo, tak môžem povedať, že svoju prácu kňaza a pastiera duší som vždy chápal ako úlohu konfrontovať každého jedného so všetkými nárokmi jeho života a pomôcť mu odhaliť, čo od neho konkrétne Boh žiada, bez toho, aby sa tým nejako obmedzila oná svätá nezávislosť a požehnaná individuálna zodpovednosť, ktoré charakterizujú kresťanské svedomie» (Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 99).

[5] František, *Evangelii gaudium*, č. 169.

[6] *Boží Priatelja*, č. 78.

[7] F. Ocáriz, Pastoračný list, 9-01-2018, č. 11.

[8] F. Ocáriz, Pastoračný list, 1-11-2019, č. 5. Vnútorne referencie sú od sv. Gregora Naziánskeho, *Sermón* 43.

[9] *Brázda*, č. 192.

[10] *Cesta*, č. 973.

Boj, blízkosť, poslanie (16): „To je Pán!”

Duchovné sprevádzanie (I)

„Keď sa už rozodnilo, stál Ježiš na brehu; ale učeníci nevedeli, že je to Ježiš“ (Jn 21,4). Za svitania, pri Genezaretskom jazere, sa vzkriesený Pán tajomne zjavuje svojim učeníkom, možno napoly zahalený hmlou, ktorá sa dvíha z vody. Jeho hlas, aj keď zahalený, zaznieva silne: „Deti, máte niečo na jedenie?“ Oni odpovedajú, že nie. Ešte nevedia, kto sa ich pýta, ale je niečo v tom hlase, čo ich núti počúvať s pozornosťou a pripravuje ich na to, aby poslúchli: „Spustite sieť z pravej strany člna a nájdete.“ Poslúchnu a spustia siete; a v kontraste s celonočným márnym úsilím nalovia hojnosť rýb. Kým ostatní učeníci žasnú nad plnými sieťami, svätý Ján pozdvihne zrak. Vidí oveľa viac než len ryby: rozpoznáva toho, kto k nim prehovoril. A povie Petrovi: „To je Pán!“ (porov. Jn 21,4–8).

Prečo je svätý Ján schopný rozoznať prítomnosť Ježiša po tej náročnej noci? V jeho reakcii je čosi, čo pripomína začiatok jeho evanjelia, jeho prvé stretnutie s Ježišom. „Hľa, Boží Baránok!“, povedal vtedy Ján Krstiteľ, keď Ježiš prechádzal popri Jánovi a Andrejovi (Jn 1,36). Pre ostatných bol len ďalším pútnikom, no Predchodca — teda ten, kto ide vpred, vidí prichádzajúce veci a ohlasuje ich — v ňom videl Mesiáša.

Ján Krstiteľ duchovne vychovával Jána a Andreja: naučil ich ceniť si pôst, potrebu obrátenia; naučil ich modliť sa (porov. Mt 9,14; Lk 3,1–17; 11,1). No jeho najväčšou lekciou bolo predstaviť im Ježiša a pozvať ich k osobnému vzťahu s Ním (porov. Jn 1,35–39). A tak, keď postavil svojich učeníkov pred Ježiša, dosiahol vrchol svojej misie. Odvtedy sa Krstiteľ s pokorou stiahol: teraz bol Ježiš ten, kto mal stáť v centre života jeho učeníkov (porov. Jn 3,27–30).

Po stáročia sa jeho príklad stal vzorom pre mnohých, ktorí vedú iných ku Kristovi a pomáhajú im rozpoznať jeho prítomnosť v ich životoch s vedomím, že nie sú „vlastníkmi, ale správcami“^[1]. Pretože „poslanie patrí Ježišovi. On vstal z mŕtvych, je teda živý a ide pred nami. Nikto z nás nie je povolaný, aby ho nahradil“^[2]. Sme však povolaní uľahčovať každému stretnutie s Ním; povedať s dôverou a láskou: „To je Pán!“

Duchovné sprevádzanie

„Počas tejto plavby naším životom nastávajú obdobia pokoja – vnútorného aj vonkajšieho – niekedy aj dlhé; ale len v nebi je pokoj definitívny, úplná vyrovnanosť“^[3]. Naše nepokojné srdce potrebuje niekoho, kto ho povedie cez pokojné vody i búrky, kým nenájde odpočinok v Bohu^[4]. Potrebujeme spoločníkov, ktorí nám svojou blízkosťou, útechou a povzbudením pomáhajú

kráčať rozhodnejšie a osvetľujú cestu, keď sa zotmie alebo stratíme smer. Takýchto ľudí tradične nazývame „duchovnými vodcami“: ľuďmi, ktorí nám pomáhajú vytrvať na ceste, ktorú sme si zvolili nasledovaním Krista.

Duchovný vodca kráča po boku človeka: nenahrádza Božie pôsobenie v jeho duši, a ešte menej jeho svedomie, ale pomáha mu rozoznať inšpirácie Ducha Svätého od pokušení diabla alebo vlastnej zranenej prirodzenosti. Preto sa v posledných desaťročiach v Cirkvi rozšíril aj výraz „duchovný sprievodca“. V tomto duchu povedal pápež František:

„Ten, kto sprevádza — sprievodca či sprievodkyňa — nenahrádza Pána, nerobí prácu namiesto sprevádzaného, ale kráča popri ňom, povzbudzuje ho, aby si všímal, čo sa deje v jeho srdci, ktoré je výsadným miestom, kde hovorí Pán. Duchovný sprievodca (...) je ten, kto ti povie: ‘Dobre, ale pozri sa sem, pozri sa tam’, upriami tvoju pozornosť na veci, ktoré sa môžu diať; pomáha ti lepšie pochopiť znamenia čias, hlas Pána, hlas pokušiteľa, hlas ťažkostí, ktoré nedokážeš prekonať...“^[5].

Prví ľudia, ktorí sa priblížili k dielu Opus Dei, sa cítili milovaní a sprevádzaní svätým Josemaríom. Nevideli v ňom duchovného „gurua“ s radou na každú situáciu, ale priateľa či otca, ktorý ich počúval a zaujímal sa o ich veci; ktorý v nich videl prúdiť Kristovu krv^[6]. Keď sú ľudia takto sprevádzaní, nielenže si cenia pomoc, ktorú dostávajú, ale dokonca si užívajú tieto rozhovory. Rastú v zrelosti a apoštolskej horlivosti, posilňujú sa vo vzťahu k Bohu; a ak sa rozhodli pre konkrétne povolanie, vyhnú sa falošnému zmyslu pre nezávislosť, ktorý by ich izoloval od tých, čo kráčajú rovnakou cestou a majú rovnaké poslanie.

V súčasnom živote Cirkvi sa stále viac chápe, že duchovné sprevádzanie môžu vykonávať nielen kňazi, ale aj laici. Tak to bolo aj v Diele od jeho počiatkov. V nasledujúcich riadkoch sa dotkneme niektorých aspektov tejto úlohy, vždy s vedomím, že všetci sme povolaní prinášať druhým „svetlo a teplo Krista“^[7], aj keď formálne nepôsobíme ako duchovní sprievodcovia či radcovia. V druhom článku ukážeme aj to, v akom zmysle priateľstvo prirodzene vedie k osobnému zvereniu sa, plnému jemnosti a úcty k slobode^[8]; a uvidíme, ako veľa z toho, čo sa tu opisuje, platí aj pre to neformálne, ale veľmi potrebné sprevádzanie.

Pomáhať dielu Ducha Svätého

Hlavným cieľom duchovného sprevádzania alebo vedenia je pomôcť ľuďom nájsť Krista a rozpoznať to, čo pochádza od Neho, aby Božia láska zapálila ich život a šírila sa okolo nich. To si vyžaduje prostredie, v ktorom môže človek rozvíjať osobný vzťah s Bohom, pestovať schopnosť počúvať v modlitbe a učiť sa rozlišovať Božiu vôľu v každom okamihu svojho života. Duchovný sprievodca môže zohrávať kľúčovú úlohu pri vytváraní takéhoto vhodného prostredia. Vyžaduje si to však uznanie jedinečnosti každého človeka a otvorenosť voči tajomným cestám Božieho pôsobenia v dušiach. „Nie je možné ponúkať predpripravené vzorce, ani pevné metódy či predpisy, ako privádzať duše ku Kristovi. Stretnutie Boha s každým človekom je nevýslovne a neopakovateľné, a my máme s Pánom spolupracovať pri hľadaní — v každom prípade — vhodného slova a spôsobu, byť vnímaví a neklásť prekážky vždy originálnemu pôsobeniu Ducha Svätého“^[9].

Zároveň by mal ten, kto je sprevádzaný, starostlivo zvažovať prijaté návrhy a rozjímať o nich vo viere počas modlitby. Ako vysvetľuje Otec: „vedomie, že Boh k

nám môže hovoriť prostredníctvom iných ľudí alebo cez viac či menej bežné udalosti, presvedčenie, že tam Ho môžeme počuť, v nás vytvára postoj vnímavosti voči Jeho zámerom, ktoré sú ukryté aj v slovách tých, ktorí nás sprevádzajú na ceste“^[10]. Tento postoj môže priniesť veľké ovocie v našom živote, pokiaľ si uvedomíme, že Boh len zriedkavo hovorí doslova skrze slová duchovného sprievodcu. Jeho slová sú skôr pozvaním nasmerovať naše počúvanie určitým smerom, aby sme tam spoznali vnuknutia Ducha Svätého — čo je niečo, čo môže urobiť len každý z nás sám. Sú to slová, ktoré nás vedú k stretnutiu so Slovom.

Pravé duchovné sprevádzanie je teda založené na hlbokej úcte k pôsobeniu Ducha Svätého v každej duši. Duchovný sprievodca nie je vodca, ale služobník, ktorý pomáha Duchu Svätému viesť a osvecovať sprevádzaného. Ako hovoril svätý Josemaría: „sprevádzať duše je umenie, ktorého vzorom je Ježiš Kristus a tým, kto formuje, je Duch Svätý, skrze milosť“^[11]. Z toho vyplýva, že duchovný sprievodca má bližšie k záhradníkovi než k architektovi: nevnučuje formy, netlačí do ľudí vlastné predstavy, ale pomáha obrábať pôdu duše, aby v nej rozkvitol Boží život.

Naozaj počúvať

Všetci sme to už niekedy zažili: keď sa stretneme s niekým, kto nás pozorne a láskavo počúva, otvára sa nám priestor, kde sa cítime slobodne podeliť o svoje myšlienky a emócie, bez strachu z odmietnutia alebo odsúdenia. Keď sa ľudia cítia vypočutí, nadobúdajú väčšie vedomie o sebe samých a aj oni sa ľahšie otvárajú na počúvanie Boha, aby mohli lepšie rozlíšiť Jeho hlas. Preto svätý Josemaría trpezlivo počúval mladých ľudí, ktorí k nemu prichádzali, povzbudzoval ich, aby otvorene hovorili zo srdca, a až potom im ponúkol radu a otvoril im nové obzory pre život.

Počúvať znamená oveľa viac než len pozorne počuť. Vyžaduje si to pozornosť k pozadiu citov, myšlienok a skúseností, ktoré človek vyjadruje, a pomoc pri ich preskúmaní. Na to je potrebný skutočný záujem o druhého človeka. Nepočúvame druhých preto, aby sme im nanútili svoje plány alebo ich zapojili do konkrétnych apoštolských projektov; počúvame ich preto, aby sme im pomohli objaviť, čo Duch Svätý vo svojej nekonečnej láske ku každej duši chce, aby ich radosť bola úplná (porov. Jn 16,24). Takto sa stávame — ako rád opakoval Benedikt XVI — služobníkmi ich radosti (porov. 2Kor 1,24).

Aby sme naozaj počúvali a aby sa ľudia cítili vypočutí, môže byť užitočné stručne zhrnúť, čo povedali, vlastnými slovami. Je to spôsob, ako v sebe živiť ochotu vstúpiť do vnútorného sveta, ktorý nám druhý otvára, bez toho, aby sme do neho premietali svoje názory. Okrem toho, že tým prejavíme túto ochotu, uistíme sa, že sme správne porozumeli, a zároveň pomáhamo druhému, aby ďalej rozvíjal to, čo má na srdci. To prináša pokoj a vedie človeka k prevzatíu zodpovednosti za svoj život, k hľadaniu vlastných riešení, k objavovaniu plánov. Naopak, ak niekoho prerušujeme alebo mu skáčeme do reči, môže to byť odrádzajúce a bráni to jeho rozvoju.

Trpezlivé počúvanie je prejavom lásky, ktorá odhaľuje skutočný záujem o druhého. Preto by duchovný sprievodca nikdy nemal pôsobiť znudene alebo uponáhľane. V praxi sa často odporúča, aby duchovné vedenie bolo stručné. Je však potrebné rozlišovať podľa okolností, pretože počúvať si vyžaduje čas: rešpektovať rytmus toho druhého — aj jeho mlčania. Niekedy, alebo aj počas

určitých období, môže človek potrebovať dlhšie rozhovory. Otvorené otázky môžu byť užitočné, no nemali by prerušovať prirodzený tok rozhovoru, ani by sa nemali používať len na vyplnenie trápneho ticha. Práve naopak, mlčanie niekedy umožňuje človeku prehĺbiť svoje úvahy a nájsť vhodné slová. V tichu „hovoria radosť, obavy, utrpenie, ktoré v ňom nachádzajú obzvlášť intenzívny spôsob vyjadrenia“^[12].

Skutočný postoj počúvania buduje, viac než čokoľvek iné, mosty dôvery — podmienku nevyhnutnú v každom duchovnom sprevádzaní, ktorú však nemožno požadovať ako predpoklad. Dôvera je od začiatku vystavená skúške a pestuje sa každým stretnutím. Aby mohla rozkvitnúť, je nevyhnutné, aby sa druhý cítil rešpektovaný, ocenený a mal istotu, že môže zdieľať aj svoje najhlbšie duchovné zážitky. Urobí to, ak v sprievodcovi nájde útočisko, oporu pri rozlišovaní Božieho hlasu.

Takéto útočisko našli apoštoli u Panny Márie, najmä po Pánovom nanebovstúpení. Ona je „učiteľka rozlišovania: málo hovorí, veľa počúva a uchováva vo svojom srdci (porov. Lk 2,19). Tri postoje Panny Márie: málo hovoriť, veľa počúvať a uchovávať v srdci. A počas tých niekoľko ráz, keď prehovorí, zanechá stopu“^[13].

[1] Lev XIV, Homília, 31-05-2025.

[2] Tamtiež.

[3] Sv. Josemaría, *List* °2, č. 9.

[4] Porov. Sv. Augustín, *Vyznania*, I, 1.1.

[5] František, Audiencia, 4-01-2023.

[6] «Deti moje, viete, prečo vás tak milujem?» Nastalo ticho a Otec pokračoval: „pretože vo vás vidím prúdiť Kristovu Krv”» (A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei* (Preklad: Zakladateľ Opus Dei), Diel III, Rialp, Madrid 2003, s. 405).

[7] Sv. Josemaría, *List* °1, č. 22.

[8] F. Ocáriz, Pastoračný list, 1-09-2019.

[9] Sv. Josemaría, *List* °11, č. 42.

[10] F. Ocáriz, Pastoračný list, 10-02-2024, č. 6.

[11] Sv. Josemaría, *List* °26, č. 37.

[12] Benedikt XVI, Správa na XLVI. Svetový deň sociálnych komunikácií, 20-05-2012.

[13] František, Audiencia, 4-01-2023.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (17): „Hľa, tvoja Matka”. Mária na našej ceste k svätosti

«Hľa, tvoja matka» (Jn 19,27). Keď takto hovoril Ježiš, umierajúci na kríži, svätému Jánovi a Panne Márii, odhaľoval im niečo veľmi hlboké, veľmi skutočné: jednu z tých „vecí, ktoré boli skryté od stvorenia sveta“ (porov. Mt 13,35). Ježiš im nedával čestné tituly: Mária je naozaj naša Matka a my sme jej deti.

«Materstvo Márie prostredníctvom tajomstva kríža urobilo nepredstaviteľný skok. Matka Ježiša sa stala novou Evou, pretože Syn ju spojil so svojou vykupiteľskou smrťou, prameňom nového a večného života pre každého človeka, ktorý prichádza na tento svet»^[1]. V tejto slávnostnej a bolestnej chvíli nám Ježiš ukazuje, aký nekonečný dar nám dal tým, že sa stal človekom. Boh nevie robiť veci napoly: kam vstúpi, ide až do konca. Vstúpil do našej ľudskosti a naplnil ju svojimi požehnaniami; a jedným z najväčších je to, že sme spolu s ním deťmi tej, ktorá je požehnaná medzi ženami (porov. Lk 1,42).

Tak ako by bolo nedorozumením chápať nanebovstúpenie ako odchod Ježiša a znižovať sviatosti na akúsi útechu voči tejto „vzdialenosti“, rovnako by bolo omylom myslieť si, že po nanebovzatí Panny Márie je jej materinská prítomnosť pri svojich deťoch menšia, než keď žila na zemi. «Mária bola vzatá s telom i dušou do nebeskej slávy a s Bohom je kráľovnou neba a zeme. Je tým pádom vzdialená od nás? Práve naopak. Tým, že je s Bohom a v Bohu, je veľmi blízko každému z nás. Keď bola na zemi, mohla byť blízko len niektorým ľuďom. Tým, že je v Bohu, ktorý je blízko pri nás, ba dokonca „v nás“, Mária sa podieľa na tejto Božej blízkosti. Tým, že je v Bohu a s Bohom, Mária je blízko každého z nás, pozná naše srdce, môže počúvať naše modlitby, môže nám pomáhať svojou materinskou dobrotou»^[2].

Evanjelium nám rozpráva len málo detailov zo života našej Matky, ale každá z týchto udalostí je plná významu pre jej deti: každá je oknom, ktorým môžeme nazrieť do jej života a do jej osoby, aby sme ju viac milovali a čoraz viac si uvedomovali, že sme jej deti. Keď rozjímame nad týmito pasážami, môžeme v nej objaviť tri základné postoje: Mária prijíma Krista, kontempluje ho a odovzdáva ho. A z Božej blízkosti teraz vykonáva svoje materstvo tým, že nás vedie po tej istej ceste: s Máriou ideme – a vraciame sa – k Ježišovi^[3]. A s ňou ho tiež prinášame všetkým.

Tak to je, a nech sa tak aj stane

Toho dňa v Nazarete, ktorý sa zdal byť taký obyčajný, Panna Mária nemohla tušiť, do akej miery sa jej *fiat* stane najväčším úkonom viery a poslušnosti v dejinách.

Sloveso, ktorým Mária odpovedá anjelovi a ktoré sa prekladá ako *fiat* alebo „nech sa stane“, sa v pôvodnom gréckom texte sv. Lukáša (*génoito*) nachádza v tvare, ktorý vyjadruje naliehavosť srdca, aby sa niečo uskutočnilo (porov. Lk 1,38). Ale v skutočnosti naša Matka nepovedala *fiat* ani *génoito*. Slovo, ktoré by na jej perách najpresnejšie vyjadrovalo tento postoj, je *amen*. Tak hovoril Žid, keď chcel povedať Bohu „áno, nech sa tak stane“. Koreň tohto hebrejského slova znamená pevnosť, vnútorné presvedčenie: potvrdzuje vypovedané ako slovo pevné, stabilné, záväzné. Jeho presný preklad znie: „Tak to je a nech sa tak aj stane“^[4].

Máriino prijatie sa neobmedzuje na jeden izolovaný okamih jej života: je to trvalý postoj. Od zvestovania až po kríž zostáva jej srdce stále pozorné k Božej vôli. «Celý jej život bol putovaním nádeje spolu so Synom Božím a jej Synom; putovaním, ktoré ju cez Kríž a Zmŕtvychvstanie priviedlo do vlasti, do Božieho objatia»^[5]. Kolkokrát aj od nás Pán žiada veci, ktoré potrebujú naše osobné „amen, nech sa mi stane podľa tvojho slova“. Kolkokrát nás čaká s otvorenou náručou, ako otec, ktorý sa zohne a volá svoje dieťa. Dovoľíme mu vstúpiť bez výhrad do našich myšlienok, do našich rozhodnutí a do našich skutkov? Necháme sa ním objať?

Nie je náhodou, že keď prijímame eucharistické telo Krista, odpovedáme „Amen“: tak ako Mária prijala Slovo, aby sa stalo telom v jej lone, tak aj my ho prijímame, aby rástol a žil v nás. «Jestvuje teda hlboká analógia medzi *fiat*, ktorým Mária odpovedala na anjelove slová, a amen, ktoré vyslovuje každý veriaci, keď prijíma Pánovo telo»^[6]. Prijímajme ho spolu s ňou, s „čistotou, pokorou a oddanosťou“, s akou ho naša Matka prijala prvý raz – a vždy.

Spojiť všetko v srdci

Kontemplácia je ďalším zo základných postojov v Máriinom živote, a po tejto ceste nás chce viesť aj naša Matka. «Byť kontemplatívnym nezávisí od očí, ale od srdca. A tu vstupuje do hry modlitba ako akt viery a lásky, ako „dych“ nášho vzťahu s Bohom»^[7]. V evanjeliách Mária vysloví veľmi málo slov v porovnaní s úlohou, ktorú má v rôznych udalostiach. Od návštevy pastierov v Betleheme až po Kríž, Mária uchováva a premýšľa vo svojom srdci nad tajomstvami svojho Syna (Lk 2,19).

V tichu Nazareta, v modlitbe v Káne, počas verejného účinkovania, vidíme Matku, ktorá rozjíma, ktorá pozoruje a ktorá sa necháva premieňať prítomnosťou Ježiša. Na ceste na Kalváriu si ľahko predstavíme stretnutie medzi Matkou a Synom, keď «Mária hľadá s nesmiernou láskou na Ježiša a Ježiš hľadá na svoju Matku; ich oči sa stretávajú a každý vylieva svoje srdce do srdca toho druhého»^[8]. A v žiarivom ráne Zmŕtvychvstania, naplnená slávou Zmŕtvychvstalého, ona predznačuje žiaru Cirkvi^[9], ktorá žije aj «v svojich krehkých údoch (...). Mnohí z nich sú ženy, ako stará Alžbeta a mladá Mária; ženy veľkonočné, apoštolky Zmŕtvychvstania»^[10].

Kontemplatívny pohľad, ten „dych“ duše, nám umožňuje postupne chápať zmysel toho, čo sa v našom živote deje, a čo od nás Boh očakáva. «To vyjadruje Evanjelium v pohľade Márie, ktorá hľadela srdcom. V Evanjeliu najlepšie vyjadrujú, čo si myslí srdce, dva úryvky zo svätého Lukáša, ktoré hovoria, že Mária „uchovávala (*syneterei*) všetky tieto veci a premýšľala (*syballousa*) o nich vo svojom srdci“ (porov. Lk 2,19.51)». A to, čo Mária uchovávala a nad čím premýšľala, «nebola len „scéna“, ktorú videla, ale aj to, čomu ešte nerozumela, a

čo aj tak zostávalo prítomné a živé v očakávaní, že to všetko spojí vo svojom srdci»^[11].

Ako malé deti, ktoré niekedy nezvládnu ťažkú úlohu, môžeme sa vždy spoľahnúť na našu Matku, že nás povedie na tejto ceste kontemplácie. «Mária hovorí s nami, hovorí k nám, pozýva nás spoznať Božie slovo, milovať Božie slovo, žiť s Božím slovom, myslieť s Božím slovom»^[12]. Ak sa necháme viesť jej rukou, dá nám trpezlivosť s vecami, ktoré nerozumieme, a pomôže nám spájať zdanlivo nesúvisiace body, ako v tých obrázkoch, v ktorých sa až na konci trpezlivého kreslenia objaví celá postava.

Vždy odovzdávajúca Ježiša

Od začiatku svojho materinského povolania Mária chápe, že Ježiš je poklad, ktorý sa má deliť so všetkými: Pán v nej urobil «veľké veci» (Lk 1,49), nie pre jej osobnú slávu, ale pre dobro celého ľudstva. Radosť Magnifikatu odráža hlbokú skúsenosť Božieho synovstva: Mária vníma nesmiernu lásku Otca, ktorý sa skláňa k nej a zveruje jej to najväčšie, čo má – milovaného Syna. Viac ako ktorýkoľvek iný človek pred ňou a po nej sa objavuje plná Boha, plná Božej lásky. A táto hojnosť ju pohýna viesť všetkých k Ježišovi.

Mária neustále odovzdáva svojho Syna: ponúka ho ako dieťa pastierom a mudrcom (porov. Lk 2,16-20; Mt 2,10-11); kladie ho do náručia Simeonovi a Anne (porov. Lk 2,25-38); necháva ho tak „voľného“, že sa jej dokonca stratí v Jeruzaleme; „vyvoláva“ zázrak v Káne a vedie každého, aby počúval, čo nám On hovorí (porov. Jn 2,3-5); necháva Ježiša konať jeho poslanie, aj keď si ho žiadajú príbuzní (porov. Mt 12,46-50); prijíma Otcovu vôľu a pod krížom sa spolu s Ježišom odovzdáva celému ľudstvu (porov. Jn 19,25). A ľahko si predstaviť rozhovory, tak plné Ježiša, ktoré mala s učeníkmi po Nanebovstúpení... Také, aké chce mať aj s nami a so všetkými, ktorí, ako milovaný učeník, ju prijímajú do svojho domu a do svojich vecí (porov. Jn 19,27).

Každý je dieťaťom svojím spôsobom

Raz sa svätý Josemaría podelil o svoje spomienky z návštevy Sevilly počas Veľkého týždňa: «Vyšiel som na ulicu, keď už prechádzali procesie... A keď som videl všetkých tých ľudí, tých zbožných mužov, ktorí kráčali v procesiách a sprevádzali Pannu, pomyslel som si: toto je pokánie, toto je láska. Bolo to veľmi krásne. Potom, keď som videl... neviem, ktorý sprievod to bol, nepamätám si, aký obraz Panny... Najmenej dôležité boli šperky, svetlá... Dôležitá bola láska, spevy, chvály: všetko! Stál som tam, pozeral som na ňu a začal som sa modliť... Bol som ako v nebi. Keď som videl ten krásny obraz Panny, ani som si neuvedomoval, že som v Seville, ani na ulici. A niekto ma takto potľapkal po pleci. Otočil som sa a stretol muža z ľudu, ktorý mi povedal: “Otče, táto nestojí za nič; tá naša je tá pravá!”. Na prvý pohľad sa mi to takmer zdalo ako rúhanie. Potom som si pomyslel: má pravdu; keď ukazujem obrazy svojej matky, hoci sa mi páčia všetky, aj tak poviem: tento, tento je ten pravý»^[13].

Každý z nás môže mať svoj „pravý“ portrét svojej nebeskej Matky: nemusí ísť nevyhnutne o obraz, ale o veľmi osobný spôsob, ako k nej hovoriť, ako ju milovať, ako jej zveriť to, čo nám napĺňa srdce. «Každý kresťan si môže, keď sa pozrie späť, zrekonštruovať dejiny svojho vzťahu s Nebeskou Matkou. Dejiny, v ktorých sú konkrétne dátumy, osoby a miesta, milosti, ktoré spoznávame ako darované od

našej Pani, a stretnutia plné zvláštnej príchuti. Uvedomujeme si, že láska, ktorú nám Boh prejavuje prostredníctvom Márie, má celú hĺbku toho, čo je božské, a zároveň blízkosť a teplo toho, čo je ľudské»^[14].

Ako to matky zvyknú robiť, ale ešte jemnejším spôsobom, Mária ide pred nami na ceste. Ona tuší, čo potrebujeme, a pripravuje nám to, často tak nenápadne, že si to ani neuvedomujeme. A hoci ju naplňa radosť, keď jej ďakujeme za tieto materinské starostlivosti, neprestane sa o nás starať, aj keď to nerobíme. Svätá Mária, vieme, že to urobíš, ale tak veľmi nám prospieva, keď ťa o to prosíme: *iter para tutum*, priprav nám bezpečnú cestu.

[1] Pápež Lev XIV, Homília, 9-06-2025.

[2] Benedikt XVI, Homília, 15-08-2005.

[3] Porov. Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 495.

[4] Porov. R. Cantalamessa, *L'anima di ogni sacerdozio*, Ancora, Miláno 2014, s. 53 (*El alma de todo sacerdocio*, Monte Carmelo, Burgos, 2010) [Preklad: Duša celého kňazstva].

[5] Lev XIV, Príhovor pri modlitbe Anjel Pána, 15-08-2025.

[6] Sv. Ján Pavol II, *Ecclesia de Eucharistia*, č. 55.

[7] František, Audiencia, 5-05-2021.

[8] Sv. Josemaría, *Krížová cesta*, 4. zastavenie.

[9] Porov. Sedulio, *Carmen paschale*, 5, 358-364.

[10] Lev XIV, Homília, 15-08-2025.

[11] František, *Dilexit nos*, č. 19.

[12] Benedikt XVI, Homília, 15-08-2005.

[13] Slová sv. Josemaríu zaznamenané v A. Sastre, *Tiempo de Caminar*, Madrid, Rialp 1989, s. 312.

[14] Sv. Josemaría, «Recuerdos del Pilar», v *Escritos Varios: Edición crítico-histórica*, Rialp, Madrid 2018, s. 275.

Boj, blízkosť, poslanie (18): „Neboj sa, maličké stádo“. Evanjelizovať v dobe zmien (I)

Skupina prieskumníkov, otužených rokmi v púšti, sa vydáva do krajín, aké ešte nikdy nevideli. Kráčajú cez pahorky a zelené údolia; nachádzajú strapce hrozna, ktoré musia nieť dvaja, a figy, ktoré by zatienili hociktorý orientálny trh (porov. Nm 13,17–24). Napĺňa ich nadšenie, takmer eufória, keď konečne vidia tú dlho očakávanú zem: zeleň, život, obrovské plody. Ich srdce sa plní úžasom; nádej sa stáva konkrétnou, hmatateľnou. Dotýkajú sa prstami sveta, ktorý im ponúka všetko, na čo celé roky čakali. Ale spolu s tým prísľubom sa mieša aj úzkosť: túto zem bude treba dobyť. A vo vzduchu visí čosi nepriateľské.

Prieskumníci v krajine obrov

V dialke sa rysujú opevnené mestá. Zblízka prieskumníci zistia, že obyvatelia sú vysokí ako duby — skutoční obri! Niektorí zabúdajú na Božiu silu a rozsievajú burinu pesimizmu. Zrazu sa ľud začína obzerať za mannou z púšte... Ich nadšenie sa rozplynie ako rosa pri prvom slnečnom lúči. Ovzdušie sa napína medzi tými, čo chcú všetko nechať a vrátiť sa do Egypta, a tými, čo majú ešte iskru v očiach a dobyvateľského ducha — pár „bláznov“, úprimne povedané. Zem je krásna, áno, ale úloha sa zdá byť obrovská v každom zmysle. Rastie vedomie, že na to nemajú; otriasa sa istota, o ktorú sa opierali. Srdce sa zmieta medzi dôverou a pokušením utiecť, medzi túžbou riskovať a strachom zničenia. Alternatíva je jasná: buď vstúpiť do kontaktu, alebo sa naveky zabarikádovať v púšti.

Ľud zostane uväznený v tejto voľbe celé desaťročia. V jadre ich brzdi nedostatok dôvery v Boha. Stále im znie v ušiach tá časť správy prieskumníkov: „Ba aj obrov sme tam videli, Enakových synov z rodu obrov. Popri nich sme sa zdali ako kobyľky“ (Nm 13,34)! Ochrnutí strachom z nových výziev takmer všetci zostarnú. Len niekoľkým „bláznom“ — Kálebovi z Júdovho kmeňa a Jozuemu z Efrajimovho — bude dopriate prežiť skúšku času. Nie sú najväčší ani najodvážnejší, ale vedia, že víťazstvo nezávisí od ich síl ani od zbroje, ale od živého Boha, ktorý kráča uprostred nich.

O štyridsať rokov neskôr, po dlhom období očisťovania kolísavej nádeje, stojí ľud znovu pred bránami zaslúbenej zeme. Stále sú prítomní Kaleb a Jozue, vodca, ktorý dôveroval Bohu a ktorý zavedie obnovený ľud za Jordán. Pohýňajú ich slová, ktoré Pán vyriekol Mojžišovými ústami: „Vyvoľ si život“ (Dt 30,19). Boh im hovorí — a hovorí aj každému z nás: „Pozri, stvoril som ťa, aby si žil, aby si bol šťastný... Vyberieš si ma? Zvolíš si život?“ To je to, čo objavili a čo si zvolili „malí“: vedia, že všetka nekonečná túžba po živote, ktorú nosia v sebe, má svoj prameň a

cieľ v Bohu. A nechcú nič iné. Pochopili, že uspieť v živote, dosiahnuť svoj život, znamená dovoliť, aby ich zaliala Božia láska, a potom ju štedro rozdávať.^[1]

Predsa však zostáva zásadný aspekt, ktorý Židia zhromaždení okolo Jozueho ešte nemôžu pochopiť. Chýba im kľúč na správny výklad vstupu do zaslúbenej zeme. Uprostred vlastného príbehu vyhnanstva a oslobodenia nevedia pochopiť jeho hlbší význam. Ešte nechápu svoju úlohu v dejinách spásy. Zatiaľ sú zameraní na dobytie, na boj: snívajú o ohromujúcom víťazstve, ktoré ospevuje celá kniha Jozue. Ide o to postaviť sa a zvíťaziť, čeliť silou — hoci skromnou — a kultúrou — ktorá je ešte chabá — proti národom pred nimi. Ide o vojenské a kultúrne dobývanie, o využitie zbraní, ktoré majú k dispozícii.

V skutočnosti sa ľudu, ktorý s Jozuem vstupuje do zaslúbenej zeme, len s veľkými ťažkosťami podarí preraziť medzi tými národmi. Hoci sa drží svojich koreňov, naučí sa nadväzovať vzťahy s inými národmi. A postupne začne chápať, že jeho úloha medzi nimi nie je vládnuť. Kľúč k tomu mu Pán bude dávať prostredníctvom prorokov: „Ustanovím ťa za svetlo pohanom, aby si bol mojou spásou až do končín zeme“ (Iz 49,6)!

Boli povolani, aby ožiarili! A preto nezáležalo na ich počte, ani na ich výnimočnosti, ani na kultúrnom zázemí, ktoré mali. Nebol problém čeliť neznámych krajinám či národom obrov. Svetlo, ktoré niesli, bolo svetlo Boha, ktorý sa rozhodol prebývať medzi nimi ako „Knieža pokoja“ (Iz 9,5). Ožiarili národy pokojom, ktorý svet nemôže dať (porov. Lk 10,5–6; Jn 14,27) — „pokojom zmŕtvychvstalého Krista, pokojom odzbrojeným a odzbrojujúcim, pokorným a vytrvalým“^[2].

Vstúpiť do kontaktu

„Moderný apoštol“^[3] sa môže cítiť ako jeden z tých malých prieskumníkov v svete obrov. Prieskumníkov, ktorí by chceli vniesť do srdca sveta archu zmluvy, ktorá osvieti všetky národy. „Synovia svetla, bratia svetla — to sme my. Nosiči jedinečného plameňa - schopného osvetliť pozemské cesty duší - jediného jasu, v ktorom sa nikdy nemôže objaviť temnota, prítmie ani tieň“^[4].

Podobne ako ľud, ktorý sprevádzal Jozueho, aj my by sme chceli nájsť dôveru, aby sme prešli z púšte do zeme, ktorú zdieľame s veľmi rozličnými ľuďmi. Pretože práve toto ponorenie medzi nich nám umožní stať sa svetlom pre národy. Aby sa to podarilo, treba však najprv urobiť ten veľký krok, ktorý púštny ľud kedysi neurobil: treba sa rozhodnúť vstúpiť do kontaktu. My — vyvolený ľud — ale plne si vedomí svojej maličkosti a nedostatočnosti; a oni — tí ostatní, ktorí sú skutočným dôvodom, prečo si nás Pán vyvolil. Tí druhí, ktorí sa niekedy zdajú byť obrami a môžu pôsobiť tak odlišne, ale v hĺbke srdca sú ako my. Niektorí z nich ešte nepoznajú živého a pravého Boha alebo majú o ňom mylnú predstavu. A potrebujú nás, pretože napriek tomu, že žijú v bohatej zemi, často trpia a majú ťažký život.

V každom prípade, „nie je pravda, že všetci dnešní ľudia — všeobecne a úplne všetci — sú uzavretí alebo ľahostajní voči tomu, čo kresťanská viera učí o ľudskom osude a bytí. Nie je pravda, že súčasní ľudia sa zaoberajú výlučne pozemskými záležitosťami, a nemajú záujem pozdvihnúť svoj zrak k nebu. Hoci sa vždy nájdú isté uzavreté ideológie a ľudia, ktorí ich udržiavajú, aj v súčasnosti sme svedkami veľkých túžob i obyčajných prízemností, hrdinstiev a zbabelostí, nádejí a

sklamaní; ľudia, ktorí snívajú o novom, spravodlivejšom a ľudskejšom svete, ako aj iní, ktorí — možno sklamaní krachom svojich prvotných ideálov — sa uchýľujú k sebeckému a hľadajú len svoj vlastný pokoj, alebo zotrúvajú hlboko vo svojom omyle“^[5].

Ako im vyjsť v ústrety? Ako sa rozhodnúť nielen vstúpiť do kontaktu, ale aj zotrvať v trvalom dialógu s mnohými ľuďmi, ktorých stretávame na ceste života?

Na mnohých miestach sveta je zrejmé, že kresťania sa stali „maličkým stádom“ (Lk 12,32), tak ako boli naši prví bratia vo viere. Samozrejme, občas s radosťou čítame povzbudzujúce správy — napríklad o raste počtu pokrstených dospelých v niektorých krajinách, o náraste kňazských povolání na iných kontinentoch; potešuje nás aj pohľad na množstvo mladých, ktorí slávia jubileum spolu s pápežom. To všetko nás naplňuje radosťou, ale nemení to fakt, že na mnohých miestach zostávame menšinou, niekedy umlčanou kultúrou, ktorá často nerozumie kresťanskej viere. Generácie sa menia a odovzdávanie viery sa stáva ťažším. Je pochopiteľný zmätok mnohých rodičov, ktorí — napriek úsiliu — nedokázali odovzdať kresťanský život svojim deťom. Často sa o to pokúšali podľa vzoru svojich rodičov. Tentoraz to však nezafungovalo. Niečo sa pokazilo. Medzi viacerými faktormi, ktoré stoja na koreňoch tohto javu, je aj ten, že kontext sa radikálne zmenil a vyžaduje niečo iné.

Benedikt XVI. vysvetľoval, že „zatiaľ čo v minulosti bolo možné považovať kultúrny kontext za jednoliaty a naďalej odkazujúci na obsahy viery a ňou inšpirované hodnoty, dnes sa vo veľkých oblastiach spoločnosti zdá, že z dôvodu hlbokej krízy viery, ktorá postihla mnohých ľudí, to už tak nie je“^[6]. Už roky predtým to s veľkou jasnozrivosťou ohlásil aj ctihodný Fulton Sheen pred ohromeným publikom: „Nachádzame sa na konci kresťanstva. Nie kresťanstva ako viery, nie Cirkvi, ale kresťanskej civilizácie. A čo rozumieme pod kresťanstvom ako civilizáciou? Kresťanstvo ako hospodársky, politický a spoločenský život inšpirovaný kresťanskými zásadami. To sa končí, vidíme ho zomierať.“ No dodal: „Toto sú veľké a nádherné dni na to, aby sme žili (...). Nie je to pochmúrny obraz; je to len momentka Cirkvi uprostred rastúceho odporu sveta. Preto žite svoje životy s plným vedomím tejto hodiny skúšky a opierajte sa o Kristovo Srdce.“^[7]

Viera, ktorá hľadá tisíc spôsobov, ako sa prejavíť

A teda čo teraz? Teraz je čas zmeniť pohľad – prejsť od nostalgie k odvahe, od viery, ktorá sa bráni, k viere, ktorá s dôverou ponúka víziu sveta a života. Tvármi v tvár svetú takému plnému prísľubov, ale zároveň zdanlivo zaplnenému obrami — technologickými, finančnými, kultúrnymi, mediálnymi — sme povolaní dôverovať Bohu a urobiť rozhodnutie. Môžeme idealizovať s nostalgiou „staré dobré časy“ – je také ľahké myslieť si, že kedysi bolo všetko jednoduchšie... No okrem toho, že to tak nebolo vždy a všade, takýto pohľad apoštola paralyzuje: zostáva stáť s obavou pred týmto post-kresťanským svetom a čaká, že sa sám od seba zmení k lepšiemu. Dôvera v Boha nás však vedie pozeráť dopredu a s mladíckym úžasom čeliť svetú, ktorý má často oveľa viac z predkresťanského sveta, pretože musí znovu objaviť novotu Krista.

„Ktože je tá, čo vychádza sťa zornica, krásna ako mesiac, jasná ako slnko, strašná jak šíky pod zástavami“ (Pies 6,10)? V tomto biblickom úryvku svätý Gregor Veľký

rozpoznáva Cirkev ako pravý úsvit sveta – úsvit, ktorý je ešte na ceste až do konca čias. Nový deň neleží za nami, ale pred nami: „Tí, ktorí v tomto živote nasledujú pravdu, sú ako svitanie, pretože čiastočne už konajú podľa svetla, ale čiastočne v sebe ešte zachovávajú zvyšky temnoty (...). Svätá Cirkev vyvolených bude plným dňom, keď už v nej nebude ani tieňa hriechu“^[8].

Toto videnie, ktorý nie je len pekným uhlom pohľadu, nám umožňuje naplniť sa nádejou a prijať výzvu, ktorú nám už svätý Ján Pavol II. predložil, keď začal hovoriť o „novej evanjelizácii“^[9] – o obnovenom apoštolskom pôsobení, ktoré si čoraz viac vyžaduje osobnú iniciatívu a tvorivosť. Ak je pravda, že dnes Cirkev už nemôže počítať s priaznivým vetrom dominantnej kultúry, s „duchom doby“, má však stále vietor oveľa mocnejší – Ducha pravdy, ktorý nás aj v tejto novej ére apoštolskej misie bude učiť a pripomínať nám všetko (porov. Jn 14,26), aby sme mohli všade prinášať obnovujúcu životnú silu evanjelia.

Dnes môžeme opäť na vlastnej koži – v našej číselnej i osobnej krehkosti – zakúšať Pavlovu skúsenosť: „Tento poklad nosíme v hlinených nádobách“ (2 Kor 4,7). A možno práve teraz, v tomto čase skúšky, nás Boh pozýva k postoju viac misijnému, tvorivému, osobnému – podobne ako apoštolov a prvých učeníkov. S vierou, ktorá sa neobmedzuje len na obranu, ale hľadá tisíc spôsobov, ako sa prejaviť. „Hnaní silou nádeje (...) znovu objavíme svet krásny a radostný, taký nádherný a čistý, aký vyšiel z Božích rúk; a ak sa naučíme ľutovať svoje hriechy, s rovnakou krásou ho znovu navrátime jemu.“^[10]

* * *

„Neboj sa, maličké stádo, lebo vášmu Otcovi sa zapáčilo dať vám kráľovstvo“ (Lk 12,32). Takto Ježiš povzbudzoval malú skupinku učeníkov, zmätených a plných pochybností, ktorí ho obklopovali. A hovorí to aj nám dnes. Keď je viera živá, je nákazlivá. A práve táto životná sila ju robí trvácnou. Prví kresťania nemali moc, ani štruktúry, ani početnú silu. No napriek tomu – jeden po druhom, s ohňom Krista, ktorý nosili v srdci^[11] – premieňali srdcia mnohých. Dnešní kresťania sme povolaní znovu žiť Ježišovo podobenstvo, ktoré tak výstižne opisuje Cirkev prvých generácií: kvások je malý, ale prekvasí celé cesto (porov. Mt 13,33).

[1] «Boj, blízkosť, poslanie (1): Vyvoľ si život», opusdei.org.

[2] Prvý pozdrav Svätého Otca Leva XIV, 8-05-2025.

[3] Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 335.

[4] Sv. Josemaría, List° 6, č. 3.

[5] Sv. Josemaría, *Ísť s Kristom*, č. 132. Porov. Taktiež F. Ocáriz, Pastoračný list, 14-02-2017, č. 1.

[6] Benedikt XVI, Apoštolský list *Porta fidei*, č. 2.

[7] Citované v *De la cristiandad a la misión apostólica* [Preklad: Od kresťanstva k apoštolskej misii], Universidad de Mary, Rialp, Madrid, 2025, s. 30.

[8] Sv. Gregor Velký, *Tratados morales sobre Job* 29,2-4 (PL 76, 478-480).

[9] Svätý Ján Pavol II. po prvýkrát použil tento výraz v kázni v Poľsku 9. júna 1979 a opäť ho použil v programovej podobe na Haiti 9. marca 1983; pri tej príležitosti hovoril o „novej evanjelizácii. Novej vo svojej horlivosti, vo svojich metódach, vo svojom vyjadrovaní». Porov. taktiež *Christifideles laici* (1988), čč. 34-35, *Redemptoris Missio* (1990) čč. 33-34 a *Novo millennio ineunte* (2001) č. 40.

[10] Sv. Josemaría, *Boží Priateľia*, č. 219.

[11] Porov. *Cesta*, č. 1.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (19): „Od srdca k srdcu”. Evanjelizovať v dobe zmien (II)

Je to jedno z najkratších Ježišových podobenstiev a je poznačená príchutou celého jeho detstva. „Nebeské kráľovstvo sa podobá kvasu, ktorý žena vezme a vmiesi do troch mier múky, až sa všetko prekvasí“ (Mt 13,33). V Nazarete 1. storočia neboli pekárne; gazdiné sa zvyčajne starali o celý proces prípravy chleba: pomleli zrno, vymiesili cesto, zmiešali ho s kváskom a napokon ho upiekli v peci. Tak to robila svätá Mária, zatiaľ čo Ježišove detské oči nestrácali ani jeden detail^[1].

O dvadsať storočí neskôr, na druhej strane Stredozemného mora, si chlapec v rovnakom veku počas letných prázdnin užíval ten istý rituál: „Teraz si s radosťou spomínam na celý ten obrad: bolo to skutočné „liturgické“ konanie dobre pripraviť kvások — kúsok fermentovaného cesta z predchádzajúcej várky —, ktorý sa pridával do vody a preosiatej múky. Keď sa zmes urobila a vymiesila, prikryli ju dekou a takto prikrytú nechali odpočívať, až kým nenarástla, koľko sa len dalo. Potom ju rozdelenú na kúsky vložili do pece a vyšiel z nej ten dobrý, úžasný chlieb. Pretože kvások bol dobre uchovaný a pripravený, nechal sa rozpustiť — zaniknúť — uprostred toho množstva, toho davu, ktorý mu vďačil za kvalitu a dôležitosť“^[2].

Ako kvas

Božie kráľovstvo je ako kvas. Na premenu cesta netreba veľa kvasu: stačí, aby to málo bolo skutočne živé, pulzujúce a dobre zmiešané, až do tej miery, že ho nemožno rozlíšiť od ostatného^[3]. Vtedy sa spustí ten nenápadný, zdanlivo neškodný, ale nezastaviteľný proces: kvasenie, ktoré umožňuje vznik chleba. „Nech sa naše srdce naplní radosťou, keď si uvedomíme, že máme byť týmto: kvasom, ktorý prekvasí cesto (...); dostať sa do všetkých srdc a vykonať v nich veľkú prácu premeny na dobrý chlieb, ktorý bude pokojom — radosťou a pokojom — všetkých rodín, všetkých národov: *iustitia, et pax, et gaudium in Spiritu Sancto*; spravodlivosť, pokoj a radosť v Duchu Svätom“^[4].

Svätý Josemaría sa počas rokov veľmi často vracal k tomuto Pánovmu podobenstvu^[5], pretože v ňom videl veľmi výrečný obraz na opísanie apoštolského dynamizmu Opus Dei: kresťanov dokonale premiešaných s masou sveta, povolaných oživovať ho zvnútra ako kvas^[6]. V tomto zmysle, hoci sa sekularizovaný svet môže niekedy javiť ako nepriateľské prostredie, je v skutočnosti prirodzeným prostredím pre charizmu Opus Dei. A naopak: Dielo, hoci je len jedným z aktérov vo veľkej rodine Cirkvi, osobitne odpovedá na potrebu vteliť kresťanské poslanie do všetkých sfér života sekularizovaného sveta.

Svätý Josemaría veľmi skoro pochopil, že Dielo neprichádza riešiť nejaký dočasný problém spoločnosti alebo Cirkvi^[7], pretože svet bude vždy potrebovať božský dych, ktorý ho obnoví zvnútra. Tento dar Ducha Svätého Cirkvi zároveň neprichádza náhodou v momente prechodu od kresťanskej spoločnosti k svetu, ktorý sa stáva misionárskym. V čase, keď kresťanstvo už nie je v centre kultúrneho a inštitucionálneho života, najjasnejší a najvierohodnejší hlas, ktorý môžeme ponúknuť, je ten náš život, konkrétne žitý s Kristom, spolu s druhými. Nastal čas autentických rozhovorov, blízkych tvárí a otvorených srdiec. Nastal čas apoštolátu, ktorý si vyžaduje prítomnosť Ježiša cez jeho učeníkov v každom kúte sveta.

Svedkami skôr než učiteľmi

„Skupine laikov, - písal svätý Pavol VI. - sme nedávno povedali, že dnešný človek počúva radšej svedkov než učiteľov, a tých počúva len vtedy, ak sú zároveň svedkami“^[8]. Tento apoštolát teda vychádza skôr z toho, čo žijeme, než z toho, čo vieme. Tu je rozhodujúce — ešte pred brilantnými odpoveďami či argumentmi — život preniknutý Kristom a odvaha — alebo lepšie, jednoduchosť — nechať ho presvitať. Svätý Josemaría to raz vyjadril takto: „V skutočnosti stačí, aby ste sa nechali formovať“^[9]; stačí nieť v srdci Kristov oheň a kráčať spolu s druhými — to je pôvodný význam slova *rozprávať sa* — cestou života.

V srdciach mnohých ľudí je skrytý hlad. Hlad po zmysle, po kráse, po pravde, ktorý sa často nevyjadruje náboženskými slovami: prejavuje sa v každodennej únave, pochybnostiach, úzkostiach a krehkostiach. A práve tam môžeme vstúpiť s jemnosťou, nie ako učiteľia, ale ako spoločníci na ceste. V pokore, ktorá znamená „žiť v pravde“^[10], im povieme, čo nás udržiava, čo nám dáva pokoj, kde nachádzame silu, čo nám dáva nádej. Podelíme sa o náš vnútorný život, naše hľadanie, náš vzťah dôverného priateľstva s Pánom, ukazujúc aj — a možno najmä — našu zraniteľnosť, lebo práve tam sa milosť ukazuje najzreteľnejšie.

„Ak budeme takto postupovať, dáme tým, čo nás obklopujú, svedectvo prostého a normálneho života, s chybami a nedostatkami, ktoré sú človeku vlastné, no predsa však uceleného. A keď budú iní ľudia vidieť, že žijeme takým istým životom ako oni, budú sa pýtať: Ako je možné, že máte v sebe toľko radosti? Odkiaľ beriete silu, aby ste prekonali sebeckosť a pohodlnosť? Kto vás učí pochopeniu, čistému spolunažívaniu a odovzdanosti, službe ostatným? To je chvíľa, keď im môžeme odhaliť božské tajomstvo kresťanského života: hovoriť s nimi o Bohu, o Kristovi, o Duchu Svätom, o Márii. Je to chvíľa, keď sa môžeme pokúsiť sprostredkovať im — hoci len našimi úbohými slovami — to bláznovstvo Božej lásky, ktoré milosť vliala do našich srdiec“^[11].

Od srdca k srdcu

Svätý Josemaría videl v priateľstve hlavnú cestu života apoštola; uvedomoval si silu, ktorú obsahujú medziludské vzťahy, kontakt jeden na jedného. Apoštolát „priateľstva a dôvery“^[12] znamená chcieť dobro druhého, chcieť to dobro, ktorým je druhý človek; budovať autentické vzťahy, hovoriť zo srdca. „Keď ti hovorím o ‚apoštoláte priateľstva‘, mám na mysli „osobné“ priateľstvo, obetavé, úprimné: jeden k druhému, od srdca k srdcu“^[13].

V roku 2019 nám Otec napísal rozsiahlejší list, aby pripomenul, že priateľstvo nie je len súčasťou apoštolátu obyčajného kresťana, ale nachádza sa v jadre jeho

poslania. Priateľstvo nie je niečo, čo sa praktizuje, ale niečo, čím človek je: som priateľ, som otvorená ruka, tvár, ktorá vo všetkom hľadá stretnutie. „Verné a úprimné priateľstvo nemožno zneužívať ako nástroj: priateľ sa chce s priateľom čisto iba podeliť o dobro, ktoré zakusuje vo svojom živote. Obvykle sa tak deje bez toho, aby si to uvedomoval, cez osobný príklad, radosť a ochotu slúžiť, ktorá sa prejavuje v tisícoch drobností. Napriek tomu „dôležitosť svedectva neznamená, že by sme nemali hovoriť pravdu. Prečo by sme nemali hovoriť o Ježišovi, prečo by sme nemali druhým rozprávať o tom, že on nám dáva silu žiť, že je krásne rozprávať sa s ním, že je nám osožné, keď rozjímame o jeho slovách?“ Ak je priateľstvo pravé, vyústi prirodzene do vzájomnej dôvery, ohľaduplnosti a úcty ku slobode“^[14].

Tento apoštolský štýl nerobí hluk; zvyčajne zostáva nepovšimnutý v novinách, na kongresoch či v pastoračných plánoch. Jeho diskretnosť však nepochádza zo sklonu k utajovaniu, ale z hlbšej skutočnosti: z nevyhnutného faktu, že podstatná časť skutočných dejín sa rodí v každodennom živote. Tak to vycítila jedna významná spisovateľka 19. storočia: „Rastúce dobro sveta závisí čiastočne od činov, ktoré sa nedostanú do dejín; to, že sa veci nemajú až tak zle pre teba a pre mňa, hoci mohli dopadnúť horšie, je čiastočne zásluhou mnohých, ktorí verne žili skrytý život a odpočívajú v hrobách, ktoré nik nenavštevuje“^[15].

Tento apoštolský štýl, ktorý Cirkev dnes čoraz viac potrebuje, mení svet zvnútra. Ide pomaly, áno, ale preniká najhlbšie. Dotýka sa srdca. A srdce, ktorého sa dotkla milosť, sa môže pomýliť, môže zísť z cesty, ale zostáva navždy poznačené. Takto sa zvyčajne rodia skutoční kresťania: prenášaním zo srdca na srdce. *Cor ad cor loquitur*, srdce hovorí srdcu – ako znelo kardinálske motto svätého Johna Henryho Newmana. Tak vznikla Cirkev: niekoľko mužov a žien premenených stretnutím s Ježišom. A tak sa aj dnes toľkokrát znovu rodí – prostredníctvom jednoduchých rozhovorov medzi priateľmi, prostredníctvom úprimných slov, autentických gest, ktoré ukazujú na Živú Prítomnosť.

Tento pomalý, no mocný tok života z jedného človeka na druhého bude musieť prispôsobovať svoju cestu každej situácii. Ako v každej epoche dejín máme vzrušujúcu úlohu hľadať spôsob, ako „odovzdávať podľa čias – prispôsobujúc sa jazyku ľudí, chápaním ich mentalitu – kresťanské posolstvo všetkým dušiam“^[16]. Takmer vždy pôjde o osobné odovzdávanie. Bez potreby veľkých činov či demonštrácií. „Ver mi, apoštolát a katechéza sa zvyčajne musia rozvetvovať postupne: krok po kroku. Každý veriaci so svojím najbližším priateľom. Nás, Božie deti, zaujímajú všetky duše, pretože nám záleží na každej duši“^[17].

Prví kresťania „nemali, z titulu svojej nadprirodzenej voľby, žiadne sociálne ani ľudské programy, ktoré by mali plniť; ale boli preniknutí duchom, určitým chápaním života a sveta, ktoré nemohlo neovplyvniť spoločnosť, v ktorej žili“^[18]. V podstate je toto poslaním, ktoré nám Pán zveruje: byť svedkami, nielen učiteľmi. Prinášať druhým – skôr než súbor náuk a morálnych princípov – kontakt s Niekým živým. Nechať v našom konkrétnom živote zaznieť, že Kristus je reálny. Že môže naozaj prebývať v našej histórii, v našich vzťahoch, v našich slabostiach. A práve tento kontakt so živým Kristom, so vzkrieseným Kristom, povedie jedného či druhého k otázke z rána Turíc: „Čo máme robiť?“ (Sk 2,37), čo mám vo svojom živote zmeniť?, kde sa môžem o Bohu dozvedieť viac?, ako ho môžem lepšie poznať? A vtedy príde čas hovoriť, učiť, usmerňovať.

Svätý John Henry Newman, ktorého nedávno vyhlásil Lev XIV. za učiteľa Cirkvi, sa takto obracal k Pánovi: „Zostaň so mnou, a začnem žiariť tak, ako žiaříš ty; žiaříť tak, aby som bol svetlom pre druhých. Svetlo, Ježišu, príde celé od teba; nebude na ňom nič moje, žiaden môj zásluh. Ty budeš tým, kto bude žiaříť cez mňa na ostatných. Dovoľ mi takto ťa chváliť, ako sa tebe páči: tým, že budem osvetľovať tých, ktorí ma obklopujú. Daj im svetlo tak, ako ho dávaš mne; osviet ich so mnou, skrze mňa. Nauč ma vyžarovať tvoju chválu, tvoju pravdu, tvoju vôľu. Daj, aby som ťa ohlasoval bez kázania: nie slovami, ale príkladom; nákazlivou silou a láskavým vplyvom mojich skutkov; mojou podobnosťou so svätými, pretekajúcou láskou môjho srdca“^[19].

Je pozoruhodné, že ten, kto toľko písal a kázal o viere, sa modlil takýmto spôsobom. Tak je zrejmé, že nejde o mlčanie: Pán chce, aby sme boli pripravení dať dôvod našej nádeji (porov. 1 Pt 3,15); ale naše slová, rovnako ako naše skutky, budú plodné iba vtedy, ak naše srdce horí Kristovým ohňom (porov. Lk 24,32). Kto je apoštolom takýmto spôsobom, možno neuvidí okamžité výsledky, ani žiadne veľkolepé ovocie. Ale ani svätá Mária a svätý Ján ich nevideli pod krížom, ani svätý Pavol vo väzení – takisto mnohí kresťania v dejinách. A predsa skutočne zmenili svet. Lebo Cirkev sa nezrodí masovým hnutím, ale tichým a trpezlivým pôsobením kvasu, odovzdávaním života, ktorý nesieme v sebe. To je veľká zodpovednosť, ktorú Boh kladie do našich rúk. Cirkev – a tá časť Cirkvi, ktorou je Dielo – sme každý z nás. Preto sa svätý Josemaría pýtal prvých členov: „Ak zomriem, budeš pokračovať s Dielom?“^[20].

[1] Porov. F. M. Willam, *Vida de María, la Madre de Jesús* [Preklad: Život Márie, Ježišovej Matky], Herder, Barcelona 1982, p. 151.

[2] Sv. Josemaría, *List°* 1, č. 5.

[3] «Aby ste mohli byť kvasom, je potrebná jedna podmienka: aby ste zostali nepovšimnutí. Kvas nemá účinok, ak sa nedostane do cesta, ak sa s ním nezlúči“ (*List°* 1, č. 5). „Jedna vec nás musí odlišovať: že sa neodlišujeme. Preto sme pre niektorých ľudí, ktorí radi upútavajú pozornosť alebo robia klaunov, divní, lebo nie sme divní.“ (*Tamtiež.*, č. 8).

[4] *Tamtiež.*, č. 5.

[5] *Tamtiež.* Napríklad *Boží Priatel*, č. 257; *List°* 29, čč. 7-8; *Vyhňa*, č. 973.

[6] Porov. Sv. Josemaría, *En diálogo con el Señor* [Preklad: V rozhovore s Pánom], č. 12.

[7] Porov. Sv. Josemaría, *Inštrukcie, 19-III-1934*, čč. 6, 8, 14.

[8] Sv. Pavol VI, *Evangelii nuntiandi*, č. 41.

[9] Sv. Josemaría, slová z besedy okolo roku 1958, zaznamenané v P. Rodríguez, «*Omnia traham ad meipsum* [Preklad: Všetko pritiahnem k sebe]: Význam Jn 12,32 v duchovnej skúsenosti Mons. Escrivá de Balaguer », *Romana* 13 (1991/2) s. 349.

[10] Sv. Terézia od Ježiša, *Vnútorňý hlad*, 6, 10.

[11] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 148.

[12] Takto svätý Josemaría hovoríval o apoštoláte v kontexte priateľstva, ktoré uľahčuje vzájomné otvorenie srdca. Porov. L. Flamarique, «Amistad [Priateľstvo]», *Slovník sv. Josemaríu Escrivá de Balaguer*, Monte Carmelo, Burgos 2013.

[13] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 191.

[14] F. Ocáriz, Pastoračný list, 1-11-2019, č. 18. Porov. František, *Christus vivit*, č. 176.

[15] G. Eliot, *Middlemarch* (vol. II), Harper & Brothers, New York 1873, s. 452.

[16] Sv. Josemaría, *List°* 6, č. 30.

[17] Sv. Josemaría, *Brázda*, č. 943.

[18] Sv. Josemaría, *List°* 29, č. 22.

[19] Sv. John Henry Newman, *Meditations and Devotions*, Longmans Green & Co, Nueva York-Londres 1907, s. 365 (traducción nuestra).

[20] S. Bernal, *Monseñor Josemaría Escrivá de Balaguer. Apuntes sobre la vida del Fundador del Opus Dei*, Madrid, Rialp 1980, 6^a ed., s. 356.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (20): Rozsievачi pokoja a radosti

Chudobná žena, natiahnutá na zemi s lampou, ktorá sotva osvetľuje priestor, nedokáže skryť svoje rozrušenie. Opakovane sa jej v mysli vracajú tie isté výčitky, zatiaľ čo unavenými očami, s čoraz menšou nádejou, prehľadáva všetky kúty svojho domu. Jedna z jej desiatich strieborných drachiem sa stratila; a s ňou prinajmenšom celý deň práce. Napokon to nie je tragédia, a predsa sa nedokáže zmieriť s tým, že by tieto úspory len tak odpísala, akoby sa nič nestalo (porov. Lk 15,8).

Je len málo pocitov takých skľučujúcich ako strata potrebnej veci vo vlastnom dome. K nepríjemnosti zo straty sa pridáva tušenie, že hoci ju nevidíme, musí byť niekde veľmi blízko. Niečo podobné sa deje s plnosťou srdca, ktorú nazývame šťastím. Zvyčajne, keď sa veciam darí, je šťastie pre nás ako minca na svojom mieste v mešti: nevenujeme mu osobitnú pozornosť. No len čo nás z akéhokoľvek dôvodu zaplaví smútok alebo nám vychladne srdce, začneme sa pýtať, kde sa nám stratilo...

Nechať sa nájsť Bohom

Uprostred svojho horlivého hľadania žena zrazu zbadá drobný záblesk striebřitého svetla, ktorý na okamih prejde miestnosťou. Pomalým pohybom sa nadvihne a upriami pohľad na spodnú časť malého stolíka. Ako sa k nemu približuje s čoraz väčšou istotou, minca jej odráža svetlo lampy – a s ním sa jej vracia aj radosť a nádej (porov. Lk 15,8–9).

Toto krátke a všedné podobenstvo je prekvapujúce aj výkladom, ktorý mu dáva sám Pán. Ježiš nám ukazuje, že tou mincou sme my — každý jeden, každý hriešnik — a že Boh i všetci jeho anjeli sa radujú zakaždým, keď nás nájdú (porov. Lk 15,10). Nepomer medzi hodnotou mince a radosťou ženy, ktorá pozýva svoje susedky osláviť túto udalosť, má názorne ukázať, do akej miery Božie milosrdenstvo presahuje všetky ľudské meradlá. Zároveň nám však pomáha rozpoznať skutočný prameň nášho šťastia: nechať sa nájsť Bohom. Najautentickejšia radosť, ktorú môžeme zakúsiť, je tá, ktorá naplňa Pánovo srdce a zakaždým sa prelieva aj do nás, keď sa necháme milovať.

Mohli by sme si myslieť, že hoci je to všetko veľmi pekné, ľahšie je radovať sa vtedy, keď máme úspech alebo keď sa darí ľuďom, ktorých milujeme. Radosť je napokon cit, ktorý sprevádza vlastnenie dobra^[1]. Svätý Josemaría však píše: „Tvoja radosť nemá byť radosťou fyziologického druhu, ako je radosť zdravého zvieraťa. Radosť, ktorú by si mal mať, je iná, nadprirodzená, ktorá pochádza z

toho, že si odovzdal všetko — aj seba — do milujúceho náručia svojho Boha Otca“^[2]. To je najhlbší prameň našej radosti, ktorá nespočíva ani tak vo vlastnení konkrétnych dobier, ako skôr v postoji srdca: v radosti Božích detí. „Máme, môžeme mať vždy ‚nádej, ktorá nezahanbuje‘, nie pre istotu v seba samých ani v čokoľvek na tomto svete, ale ‚lebo Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého, ktorého sme dostali‘ (Rim 5,5)“^[3].

Je, samozrejme, veľmi prirodzené, že si pre seba i pre iných želáme úspech a zdravie. Robíme to neustále, už len tým, že sa navzájom pozdravíme alebo niekomu poprajeme veľa šťastia pred výzvou či ťažkosťou. Okrem toho, z pohľadu viery, tešiť sa z dobrých vecí je spôsob, ako byť vďační Bohu, ktorý sa o nás vo svojej prozreteľnosti vždy stará s jemnosťou. Všetky dobré veci v živote nás môžu viesť k zvolaniu spolu s Tobiášom: „Zvelebený si za to, že si ma potešil a že sa nestalo, čoho som sa obával, ale urobil si s nami podľa svojho veľkého milosrdenstva“ (Tob 8,16). Dokonca nás povedú k tomu, aby sme sa o svoju radosť delili, pretože zakaždým, keď sa nám darí a práve preto prežívame zdravú radosť zo života, môžeme vnútri počuť tie múdre slová, ktoré svätý Pavol pripisuje samotnému Ježišovi: „Blaženejšie je dávať ako prijímať“ (Sk 20,35). Naše chvíle modlitby sa tak môžu stať časom, keď sa pýtame, ako sa o tieto dary a túto radosť podeliť s inými. Aj obdobia hojnosti nás tak budú viesť k Bohu.

Zároveň však vieme, že sme neboli stvorení pre radosť s dátumom spotreby. To, po čom naše srdce túži najhlbšie, nie je, aby sa nám na zemi vo všetkom darilo, ale aby sa nám darilo v nebi: aby sme mohli Boha milovať naveky spolu s mnohými drahými ľuďmi. A práve túto perspektívu môžeme ľahko stratiť zo zreteľa, ak nie sme pozorní vo svojom vzťahu s Bohom; potom by sme sa mohli sklznúť k svetskej zbožnosti alebo viere. Preto je užitočným cvičením z času na čas sa zamyslieť nad tým, aké úmysly v našej modlitbe prevažujú. Boha, ktorý je naším Otcom, môžeme prosieť o čokoľvek. No čomu dávame väčšiu váhu? Pracovnému úspechu a zdraviu, alebo tomu, aby sme sa viac približovali k Bohu a privádzali k nemu aj druhých? Čo nás vedie k častejšej modlitbe: vyhliadka na budúcnosť bez finančných starostí, alebo obrátenie priateľa či príbuzného? Záleží mi viac na jedle a odeve, alebo na Božom kráľovstve a jeho spravodlivosti (porov. Mt 6,33)?

Radostne smutní

„Prečo sú ľudia smutní?“ pýtal sa raz svätý Josemaría. „Pretože sa náš život nevyvíja tak, ako sme to osobne očakávali a pretože sa vynárajú prekážky, ktoré nám bránia, alebo aspoň sťažujú spokojne robiť to, čo sme si predsavzali“^[4]. A v tomto, vysvetľuje svätý Augustín, trpia spolu zlí aj dobrí: „trpia spolu nie preto, že by spoločne viedli skazený život, ale preto, že spolu milujú tento pozemský život“^[5]. Ide o prirodzený smútok, ktorý prezrádza lásku k životu a môže sa stať príležitosťou na obrátenie, na nové usporiadanie hodnôt. Ak sa však – nad rámec počiatočného sklamania – tento smútok začne zakoreňovať v našom srdci, možno je to preto, že sme zbožstili dobrá, o ktoré sme prišli, alebo preto, že sme hľadali radosť v príliš pominuteľných veciach. Preto nám niekedy bolesť môže otvoriť dvere k silnejšej túžbe po šťastí neba, kde nás Boh „nájde“ už navždy. To je prísľub, ktorý sa skrýva v Ježišovom utešujúcom blahoslavenstve: „Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení“ (Mt 5,4).

Zároveň je možné občas zakúšať aj druh zármutku, ktorý pramení z našej časnosti — zo vzostupov a pádov života — a z neistoty, ktorá ich sprevádza. Závoj tajomstva, ktorý nám niekedy zakrýva konečný zmysel udalostí, nás môže priviesť do stavu všeobecného alebo nejasného smútku, najmä ak má človek melancholickú povahu. Nie nadarmo jedna z najtradičnejších mariánskych modlitieb opisuje tento svet ako „slzavé údolie“^[6].

Tieto chvíle skutočnej bolesti by nás nemali príliš znepokojovať, pretože často odhaľujú hlboký spôsob prežívania, ktorý nám pomáha vstúpiť do otázok sveta a do tajomstiev ľudskej duše. Dôležité je, aby nás tento smútok neviedol k osamelosti ani k strate dôvery v Boha. Preto sa náš Otec raz pýtal: „Ale čo ak mojím krížom bude znechutenie alebo smútok? — V takom prípade by som s tebou bol šťastný aj v smútku“^[7]. Je možné trpieť a zároveň dôverovať Bohu, prijímať jeho vôľu, aj keď sa nám zdá tajomná. Ako by sme si napríklad pri náhlej smrti blízkeho človeka nemali spomenúť na tak ľudské slzy, ktoré Kristus vyronil nad smrťou svojho dobrého priateľa Lazára? A predsa práve v tejto chvíli bolesti Ježiš vydáva silné svedectvo o svojom vzťahu k Otcovi: „Otče, ďakujem ti, že si ma vypočul. A ja som vedel, že ma vždy počuješ“ (Jn 11,41–42).

„Moja duša je smutná až na smrť“ (Mt 26,38). Je ťažké si predstaviť, aké myšlienky zaplavili apoštolov, keď počuli tieto Ježišove slová v Getsemanskej záhrade, a ešte ťažšie je nahliadnuť do vnútra jeho ľudskej duše. Je tajomstvom, že Ježiš, hoci mal vždy plné vedomie svojej božskosti, mohol prejsť skúškou takej veľkej bolesti a horkosti. Vieme však, ako sa jeho modlitba končí: „Nie ako ja chcem, ale ako ty“ (Mt 26,39). Plniť Božiu vôľu, prijímať jeho plány, nie je vždy jednoduché. Niekedy môžeme, podobne ako Ježiš, pred neistou situáciou alebo ťažkým rozhodnutím pocítiť určitý smútok; a predsa môžeme mať hlboko v duši, pod touto hmlou, radosť z toho, že sme Božími deťmi. Ako hovorí žalmista: „A keď som pri tebe, nič pozemské ma neteší“ (Ž 73,25).

„Nie každá bolesť ani každé odriekanie spôsobujú smútok, najmä keď sú prijaté s láskou a z lásky“^[8]. Pre toho, kto skutočne hľadá Pána, „majú zármutok, trápenie a bolesť inú príchut': zmiznú totiž, akonáhle naozaj prijmem Božiu vôľu, ak plníme jeho plány ako verné deti, hoci máme nervy napnuté na prasknutie a utrpenie sa zdá byť neznesiteľným.“^[9] Po Kríži, keď prijímame Božiu vôľu, nás vždy čaká radosť zmŕtvychvstania. Budeme počuť Ježiša, ako nám šepká: „Budete žialiť, ale váš smútok sa premení na radosť“ (Jn 16,20).

Zorganizovať oslavu

Keď má žena mincu opäť v rukách, vybehne zo svojho domu, aby priniesla dobrú správu. Hľadá susedky a priateľky, s ktorými by sa podelila o svoju radosť a porozprávala im, ako sa jej to podarilo. „Radujte sa so mnou, lebo som našla drachmu, čo som stratila“ (Lk 15,9).

Radosť má rozpínavú logiku: celá smeruje k oslave. Preto je prirodzené, že sa chceme podeliť o pocit pokoja, ktorý v nás prebýva: o vedomie, že sme Bohom milovaní — nájdení. Práve veľká časť nášho apoštolátu spočíva v tom, že prenášame našu pokojnú radosť do srdiec tých, ktorí sú zarmútení a bez nádeje, aby sa chceli zúčastniť na Božej hostine (porov. Mt 22,4). Preto svätý Josemaría opisoval povolanie do Diela i povolanie všetkých kresťanov ako pozvanie byť „rozsievačmi pokoja a radosti“. Apoštolát kresťana, hovoril raz, „nie je ani

politickým programom, ani kultúrnou alternatívou: znamená šírenie dobra, šírenie túžby milovať, zasievanie pokoja a radosti v konkrétnych podmienkach“^[10].

Existuje aj druh oslavy, ktorá je povrchná, pretože kladie dôraz skôr na individuálne zážitky než na stretnutie medzi osobami, viac na hľadanie seba než na spoločenstvo^[11]. Vo svojej jednoduchosti nás podobenstvo o tejto žene vracia k podstate slávnosti: k zdieľanej radosti. Je pekné pomyslieť si, že oslavu, ktorú žena usporiada, aby sa podelila o svoju radosť, zaplatí tou istou mincou, ktorú pred chvíľou našla. Objavuje sa tu ďalšia rovina tejto božskej logiky, tak málo vypočítavej: tam, kde by naša myseľ myslela na šetrenie, Boh nás vyzýva, aby sme nešetrili na výdavkoch (porov. Lk 15,22–23).

Každý z nás, nezabúdajme, je touto mincou. Ak nás prišiel hľadať, je to preto, aby sa cez naše darovanie dostal k mnohým ďalším mužom a ženám v ich hlbokom smáde po šťastí. Na to sa potrebujeme nechať „minúť“ ako drachma, s vedomím, že v Božej láske máme bohatstvo, o ktoré nás nik nemôže pripraviť: „Kto nás odlúči od Kristovej lásky? Azda súženie úzkosť alebo prenasledovanie, hlad alebo nahota, nebezpečenstvo alebo meč?“ (Rim 8,35).

* * *

„Nech je zvelebený Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, Otec milosrdenstva a Boh všetkej útechy! On nás potešuje v každom našom súžení, aby sme mohli aj my potešovať tých, čo sú v akomkoľvek súžení, tou útechou, ktorou Boh potešuje nás“ (2 Kor 1,3–4). Práve preto, že sme v každom okamihu Bohom potešovaní, nositeľmi rán a neistôt, „smutní, a predsa vždy radostní“ (2 Kor 6,10), Pán nás posielal, aby sme potešovali všetkých, ktorých na svojej ceste stretáme. „Radosti a nádeje, žalosti a úzkosti ľudí dnešných čias, najmä chudobných a všetkých, ktorí trpia, sú zároveň radosťami a nádejami, žalosťami a úzkosťami Kristových učeníkov“^[12]. Preto „žiarivé a radostné domovy“^[13], ako si svätý Josemaría predstavoval naše rodiny a centrá Diela, budú také nie ani tak pre vonkajšiu dokonalosť, ako skôr preto, že sú miestami, kde sa oslavuje Božie milosrdenstvo a odkiaľ vyžaruje hlboké šťastie. „Hovorím vám: Takú radosť majú Boží anjeli z jedného hriešnika, ktorý robí pokánie“ (Lk 15,10).

[1] F. Ocáriz, Pastoračný list, 10-03-2025.

[2] *Cesta*, č. 659.

[3] F. Ocáriz, Pastoračný list, 10-03-2025, č. 4.

[4] Sv. Josemaría, *Boží Priatelja*, č. 108.

[5] Sv. Augustín, *Boží štát*, I, IX, č. 3.

[6] Mariánska antifóna *Salve Regina*

[7] *Vyhňa*, č. 252.

[8] F. Ocáriz, Pastoračný list, 10-03-2025, č. 1.

[9] *Boží Priatelja*, č. 311.

[10] *Íst s Kristom*, č. 124.

[11] Porov. J. Pieper, *Una teoría de la fiesta* [Preklad: Teória oslavy], Madrid, Rialp 2023.

[12] Pastoračná konštitúcia *Gaudium et Spes*, č. 1.

[13] Sv. Josemaría, *List°* 29, č. 57; *Íst s Kristom*, čč. 22, 27.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkost, poslanie (21): „On pracuje so mnou“. Premieňajúca sila práce

„Zošli svoju múdrosť, Pane, z trónu svojej slávy, aby ma sprevádzala a pracovala so mnou, aby som vedel, čo sa ti páči“^[1]. V prvých týždňoch liturgického obdobia Cez rok sa Cirkev každoročne modlí týmito slovami inšpirovanými Knihou múdrosti (porov. Múd 9,10). Múdrosť, ktorá je „chuťou dobra“^[2]: schopnosť rozpoznať to, čo je skutočne dôležité, to jediné potrebné, lepší podiel (porov. Lk 10,42). Čoraz viac ľudí si váži tento nehmotný poklad: sklamaní imperatívmi úspechu a istoty, ktoré ich zanechali prázdnych, začínajú hľadať ďalej. Niekedy ich toto hľadanie privedie ku kresťanskej viere, inokedy ich vedie k skúmaniu starobylých náboženských a filozofických tradícií Ďalekého východu, gréckych škôl ako stoicizmus, alebo dokonca k spiritualitám New Age.

„Zošli svoju múdrosť z trónu svojej slávy“: keď sa Cirkev takto modlí, povznáša sa uprostred týchto túžob a ohlasuje Boha ako jediný zdroj pravej múdrosti. Pre veriaceho na tom nie je nič nezvyčajné; čo však môže znamenať, že táto múdrosť zhora „pracuje so mnou“, že ma sprevádza v mojej každodennej práci? V niektorých z už spomenutých tradícií sa totiž každodenná práca často vníma skôr ako prekážka na ceste k múdrosti a plnosti života. V Biblii sa však múdrosť – Boží plán spásy pre jeho ľud, postupne zjavovaný v Zákone a prorokoch – presadzuje práve cez život a prácu ľudí. Najprv sa prejavila v diele stvorenia sveta a vrchol dosiahla vtelením Slova, slovami, gestami a prácou Ježiša Nazaretského.

„Nadprirodzený motív“

Svätý Josemaría vo svojom kázaní často zdôrazňoval, že Ježišova spása, definitívne zjavenie múdrosti, zahŕňa nielen jeho učenie, zázraky a obeť na kríži, ale aj jeho každodennú prácu v Nazarete. „A keďže prácu si osvojil aj Kristus, stáva sa pre nás realitou vykúpenou i vykupiteľskou: nie je to len okruh, v ktorom sa človek pohybuje a žije, ale aj prostriedok a cesta k svätosti, posvätená i posväcujúca skutočnosť“^[3]. Ježišovou prácou v Nazarete boli všetky činnosti zamerané na napĺňanie rôznych potrieb ľudského života začlenené do Božieho plánu.

„Naozaj nie je možné povedať, že by existovali ušľachtilé skutočnosti, ktoré by mali výlučne svetský charakter, odkedy sa Slovo Božie znížilo k tomu, že v plnosti prijalo ľudskú prirodzenosť a posvätilo zem svojou prítomnosťou a prácou svojich rúk“^[4]. Všetko, čo robíme, tak nadobúda nový význam: múdrosť, ktorá je „so mnou“ a „pracuje so mnou“, je sám Ježiš, ktorý spája moju prácu so svojou. Moja práca sa tak môže stať prejavom tejto Božej múdrosti – a to znamená „posvätiť ju“:

urobiť z nej niečo, čo patrí Bohu, rozšírenie jeho trvalého požehnania nad svetom (porov. Gn 1).

Tento horizont, hoci je nepochybne krásny, sa niekedy môže zatemniť alebo sa objaviť až po čase. Nie je málo ľudí, ktorí sa cítia vyčerpaní či zdrvení váhou svojho povolania, alebo „vyhorení“ po rokoch intenzívnej práce. Iní trpia neúspešným hľadaním zamestnania alebo sa spamätávajú z vážneho profesijného neúspechu. A niektorí ťažko znášajú „nedobrovoľnú nečinnosť“^[5] spôsobenú starobou či chorobou. Pre všetkých – v akomkoľvek stave sa nachádzajú – platí to, čo svätý Josemaría napísal v *Ceste*: „Vlož nadprirodzenú pohnútku do svojej odbornej práce a posvätiš ju“^[6].

Táto veta sa zdá jednoduchá, no skrýva v sebe pohľad na svet, ktorý je stále nový a neobyčajný. Moja práca, alebo moje úsilie nájsť si zamestnanie či byť užitočný druhým napriek fyzickým obmedzeniam... to všetko je na mieste – ba musí byť na mieste! – v pláne Božej múdrosti. To, čo sa stáva svätým a tajomne plodným, je moja „bežná práca“, ktorú by som mohol robiť aj sám od seba. V skutočnosti moja práca už vopred patrí Bohu ako niečo, čo môže byť sväté, no vyžaduje si správne nastavenie srdca.

„Nadprirodzený motív“ sa prejavuje v kvalite i v ľudskosti práce: „podstatnou súčasťou diela – posväcovania obyčajnej práce –, ktoré nám Boh zveril, je dobré vykonávanie samotnej práce, aj ľudská dokonalosť, svedomité plnenie všetkých profesionálnych a spoločenských povinností“^[7]. Zastavme sa pri týchto slovách: „dokonalosť“ práce sa podľa svätého Josemaríu meria podľa „profesionálnych a spoločenských povinností“. To nás privádza k samotnému jadrú svätosti práce, k jej osobitnému spôsobu príslušnosti Bohu.

Keď práca nadobúda tvár

Každú prácu možno pochopiť v kontexte vzťahov: ide o službu, ktorú dlžíme konkrétnej osobe alebo spoločenstvu, niekomu, kto má potrebu, ktorú sa profesionál zaviazal naplniť. Odtiaľ pochádza aj slovo „profesia“, z latinského *professio*: verejné vyhlásenie záväzku. Sieť výmeny služieb, ktorá takto vzniká, robí z práce skutočne ľudskú činnosť. Napriek zdanlivej odosobnenosti mnohých povolaní 21. storočia tieto vzťahy ticho pretrvávajú: upratovač, ktorý sa zaväzuje vytvárať príjemné prostredie pre ostatných zamestnancov; letecký inžinier, ktorý cíti zodpovednosť za životy pasažierov; architektka, ktorá navrhuje priestory s ohľadom na spolužitie tých, čo v nich budú bývať; skladník, ktorý dbá na včasné a nepoškodené doručenie tovaru; reštaurátorka kultúrneho dedičstva, ktorá uchováva hodnoty pre ďalšie generácie...

Pre toho, kto sa usiluje posväcovať svoju prácu – teda začleniť ju do Božích plánov –, sa tieto vzťahy dostávajú do popredia: práca sa perzonalizuje, nadobúda tvár. A práve do tejto siete ľudských vzťahov sa vkladá „nadprirodzený motív“, ktorý prácu posväcuje: „Netreba ale zabúdať, že táto dôstojnosť práce je založená na láske. Veľkým privilegiom človeka je schopnosť milovať, a tak presahovať všetko prchavé a prechodné. Dokáže milovať iné ľudské tvory, vysloviť „ty“ a „ja“ naplnené zmyslom. A môže milovať Boha, ktorý nám otvára brány neba, ktorý z nás robí členov svojej rodiny a ktorý nám dovoľuje hovoriť s ním bezprostredne tvárou v tvár. Preto by sa človek nemal obmedzovať iba na robenie vecí, na

vyrábanie predmetov. Práca sa rodí z lásky, je prejavom lásky a láske sa i podriaďuje.“^[8]

Inými slovami, „nadprirodzený motív“ nie je nič iné ako láska k Bohu a k ľuďom. V týchto riadkoch, ako aj inde, svätý Josemaría píše slovo Láska s veľkým písmenom, pretože Láska – zdroj každej inej lásky – je Boh. Láska, ktorá prebýva vo mne, keď sa nechám Bohom milovať, keď otvorím oči jeho osobnej prítomnosti pri mne, keď sa naučím hovoriť s ním ako s priateľom, z tváre do tváre. Táto láska „otvára brány neba“, premieňa našu vlastnú skutočnosť na nebo, pretože sme s Tým, ktorý nás nekonečne miluje, prijímame jeho lásku a s radostnou vďačnosťou ju opätujeme. Tak presahujeme „pomínutelné a dočasné“ a dosahujeme cieľ, po ktorom túžia všetci hľadači múdrosti: milovať a požehnávať ako Boh. Táto láska znamená vysloviť ty a ja v plnom zmysle týchto slov: vyjsť z väzenia vlastného egoizmu a objaviť druhého akoby po prvý raz.

Preto, ako vysvetľuje svätý Josemaría, „práca kresťana nemôže byť iba otázkou robenia vecí, vytvárania predmetov“. Toto je pokušenie, ktorému všetci čelíme, najmä v dnešnej kultúre: obmedziť sa na plnenie úloh a cieľov alebo merať úspech či neúspech podľa materiálnej efektívnosti, podľa výsledkov, ktoré možno ukázať a spočítať. V takmer každom pracovnom prostredí sa často stáva, že rôzne tlaky – naliehavosť, konkurencia, nečakané situácie – sťažujú pohľad za „predmety“ bezprostredných starostí, aby sme videli osobu, ktorá sa za nimi skrýva. Zamestnanci firmy, pasažieri lietadla, zákazníci čakajúci na svoje nákupy... všetci títo ľudia sa môžu dostať do úzadia, zatienení inými požiadavkami.

Tvárou v tvár tejto zložitosti svätý Josemaría zdôrazňuje, že skutočná hodnota práce sa meria láskou. Láska dáva práci jej premieňajúcu silu, ako to zhrňuje na konci odseku: ak je od Boha, „rodí sa z lásky“, pretože iba srdce, ktoré vie, že je milované, môže chápať svoju prácu ako spôsob milovania; „prejavuje lásku“, pretože sprítomňuje Boží spôsob bytia; je „usporiadaná k láske“, pretože sa skutočne snaží slúžiť, pomáhať, starať sa o ľudí a o svet. Táto láska vysvetľuje, prečo chce človek stále zlepšovať kvalitu svojej práce. Nejde o posadnutosť efektívnosťou, perfekcionizmus ani strach zo zlyhania: ide o túžbu lepšie slúžiť tým, ktorých milujeme. Robím to dobre, s láskou, pretože myslím na ľudí. A ak ma pohýna láska, aj to, čo sa ľudsky javí ako neúspech, môže byť v Božích očiach víťazstvom. Veď napokon „Boh ma nepovolal, aby som bol úspešný. Boh ma povolal, aby som bol verný.“^[9]

V nedávnom posolstve Otec vysvetlil, v akom zmysle je „motív“, ktorý umožňuje posväcovať prácu, skutočne nadprirodzený: „Nie je to len práca pre Boha, ale je to zároveň a nevyhnutne *Božia práca*; je to On, kto miluje ako prvý a prostredníctvom Ducha Svätého umožňuje našu lásku.“^[10] Keď dovolíme, aby Božia múdrosť zostávala s nami a pracovala s nami, naše úsilie nie je iba zasvätené Bohu a inšpirované ním: stáva sa samotnou Božou prácou. A vtedy si môžeme skutočne osvojiť Ježišove slová: „Môj Otec pracuje doteraz, aj ja pracujem (...); Syn nemôže nič robiť sám od seba, len to, čo vidí robiť Otca“ (Jn 5,17.19). Keď sa to stane, naša práca sa stáva iskrou Božej lásky v dejinách: malou, no životne dôležitou súčasťou jeho veľkého plánu spásy. A to dáva našej bežnej, každodennej práci premieňajúcu silu, evanjelizačný potenciál, ktorý môže spočítať či predvídať iba Boh: skutočne prispievame k spáse sveta.

[1] Liturgia hodín, štvrtok 3. týždňa obdobia cez rok, čítanie. Latinský text znie takto: „Emitte, Domine, sapientiam de sede magnitudinis tuae, ut mecum sit et mecum laboret. Ut sciam quid acceptum sit apud te”.

[2] Sv. Bernard, *Kázeň* 85, 5.

[3] *Íst s Kristom*, č. 47.

[4] *Tamtiež*, č. 120.

[5] *Cesta*, č. 294.

[6] *Cesta*, č. 359.

[7] Sv. Josemaría, *List°* 24, č. 18.

[8] *Íst s Kristom*, č.48.

[9] Porov. L. Maasburg, *La Madre Teresa de Calcuta. Un retrato personal* [Preklad: Matka Tereza z Kalkuty. Osobný opis], Madrid, Palabra 2012, s. 208.

[10] F. Ocáriz, *Správa*, 10-X-2024.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (22): Naplniť svet svetlom

„Ako zle je byť ďaleko od Boha!“, hovorí sa, že raz povedal svätý Ján Pavol II. niekomu, kto sa už roky nespovedal[1]. Tí, ktorí nevyrastali vo viere, alebo sa od nej v mladosti vzdialili, aby ju neskôr znovu objavili, dobre vedia, čo táto vzdialenosť znamená. Keď po prvýkrát pocítia, že sa k nim Boh chce priblížiť, môže sa stať, že to nepoznajú, alebo že si od neho držia odstup kvôli pýche či lenivosti zmeniť svoj život. Ale hneď ako sklopia zbrane, zažijú to, čo píše žalmista: „*Dominus illuminatio mea*; Pán je moje svetlo“ (Ž 27, 1). Svet sa vtedy nemení; všetko zostáva rovnaké, ale všetko sa stáva iným. Všetko sa stáva viditeľným v žiare Božieho svetla.

Chcieť vidieť

Ježiš a jeho učeníci kráčajú po rušných uliciach Jeruzalema a po slnečných cestičkách Galileje. Stretávajú sa s ľuďmi, ktorí cítia žiaru slnka na svojej koži, hoci nevidia jeho zlaté lúče, a ktorí počujú len krik davu, bez toho, aby vedeli, odkiaľ prichádza alebo čo ho spôsobuje. Sú slepí. Nemôžu sa vydať na cestu, lebo nedokážu nasmerovať svoje kroky. Vyvolávajú smiech u posmievačov, pohrdanie pri pyšných a súcit pri bratoch. Ich životom doslova chýba perspektíva.

Zrazu sa stane niečo, čo nikto nečakal. Podnecovaná Izaiášovými proroctvami horí v hĺbke srdca malý plamienok viery a nádeje: „Vtedy sa otvoria oči slepých“ (Iz 35, 5). Nastal čas naplnenia. Bartimej volá silným hlasom: „Ježišu, synu Dávidov, zmiluj sa nado mnou!“ Ježiš odpovedá: „Čo chceš, aby som ti urobil?“ A on: „*Ut videam*, aby som videl.“ S mocnými a jednoduchými Ježišovými slovami – „Chod', tvoja viera ťa zachránila“ – Bartimej začína vidieť (porov. Mk 10, 46-52).

Preskočme teraz o dvadsať storočí dopredu: svätý Josemaría prechádza ulicami Logroña, pozoruje fasády a architektonické detaily, hľadajúc inšpiráciu pre svoje budúce povolanie. Mladík prekypuje životným nadšením: rastie vo svojom srdci a ide s otvorenými očami. Jedného zimného dňa, keď krása budov kontrastuje s bielou snehovou pokrývkou, jeho pohľad spočívne na karmelitánoch, ktorí kráčajú bosí po snehu. Stopy týchto mužov svedčia o jednoduchej a odvážnej zbožnosti. Iní chodci ich síce zotrú, ale v srdci toho chlapca zostanú nezmazateľne vtlačené.

Čo táto skúsenosť prebudí v chlapcovi? Tie isté slová ako u slepca z Jericha: *Domine, ut videam!* Tak ako Bartimej, bude volať a modliť sa, a tak ako Bartimej bude vypočutý. Po desiatich dlhých rokoch modlitby, prosenia, volania a hľadania uvidí úlohu, ktorú mu Boh zveril. Ale ten deň, 2. október 1928, nebude

posledným, keď sa bude modliť týmito slovami. Slová naďalej zostanú na jeho perách, pripravené na to, aby ich vyslovoval znova a znova až do konca svojho života. Sú prejavom jeho neustálej modlitby, aby nestratil svetlo, aby nestratil Božiu blízkosť. Umožnia mu priniesť svetlo a Božiu blízkosť mnohým dušiam.

V protiklade k horlivej modlitbe Bartimeja a Josemaríu, ktorí *chcú vidieť*, existuje však dobrovoľná slepota: „Nechaj oči zatvorené – zdá sa, že si niektorí hovoria –, lebo v skutočnosti nie je čo vidieť. Nemysli, lebo nech robíš čokoľvek, nenájdeš pravdu a pravdepodobne ani neexistuje. Prečo sa modliť? Tak či onak, nikto nepočúva tvoju modlitbu...“. Skepticizmus, presvedčenie, že nám zostáva nanajvýš tma rozumu bez viery, je živnou pôdou pre zúfalstvo, ten stav duše, v ktorom zhasína každá túžba dosiahnuť cieľ, lebo človek sa presvedčil, že niet čo nájsť; alebo ak by aj bolo, nie je to v našich silách.

Predtým, ako uzdraví slepého alebo chorého, často počujeme, ako sa Ježiš pýta: „Čo chceš, aby som pre teba urobil?“ To nám pripomína niečo, čo už dobre vieme. Ježiš nás uzdraví len vtedy, ak prijmem svoju chorobu a ak sa z nej chceme vyliečiť. Kto si myslí, že už vidí dokonale, nemôže vyjsť zo svojej slepoty (porov. Jn 9, 39–41). Tí, ktorí radšej majú zavreté oči alebo hlavu zaborenú do piesku, nemajú čoho sa báť od Ježiša: Pán pre nich nemôže veľa urobiť. Naopak, tí, ktorí vedia, že sú slepí, nakoniec uvidia, hoci zázrak môže trvať dlho, ako sa to stalo tomu druhému slepému, ktorý videl chodiace stromy namiesto ľudí (porov. Mk 8, 24).

V tme

Prvá strana *Božskej komédie*, tej strhujúcej cesty peklom, očistcom a nebom, začína krátkym autorovým autoportrétom. Zrelý muž, *nel mezzo del cammin di nostra vita*, prechádza temným lesom[2]. Má oči otvorené dokorán. Nie je slepý, a predsa nevidí o moc viac ako chudák Bartimej. Kamkoľvek sa pozrie, jeho oči vždy narazia na tmú lesa. Zakopne, spadne. Zdá sa, že je odsúdený na smrť práve tam. Ako sa dostal na toto miesto? Sám priznáva, že to presne nevie, ale evanjelium nám dáva nápovedu.

Ježiš nám rozpráva o desiatich pannách, ktoré všetky stoja pred cestou v tme. Každá z nich má lampu, aby si osvetlila cestu. Päť z nich je rozvážnych a zaobstarali si olej, aby ich lampy svietili až do konca. Päť z nich je nerozvážnych, nerozumných. Zaneprázdnené mnohými vecami, zabudnú na olej. Nastáva noc a prvých päť môže pokračovať v ceste, zatiaľ čo ostatných päť zostáva pozadu, v tme (porov. Mt 25, 1-13).

Danteho temná džungľa opisuje skúsenosť blúdenia životom bez toho, aby sme presne vedeli, kam máme ísť. Ide o temnotu, v ktorej sa niekedy môžeme dobrovoľne zdržiavať: „Nechaj svetlo zhasnuté, lebo kto vie, čo uvidíš, keď sa rozsvieti...“. Vlastná nedokonalosť, vlastné hriechy, vnímanie zla vo svete... všetko to nás niekedy zdá sa vyzývať, aby sme zostali v tme. Je noc, zdôrazňuje svätý Ján, keď Judáš opúšťa miestnosť Poslednej večere, aby zradil Ježiša (Jn 13, 30). V tme má diabol lepší prístup k dušiam. Je menej jasne rozpoznateľný ako otec lži. Človek potom možno ľahšie dovoľí, aby sa jeho duša pošpinila, lebo nakoniec takmer nevidí, ako sa postupne znečisťuje. A ak niekto príde a ponúkne, že zapáli sviečku, možno to odmietne a radšej nechá všetko v tme, lebo „každý, kto zle robí, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby jeho skutky ne boli odhalené“ (Jn 3, 20).

Diabol, naopak, zdá sa, neobviňuje; zdá sa, že ak ideš s ním, tvoje hriechy nemusia byť odpustené: rozpustia sa v tme. Ale hoci si niekedy vyberáme tmú ako úkryt, v skutočnosti sme stvorení pre svetlo.

Hra svetiel

Z Danteho temnej džungle sa presúvame na Times Square v New Yorku. Je to ohromujúci zážitok. Ste obklopený jasnými svetlami, ktoré súperia o vašu pozornosť, o váš pohľad. Reštaurácie, kiná a obchody s ponukou, ktorá sa zdá byť bez hraníc, sú to zvodné paláce morálneho úpadku. Máte otvorené oči. Nie ste slepý, ani vám nechýba svetlo. A predsa na tom nie ste o moc lepšie ako Bartimej na okraji cesty, ani ako Dante v jeho temnej džungli. Vidíte *príliš veľa*; váš pohľad blúdi z miesta na miesto a ak sa na niečom zastaví, nie je to to, čo by ste skutočne chceli vidieť, ale to posledné, čo upútalo vašu pozornosť. Ste obklopený svetlami, ale blúdite v polotme.

Svetelné reklamy na Times Square už nie sú len na jednom mieste na mape: blikajú vo vrecku každého. A nepriateľ to vie až príliš dobre. Keďže samotná tma mu nedovolí pritiahnuť dušu k sebe, osvetľuje svoje cesty jasnými, ale pominuteľnými svetlami a zároveň sa snaží zatieniť Božie cesty. Duchovný boj medzi dobrom a zlom, medzi svätým Michalom a Luciferom, medzi deťmi svetla a deťmi tmy, je preto v konečnom dôsledku bojom o osvetlenie ciest.

Zamyslime sa nad príbehom našich prvých rodičov, ktorý je aj naším príbehom. Boh zdobí celý raj krásnym svetlom a dáva Adamovi a Eve slobodu jesť zo všetkých stromov okrem jedného. Potom prichádza had a začne zhasínať svetlá v záhrade: „Takže nemáte dovolené jesť zo žiadneho stromu?“ „Naopak,“ odpovedá Eva, „môžeme jesť zo všetkých stromov okrem toho.“ A tak, úplne jednoducho, had upriamuje jej pozornosť na zakázaný strom, ktorý zostáva osvetlený uprostred záhrady, akoby neexistoval žiadny iný. Jeho plody sa teraz zdajú neodolateľné. A tak sa mení Evin pohľad a túžba. Už nevidí zvyšok raja; vidí len ten lákavý plod, zdanlivo plný božských sľubov; je ním posadnutá. Zje ho, a vtedy zhasne aj to svetlo. Raj sa vytráca. Znovu bude viditeľný až vo svetle Pána, nášho Spasiteľa (porov. Gn 3, 1-7).

Aj my sa niekedy stretávame s takýmito voľbami: či sa stíšiť na chvíľu v modlitbe, alebo sa zvalíme na gauč, aby sme si pozreli seriál alebo prečítali román. Ak zvážime obidve veci pred Bohom, je jasné, že modlitba je raj plný plodov, zatiaľ čo alternatíva nám dáva len krátky okamih oddychu a zábavy, čo je síce fajn, ale možno na inokedy. Prečo si však tak ľahko vyberáme túto druhú možnosť? Pretože nepriateľ, a niekedy jednoducho naša vlastná krehkosť, hrá so svetlom: dokáže stlmiť svetlo modlitby, zatiaľ čo alternatíva sa javí v lákavom svetle reflektorov.

Diabol sa oblieka ako anjel svetla (porov. 2 Kor 11, 14) a vedie nás k tomu, aby sme „tmou nazývali svetlo a svetlo tmou“ (Iz 5, 20). Ale Pán chce mať „synov svetla“ (Jn 12, 36), ktorí sa naučia rozlúštiť túto hru a predovšetkým objavujú a budú šíriť krásu pravého svetla: „Božie deti. — Nositelia jediného plameňa schopného osvetliť cesty ľudí na zemi, jediného svetla, v ktorom nikdy nebude tieňa, šera, tmy. — Pán nás používa ako pochodne, aby naše svetlo jasne žiarilo... Je na nás, aby mnohí neuviazli v temnotách, ale aby kráčali po cestách, ktoré vedú do večného života“[3].

Tí, ktorí zapalujú svetlo na cestách

Pohľad na našu dobu nám odhaľuje celé spektrum životných situácií, ktorými sme prešli. Ide o spôsoby nazerania na život a spôsoby, ako ho viesť, ktoré sa v ľuďoch prejavujú nie izolovane, ale súčasne, akoby vo vrstvách. Sú takí, ktorí – možno preto, že prijali skreslenú verziu evanjelia – nevidia ďalej ako na pár myšlienok, ktoré im zdanlivo vysvetľujú realitu a ktoré im predovšetkým prinášajú pokoj. Skutočnosť, že ich prístup k svetu je do veľkej miery sprostredkovaný vzťahmi a algoritmami, ktoré ich utvrdzujú v ich mentalite a životnom štýle, zmenu neulahčuje. Zároveň však tá obrovská tribúna, akou je internet, ako aj rozvíjajúca sa umelá inteligencia, môžu napokon uľahčiť neočakávané objavy.

Vedľa nich sa nachádza aj mnoho ďalších, ktorí, sklamaní relativizmom alebo inými ideológiami, ktoré kedysi prijali, hľadajú, túžia po svetle, po zmysle. Ich hľadanie sa však niekedy mieša s určitým strachom z toho istého svetla, po ktorom túžia[4], a s rozptýlením, ktorému ich vystavuje hyperkonektivita, v ktorej žijeme. Hoci obrovský rozvoj digitálneho sveta výrazne zlepšil niektoré aspekty života, priniesol tiež neobmedzenú ponuku možností na všetkých úrovniach – cestovanie, zábava, informácie –, čo môže sťažiť osobné vzťahy, a najmä vzťah s Bohom.

My, ktorí chceme nasledovať a vyžarovať Boha, ktorý je svetlom, sa tiež niekedy ocitáme v pokušení falošného útočiska tmy alebo podliehame tej rozptýlenosti, ktorá sa zdá byť silnejšia ako my: „Rozptýliť sa. Potrebuješ rozptýlenie!... Buď tým, že otvoriš oči dokorán, aby dobre obsiahli obraz vecí, alebo tým, že ich takmer zatvoriš pre svoju krátkozrakosť. Zatvor ich úplne! Ži vnútorným životom a uvidíš, v netušených farbách a perspektívach, nádhery lepšieho sveta, nového sveta: a spojíš sa užšie s Bohom... a spoznáš svoju úbohosť... a splynieš s Bohom... tak, že keď sa priblížiš k svojmu Otcovi, urobí ťa lepším bratom tvojich ľudských bratov“[5].

Svätý Josemaría nám hovorí o tom, aby sme mali vnútorný život, aby sa v nás *niečo dialo*, aby dynamika nášho vnútorného života bola silnejšia ako tá, ktorú nám ponúka prvý, kto príde a predáva nám rôzne iné veci. Tento život sa živí modlitbou, tichom a sviatosťami. Ale aj čítaním, písaním, filmom, umením, *podcastmi*, rozhovormi... Každá z týchto obrovských oblastí nám ponúka nielen jednoduchú zábavu na skrátenie času, ale aj možnosti rozšíriť náš vnútorný svet, obohatiť náš zážitok zo sveta, náš rozhovor s ostatnými a s Bohom.

Ukážeme ostatným krásu sveta a života tak, ako ich sníva Boh – to je pohľad viery –, ak túto krásu objavíme sami. Pán chce, aby sme videli jeho očami, ale potrebuje, aby sme chceli vidieť. A to si vyžaduje odolávať meniacim sa, ale pominuteľným svetlám sveta zameraného na najnovšie trendy; hľadať svetlo hviezd ďaleko od svetelného znečistenia tisícok ulíc, z ktorých si môžeme vybrať. Napríklad stráviť čas tým, že robíme *len jednu vec*: modlíme sa, čítame knihu, pozeráme film, rozprávame sa s niekým, bez toho, aby sme sa zároveň snažili odpovedať na správy alebo vybavovať drobné záležitosti... Táto voľba jednoduchosti nám umožňuje byť prítomní tu a teraz. Lebo len keď je tu skutočná prítomnosť, skutočná pozornosť, môže nastať zjavenie, osvietenie. A vtedy áno, budeme môcť byť svetlom, ktoré osvecuje a hreje.

„Naplniť svet svetlom, byť soľou a svetlom (Porov. Mt 5, 13-14): tak opísal Pán poslanie svojich učeníkov. Prinášať až do posledných končín zeme dobrú zvesť o Božej láske. Tomuto by sme mali my kresťania všetci zasvätiť svoj život, či už takým alebo onakým spôsobom“[6]. Naším poslaním je osvetľovať skutočné cesty pre ľudstvo: cesty k jedinému cieľu, ktorý nesklame, cesty do neba. A je len jedna cesta, Ježiš Kristus, ale na tejto ceste je mnoho ciest, lebo On sa dá nájsť mnohými spôsobmi. „Ak kráčame vo svetle, tak ako On je vo svetle“ (1 Jn 1, 7), budeme osvecovať cesty pre mnohých, ktorí predtým ani nevedeli, že také cesty existujú. Predtým možno nevideli nič iné ako horizont pôžitku alebo úspechu. Teraz vidia krajinu s chodníkom plným radostných ľudí a na konci svetlo vychádzajúceho slnka, vzkrieseného Pána.

[1] Citované v: Pacheco, J.-F. *Milovať a byť šťastný*, Madrid, Rialp, 2007, kap. 6.

[2] Dante Alighieri, *Božská komédia*, Peklo, spev prvý. „Nel mezzo del cammin di nostra vita“ (v polovici cesty nášho života) je slávny verš, ktorým začína toto vrcholné dielo svetovej literatúry.

[3] Svätý Josemaría, *Vyhňa*, bod 1; pozri takisto *List 6*, bod 3.

[4] Porov. Lev XIV, *Homília*, 25-12-2025.

[5] Svätý Josemaría, *Cesta*, bod 283.

[6] Svätý Josemaría, *Ísť s Kristom*, bod 147.

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (23): Logika, ktorá všetko obráti naruby. Tvorcovia pokoja (I)

„Tieto steny vyzerajú byť kameňa, ale v skutočnosti sú z lásky“[1], zvykol hovoriť svätý Josemaría, keď hovoril o Villa Tevere. Pri prechádzke chodbami tohto domu vzniká dojem, akoby sme putovali jeho dušou, až kým sa s ním nestretneme pri nohách kostola Panny Márie Pokoja. Už len toto by nás, ktorí nasledujeme Ježiša prostredníctvom ducha Opus Dei, mohlo zaviesť veľmi ďaleko. Púť na miesto, kde odpočíva telo nášho zakladateľa, nás vedie k tomu, aby sme pokľakli pred Kráľovnou pokoja. Po oboch stranách presbytéria drží anjel otvorenú knihu. Na jednej je napísané *Gaudium cum Pace*; na druhej *Pax – In aeternum*, ako sa modlíme každý deň[2]. Tie isté slová zdobia aj zadnú stenu kaplnky Ducha Svätého, kde sa svätý Josemaría každé ráno modlil, s pohľadom upretým na svätostánok, ktorý nazýval „srdcom Diela“.

Sú to prosby, ktoré kontrastujú s „znepokojujúcim nedostatkom pokoja v našej dobe: chýba pokoj v hlavných správach a medzi veľmocami, ale aj v malých každodenných správach: medzi príbuznými, susedmi, priateľmi, kolegami. Chýba pokoj aj vo svedomí, kde často vládnu strach, pochybnosti, úzkosť a obavy“[3].

Vďaka Bohu je veľa ľudí, aj nekresťanov, ktorí presadzujú ľudské hodnoty pokoja, spolunažívania a zhody medzi národmi. Pokoj, ako písal svätý Ján Pavol II., je tiež „dielom solidarity“[4], a v tomto zmysle by mali muži a ženy všetkých vierovyznaní spolupracovať ruka v ruke. Kresťanské svedomie však so sebou nesie hlbšie poslanie: ide o „šírenie evanjelia pokoja“, lebo „Ježiš Kristus je náš pokoj“ a práve on obnovil pokoj prostredníctvom kríža (porov. Ef 2, 14–16)[5].

Keď svätý Josemaría premýšľal o ľuďoch, ktorí budú v priebehu storočí prichádzať do Opus Dei, videl ich, ako „bránia Kristov pokoj (...). Prispievame k tomu, aby sa v spoločnosti uznávali práva ľudskej osoby, rodiny a Cirkvi. Naša práca prispeje k tomu, že sa zmenšia bratovražedná nenávisť a nedôvera medzi národmi, a moje dcéry a synovia —*fortes in fide*, pevní vo viere — budú vedieť ošetriť všetky rany Kristovou láskou, ktorá je najjemnejším balzamom“[6]. Keď teda svätý Josemaría hovorí o tom, že máme byť „rozsievačmi pokoja“, nemyslí tým len humanitárnu srdečnosť: vyzýva nás, aby sme boli svedkami Krista. Pokoj je dar, ale je to aj úloha[7], ktorá si vyžaduje svedčiť o Ježišovom kríži vo svete, hoci kázanie o ukrižovanom Kristovi môže byť pre mnohých „pohoršením“ a „bláznovstvom“ (porov. 1 Kor 1, 23).

Dve logiky

Jeruzalemské nebo sa zahalilo tmou. Oslobodenie je na dosah. Ježiš visí na kríži už takmer tri hodiny a až teraz sa začína odhaľovať zmysel slov, ktoré Pán vyslovil už dávno: „Kto chce byť mojim učeníkom, nech vezme svoj kríž a nasleduje ma“ (Mt 16, 24). V tomto rozhodujúcom okamihu, v centre dejín, keď Božia logika zvíťazí nad logikou sveta, čelí Ježiš poslednému pokušeniu: „Nech teraz zostúpi z kríža a uveríme v neho“ (Mt 27, 42). Ak preukážeš svoju moc, uveríme ti. Naša logika je tak často logikou moci: zvíťazíš, ak budeš vládnuť svojou mocou. Je to logika, ktorou neustále dýcha diabol, tá istá, ktorou sa pokúsil zviešť Ježiša na púšti: „Dám ti všetku ich moc a slávu, lebo som ju dostal“ (Lk 4, 6). Ježišovi učeníci neboli tejto mentalite cudzí. Niekoľkokrát sa hádali o mocenské pozície v ľudskom kráľovstve, ktoré si predstavovali (Lk 22, 24–26).

Ježiš nám naopak predstavuje nový spôsob videnia a myslenia, logiku, ktorá všetko obracia naruby: „Milujte svojich nepriateľov, robte dobre tým, čo vás nenávidia, žehnajte tým, čo vás preklínajú, a modlite sa za tých, čo vás potupujú!“ (Lk 6, 27–28). Možno zo sily zvyku čítame tieto úryvky s otupeným svedomím a už nás neprekvapuje tá mätúca logika, ktorá prechádza celým životom a predovšetkým Pánovým umučením. Keď sa svätý Peter pokúša brániť Ho mečom, Ježiš hovorí o „viac ako dvanástich légiách anjelov“, ktorí by mohli prísť na jeho obranu, keby sa obrátil na svojho Otca (porov. Mt 26, 53). Keď Ho Pilát vypočúva o jeho moci, Ježiš vysvetľuje: „Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta“ (Jn 18, 36): keby bolo, prišli by jeho „strážcovia“ a zabránili by jeho vydaniu.

Pri týchto zmienkach o anjelských silách sa naša predstavivosť možno nedokáže ubrániť fantazírovaniu: môžeme si myslieť, že predsa len nebeské vojská by mohli nášmu svetu priniesť trochu poriadku a spravodlivosti. Aj dnes sa cesta moci javí ako lákavá skratka k dosiahnutiu dobra, presadzovaniu spravodlivosti, ba dokonca pokoja vo svete. Ježiš však neprišiel priniesť pokoj *tohto* sveta, ale svoj pokoj (Jn 14, 27). A Ježišov pokoj je ovocím kríža, ktorý je „dielom lásky“ a tajomným „trónom jeho kráľovstva“^[8].

Benedikt XVI. raz uvažoval o Kristovej moci. On je predsa Kráľ vesmíru... Jeho vláda však nie je taká, akú majú „králi a veľmoži tohto sveta; je to božská moc darovať večný život, oslobodiť od zla, premôcť nadvládu smrti. Je to moc Lásky, ktorá vie zo zla vyťažiť dobro, zmierniť zatvrdnuté srdce, priniesť pokoj do najnásilnejšieho konfliktu, zapáliť nádej v najhustejšej tme. Toto Kráľovstvo milosti sa nikdy nevnučuje a vždy rešpektuje našu slobodu. (...) Rozhodnúť sa pre Krista nezaručuje úspech podľa svetských kritérií, ale zabezpečuje pokoj a radosť, ktoré môže dať iba on“^[9].

Ježiš nesie naše viny na svojich nevinných pleciach. Svoj milosrdný pohľad upiera na tých, ktorí mu ubližujú. Prosí Otca o odpustenie pre svojich mučiteľov. Nie je väčšieho zločinu ako mučiť a zabiť spravodlivého človeka, a tento človek je Boh. Ježiš potvrdzuje svoju nevinu, ale na túto najväčšiu nespravodlivosť reaguje tým, že sa prihovára za násilníkov, nemilosrdných a posmievačov: „Otče, odpusť im“ (Lk 23, 34).

Svätý Ján Pavol II. raz s hlbokým prorockým zmyslom povedal, že „bez odpustenia nie je pokoj“^[10]. A toto odpustenie, ktoré prináša pokoj, už nie je nedosiahnuteľným snom. Svojou obetou a milosrdenstvom Ježiš zvnútra prelomil logiku Kainovho závistlivého bratovraždenia, ten nekonečný reťazec násilia a

pomsty, ktorý ovládol ľudstvo. Nenávisť a násilie nebudú mať posledné slovo. V najtemnejšej chvíli dejín sa prostredníctvom odpustenia neodpustiteľného začal nezvratne otvárať nový svet, pokoj, ktorý nebude mať konca (Iz 9, 6–7).

Aby sme boli považovaní za Božie deti

Prvým ovocím Kristovej smrti na kríži bude viera pohana, stotníka Longina: „On bol naozaj Boží Syn“ (Mt 27, 54). Bazilika svätého Petra mu vzdáva hold: jeho socha, ktorú vytvoril Bernini, stojí vedľa hrobu kniežata apoštolov; a na jednom z pilierov kupoly sa podľa tradície uchováva relikvia z jeho kopije. Vyhlásenie rímskeho vojaka odzrkadľuje slová, vďaka ktorým sa Šimon stal Petrom, základným kameňom Cirkvi: „Ty si Mesiáš, Syn živého Boha“ (Mt 16, 16). Tieto dve vyznania viery spolu odzrkadľujú Ježišov sľub: „Blahoslavení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi“ (Mt 5, 9). Ak chceš byť považovaný za Božieho syna, šír pokoj vo svojom okolí.

V jednom zo svojich posledných listov otec Javier spomínal na „príležitosť, keď sa svätého Josemaríu opýtali na význam pozdravu, ktorý medzi sebou používali prví kresťania a ktorý máme aj v Diele. A toto bola jeho odpoveď: *Pax! Nehovoríme to so silným hlasom, ale snažíme sa nieť pokoj so sebou, kdekoľvek sme. Keď sa teda vlny rozbúria, na naše vlastné vášne i na vášne druhých vylejeme trochu porozumenia, trochu spolunažívania; jedným slovom, trochu lásky. Nesieme pokoj a zanechávame pokoj*“[1].

Prví kresťania nasledovali príklad vzkrieseného Krista. „Pokoj s vami,“ hovorí Ježiš trikrát učeníkom podľa Jánovho evanjelia (Jn 20, 19–26). To je ten pokoj, o ktorý prosíme každý deň na Omši po modlitbe Otčenáš: „Prosíme ťa, Pane, zbav nás všetkého zla, udeľ svoj pokoj našim dňom“. Kristov pokoj je ovocím kríža a modlitby. Preto pri pohľade na kríž sa človek učí hľadiť na svet s milosrdenstvom.

Tí, ktorí boli svedkami ukrižovania, sa vracajú domov a bijú sa do prs (porov. Lk 23, 48). Prestávajú obviňovať („ukrižuj ho!“) a začínajú obviňovať samých seba: milosť kríža otvára cestu k pokore a obráteniu[12]. Božia logika začína narúšať Satanovo kráľovstvo. A to isté sa deje aj dnes: svetská logika a božská logika vedú boj v každom srdci, v každom okamihu. O pokoji a vojne sa rozhoduje pri každom úderu srdca, pri každom nádychu a výdychu.

[1] Svätý Josemaría, *En diálogo con el Señor*, bod 3.

[2] Porov. *Preces Opus Dei* na opusdei.org.

[3] Fernando Ocáriz, *Sembradores de paz y de alegría*, El Mundo, 26-VI-2025.

[4] Porov. svätý Ján Pavol II., *Sollicitudo Rei Socialis*, body 39–40: „Heslom pontifikátu nášho ctihodného predchodcu Pia XII. bolo *Opus iustitiae pax* - Mier je ovocím spravodlivosti. Dnes by sme mohli povedať takisto presne a s tou istou silou biblickej inšpirácie (porov. Iz 32, 17; Jak 3, 18): *Opus hominum coniunctionis pax* - pPokoj je ovocím solidarity. Pokoj, po ktorom všetci túžia, sa istotne dosiahne

uskutočnením sociálnej a medzinárodnej spravodlivosti, ale aj praktizovaním cností, ktoré napomáhajú spolunažívanie a učia nás žiť v jednote, a tak budovať novú spoločnosť a lepší svet tým, že budeme dávať druhým i prijímať od druhých. *Solidarita* je nepochybne *kresťanská cnosť*. Už v predchádzajúcom výklade bolo možné tušiť početné styčné body medzi ňou a *láskou*, ktorá je rozpoznávacím znakom Kristových učeníkov (porov. Jn 13, 15)“.

[5] Porov. svätý Ján Pavol II., *Stále aktuálny záväzok: vychovávať k pokoju*, Posolstvo k XXXVII. Svetovému dňu mieru v roku 2004 (8-XII-2003): „My kresťania vnímame ako charakteristickú črtu nášho náboženstva povinnosť vychovávať seba samých i druhých k pokoju. Pre kresťana totiž hlásanie pokoja znamená zvestovať Krista, ktorý je *naším pokojom* (Ef 2, 14), a zvestovať jeho evanjelium, ktoré je *evanjeliom pokoja* (Ef 6, 15), pričom všetkých povzbudzuje k blaženosti byt *stavitelmi pokoja* (porov. Mt 5, 9)“.

[6] Svätý Josemaría, *List 4*, bod 26.

[7] Benedikt XVI., *Ludská osoba, srdce pokoja*, Posolstvo k 40. Svetovému dňu mieru v roku 2007 (8-XII-2006).

[8] Svätý Josemaría, *Krížová cesta*.

[9] Benedikt XVI., *Anjel Pána*, 22-XI-2009.

[10] Svätý Ján Pavol II., *Stále aktuálny záväzok: vychovávať k pokoju*, Posolstvo k XXXVII. Svetovému dňu mieru v roku 2004 (8-XII-2003): „Považujem však za svoju povinnosť pripomenúť, že na nastolenie skutočného pokoja vo svete *sa spravodlivosť musí dopĺňať láskou*. (...). Niekedy sa zdá, že spravodlivosť a láska sú *protikladné sily*. V skutočnosti však nie sú ničím iným ako *dvoma tvármi tej istej reality*, dvoma rozmermi ľudskej existencie, ktoré sa musia navzájom dopĺňať. Potvrďuje to historická skúsenosť. Tá nás učí, ako sa spravodlivosť často nedokáže oslobodiť od zášti, nenávisti a dokonca ani od krutosti. *Spravodlivosť sama o sebe nestačí*. Ba čo viac, môže sa dokonca poprieť sama seba, ak sa neotvorí hlbšej sile, ktorou je láska. Preto som viackrát pripomínal kresťanom a všetkým ľuďom dobrej vôle *potrebu odpustenia* na riešenie problémov, či už jednotlivcov, alebo národov. *Bez odpustenia nie je pokoj!* (...) Kresťan vie, že láska je dôvodom, prečo Boh nadväzuje vzťah s človekom. Je to tiež láska, ktorú Boh očakáva ako odpoveď od človeka. Preto je láska *najvyššou a najušľachtilejšou formou vzťahu medzi ľuďmi*. Láska by teda mala oživovať všetky oblasti ľudského života a rovnako sa rozširovať aj na medzinárodnú úroveň.“

[11] Javier Echevarría, *Pastiersky list*, 1-III-2016.

[12] „Keby každý z nás, na všetkých úrovniach, namiesto obviňovania druhých najprv uznal svoje vlastné chyby a požiadal Boha o odpustenie a zároveň sa vcítil do tých, ktorí trpia, prejavil solidaritu s najslabšími a utláčanými, potom by sa svet zmenil“ (Lev XIV., *Posolstvo Urbi et orbi*, 25-XII-2025).

[Back to Contents](#)

Boj, blízkosť, poslanie (24): „Kvas pre zmierený svet“. Tvorcovia pokoja (II)

Pokoj vám! Takto, slovami zmŕtvychvstalého Ježiša, pozdravil po prvýkrát svet pápež Lev XIV[1]. Odvtedy neprestáva hovoriť o pokoji, ktorý sa čoraz jasnejšie črtá ako jedna z hlavných línií jeho pontifikátu. Cirkev má byť, povedal pápež o niekoľko dní neskôr, znakom „jednoty a spoločenstva, ktoré sa stane kvasom pre zmierený svet“[2]. Tým nadviazal na slová, ktoré svätý Pavol uvádza vo svojom liste Kolosanom a ktoré boli s veľkou pravdepodobnosťou už súčasťou modlitby prvých kresťanov: „a aby skrze neho zmieril všetko so sebou, keď pre jeho krv na kríži priniesol pokoj všetkému, čo je na zemi aj čo je na nebi“ (Kol 1,20).

Pokoj je dôsledkom vnútorného víťazstva

Boj medzi logikou ukrižovanej lásky a logikou moci, sily a zvädzania sa začína v našom vnútri. Vnímame zranenia, neistoty a strachy, ktoré nás vedú k podozrievaniu alebo súdeniu druhých. Popri dobrých túžbach, ktoré Božia milosť vkladá do nášho srdca, sa ľahko objavia aj hnev, závišť, túžba po pomste, netrpezlivosť, seba uistenie, zatrpknutosť, nenásytnosť či nenávisť. Preto čím viac sa ochladzuje duchovný život sveta, tým viac nachádzame ľudí nahnevaných, pobúrených, dotknutých a zatrpknutých.

Hnev, ktorý je hnacou silou týchto rozličných podôb nevraživosti prenikajúcej do srdca i spoločností, je zvláštnou vášňou — nielen preto, že nás niekedy vzdaluje od dobra, ale aj preto, že sa ho inokedy zmocní a skazí ho zvnútra, keď sa považuje za oprávnený niest zástavu „spravodlivej veci“. Vtedy vzniká zúrivosť, pri ktorej „človek stráca mieru, stráca kontrolu a opúšťa správnu cestu; hnev však často pôsobí aj v rámci cesty dobra: využíva napríklad spravodlivosť na to, aby živil zlosť. Zúrivosť ospravedlňuje neprijateľné agresívne a násilné činy v mene argumentu v prospech dobra alebo viery. Keď je totiž hnev raz ospravedlnený, človek sa z neho už nedokáže vymaniť“[3].

Môže sa dokonca stať, že závidíme tomu, kto sa presadzuje a dosahuje svoje ciele „predvádzaním sily“[4]. A tak sa nám môže zdať, že konáme správne, keď napríklad prísne súdime tých, ktorí vystupujú proti kresťanským hodnotám, a tvrdo ich kritizujeme; alebo keď sa tešíme z nešťastia druhých, ak ide o „nepriateľov“; alebo keď ľahkovážne zdieľame zraňujúce komentáre či dokonca urážky na sociálnych sieťach. A predsa nás biblická múdrosť varuje: „Nezávidí násilníkovi a nevoľ ani jednu z jeho ciest“ (Prís 3,31).

Rodina, práca i spoločnosť potrebujú „tvorcov pokoja“, kresťanov, ktorí vedia, že pokoj sa „ako všetky remeselné diela vytvára v malom, aby mohol dosiahnuť

veľké“[5]. Tam, kde je zjednotená rodina, nájdeš niekoho, kto pracuje pre pokoj; človeka alebo viacerých ľudí, ktorí najprv obviňujú samých seba, a nie druhých, ktorí urobia prvý krok, ktorí sa snažia zasievať slová pokoja do trpkých či rozbúrených hádok, ktorí sa usmievajú a hľadajú riešenia. Tam, kde je súdržnosť, nájdeš niekoho, kto dokáže dobre zaobchádzať aj s tým, kto o ňom hovoril zle poza chrbát; kto čerpá silu z modlitby a opláca dobro za zlo; kto dokázal vidieť brata tam, kde sa zdal byť iba nepriateľ, súper či protivník; niekoho, kto diskutuje o myšlienkach, ale neútočí na osoby[6]. Tam, kde je v spoločnosti ohnisko pokoja, je niekto, kto dokázal prekonať zatrpknutosť, pomstu a nevraživosť a otvoril sa obete zo seba samého, aby vybudoval spoločný priestor: „Nedaj sa premôcť zlu, ale dobrom premáhaj zlo“ (Rim 12,21).

Aby sme „utopili zlo v hojnosti dobra“[7], aby sme šírili pokoj, je potrebné najprv ho získať vo vlastnom srdci. „Pokoj je dôsledkom víťazstva. Pokoj odo mňa vyžaduje neustály boj“[8], očistenie citlivosti, aby ma Božia logika vzdalovala od pýchy a násilia. Žijeme v časoch, keď sú tí, ktorí pestujú pokoj, podozrievaní, akoby boli slabí alebo bojazliví. V skutočnosti je pokoj ovocím zrelého charakteru a vnútornej sily: schopnosti budovať, chápať a kráčať ďalej; neodpovedať na provokáciu; odpustiť tomu, kto nám ubližuje; trpezlivo znášať, ako Ježiš, toho, kto nás uráža.

Milovať znamená riskovať

„Dobre poznám váš pocit bezmocnosti tvárou v tvár mocenským mechanizmom, ktoré vás presahujú“[9], povedal pápež Lev XIV kresťanom na Blízkom východe vo svojom vianočnom posolstve z balkóna vatikánskej lodžie. Tvárou v tvár organizovanej nespravodlivosti sa pokušenie moci stáva ešte zákernejším. Túžime po odplate. V ušiach nám znejú tie jedovaté slová: ak je Božím Synom, „nech teraz zostúpi z kríža a uveríme v neho“ (Mt 27,42). A predsa kresťanské svedectvo – to, ktoré v druhých prebúdzá pokánie a otvorenosť pre vieru – prechádza cez sebadarovanie a obeť: to je posolstvo pokoja. Keď zasievame semeno pokoja, výsledok je neistý: milovať znamená riskovať. Zlý lotor sa pridá k logike posmechu a pohrdania. Ale iba semeno pokoja môže priniesť ovocie Ducha: „Tým, čo ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi“ (Jn 1,12).

Niekedy môžeme stratiť kontrolu a zasievať nezhodu, zle zaobchádzať s druhými, hádať sa či ohovárať. Neskôr možno uznáme, že sme nemali pravdu, uvidíme zlo, ktoré sme spôsobili, a rozhodneme sa to napraviť. To je prvý veľký krok, ktorý patrí do oblasti mnohých našich každodenných bojov. No ešte náročnejšia výzva prichádza vtedy, keď sa pýtame, ako odpovedať na zlo, keď pravdu máme. Ako odpovedať na násilie, lož, omyl, ubližovanie či provokáciu, keď sme nevinní ako Ježiš? Niektorí chceli z evanjelia vytvoriť presladený pacifizmus. Iní zas vytrhávajú z kontextu chvíľu, keď Ježiš hovorí, že neprišiel priniesť pokoj, ale meč (porov. Mt 10,34).

Vo svojich prvých slovách ako pápež vyjadril Lev XIV želanie: „Prajem si, aby tento pozdrav pokoja vstúpil do vašich srdc, dosiahol vaše rodiny, všetkých ľudí, kdekoľvek sa nachádzajú, všetky národy a celú zem“[10]. Tento pokoj však nie je akýmsi zlatým snom, ktorý by sa uskutočnil akoby mávnutím čarovného prútika. Pápež totiž v jednej katechéze povedal: „Ježiš nám berie pokoj, ak si pod pokojom predstavujeme nečinný pokoj. To však nie je pravý Boží pokoj. Niekedy by sme si želali, aby nám dali pokoj – aby nás nikto nevyrušoval, aby ostatní prestali

existovať. To nie je Boží pokoj. Pokoj, ktorý nám prináša Ježiš, je ako oheň a veľa od nás vyžaduje. Predovšetkým žiada, aby sme sa postavili na určitú stranu. Tvármi v tvár nespravodlivosti, nerovnosti, tam, kde sa pošliapava ľudská dôstojnosť a umlčávajú sa slabší – zaujať postoj“[11].

Táto výzva pripomína slová svätého Josemaríu Escrivá pred tisíckami ľudí zhromaždených v areáli Navarrskej univerzity: „Chápte teda moje slová takými, aké sú: ako výzvu, aby ste vykonávali — každý deň, nielen v mimoriadnych situáciách — svoje práva a aby ste vznešene plnili svoje povinnosti ako občania — v politickom živote, v ekonomickom živote, v univerzitnom prostredí, v profesijnom živote —, odvážne prijímajúc všetky dôsledky svojich slobodných rozhodnutí a nesúc osobnú nezávislosť, ktorá vám prináleží. A táto kresťanská laická mentalita vám umožní vyhnúť sa každej netolerancii a každému fanatizmu — poviem to pozitívne —, umožní vám žiť v pokoji so všetkými vašimi spoluobčanmi a podporovať spolunažívanie v rozličných oblastiach spoločenského života“[12].

Pokoj – dar z neba, na ktorom sa pracuje na zemi

„A ja, až budem vyzdvihnutý od zeme, všetkých pritiahnem k sebe“ (Jn 12,32). Kríž je Božím pôsobením v dejinách a pokoj je Božím pôsobením v našom srdci. Preto, parafrázujúc svätého Josemaríu Escrivá, možno aj náš apoštolát vysvetliť ako prekypovanie pokoja, ktorý sme prijali od Boha, aby naplnil všetky naše vzťahy spravodlivosťou a láskou[13]. „Pokoj je univerzálnou hodnotou a povinnosťou; (...) zakladá sa na správnom chápaní ľudskej osoby a vyžaduje budovanie poriadku podľa spravodlivosti a lásky“[14].

Hoci je Božia logika náročná, možno vidíme, ako ju uskutočňovať vo vzťahoch v rodine, medzi priateľmi a susedmi; tiež v prostredí cirkevných inštitúcií a mimovládnych organizácií. Ale ako možno toto čítanie evanjelia preniesť do ozbrojených konfliktov, politických bojov, tvrdých pravidiel konkurencie na trhu, malých i veľkých foriem korupcie, nepriateľstva digitálneho aktivizmu, mediálnych škandálov či kultúrnych zápasov o znovuzískanie stratených hodnôt?

Svätý Ján Pavol II. navrhoval naliehavú výchovu k pokoji: „Ľudia sú tvárou v tvár tragédiám, ktoré naďalej sužujú ľudstvo, pokúšaní podľahnúť fatalizmu, akoby bol pokoj nedosiahnuteľným ideálom. Cirkev však vždy učila a stále učí veľmi jednoduchú pravdu: pokoj je možný. Ba čo viac, Cirkev neúnavne opakuje: pokoj je nevyhnutný“[15]. V rovnakom duchu nás povzbudzuje aj svätý Josemaría, ktorý podobne ako poľský pápež nežil v časoch pokoja a vojnu zakúsil na vlastnej koži, so všetkým, čo prináša: násilie, nenávisť, dlhodobé nevraživosťi a všetky možné dôsledky najtemnejších rokov nedávnej pamäti[16]. A predsa nám „uprostred tejto svetovej katastrofy, tolkej nenávisti a ničenia“ pripomínal, že „sme boli povolaní byť rozsievачmi pokoja“[17].

Pokoj sa pestuje na pôde jednoty života: semenom služby, priateľstva a dialógu. „S jeho milosťou môže a musí každý z nás urobiť to, čo mu prináleží, aby odmietol nenávisť, násilie a konfrontáciu a uskutočňoval dialóg, pokoj a zmierenie“[18]. Matka Tereza z Kalkaty rozšírila jednoduchú kresťanskú formulu pokoja: „Ovocím ticha je modlitba. Ovocím modlitby je viera. Ovocím viery je láska. Ovocím lásky je služba; a ovocím služby je pokoj“[19].

Každé gesto nezištnosti, každý skutok starostlivosti, každé tiché dielo vykonané z lásky prináša zmierenie a nádej tým, ktorí nás obklopujú. Nejde len o vyhýbanie sa konfliktom, ale o zmierňovanie utrpenia druhých podľa logiky lásky, ktorá nehľadá uznanie ani odmenu. Pokoj rastie, keď slúžime, keď dávame bez očakávania, keď dvíhame padnutého a sprevádzame núdznych[20]. Pokoj sa rozmnožuje v skutkoch milosrdenstva.

Priateľstvo, ktorého bol svätý Josemaría veľkým učiteľom, je ďalším semenom pokoja: „U kresťana, u Božieho dieťaťa, priateľstvo a láska tvoria jednu a tú istú vec: božské svetlo, ktoré hreje“[21]. Ak sa priateľstvo buduje vzájomným záujmom, obnovuje sa zmierením. Keď sa osobné priateľstvo rozširuje, mení sa na spoločenské priateľstvo. Vzniká tak náklonnosť, „najrozšírenejšia z lások“[22], ktorá predstavuje prvý krok k tomu, aby sme v každom človeku videli brata; ono „základné uznanie, nevyhnutné pre cestu k spoločenskému priateľstvu a univerzálnemu bratstvu: uvedomiť si, akú hodnotu má ľudská bytosť“[23].

Z tejto perspektívy je možné uvedomiť si, že „priateľstvo môže zmeniť (...) svet, priateľstvo je cestou k pokoju“[24]. Z tohto pohľadu na druhého ako na brata vychádza voľba dialógu ako formy komunikácie, keď sa stáva službou a bratstvom. „Priblížiť sa, vyjadriť sa, počúvať sa, pozeráť sa na seba, spoznávať sa, snažiť sa porozumieť si, hľadať styčné body – to všetko sa zhŕňa do slova dialóg“[25]. Dialóg je vzduchom, ktorý udržiava pokoj vo vzťahoch pri živote a odzbrojuje nepriateľstvo. Je to „dom pokoja“[26], v ktorom sa hľadá a zdieľa pravda, vychádzajúc zo základnej pravdy o dôstojnosti nášho partnera v rozhovore.

Dialóg prehĺbuje vzťahy, pretože spája v odlišnosti: „Skutočné priateľstvo predpokladá aj úprimnú snahu porozumieť presvedčeniam našich priateľov, aj keď ich nedokážeme zdieľať alebo prijať“[27]. Pokoj sa nebojí plurality; prijíma ju. Je to sloboda v otázkach, ktoré pripúšťajú rôzne názory. Preto svätý Josemaría Escrivá vysvetľoval, že „v Opus Dei je pluralizmus chcený a milovaný, nielen jednoducho tolerovaný, a už vôbec nie sťažovaný. Keď vidím medzi veriacimi Diela toľko rozličných názorov a postojov — pokiaľ ide o politické, ekonomické, spoločenské či umelecké otázky atď. —, táto rozmanitosť mi prináša radosť, pretože je znakom toho, že všetko funguje pred Bohom tak, ako má“[28].

Odpovedajúc na otázku o aktuálnej politickej situácii, Otec nedávno pripomenul túto podstatnú črtu Diela: „Nikto v Opus Dei vám nebude hovoriť, koho máte voľiť, koho podporovať alebo akú vec presadzovať. Nebolo by ani správne, keby sa nepriamo vytváralo ovzdušie vo formačných aktivitách, ktoré by naznačovalo, že pre členov Opus Dei existuje len jedna legitímna možnosť. Milovať slobodu znamená milovať pluralizmus“[29].

Pestovať dialóg znamená rozvíjať malé vzťahové čnosti, ktoré ho umožňujú. Srdečnosť, empatia, jasnosť, dôslednosť, láskavosť, autentickosť, rozvážnosť či rozhodnosť vtedy, keď sa dialóg zdá byť zbytočný... to všetko sú postoje srdca, ktoré uľahčujú vzájomné porozumenie[30]. Ten, kto vedie dialóg, vie, že nemožno povedať čokoľvek akýmkoľvek spôsobom; uvedomuje si, že jazyk môže zničiť to, čo spája, a vypúšťať smrteľný jed (porov. Jak 3,6). Vo svojom pôstnom poslanstve nás pápež Lev XIV pozval k „veľmi konkrétnej a často podceňovanej forme zdržanlivosti, totiž zdržať sa používania slov, ktoré zraňujú a ubližujú blížnemu. Začnime odzbrojovať jazyk tým, že sa vzdáme zraňujúcich slov, unáhlených

súdob, ohovárania neprítomných, ktorí sa nemôžu brániť, a osočovania. Namiesto toho sa snažme naučiť vážiť slová a pestovať láskavosť: v rodine, medzi priateľmi, na pracovisku, na sociálnych sieťach, v politických debatách, v médiách i v kresťanských spoločenstvách. Potom mnohé slová nenávisti ustúpia slovám nádeje a pokoja“[31].

Pravda a láska sú krídlami dialógu. Sú ľudia, ktorí stavajú doktrínálny múr, aby skryli svoju neschopnosť porozumieť druhým; iní zas rozpúšťajú svoje presvedčenia v konsenze okolia, aby sa vyhli svedectvu viery. Ani jedna z týchto alternatív nevyjadruje skutočný dialóg, pretože sa vyhýbajú trpezlivosti, pokore a odvahe, ktoré by ho umožnili.

Počúvať, vyjadrovať sa, porozumieť, hľadať spoločné body, vyhýbať sa zjednodušeniam: to je cesta k „neozbrojenému a odzbrojujúcemu“ pokoji[32] a škola, ako sa stať „tvorcami spoločenstva, schopnými prelomiť logiku rozdelenia a polarizácie, individualizmu a egoizmu“[33]. Zameraní na Krista, ako povedal pápež *influencerom*, „aby sme premohli logiku sveta, *fake news* a povrchnosti krásou a svetlom pravdy“[34].

Zamerať sa na Krista znamená pozeráť sa na svet očami Krista na kríži a pozeráť sa na kríž tak, ako sa naň dívala Panna Mária, keď jej dušu prenikal meč bolesti. Ruženec je osobitne „modlitbou svojou povahou zameranou na pokoj už tým, že kontempluje Krista (...). Kto si osvojí Kristovo tajomstvo — a práve k tomu ruženec vedie —, naučí sa tajomstvu pokoja a urobí z neho životný projekt. (...) Tým, že nás vedie ku kontemplácii Krista, robí z nás ruženec aj budovateľov pokoja vo svete“[35].

Mať účasť na Ježišovom pohľade znamená prevziať zodpovednosť vidieť druhých ako bratov, s tým istým kontemplatívnym postojom, s akým chceme hľadiť na svätostánok. Z takéhoto pohľadu srdca sa život obnovuje v skutočnom bratstve a tam, kde predtým vládla nezhoda, rozkvitá trvalý pokoj, ktorý môže dať iba Boh. Nejde o vzdialené ideály, ale o každodenné rozhodnutia. Každý z týchto skutkov má znásobujúci účinok: je kvasom v ceste. Každé gesto odpustenia, každé zmierenie, každé slovo, ktoré spája, je skutkom vykúpenia, ktorý otvára novú cestu. Takto, touto logikou, „prispejeme k odstráneniu tejto úzkosti, tohto strachu z budúcnosti plnej bratovražedných nevraživosti, a upevníme v dušiach i v spoločnosti pokoj a svornosť: toleranciu, porozumenie, vzájomnosť a lásku“[36].

[1] Lev XIV, *Prejav v deň zvolenia*, 8-V-2025.

[2] Lev XIV, *Homília v deň začiatku pontifikátu*, 18-V-2025.

[3] F. Rosini, *El arte del buen combate*, Cristiandad, Madrid 2023.

[4] Lev XIV, *Homília na Vianoce*, 25-XII-2025.

[5] František, *Homília v kostole Sv. Marty*, 8-IX-2016.

[6] Porov. Svätý Josemaría, *Catequesis en América*, bod 224, s. 575-576.

[7] Svätý Josemaría, *Brázda*, bod 864.

[8] Svätý Josemaría, *Cesta*, bod 308.

[9] Lev XIV, *Posolstvo urbi et orbi*, 25-XII-2025.

[10] Lev XIV, *Prejav v deň zvolenia*, 8-V-2025.

[11] Lev XIV, *Audiencia*, 22-XI-2025. Možno si tiež pripomenúť narážku pápeža Františka na sociálne hnutia: „Musíme znovu postaviť ľudskú dôstojnosť do centra a na tomto pilieri budovať alternatívne spoločenské štruktúry, ktoré potrebujeme. Treba to robiť odvážne, ale aj múdro. Vytrvalo, ale bez fanatizmu. S vášňou, ale bez násilia. A všetci spolu, čeliac konfliktom bez toho, aby sme sa v nich nechali uväzniť, vždy hľadajúc riešenie napätí, aby sme dosiahli vyššiu úroveň jednoty, pokoja a spravodlivosti.“ (*Discurso a los participantes en el I Encuentro mundial de movimientos populares*, 28-X-2014).

[12] Svätý Josemaría, *Rozhovory*, bod 117.

[13] Porov. svätý Josemaría, *Cesta*, bod 961; *Vyhňa*, bod 856; *Boží priatel*, bod 239.

[14] *Kompendium sociálnej náuky Cirkvi*, bod 494.

[15] Svätý Ján Pavol II, *Závazok, ktorý je vždy aktuálny: vzdelávať k pokoju* (8-XII-2003) Porov. tiež Benedikt XVI, „Blahoslavení tí, čo šíria pokoj“, *Posolstvo na XLV svetový deň pokoja de 2013* (8-XII-2012).

[16] Porov. Benedikt XVI, *Prejav pri stretnutí s mladými*, Sulmona, 4-VIII-2010: „Áno, historická pamäť je skutočne *ďalším krokom* v živote, pretože bez pamäti niet budúcnosti. Kedysi sa hovorilo, že história je učiteľkou života. Súčasná konzumná kultúra však má sklon splošťovať človeka do prítomnosti, spôsobovať, že stráca zmysel pre minulosť, pre dejiny; ale týmto spôsobom ho zároveň oberá o schopnosť porozumieť sebe samému, vnímať problémy a budovať zajtrajšok. Preto, milí mladí, chcem vám povedať: kresťan je niekto, kto má dobrú pamäť, kto miluje dejiny a snaží sa ich poznať“.

[17] Svätý Josemaría, *List 7*, bod 58.

[18] Lev XIV, *Posolstvo urbi et orbi*, 25-XII-2025.

[19] Citované Jánom Pavlom II, *Prejav*, 20-X-2003.

[20] Porov. J. Marrodán, *El desafío del 'nosotros'*, en opusdei.org.

[21] Svätý Josemaría, *Vyhňa*, bod 565. Porov. tiež *List 4*, bod 25: „Toto je náš duch a vždy ho budeme dokazovať tým, že budeme otvárať dvere našich domov ľuďom všetkých ideológií a všetkých spoločenských vrstiev, bez akéhokoľvek rozlišovania, so srdcom i náručím pripraveným prijať všetkých. Nemáme poslanie súdiť, ale povinnosť správať sa k všetkým ľuďom bratsky. Nie je duša, ktorú by sme vylučovali z nášho priateľstva, a nikto by nemal prísť do Diela Božieho a odísť prázdny: všetci sa majú cítiť milovaní, pochopení, prijatí s náklonnosťou. Aj toho najposlednejšieho úbožiaka, ktorý sa práve teraz nachádza v najodľahlejšom kúte

sveta a koná zlo, milujem tiež a s Božou milosťou by som dal svoj život, aby som zachránil jeho dušu“.

[22] C. S. Lewis, *Štyri lásky*, Rayo, Nueva York 2006, s. 43.

[23] František, *Fratelli tutti*, bod 106.

[24] Lev XIV, *Dialóg s mladými v predvečer jubilea*, 2-VIII-2025.

[25] František *Fratelli tutti*, bod 198.

[26] Lev XIV, *Pokoj s vami všetkými: cesta k „odzbrojenému a odzbrojujúcemu“ pokoji*, Posolstvo na LIX deň svetového pokoja, 2026.

[27] Svätý Josemaría, *Brázda*, bod 746.

[28] Svätý Josemaría, *Rozhovory*, bod 67.

[29] F. Ocáriz, *Amar la libertad implica amar el pluralismo*, Rozhovor, The Pillar, 2-XI-2024, en opusdei.org.

[30] Porov. svätý Ján Pavol II, *Dialóg za mier – naliehavá potreba našej doby*, Posolstvo k XVI. Svetovému dňu mieru z roku 1983 (8-XII-1982).

[31] Lev XIV, *Posolstvo na pôstne obdobie* (5-II-2026).

[32] Lev XIV, *Posolstvo k 59. Svetovému dňu mieru*, 2026; *Prejav v deň zvolenia*, 8-V-2025.

[33] Lev XIV, *Pozdrav influencerom a digitálnym misionárom*, 29-VII-2025.

[34] *Ibid.*

[35] Svätý Ján Pavol II, *Rosarium Virginis Mariae*, bod 40. Porov. svätý Josemaría, *En diálogo con el Señor*, bod 58: „Proste (...) za pokoj vo svete: aby neboli vojny, aby sa skončili vojny a nenávisti. Proste za spoločenský pokoj: aby neexistovali triedne nenávisti, aby sa ľudia mali radi; aby vedeli spolunažívať, aby vedeli ospravedlniť, aby vedeli odpúšťať; inak Kristovu lásku nikde nevidím“.

[36] Svätý Josemaría, *List 3*, bod 38.

[Back to Contents](#)

Opus Dei Information Office

www.opusdei.org